Leaf 10 – tear in margin
107-9 – cut in margin

A 4

1462 MS of Aeneid (Dated)
Northern Italy
Several amusing "doodles"
See f 84 etc RBH

14th MS. of The Aeneid.
Northern Italy. Rare.

R
10 K.B.C.H155
BEQZ

2 R

[redacted]

Ille ego qui quondam gracili modulatus avena | avena est genus frumenti vilissimi et genus fistule
Carmen et egressus silvis vicina coegi
Ut quamvis avido parerent arva colono
Gratum opus agricolis. At nunc horrentia Martis
Arma virumque cano troie qui primus ab oris
Italiam fato profugus laviniaque venit
Litora. multum ille et terris iactatus et alto
Vi superum. saeve memorem iunonis ob iram.
Multa quoque et bello passus. dum conderet urbem.
Inferret que deos latio. genus unde latinum.
Albanique patres. atque alte menia rome.
Musa michi causas memora. quo numine leso.
Quidve dolens regina deum tot volvere casus
Insignem pietate virum. tot adire labores
Impulerit. tantene animis celestibus ire.
Urbs antiqua fuit. tirii tenuere coloni
Karthago. italiam contra. tiberinaque longe
Hostia. dives opum. studiisque asperrima belli.
Quam iuno fertur terris magis omnibus unam
Posthabita coluisse samo. hic illius arma,
Hic currus fuit. hoc regnum dea gentibus esse
Si qua fata sinant iam tum tenditque fovetque.
Progeniem sed enim troiano a sanguine duci
Audierat. tyrias olim que verteret arces.
Hinc populum late regem belloque superbum
Venturum excidio libye. sic volvere parcas;

Liber

Id metuens, veterisque memor saturnia belli
Prima quod ad troiam pro caris gesserat argis:
Nec dum etiam cause irarum saevique dolores
Exciderant animo: manet alta mente repostum
Iudicium paridis, spreteque iniuria forme.
Et genus invisum, et rapti ganimedis honores:
His accensa super iactatos equore toto
Troas reliquias danaum, atque immitis achili
Arcebat longe latio, multosque per annos
Errabant acti fatis, maria omnia circum:
Tante molis erat romanam condere gentem:
Vix e conspectu sicule telluris in altum
Vela dabant leti, et spumas salis ere ruebant:
Cum iuno eternum servans sub pectore vulnus
Hec secum: mene incepto desistere victam
Nec posse italia teucrorum avertere regem
Quippe vetor fatis: pallas ne exurere classem
Argivum, atque ipsos potuit submergere ponto,
Unius ob noxam, et furias aiacis oilei.
Ipsa iovis rapidum iaculata e nubibus ignem
Disiecitque rates, evertitque equora ventis.
Illum expirantem transfixo pectore flammas
Turbine corripuit, scopuloque infixit acuto.
Ast ego que divum incedo regina, iovisque
Et soror, et coniux, una cum gente tot annos
Bella gero. haud quisquam numen iunonis adorat.
Preterea haud supplex aris imponit honorem.
Talia flammato secum dea corde volutans

nos fideiure Tallia falage

Nimborum in patriam loca feta furentibus austris
Eoliam venit. hic vasto rex eolus antro
Luctantes ventos tempestatesque sonoras
Imperio premit. ac vinclis et carcere frenat.
Illi indignantes magno cum murmure montis
Circum claustra fremunt. celsa sedet eolus arce
Sceptra tenens. mollitque animos et temperat iras.
Ni faciat maria ac terras celumque profundum
Quippe ferant rapidi secum. verrantque per auras.
Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris
Hoc metuens molemque et montes insuper altos
Imposuit. regemque dedit. qui federe certo
Et premere et laxas sciret dare iussus habenas.
Ad quem tum iuno supplex his vocibus usa est.
Eole. namque tibi divum pater. atque hominum rex
Et mulcere dedit fluctus et tollere vento.
Gens inimica mihi tyrrenum navigat equor
Ilium in italiam portans victosque penates.
Incute vim ventis. submersasque obrue puppes.
Aut age diversos. et disice corpora ponto.
Sunt mihi bis septem prestanti corpore nimphe
Quarum que forma pulcerrima deiopeiam
Connubio iungam stabili. propriamque dicabo.
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat et pulchra faciat te prole parentem.
Eolus hec contra. tuus o regina quid optes
Explorare labor. mihi iussa capessere fas est
Tu mihi quodcumque hoc regni tu sceptra iovemque

Lehigh 9d59

Consiliasque · tu das epulis accumbere divum
Nimborumque facis tempestatumque potentem
Hec ubi dicta · cavum conversa cuspide montem
Impulit in latus · ac venti velut agmine facto
Qua data porta ruunt · et terras turbine perflant
Incubuere mari · totumque a sedibus imis
Una eurusque notusque ruunt creberque procellis
Affricus · et vastos volvunt ad littora fluctus
Insequitur clamorque virum stridorque rudentum
Eripiunt subito nubes celumque diemque
Teucrorum ex oculis · ponto nox incubat atra
Intonuere poli et crebris micat ignibus ether
Presentemque viris intentant omnia mortem
Extemplo enee solvuntur frigore membra
Ingemit · et duplices tendens ad sydera palmas
Talia voce refert · o terque quaterque beati
Quis ante ora patrum troie sub menibus altis
Contingit oppetere · o danaum fortissime gentis
Titide · me ne iliacis occumbere campis
Non potuisse · tuaque animam hanc effundere dextra
Sevus ubi eacide telo iacet hector · ubi ingens
Sarpedon · ubi tot symois correpta sub undis
Scuta virum galeasque et fortia corpora volvit
Talia iactanti stridens aquilone procella
Velum adversa ferit / fluctusque ad sydera tollit
Franguntur remi · tum prora avertit et undis
Dat latus · insequitur cumulo preruptus aque mons
Hii summo in fluctu pendent · his unda dehiscens

T erram inter fluctus aperit furit estus harenis.
T res notus abreptas in saxa latentia torquet
S axa uocant itali mediis que fluctibus aras
D orsum immane mari summo. tres eurus ab alto
I n breuia et sirtes urget miserabile uisu
I llidit que uadis. atque aggere cingit harene
V nam que licios fidumque uehebat horontem
I psius ante oculos ingens a uertice pontus
I n puppim ferit excutitur pronusque magister
V oluitur in caput. ast illam ter fluctus ibidem
T orquet agens circum et rapidus uorat equore uortex
A pparent rari nantes in gurgite uasto
A rma uirum. tabuleque troya gaza per undas
I am ualidam ilionei nauem iam fortis achate
E t qua uectus abbas et qua grandeuus alethes
V icit hyemps. laxis laterum compagibus omnes
A ccipiunt inimicum imbrem rimisque fatiscunt
I nterea magno misceri murmure pontum
E missamque hyemem sensit neptunus et imis
S tagna refusa uadis. grauiter commotus et alto
P rospiciens summa placidum caput extulit unda
D isiectam enee toto uidet equore classem
F luctibus opressos troas celique ruina
N ec latuere doli fratrem iunonis et ire
E urum ad se zephirumque uocat. de hinc talia fatur
T antane uos generis tenuit fiducia uestri
I am celum terramque meo sine numine uenti
M iscere et tantas audetis tollere moles.

Liber

Quos ego · sed motos prestat componere fluctus
Post mihi non simili pena commissa luetis
Maturate fugam · regique hec dicite vestro
Non illi imperium pelagi sevumque tridentem
Sed mihi sorte datum · tenet ille immania saxa
Vestras eure domos · illa se iactet in aula
Eolus · et clauso ventorum carcere regnet
Sic ait · et dicto citius tumida equora placat
Collectasque fugat nubes solemque reducit
Cimothoe simul et triton adnixus acuto
Detrudunt naves scopulo levat ipse tridenti
Et vastas aperit sirtes · et temperat equor
Atque rotis summas levibus perlabitur undas
Ac veluti magno in populo cum sepe cohorta est
Seditio · sevitque animis ignobile vulgus
Iamque faces et saxa volant · furor arma ministrat
Tum pietate gravem ac meritis si forte virum quem
Conspexere · silent arrectisque auribus astant
Ille regit dictis animos et pectora mulcet
Sic cunctus pelagi fragor · cecidit equora postquam
Prospiciens genitor celoque invectus aperto
Flectit equos curruque volans dat lora secundo
Defessi eneade que proxima litora cursu
Contendunt petere · et libye vertuntur ad oras
Est in secessu longo locus insula portum
Efficit obiectu laterum · quibus omnis ab alto
Frangitur inque sinus scindit sese unda reductos
Hinc atque hinc vaste rupes geminique minantur

In celum scopuli · quorum sub uertice late
Equora tuta silent · tunc siluis scena coruscis
Desuper horrentique atrum nemus imminet umbra ·
Fronte sub aduersa scopulis pendentibus antrum ·
Intus aque dulces · uiuoque sedilia saxo
Nympharum domus · hic fessas non uincula naues
Ulla tenent · unco non alligat anchora morsu ·
Huc septem eneas collectis nauibus omnium
Ex numero subit · ac magno telluris amore ·
Egressi optata troes potiuntur arena ·
Et sale tabentes artus in litore ponunt ·
Ac primum silici scintillam excudit achates ·
Suscepitque ignem foliis · atque arida circum
Nutrimenta dedit · rapuitque in fomite flammam ·
Tunc cererem corruptam undis cerealiaque arma
Expediunt fessi rerum · frugesque receptas
Et torrere parant flammis · et frangere saxo ·
Eneas interea scopulum conscendit et omnem
Prospectum late pelago petit · anthea si quem
Iactatum uento uideat · frigiasque biremes ·
Aut capin aut celsis in puppibus arma caici
Nauem in conspectu nullam · tres litore ceruos
Prospicit errantes · hos tota armenta sequuntur
A tergo · et longum per ualles pascitur agmen
Constitit hic · arcumque manu celeresque sagittas
Corripuit · fidus que tela gerebat achates
Ductoresque ipsos primum capita alta ferentes
Cornibus arboreis sternit · tum uulgus et omnem

Miscet agens telis nemora inter frondea turbam
Nec prius absistit quam septem ingentia victor
Corpora fundat humi · et numerum cum navibus equet
Hinc portum petit et socios partitur in omnes
Vina bonus que deinde cadis onerarat acestes
Litore trinacrio dederatque abeuntibus heros
Dividit · et dictis merentia pectora mulcet
O socii neque enim ignari sumus ante malorum
O passi graviora dabit · deus his quoque finem
Vos et scilleam rabiem penitusque sonantes
Accestis scopulos · vos et ciclopea saxa
Experti · revocate animos · mestumque timorem
Mittite · forsan et hec olim meminisse iuvabit
Per varios casus per tot discrimina rerum
Tendimus in lacium sedes ubi fata quietas
Ostendunt · illic fas regna resurgere troye
Durate · et vosmet rebus servate secundis
Talia voce refert · curisque ingentibus eger
Spem vultu simulat · premit altum corde dolorem
Illi se prede accingunt dapibusque futuris
Tergora diripiunt costis et viscera nudant
Pars in frusta secant · veribusque trementia figunt
Litore aena locant alii · flammasque ministrant
Tunc victu revocant vires · fusique per herbam
Implentur veteris bachi · pinguisque ferine
Postquam exempta fames epulis mensaeque remote
Amissos longo socios sermone requirunt
Spemque metumque inter dubii · seu vivere credant

Siue extrema pati nec iam exaudire vocatos
Precipue pius eneas nunc acris oronti
Nunc amici casum gemit et crudelia secum
Fata lici fortemque giam fortemque cloantum
Et iam finis erat cum iuppiter ethere summo
Despiciens mare velivolum terrasque iacentes
Litoraque et latos populos sic vertice celi
Constitit et libie defixit lumina regnis
Atque illum tales iactantem pectore curas
Tristior et lacrimis oculos suffusa nitentes
Alloquitur venus o qui res hominumque deumque
Eternis regis imperiis et fulmine terres
Quid meus eneas in te committere tantum
Quid potuere troes quibus tot funera passis
Cunctus ob italiam terrarum clauditur orbis
Certe hic romanos olim volventibus annis
Hinc fore ductores revocato a sanguine teucri
Qui mare qui terras omni dicione tenerent
Pollicitus que te genitor sententia vertit
Hoc equidem occasum troie tristesque ruinas
Solabar fatis contraria fata rependens
Nunc eadem fortuna viros tot casibus actos
Insequitur quem das finem rex magne laborum
Anthenor potuit mediis elapsus achivis
Illiricos penetrare sinus atque intima tutus
Regna liburnorum et fontem superare timavi
Unde per ora novem vasto cum murmure montis
It mare proruptum et pelago premit arva sonanti

Hic tamen ille urbem patavi sedesque locavit
Teucrorum · et genti nomen dedit arma que fixit
Troia nunc placida compostus pace quiescit
Nos tua progenies celi quibus annuis arcem
Navibus infandum amissis unius ob iram
Prodimur · atque ytalis longe disiungimur horis
Hic pietatis honor · sic nos in sceptra reponis
Olli subridens hominum sator atque deorum
Vultu quo celum tempestatesque serenat
Oscula libavit nate · dehinc talia fatur
Parce metu cytharea · manentque inmota tuorum
Fata tibi · cernes urbem et promissa lavini
Menia · sublimemque feres ad sydera celi
Magnanimum eneam · neque me sententia vertit
Hic tibi fabor enim quando hec te cura remordet
Longius et volvens fatorum archana movebo
Bellum ingens geret italia populosque feroces
Contundet · moresque viris et menia ponet
Tercia dum latio regnantem viderit estas
Ternaque transierint rutulis hiberna subactis
At puer ascanius · cui nunc cognomen iulo
Additur · ilus erat dum res stetit ilia regno
Triginta magnos volvendis mensibus orbes
Imperio explebit · regnumque a sede lavini
Transferet · et longam multa vi muniet albam
Hic iam tercentum totos regnabitur annos
Gente sub hectorea · donec regina sacerdos
Marte gravis geminam partu dabit ilia prolem

I nde lupe fulvo nutricis tegmine letus
R omulus excipiet gentem et mavortia condet
M enia romanosque suo de nomine dicet
H is ego nec metas rerum nec tempora pono
I mperium sine fine dedi. quin aspera iuno
Q ue mare nunc terras que metu celumque fatigat
C onsilia in melius referet mecumque fovebit
R omanos rerum dominos gentemque togatam

Toga est uestis romana usque ad talos producta sine manicis et ea tempore licebat utrique sexui talarem uestem.

S ic placitum est. lustris veniet labentibus etas
C um domus assaraci phthiam clarasque micenas

Pithia est ciuitas achillis unde achilles inde dicitur pithius. Micene nature ciuitas grecie in qua regnauit agamenon et menelaon.

S ervitio premet ac victis dominabitur argis
(id est ab ipsis troianis)
N ascetur pulchra troianus origine cesar
I mperium oceano famam qui terminet astris
(appositive)
I ulius a magno demissum nomen iulo
(id est meliorum)
H unc tu olim celo spoliis orientis honustum
(id est tu Venus) (id est ipse cesar) (id est cum uotis uel pro uota)
A ccipies secura vocabitur hic quoque votis
(depositis)
A spera tum positis mitescent secula bellis
(id est religio)

Tria habuit nomina Gaius est prenomen Iulius est cognomen Cesar est agnomen. Et dicitur cesar a ceso uetre matris natus uel secundum Suetonium dicatur ab cesar id est deus qui regnauit centum annos et inde est relatus in numerum deorum et dicitur indiges ab eo lingua macedonica.

C ana fides et vesta remo cum fratre quirinus
I ura dabunt dire ferro et compagibus artis
(id est templi)
C laudentur belli porte. furor impius intus
(id est quiescentis) (id est metalicis)
S eva sedens super arma et centum vinctus aenis
P ost tergum nodis fremet horridus ore cruento
(Iupiter) (scilicet mercurium) (celo)
H ec ait et maia genitum demittit ab alto
V t terre utque nove pateant carthaginis arces
(id est hospicio)
H ospicio teucris ne fati nescia dido
F inibus arceret. volat ille per aera magnum
R emigio alarum ac libie citus astitit oris
E t iam iussa facit ponuntque ferocia peni

Aene dedit decorem principi et duci sim quandam translatiōem homeri loicę consily non decet tota dormire nocte.

C orda uolente deo · in primis regina quietu(m)
A ccipit in teucros a(n)i(mu)m me(n)te(m)q(ue) benigna(m)
(in nocte · i· ostenturus)
A t pius eneas p(er) noctem plurima uolue(n)s
(prestat · i· dies)
V t primum lux alma data est exire · locosq(ue)
(i· diligenter aliquid inquirere · que · ad uentum · loca)
E xplorare nouos · quas uento accesserit oras
(habitant et possideant · i· an · i· bestie)
Q ui teneant · na(m) inculta uidet · ho(min)es ne fereue
(i· deliberauit · i· diligenter inquisita)
Q uerere constituit · sociisq(ue) et acta referre (i· narare)
(i· locus gemus · est spelunca · pifiasis)
C lassem i(n) conuexo nemoru(m) sub rupe cauata
(i· circumclusum arboribus · i· spissis)
A rboribus clausam circu(m) atq(ue) horrentibus umbris
(scilicet eneas absconditur · emphasim)
O ccullit · ipse uno graditur comitatus achate
(scilicet lati · i· uibrans · ferri p(er) antiptosim)
B ina manu lato crispans astilia ferro
(i· uenus · occurrens)
C ui mater media sese tulit obuia silua
(i· uestem et uultum)
V irginis os habitumq(ue) gerens · et uirginis arma
(i· filis spartane puelle · suo cursu)
S partane · uel qualis equos trehyssa fatigat
(i· uelocem · i· trahicit l(ue)l preterituur · hebrum est fluuius tracie)
A rpalice uolucremq(ue) fuga preuertitur eurum hebrum
(scilicet ipsa uenatrix · sibi conuenientem · i· appendente)
N amq(ue) humeris de more habilem suspenderat arcum
V enatrix · dederat q(ue) comam diffundere uentis (Sinus scilicet duo signat uestem et scilicet mare tortuosum)
N uda genu nodoq(ue) sinus collecta fluentes
(i· uenus)
A c prior · heus inquit iuuenes monstrate mearum
(scilicet audistis et uidistis · aliquam · uestigantem · i· a casu)
V idistis si quam hic errantem forte sororum
(ligatam)
S uccinctam pharetra et maculose tegmine lincis al(iter) lyncis
(insectantem)
A ut spumantis apri cursum clamore prementem
(scilicet audi dixit · i· eneas · i· incepit uel dixit)
S ic uenus · et ueneris contra sic filius orsus
N ulla tuarum audita mihi · neq(ue) uisa sororum
(i· quas dicas te esse deam)
O quam te memorem uirgo · namq(ue) haud tibi uultus
M ortalis · nec uox hominem sonat · o dea certe
(apolinis · progenie.)
A n phebi soror an nimpharum sanguinis una
(afferas felicitatem · leuem facies)
S is felix · nostrumq(ue) leues quecumq(ue) laborem

primus

Et quo sub celo tandem quibus orbis in oris
Iactemur doceas · ignari hominumque locorumque
Erramus vento · huc vastis et fluctibus acti
Multa tibi ante aras nostra cadet hostia dextra
Tunc autem Venus haud equidem tali me dignor honore
Virginibus tyriis mos est gestare pharetram
Purpureo que alte suras vincire coturno
Punica regna vides tyrios et agenoris urbem
Sed fines lybici · genus intractabile bello — al' intractabile
Imperium dido tyria regit urbe profecta
Germanum fugiens · longa est iniuria · longe
Ambages · sed summa sequar fastigia rerum
Huic coniux sicheus erat ditissimus agri
Phenicum · et magno misere dilectus amore
Cui pater intactam dederat primisque iugarat
Ominibus · sed regna tyri germanus habebat
Pygmalion scelere ante alios immanior omnes
Quos inter medius venit furor · ille sicheum
Impius ante aras atque auri cecus amore
Clam ferro incautum superat securus amorum
Germane · factum que diu celavit et egram
Multa malus simulans vana spe lusit amantem
Ipsa sed in somnis inhumati venit ymago
Coniugis ora modis attollens pallida miris
Crudeles aras traiecta que pectora ferro
Nudavit · cecum que domus scelus omne retexit
Tum celerare fugam patria excedere suadet — al' patria que
Auxilium que vie veteres tellure recludit

T hesauros ignotum argenti pondus et auri
H ic commota fugam Dido sociosque parabat
C onveniunt quibus aut odium crudele tyranni
A ut metus acer erat · naves quae forte parate
C orripiunt · onerantque auro · portantur avari
P igmalionis opes pelago · dux femina facti
D evenere locos ubi nunc ingentia cernes
M enia · surgentemque nove Cartaginis arcem
M ercatique solum, facti de nomine birsam
T aurino quantum possent circumdare tergo
S ed vos qui tandem · quibus aut venistis ab oris
Q uo ve tenetis iter · querenti talibus ille
S uspirans ymoque trahens a pectore vocem
O dea si prima repetens ab origine pergam
E t vacet annales nostrorum audire laborum
A nte diem clauso componet vesper olimpo
N os troya antiqua si vestras forte per aures
T roye nomen iit · diversa per equora vectos
F orte sua libicis tempestas appulit oris
S um pius eneas raptos qui ex hoste penates
C lasse veho mecum fama super ethera notus
I taliam quero primam et genus ab iove summo   al' patriam
B is denis frigium conscendi navibus equor
M atre dea monstrante viam · data fata secutus
V ix septem convulse undis euroque supersunt
I pse ignotus egens libie deserta peragro
E uropa atque asia pulsus · nec plura querentem
P assa venus · medio sic interfata dolore est

Quisquis es haud credo invisus celestibus auras
Vitales carpis tyriam qui adveneris urbem
Perge modo atque hinc te regine ad limina perfer
Namque tibi reduces socios classemque relatam
Nuntio et in tutum versis aquilonibus actam
Ni frustra augurium vani docuere parentes
Aspice bis senos letantes agmine cignos
Etheria quos lapsa plaga iovis ales aperto
Turbabat celo · nunc terras ordine longo
Aut capere aut captas iam despectare videntur
Ut reduces illi ludunt stridentibus alis
Et cetu cinxere polum cantusque dedere
Haud aliter puppesque tue · pubesque tuorum
Aut portum tenet · aut pleno subit hostia velo
Perge modo et qua te ducit via dirige gressum
Dixit et avertens rosea cervice refulsit
Ambrosieque come divinum vertice odorem
Spiravere · pedes vestis defluxit ad imos
Et vera incessu patuit dea · ille ubi matrem
Agnovit tali fugientem est voce secutus
Quid natum totiens crudelis tu quoque falsis
Ludis imaginibus cur dextre iungere dextram
Non datur ac veras audire et reddere voces
Talibus incusat gressumque ad menia tendit ·
At venus obscuro gradientes aere sepsit
Et multo nebule circum dea fudit amictu
Cernere ne quis eos · neu quis contingere possit
Molirive moram · aut veniendi poscere causas

Hostium est os fluminum ingressus.

Ambrosia est quedam herba divina et multum odorifera unde fit clisterium et qua pascuntur equi solis sunt fessi in nocte et de ista herba venus liniebat ... ligatos aut unctos unguento precioso facto de ista ...

Hostium est

Talibus incusat. Nam incusare proprium est ad maiorem et accusare vero ad equalem vel ad minorem.

Talibus

At ponit quod venus circumdavit eneam et achatem nebulis ne impediretur in itinere

Ipsa paphum sublimis abit sedesque revisit
Leta suas ubi templum illi centumque sabeo
Ture calent are sertisque recentibus halant
Corripuere viam interea qua semita monstrat
Iamque ascendebant collem qui plurimus urbi — al' plurimus
Inminet adversasque aspectat desuper arces
Miratur molem eneas magalia quondam
Miratur portas strepitumque et strata viarum
Instant ardentes tirii pars ducere muros
Molirique arcem et manibus subvolvere saxa
Pars optare locum tecto et concludere sulco
Iura magistratusque legunt sanctumque senatum
Hic portus alii effodiunt hic alta theatri
Fundamenta locant alii inmanesque columnas
Rupes sig' ... — Rupibus excidunt scenis decora alta futuris
Qualis apes estate nova per florea rura
Exercet sub sole labor cum gentis adultos
Educunt fetus aut cum liquentia mella
Stipant et dulci distendunt nectare cellas
Aut onera accipiunt venientum aut agmine facto
Ignavum fucos pecus a presepibus arcent
Fervet opus redolentque timo fragrantia mella
O fortunati quorum iam menia surgunt
Eneas ait et fastigia suspicit urbis
Infert se septus nebula mirabile dictu
Per medios miscetque viris neque cernitur ulli
Lucus in urbe fuit media letissimus umbra
Quo primum iactati undis et turbine peni

Qualis apes. Apes dicuntur ab a, quod est sine, et pede, quia sine pede nascuntur. Set postea emittunt pedes et alas. Et nascuntur apes de bovis. Et calabrones de equis et mulis. Fuci de asinis et vespe ut in georgica.

Effodere loco signum quod regia iuno
Monstrarat caput acris equi sic nam fore bello
Egregiam et facilem victu per secula gentem
Hic templum iunoni ingens sidonia dido
Condebat donis opulentum et numine dive
Erea cui gradibus surgebant limina nexeque
Ere trabes foribus cardo stridebat aenis
Hoc primum in luco nova res oblata timorem
Leniit hic primum eneas sperare salutem
Ausus est et afflictis melius confidere rebus
Namque sub ingenti lustrat dum singula templo
Reginam opperiens dumque fortuna sit urbi
Artificumque manus inter se operumque laborem
Miratur videt iliacas ex ordine pugnas
Bellaque iam fama totum vulgata per orbem
Atridas priamumque et sevum ambobus achillem
Constitit et lacrimans quis iam locus inquit achate
Que regio in terris nostri non plena laboris
En priamus sunt hic etiam sua premia laudi
Sunt lacrime rerum et mentem mortalia tangunt
Solve metus feret hec aliquam tibi fama salutem
Sic ait atque animum pictura pascit inani
Multa gemens largoque humectat flumine vultum
Namque videbat uti bellantes pergama circum
Hac fugerent grai premeret troiana iuventus
Hac frigies instaret curru cristatus achilles
Nec procul hinc resi niveis tentoria velis
Agnoscit lacrimans primo que prodita somno

Dido discedens a tiro insula a iunone ut ed urbem et inveniret signum sibi placabile . . . sacerdotem iunonis qui daret locum et signum urbis condende et cum devenisset in africam et ibi urbem condere . . . invenit caput bovis quod non placuit sibi et fodiens alibi invenit caput . . . et dixit esse signum bonum et cepit condere urbem

Illiacum appellatur civitas troye et ipsa regio

Laus picture est per quam priamus ostenditur quia cum videt omnes res ducantur lacrimas quas troyani emiserunt

hec fama ac si diceret quod est in ipsis troyanis

pergama proprie significat arcem troye

Tydides multa uastabat cede cruentus
Ardentesque auertit equos in castra priusquam
Pabula gustassent troie xantumque bibissent.
Parte alia fugiens amissis troylus armis
Infelix puer atque impar congressus achilli
Fertur equis · curruque heret resupinus inani
Lora tenens tamen · huic ceruixque comeque trahuntur
Per terram · et uersa puluis inscribitur hasta
Interea ad templum non eque palladis ibant
Crinibus iliades passis · peplumque ferebant — Peplum est uestis feminea minerue consecrata
Suppliciter tristes et tunse pectora palmis
Diua solo fixos oculos auersa tenebat
Ter circum iliacos raptauerat hectora muros
Exanimumque auro corpus uendebat achilles
Tum uero ingentem gemitum dat pectore ab imo
Vt spolia · ut currus · utque ipsum corpus amici
Tendentemque manus priamum conspexit inermes
Se quoque principibus permixtum agnouit achiuis
Eoasque acies · et nigri memnonis arma
b Panthexilea furens · mediisque in milibus ardet
a Ducit amazonidum lunatis agmina peltis
Aurea subnectens exerte cingula mamme
Bellatrix · audetque uiris concurrere uirgo
Hec dum dardanio enee miranda uidentur
Dum stupet · obtutuque heret defixus in uno
Regina ad templum forma pulcherrima dido
Incessit magna iuuenum stipante caterua
Qualis in eurote ripis aut per iuga cinthi — Cinthus est quidam mons in delo insula.

Eurotus est fluuius laconie apud lacedemonios.

Exercet diana choros · quam mille secute
Huic atque hic glomerantur oreades · illa pharetram
Fert humero gradiensque deas supereminet omnes
Latone tacitum pertentant gaudia pectus
Talis erat dido · talem se leta ferebat
Per medios · instans operi regnisque futuris
Tum foribus diue media testudine templi
Septa armis · solioque alte subnixa resedit
Iura dabat · legesque uiris · operumque laborem
Partibus equabat iustis aut sorte trahebat
Tum subito eneas concursu accedere magno
Anthea sergestumque uidet fortemque cloantum
Teucrorumque alios ater quos equore turbo
Dispulerat penitusque alias auexerat oras
Obstipuit simul ipse · simul perculsus achates
Leticiaque metuque auidi coniungere dextras
Ardebant · sed res animos incognita turbat
Dissimulant et nube caua speculantur amicti
Que fortuna uiris · classem quo littore linquant
Quid ueniant cunctis nam lecti nauibus ibant
Orantes ueniam · et templum clamore petebant
Postquam introgressi · et coram data copia fandi
Maximus ilioneus placido sic pectore cepit
O regina nouam cui condere iupiter urbem
Iusticiaque dedit gentes frenare superbas
Troes te miseri uentis maria omnia uecti
Oramus · prohibe infandos a nauibus ignes
Parce pio generi · et propius res aspice nostras

Non nos aut libicos ferro populare penates
Venimus. aut raptas ad littora vertere predas — al' vertere
Non ea vis animo. nec tanta superbia victis
Est locus hesperiam graii cognomine dicunt
Terra antiqua potens armis. atque ubere glebe
Oenotri tenuere viri. nunc fama minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentem.
Hic cursus fuit
Cum subito assurgens fluctu nimbosus orion
In vada ceca tulit penitusque procacibus austris
Perque undas superante salo perque invia saxa
Dispulit. huc pauci vestris adnavimus oris
Quod genus hoc hominum. queve hunc tam barbara morem
Permittit patria. hospicio prohibemur harene
Bella cient. primaque vetant consistere terra
Si genus humanum et mortalia temnitis arma
At sperate deos memores fandi atque nephandi
Rex erat eneas nobis. quo iustior alter
Nec pietate fuit. nec bello maior et armis
Quem si fata virum servant. si vescitur aura
Etheria. neque adhuc crudelibus occubat umbris
Non metus. officio nec te certasse priorem
Peniteat. sunt et siculis regionibus urbes
Arvaque troianoque a sanguine clarus acestes
Quassatam ventis liceat subducere classem
Et silvis aptare trabes et stringere remos
Si datur italiam sociis et rege recepto
Tendere ut italiam leti latiumque petamus

Sin absumta salus. et te pr̄ optime teucrum
Pontus hīt libie. nec spes iam restat iuli
At freta sicanie saltem sedesq; paratas
Vnde huc aduecti. regemq; petamus acestem
Talibus ilioneus. cuncti simul ore fremebant
Dardanide.
Tum breuiter dido uultum demissa pfatur
Soluite corde metum teucri. secludite curas
Res dura et regni nouitas me talia cogunt
Moliri. et late fines custode tueri
Quis genus eneadum. quis troye nesciat urbem
Virtutesq; uirosq;. aut tanti incendia belli
Non obtusa adeo gestamus pectora peni
Nec tam auersus equos tiria sol iungit ab urbe
Seu uos hesperia magnam saturnia arua
Siue ericis fines. regemq; optatis acestem
Auxilio tutos dimittam. opibusq; iuuabo
Vultis et his mecum pariter considere regnis
Vrbem quam statuo uestra est. subducite naues
Tros tyriusq; michi nullo discrimine agetur
Atq; utinam ipse rex noto cōpulsus eodem
Afferet eneas. equidem per littora certos
Dimittam. et libie monstrare extrema iubebo
Si quibus eiectus siluis aut urbibus errat
His animum arrecti dictis et fortis achates
Et pater eneas. iam dudum erumpere nubem
Ardebant. prior eneam dictis cōpellat achates
Nate dea quę nunc animo sententia surgit

Omnia tuta vides · classem sociosque receptos
Unus abest medio in fluctu quem uidimus ipsi
Su bmersum · dictis respondent cetera matris
Uix ea fatus erat cum circumfusa repente
Scindit se nubes · et in hetera purgat apertum
Restitit eneas · claraque in luce refulsit
Os humeros que deo similis · namque ipsa decoram
Cesariem nato genitrix lumenque iuuente
Purpureum et letos oculis afflarat honores
Quale manus addunt ebori decus · aut ubi flauo
Argentum · pariusue lapis circumdatur auro
Tum sic reginam alloquitur · cunctisque repente
Improuisus ait · coram quem queritis adsum
Troius eneas libicis ereptus ab undis
O sola infandos troie miserata labores
Que nos reliquias danaum terreque marisque
Omnibus exhaustos iam casibus omniumegenos
Urbe domo socias · grates persoluere dignas
Non opis est nostre dido · nec quicquid ubique est
Gentis dardanie magnumque · sparsa per orbem ; q̄ est toti
Di tibi · si qua pios respectant numina · si quid
Usquam iusticie est · et mens sibi conscia recti
Premia digna ferant · que te tam leta tulerunt
Secula · qui tanti talem genuere parentes.
In Freta dum fluuii current · dum montibus umbre
Lustrabunt · conuexa polus dum sidera pascet
Semper honos · nomenque tuum laudesque manebunt
[illegible] me Que cumque uocant terre · sic fatus amicum

I lionea petit dextera · leuaque ſereſtum
P oſt alios · fortemque gyan · fortemque cloantum
O bſtupuit primo aſpectu · ſedonia dido
C aſu deinde uiri · tanto · ſic ore locuta eſt
Q uis te nate dea per tanta pericula caſus
I nſequitur · que uis immanibus applicat oris
T u ne ille eneas quem dardanio anchiſe
A lma uenus frigii genuit ſimeuntis ad undam.
A tque equidem teucrum memini ſydonia uenire
F inibus expulſum patriis noua regna petentem,
A uxilio beli · genitor tum belus opimam
V aſtabat ciprum · et uictor ditione tenebat
T empore iam ex illo caſus mihi cognitus urbis
T roiane · nomenque tuum regeſque pelaſgi
I pſe hoſtis theucros inſigni laude ferebat
S eque ortum antiqua teucrorum a ſtirpe uolebat
Q uare agite o tectis iuuenes ſuccedite noſtris
M e quoque per multos ſimilis fortuna labores
I actatam hac demum uoluit conſiſtere terra
N on ignara mali miſeris ſuccurrere diſco
S ic memorat · ſimul eneam in regia ducit
T ecta · ſimul diuum templis indicit honorem
N ec minus interea ſociis ad littora mittit
V iginti tauros · magnorum horrentia centum · ſ al' ingentia
T erga ſuum · pingues centum cum matribus agnos
M unera letitiamque dei ·
A t domus interior regali ſplendida luxu
I nſtruitur · mediiſque parant conuiuia tectis.

Arte laborate uestes · ostroque superbo
Ingens argentum mensis celataque in auro
Fortia facta patrum · series longissima rerum
Per tot ducta uiros antique ab origine gentis
Eneas neque enim patrius consistere mentem
Passus amor · rapidum ad naues premittit achatem
Ascanio ferat hec · ipsumque ad menia ducat
Omnis in ascanio cari stat cura parentis
Munera preterea iliacis erepta ruinis
Ferre iubet · pallam signis auroque rigentem
Et circumtextum croceo uelamen achanto
Ornatus argiue helene · quos illa micenis
Pergama cum peteret inconcessosque himeneos
Extulerat · matris lede mirabile donum
Preterea sceptrum ilione quod gesserat olim
Maxima natarum priami · colloque monibile al' monile
Baccatum · et duplicem gemmis auroque coronam
Hec celerans iter ad naues tendebat achates
At citherea nouas artes · noua pectore uersat
Consilia · ut faciem mutatus et ora cupido
Pro dulci ueniat ascanio · donisque furentem
Incendat reginam atque ossibus implicet ignem
Quippe domum timet ambiguam tiriosque bilingues
Urit atrox iuno · et sub noctem cura recursat
Ergo his aligerum dictis affatur amorem
Nate meę uires mea magna potentia solus
Nate patris summi qui tela tiphea temnis
Ad te confugio · et supplex tua numina posco

Frater ut eneas pelago tuus omnia circum
Litora iactetur odiis iunonis iniquae
Nota tibi et nostro doluisse saepe dolore
Hunc phenissa tenet dido blandisque moratur
Vocibus et uereor quo se iunonia uertant
Hospitia haut tanto cessabit cardine rerum
Quocirca capere ante dolis et cingere flamma
Reginam meditor ne quo se numine mutet
Sed magno enee mecum teneatur amore
Qua facere id possis nostram nunc accipe mentem
Regius accitu cari genitoris ad urbem
Sidoniam puer ire parat mea maxima cura
Dona ferens pelago et flammis restantia troie
Hunc ergo sopitum somno super alta cythera
Aut super idalium sacrata sede recondam
Ne qua scire dolos mediusue occurrere possit
Tu faciem illius noctem non amplius unam
Falle dolo et notos pueri puer indue uultus
Ut cum te gremio accipiet letissima dido
Regales inter mensas laticemque lieum
Cum dabit amplexus atque oscula dulcia figet
Occultum inspires ignem fallasque ueneno
Paret amor dictis care genitricis et alas
Exuit et gressu gaudens incedit iuli
At uenus ascanio placidam per membra quietem
Irrigat et fotum gremio dea tollit in altos
Idalie lucos ubi mollis amaracus illum
Floribus aspirans et dulci amplectitur umbra

Iamq; ibat dictis parens. et dona cupido
Regia portabat tiriis duce letus achate
Cum uenit aulaeis iam se regina superbis
Aurea composuit sponda mediamq; locauit
Iam pater eneas. et iam troyana iuuentus
al' conueniūt Conueniunt strato q; super discumbitur ostro
Dant famuli manibus limphas. cereremq; canistris
Expediunt. tonsisq; ferunt mantalia uillis
Quinquaginta intus famule. quibus ordine longo
Cura penum struere. et flammis adolere penates
Centum alie totidemq; pares etate ministri
Qui dapibus mensas honerent. et pocula ponant
Nec non et tirii per limina leta frequentes
Conuenere. thoris iussi discumbere pictis
Mirantur dona enee. mirantur iulum
Flagrantesq; dei uultus simulataq; uerba
Pallamq;. et pictum croceo uelamen achanto
Precipue infelix pesti deuota future
Expleri mentem nequit. ardescitq; tuendo
Phenissa. et pariter puero donisq; mouetur
Ille ubi complexu enee colloq; pependit
Et magnum falsi impleuit genitoris amorem
Reginam petit. hec oculis. hec pectore toto
Heret. et interdum gremio fouet inscia dido
Insideat quantus misere deus. at memor ille
Matris acidalie. paulatim abolere sicheum
Incipit. et uiuo temptat preuertere amorem
Iam pridem resides animos. desuetaq; corda

Postquam prima quies epulis mensaeque remotae
Crateras magnos statuunt et vina coronant
Fit strepitus tectis. vocemque per ampla volutant
Atria. dependent lichni laquearibus aureis
Incensi. et noctem flammis funalia vincunt
Hic regina gravem gemmis auroque poposcit
Implevitque mero pateram quam Belus et omnes
A Belo soliti. tum facta silentia tectis
Iupiter hospitibus nam te dare iura loquuntur
Hunc laetum Tyriisque diem. Troiaque profectis
Esse velis. nostrosque huius meminisse minores
Adsit laetitiae Bacchus dator. et bona Iuno
Et vos o coetum Tyrii celebrate faventes
Dixit. et in mensam laticum libavit honorem
Primaque libato summo tenus attigit ore
Tum Bitiae dedit. increpitans ille impiger hausit
Spumantem pateram. et pleno se proluit auro
Post alii proceres. cithara crinitus Iopas
Personat aurata. docuit quem maximus Atlas
Hic canit errantem lunam. solisque labores
Unde hominum genus. et pecudes. unde imber. et ignes
Arcturum. pluviasque Hyadas. geminosque triones
Quid tantum oceano properent se tinguere soles
Hiberni. vel quae tardis mora noctibus obstet
Ingeminant plausum Tyrii. Troesque sequuntur
Nec non et vario noctem sermone trahebat
Infelix Dido. longumque bibebat amorem
Multa super Priamo rogitans super Hectore multa

Nunc qb' Aurore venisset fili' armis
Nunc quales Diomedis equi · nunc quantus Achilles
Imo age et a prima dic hospes origine nob
Insidias inquit Danaum · casus que tuorum
Erroresque tuos · nam iam te septima portat
Omnibus errantem terris et fluctibus estas

Conticuere omnes · tunc sic fortissimus heros
Argiva reclusit Troye : casus que suorum
Fallaces Graios simulata dona que minuere
Laocoontis pena · et laxantem claustra Sinonem
Somnium quo monitus acceptat Hectoris atrum
Iam flammas celi · tristem patrie que ruinas
Et regis Priami fatum miserabile semper
Impositum que patrem collo · dextra que prehensum
Ascanium · frustra tergo comitante Creusa
Ereptam hanc fato · socios in monte receptos

Conticuere omnes intenti que ora tenebant
Inde thoro pater Eneas sic orsus ab alto
Infandum regina iubes renovare dolorem
Troianas ut opes et lamentabile regnum
Eruerint Danai · queque ipse miserrima vidi
Et quorum pars magna fui · quis talia fando
Mirmidonum Dolopum ve · aut duri miles Ulixi
Temperet lacrimis · et iam nox humida celo
Precipitat suadent que cadentia sydera somnos.
Sed si tantus amor casus cognoscere nostros.

Et breviter troye supremum audire laborem
Quamquam animus meminisse horret luctuque refugit
Incipiam. fracti bello fatisque repulsi
Ductores danaum tot iam labentibus annis
Instar montis equum diva palladis arte al' divina
Edificant. secta que intexunt abiete costas
Votum pro reditu simulant. ea vagatur fama
Huc delecta virum sortiti corpora furtim
Includunt ceco lateri penitusque cavernas
Ingentes. uterumque armato milite complent
Est in conspectu tenedos notissima fama
Insula dives opum. priami dum regna manebant
Nunc tantum sinus. et statio male fida carinis
Huc se provecti deserto in litore condunt
Nos abiisse rati. et vento petiisse micenas
Ergo omnis longo solvit se teucria luctu
Panduntur porte. iuvat ire. et dorica castra
Desertosque videre locos. litusque relictum
Hic dolopum manus: hic sevus tendebat achilles
Classibus hic locus. hic acies certare solebant
Pars stupet innupte donum exitiale minerve
Et molem mirantur equi. primusque thimetes
Duci intra muros hortatur: et in arce locari
Sive dolo. seu iam troye sic fata ferebant.
At capis et quorum melior sententia menti
Aut pelago danaum insidias. suspectaque dona
Precipitare iubent. subiectisque urere flammis
Aut terebrare cavas uteri. et temptare latebras.

Scinditur incertum studia in contraria vulgus
Primus ibi ante omnes magna comitante caterva
Laocoon ardens summa decurrit ab arce
Et procul o miseri que tanta insania cives
Creditis avectos hostes aut ulla putatis
Dona carere dolis danaum. sic notus ulixes
Aut hoc inclusi ligno occultantur achivi
Aut hec in nostros fabricata est machina muros
Aspectura domos. ventura que desuper urbi
Aut aliquis latet error equo ne credite teucri
Quicquid id est timeo danaos et dona ferentes
Sic fatus. validis ingentem viribus hastam
In latus inque feri curvam compagibus alvum
Contorsit. stetit illa tremens. et utero que recusso
Insonuere cave gemitumque dedere caverne
Et si fata deum. si mens non leva fuisset
Impulerat ferro argolicas fedare latebras
Troya que nunc stares. priami que arx alta maneres
Ecce manus iuvenem interea post terga revinctum
Pastores magno ad regem clamore trahebant
Dardanide. qui se ignotum venientibus ultro
Hoc ipsum ut instrueret troyamque aperiret achivis
Obtulerat. fidens animi atque in utrumque paratus
Seu versare dolos. seu certe occumbere morti
Undique visendi studio troyana iuventus
Circumfusa ruit. certantque illudere capto
Accipe nunc danaum insidias. et crimine ab uno
Disce omnes.

Namque ut conspectu in medio turbatus inhermis
Constitit atque oculis phrigia agmina circumspexit
Heu que nunc tellus inquit que me equora possunt
Accipere · aut quid iam misero michi denique restat
Cui neque apud danaos usquam locus · et insuper ipsi
Dardanide infensi penas cum sanguine poscunt
Quo gemitu conversi animi compressus et omnis
Impetus · hortamur fari quo sanguine cretus
Quidve ferat memoret · que sit fiducia capto
Ille hec deposita tandem formidine fatur
Cuncta equidem tibi rex · fuerit quodcumque fatebor
Vera inquit · neque me argolica de gente negabo
Hoc primum · nec si miserum fortuna sinonem
Finxit vanum etiam mendacemque improba finget
Fando aliquid si forte tuas pervenit ad aures
Bellide nomen palamides · et inclita fama
Gloria · quem falsa sub proditione pelasgi
Insontem infando inditio quia bella vetabat
Demisere neci · nunc cassum lumine lugent
Illi me comitem et consanguinitate propinquum
Pauper in arma pater primis huc misit ab annis
Dum stabat regno incolumis regumque vigebat
Consiliis et nos aliquod nomenque decusque
Gessimus · invidiam postquam fallacis ulixis
Haud ignota loquor superis concessit ab oris
Afflictus vitam in tenebris luctuque trahebam
Et casum insontis mecum indignabar amici
Nec tacui demens · et me fors si qua tulisset

Si patrios umquam remeassem victor ad argos.
Promisi ultorem. et verbis odia aspera movi
Hinc mihi prima mali labes. hinc semper ulixes
Criminibus terrere novis. hinc spargere voces
In vulgum ambiguas. et quaerere conscius arma
Nec requievit enim. donec calcante ministro
Sed quid ego haec autem nequiquam ingrata revolvo
Quidve moror. si omnes uno ordine habetis achivos
Idque audire sat est. iam dudum sumite poenas
Hoc ithacus velit. et magno mercentur atridae
Tunc vero ardemus scitari et quaerere causas
Ignari scelerum tantorum artisque pelasgae
Prosequitur pavitans. et ficto pectore fatur
Saepe fugam danai troia cupiere relicta
Moliri. et longo fessi discedere bello
Fecissentque utinam. saepe illos aspera ponti
Interclusit hyems. et terruit auster euntes
Praecipue cum iam hic trabibus contextus acernis
Staret equus toto sonuerunt aethere nimbi
Suspensi eurypylum scitatum oracula phoebi
Mittimus. isque adytis haec tristia dicta reportat
Sanguine placastis ventos et virgine caesa
Cum primum iliacas danai venistis ad oras
Sanguine quaerendi reditus. animaque litandum est
Argolica. vulgi quae vox ut venit ad aures
Obstupuere animi. gelidusque per ima cucurrit
Ossa tremor. cui fata parent. quem poscat apollo
Hic ithacus vatem magno calcanta tumultu

Protrahit in medios · que sint numina diuum
Flagitat · et michi iam multi crudele canebant
Artificis scelus · et taciti uentura uidebant
Bis quinos silet ille dies · tectusque recusat
Prodere uoce sua quemquam · aut opponere morti
Vix tandem magnis ithaci clamoribus actus
Composito rumpit uocem · et me destinat are
Assensere omnes · et que sibi quisque timebat
Vnius in miseri exitium conuersa tulere
Iamque dies infanda aderat · mihi sacra parari
Et salse fruges · et circum tempora uitte
Eripui fateor leto me · et uincula rupi
Limosoque lacu per noctem obscurus in ulua
Delitui · dum uela darent · si forte dedissent
Nec mihi iam patriam antiquam spes ulla uidendi
Nec dulces natos · et exoptatumque parentem
Quos illi fors et penas ob nostra reposcent
Effugia · et culpam hanc miserorum morte piabunt
Quod te per superos · et conscia numina ueri
Per si qua est que restet ad huc mortalibus usquam
Intemerata fides oro miserere laborum
Tantorum · miserere animi non digna ferentis
His lacrimis uitam damus · et miserescimus ultro
Ipse uiro primus manicas atque arta leuari
Vincla iubet priamus · dictisque ita fatur amicis
Quisquis es amissos hinc iam obliuiscere graios
Noster eris · mihique hec edissere uera roganti
Quo molem hanc immanis equi statuere · quis auctor

Quidve petunt. que religio: aut que machina belli
Dixerat. ille dolis instructus et arte pelasga
Sustulit exutas vinclis ad sydera palmas
Vos eterni ignes. et non violabile vestrum
Testor numen. ait vos areque enses nephandi
Quos fugi vitteque deum quas hostia gessi
Fas mihi graiorum sacrata resolvere iura
Fas odisse viros. atque omnia ferre sub auras
Si qua tegunt. teneor patrie nec legibus ullis
Tu modo promissis maneas. servataque serves
Troia fidem. si vera feram. si magna rependam
Omnis spes danaum. et cepti fiducia belli
Palladis in auxiliis semper stetit. impius ex quo
Tydides sed enim scelerumque inventor ulixes
Fatale adgressi sacrato avellere templo
Palladium. cesis summe custodibus arcis
Corripuere sacram effigiem manibusque cruentis
Virgineas ausi dive contingere vittas
Ex illo fluere ac retro sublapsa referri
Spes danaum. fracte vires aversa dee mens
Nec dubiis ea signa dedit tritonia monstris
Vix positum castris simulacrum arsere corusce
Luminibus flamme arrectis. salsusque per artus
Sudor iit. terque ipsa solo mirabile dictu
Emicuit parmamque ferens hastamque trementem
Extemplo temptanda fuga canit equora calchas
Nec posse argolicis exscindi pergama telis
Omina ni repetant argis numenque reducant

Quod pelago et curvis secum advexere carinis
Et nunc quod patrias vento petiere micenas
Arma deosque parant gray comites pelagoque remenso
Inprovisi aderunt. ita digerit omnia calchas
Hanc pro palladio moniti pro numine leso
Effigiem statuere. nephas quod triste piaret
Hanc tamen inmensam calchas attollere mollem
Roboribus textis celoque educere iussit
Ne recipi portis aut duci in menia possit
Neu populum antiqua sub religione tueri
Nam si vestra manus violasset dona minerve
Tum magnum exitium quod dii prius omen in ipsum
Convertant. priami imperio frigibusque futurum
Sin manibus vestris vestram ascendisset in urbem
Ultro asiam magno pelopea ad menia bello
Venturam. et nostros ea fata manere nepotes
Talibus insidiis. periurique arte sinonis
Credita res captique dolis lacrimisque coacti
Quos neque tydides. nec lariseus achilles
Non anni domuere decem non mille carine
Hic aliud maius miseris multoque tremendum
Obicitur. magis atque inprovida pectora turbat
Laocoon ductus neptuno sorte sacerdos
Sollemnes taurum ingentem mactabat ad aras
Ecce autem gemini a tenedo tranquilla per alta
Horresco referens inmensis orbibus angues al' orbibus
Incumbunt pelago. pariterque ad litora tendunt
Pectora quorum inter fluctus arrecta iubeque

S anguinee superant undas · pars cetera pontum
P one legit · sinuatque immensa volumine terga
F it sonitus spumante salo · iamque arva tenebant
A rdentisque oculos suffecti sanguine et igne
S ibila lambebant linguis vibrantibus ora
D iffugimus visu exangues · illi agmine certo
L aoconta petunt · et primum parva duorum
C orpora natorum serpens amplexus uterque
I mplicat · et miseros morsu depascitur artus
P ost ipsum auxilio subeuntem ac tela ferentem

Corripiunt spirisque ligant ingentibus et iam

B is medium amplexi bis collo squamea circum
T erga dati superant capite et cervicibus altis
I lle simul manibus tendit divellere nodos
P erfusus sanie vittas atroque veneno
C lamores simul horrendos ad sydera tollit
Q ualis mugitus fugit cum saucius aram
T aurus : et incertam excussit cervice securim
A t gemini lapsu delubra ad summa dracones
E ffugiunt saeveque petunt Tritonidis arcem
S ub pedibusque deae clipeique sub orbe teguntur
T um vero tremefacta novus per pectora cunctis
I nsinuat pavor et scelus expendisse merentem
L aoconta ferunt : sacrum qui cuspide robur
L esent : et tergo sceleratam intorserit hastam
D ucendum ad sedes simulacrum orandaque divae
N umina conclamant · ne conticis inputet unum
D ividimus muros et moenia pandimus urbis
A ccingunt omnes operi : pedibusque rotarum

Subiciunt lapsus · et stupea uincula collo
Intendunt. scandit fatalis machina muros
Feta armis pueri circum innupte que puelle
Sacra canunt: funemque manu contingere gaudent
Illa subit · medie que minans inlabitur urbi
O patria o diuum domus ilium et inclita bello
Menia dardanidum quater ipse in limine porte
Substitit · atque utero sonitum quater arma dedere
Instamus tamen inmemores ceci que furore
Et monstrum infelix sacrata sistimus arce
Tunc etiam fatis aperit cassandra futuris
Ora dei iussu non umquam credita teucris
Nos delubra deum miseri quibus ultimus esset
Ille dies festa uelamus fronde per urbes
Vertitur interea celum et ruit oceano nox
Inuoluens umbra magna terramque polumque
Mirmidonum que dolos · fusi per moenia teucri
Conticuere: sopor fessos complectitur artus
Et iam argiua falanx instructis nauibus ibat
A tenedo tacite per amica silentia lune
Litora nota petens flammas cum regia puppis
Extulerat fatisque deum defensus iniquis
Inclusos utero danaos et pinea furtim
Laxat claustra synon illos patefactus ad auras
Reddit equus leti que cauo se robore promunt
Thesandrus stelenus que duces et dirus ulixes
Demissum lapsi per funem athamas que thoas que
Pellides que neoptolemus primus que machaon

Et menelaus et ipse doli fabricator epeus
Inuadunt urbem somno uinoque sepultam
Accipiunt socios — Ceduntur uigiles atque agmina conscia iungunt | portis que patentibus omnes
Tempus erat quo prima quies mortalibus egris
Incipit et dono diuum gratissima serpit
In somnis ecce ante oculos mestissimus hector
Visus adesse michi. Largosque effundere fletus
Raptatus bigis ut quondam aterque cruento
Puluere perque pedes traiectus lora tumentes
Hei michi qualis erat quantum mutatus ab illo
Hectore qui redit exuuias indutus achillis
Vel danaum frigios iaculatus puppibus ignes
Squalentem barbam et concretos sanguine crines
Vulneraque illa gerens que circum plurima muros
Accepit patrios. Vltro flens ipse uidebar
Compellare uirum et mestas expromere uoces
O lux dardanie spes o fidissima teucrum
Que tante tenuere more quibus hector ab oris
Expectate uenis ut te post multa tuorum
Funera post uarios hominumque urbisque labores
Defessi aspicimus. Que causa indigna serenos
Fedauit uultus. Aut cur hec uulnera cerno
Ille nichil. nec me querentem uana moratur
Sed grauiter gemitus imo de pectore ducens
Heu fuge nate dea. teque his ait eripe flammis
Hostis habet muros ruit alto a culmine troia
Sat patrie priamoque datum est si pergama dextra
Defendi possent. etiam hac defensa fuissent

Sacra suosque tibi commendat troya penates
Hos cape fatorum comites. his moenia quere
Magna per erratum statuesque denique ponto
Sic ait et manibus uittas uestamque potentem
Eternamque adytis effert penetralibus ignem
Diuerso interea miscentur moenia luctu
Et magis atque magis quamquam secreta parentis
Anchise domus arboribusque obtecta recessit
Clarescunt sonitus: armorumque ingruit horror
Excutior somno. et summi fastigia tecti
Ascensu supero atque arrectis auribus asto
In segetem ueluti cum flamma furentibus austris
Incidit aut rapidus montano flumine torrens
Sternit agros sternit sata leta boumque labores
Precipitesque trahit siluas stupet inscius alto
Accipiens sonitum saxi de uertice pastor
Tum uero manifesta fides danaumque patescunt
Insidie. iam deiphebi dedit ampla ruinam
Uulcano superante domus. iam proximus ardet
Ucalegon. sigea igni freta lata relucent
Exoritur clamorque uirum clangorque tubarum
Arma amens capio nec sat rationis in armis
Sed glomerare manum bello et concurrere in arcem
Cum sociis ardent animi: furor iraque mentem
Precipitant pulcrumque mori succurrit in armis
Ecce autem telis panthus elapsus achiuum
Panthus othriades arcis phebi que sacerdos
Sacra manu uictosque deos paruumque nepotem

Ipse trahit cursu · q(ue) amens ad limina tendit
Quo res summa loco panthu: q(ua)m prendimus arcem
Vix ea fatus eram gemitu cum talia reddit
Venit summa dies et ineluctabile tempus
Dardaniae fuimus troes fuit ilium et ingens
Gloria teucrorum · ferus omnia iupiter argos
Transtulit · incensa danai dominantur in urbe
Arduus armatos mediis in menibus astans
Fundit equus uictor q(ue) synon incendia miscet
Insultans · portis alii bipatentibus adsunt
Milia quot magnis umq(uam) uenere micenis
Obsedere alii telis angusta uiarum
Oppositis · stat ferri acies mucrone corusco
Stricta · parata neci uix primi prelia temptant
Portarum uigiles et ceco marte resistunt
Talibus otriade dictis et numine diuum
In flammas et in arma feror quo tristis erinis
Quo fremitus uocat · et sublatus ad ethera clamor ·
Addunt se socios ripheus et maximus armis
Epitus · oblati per lunam ypanis q(ue) dimas q(ue)
Et lateri agglomerant nostro iuuenis q(ue) corebus
Migdonides illis ad troyam forte diebus
Venerat insano casandre incensus amore
Et gener auxilium priamo phrigibus q(ue) ferebat
Infelix qui non sponse precepta furentis
Audierat
Quos ubi confertos audere in prelia uidi
Incipio super his iuuenes fortissima frustra

· Pectora si uobis ·

Pectora si nobis audentem extrema cupido
Certa sequi que sit rebus fortuna uidetis
Excessere omnes aditis arisque relictis
Di quibus imperium hoc steterat succurritis urbi
Incense moriamur et in media arma ruamus
Vna salus uictis nullam sperare salutem
Sic animis iuuenum furor additus inde lupi ceu
Raptores atra in nebula quos improba uentris
Exegit cecos rabies catulique relicti
Faucibus expectant siccis per tela per hostes
Vadimus haud dubiam in mortem mediique tenemus
Vrbis iter nox atra caua circumuolat umbra
Quis cladem illius noctis quis funera fando
Explicet aut possit lacrimis equare labores
Vrbs antiqua ruit multos dominata per annos
Plurima perque uias sternuntur inertia passim
Corpora perque domos et religiosa deorum
Limina nec soli penas dant sanguine teucri
Quondam etiam uictis redit in precordia uirtus
Victoresque cadunt danai crudelis ubique
Luctus ubique pauor et plurima mortis ymago
Primus se danaum magna comitante caterua
Androgeus offert nobis socia agmina credens
Inscius atque ultro uerbis compellat amicos
Festinate uiri namque tam sera moratur
Segnities alii rapiunt incensa feruntque
Pergama uos celsis nunc primum a nauibus itis
Dixit et extemplo neque enim responsa dabantur

Fida satis · sensit medios dilapsus in hostes
Obstupuit · retroque pedem cum uoce repressit
Improuisum aspris ueluti qui sentibus anguem
Pressit humi nitens trepidusque repente refugit
Attollentem iras et cerula colla tumentem
Haut secus androgeus uisu tremefactus abibat
Irruimus densis et circumfundimur armis
Ignarosque loci passim et formidine captos
Sternimus · aspirat primo fortuna labori
Atque hic successu exultans animisque corebus
O socii qua prima inquit fortuna salutis
Monstrat iter quaque ostendit se dextra sequamur
Mutemus clipeos danaumque insignia nobis
Aptemus · dolus an uirtus quis in hoste requirat
Arma dabunt ipsi · sic fatus deinde comantem
Androgei galeam clipeique insigne decorum
Induitur · laterique argiuum accommodat ensem
Hoc ripheus · hoc ipse dimas omnisque iuuentus
Leta facit spoliis se quisque recentibus armat
Vadimus inmixti danais haut numine nostro
Multaque per cecam congressi prelia noctem
Conserimus · multos danaum demittimus orco
Diffugiunt alii ad naues et littora cursu
Fida petunt · pars ingentem formidine turpi
Scandunt rursus equum · et nota conduntur in aluo
Heu nichil inuitis fas quemquam fidere diuis
Ecce trahebatur passis priameia uirgo
Crinibus a templo cassandra adytisque minerue

Ad celum tendens ardentia lumina frustra
Lumina nam teneras arcebant [i. constringebant] uincula palmas
Non tulit hanc speciem [i. hunc aspectum] furiata mente corebus [homo proprium]
Et se se medium iniecit periturus in agmen
Consequimur cuncti et densis incurrimus armis.
Hic primum ex alto delubri culmine telis
Nostrorum obruimur. oriturque miserrima cedes
Armorum facie et graiarum errore iubarum
Tum danai. gemitu atque erepte uirginis ira
Undique collecti inuadunt. acerrimus aiax
Et gemini atride. dolopumque exercitus omnis
Aduersi rupto ceu quondam turbine uenti
Confligunt. zephirusque nothus et letus eois
Eurus equis stridunt. silue seuitque tridenti
Spumeus atque imo nereus ciet equora fundo
Illi si quos obscura nocte [i. obscure noctis] per umbram
Fudimus [i. fugauimus] insidiis totaque agitauimus urbe
Apparent primi clipeos mentitaque tela
Agnoscunt. atque sono ora discordia [i. distantia] signant
Ilicet [i. primum statim] obruimur. numero primusque corebus
Peneleii dextra diue armipotentis ad aram
Procumbit. cadit et rifeus iustissimus unus
Qui fuit in teucris et seruantissimus equi
Dis aliter uisum. pereunt ypanisque dimasque
Confixi [i. interfecti] sociis nec te tua plurima panthu
Labentem pietas [i. reuerentia] nec apollinis infula texit
Iliaci cineres et flamma extrema meorum
Testor in occasu [i. ruina] uestro nec tela nec ullas.

Vitauisse uices danaum, et si fata fuissent
Vt caderem, meruisse manu. Diuellimur inde
Iphitus et pelias mecum quorum iphitus euo
Iam grauior, pelias et uulnere tardus ulixi
Protinus ad sedes priami clamore uocati
Hic uero ingentem pugnam ceu cetera nusquam
Bella forent nulli tota morerentur in urbe
Sic martem indomitum danaosque ad tecta ruentes
Cernimus, obsessumque acta testudine limen
Herent parietibus scale postesque sub ipsos
Nituntur gradibus clipeosque ad tela sinistris
Protecti obiciunt prensant uestigia dextris
Dardanide contra turres ac tecta domorum
Culmina conuellunt. his se quando ultima cernunt
Extrema iam in morte parant defendere telis
Auratasque trabes ueterum decora alta parentum
Deuoluunt alii strictis mucronibus imas
Obsedere fores has seruant agmine denso
Instaurati animi regis succurrere tectis
Auxilioque leuare uiros uimque addere uictis
Limen erat cecaeque fores et peruius usus
Tectorum inter se priami postesque relicti
A tergo infelix qua se dum regna manebant
Sepius andromache ferre incomitata solebat
Ad soceros et auo puerum astianacta trahebat
Euado ad summi fastigia culminis, unde
Tela manu miseri iactabant irrita teucri
Turrim in precipiti stantem summisque sub astra

E ductaz tectis unde omnis troya uideri
E t danauz solite naues et achaica castra
A ggressi ferro circuz qua sūma labantes
I uncturas tabulata dabant conuellimus altis
S edib; impulimus q3 ea lapsa repente ruinaz
C um sonitu trahit et danauz sup agmina late
I ncidit. ast alii subeunt. nec saxa nec ullū
T elorū interea cessat genus
V estibulum ante ipsum primo q3 in limine pyrrus
E xultat telis et luce coruscus aena
Q ualis ubi in lucez coluber mala gramina pastus
F rigida sb terra tumidū quez bruma tegebat
N ūc positis nouus exuuiis nitidusq3 iuuenta
L ubrica conuoluit sublato pectore terga
A rduus ad solez et linguis micat ore trisulcis
V na ingens periphas et equorū agitator achillis
A rmiger automedon una omnis scyria pubes
S uccedunt tecto et flāmas ad culmina iactant
I pse inter primos correpta dura bipenni
L imina perrūpit postes q3 a cardine uellit
E ratos iamq3 excisa trabe firma cauauit
R obora et ingentez lato dedit ore fenestraz
A pparet domus intus et atria longa patescunt
A rmatos q3 uident stantes in limine primo
A pparent priami et ueterum penetralia regum
A t domus interior gemitu miso q3 tumultu
M iscetur penitus q3 caue plangorib; edes
F emineis ululant. ferit aurea sydera clamor

Tum pauide tectis matres ingentibus errant
Amplexeque tenent postes atque oscula figunt
Instat ui patria pirrus nec claustra neque ipsi
Custodes sufferre ualent. labat ariete crebro
Ianua. et emoti procumbunt cardine postes
Fit uia ui. rumpunt aditus. primosque trucidant
Inmissi danai et late loca milite complent
Non sic aggeribus ruptis cum spumeus amnis
Exiit. oppositasque euicit gurgite moles
Fertur in arua furens cumulo camposque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. uidi ipse furentem
Cede neoptolemum geminosque in limine atridas
Vidi ecubam centumque nurus priamumque per aras
Sanguine fedantem quos ipse sacrauerat ignes
Quinquaginta illi thalami. spes tanta nepotum
Barbarico postes auro spoliisque superbi
Procubuere tenent danai qua deficit ignis
Forsitan et priami fuerint que fata requiras
Vrbis uti capte casum. conuulsaque uidit
Limina tectorum. et medium penetralibus hostem
Arma diu senior desueta trementibus euo
Circumdat nequiquam humeris. et inutile ferrum
Cingitur. ac densos fertur moriturus in hostes
Edibus in mediis nudoque sub etheris axe
Ingens ara fuit. iuxtaque ueterrima laurus
Incumbens are. atque umbra complexa penates
Hic ecuba et nate nequiquam altaria circum
Precipites atra ceu. tempestate columbe

[Aries est genus machinamenti]
[Axis significat sustentaculum celi ... significat sectionem]

Condense : et diuum amplexe simulacra sedebant
Ipsum autem sumptis priamum iuuenilibus armis
Ut uidit que mens tam dira miserrima coniux
Impulit his cingi telis aut quo ruis inquit
Non tali auxilio nec defensoribus istis
Tempus eget non si ipse meus nunc adforet hector
Huc tandem concede hec ara tuebitur nos omnes
Aut moriere simul. sic ore affata recepit
Ad sese in et sacra longeuum in sede locauit
Ecce autem elapsus pirri de cede polites
Unus natorum priami per tela per hostes
Porticibus longis fugit et uacua atria lustrat
Saucius illum ardens infesto uulnere pirrus
Insequitur iam iam que manu tenet. et premit hasta
Ut tandem ante oculos euasit et ora parentum
Concidit. ac multo uitam cum sanguine fudit
Hic priamus quamquam in media iam morte tenetur
Non tamen abstinuit. nec uoci ire que pepercit
At tibi pro scelere exclamat pro talibus ausis
Dii si qua est celo pietas. que talia curet
Persoluant grates dignas. et et premia reddant
Debita qui nati coram me cernere letum
Fecisti. et patrios fedasti funere uultus
At non ille satum quo te mentiris achilles
Talis in hoste fuit priamo. sed iura fidemque
Supplicis erubuit. corpusque exsangue sepulcro
Reddidit. hectoreum me que in mea regna remisit
Sic fatus senior. telumque imbelle sine ictu

s. primum
Coniecit rauco quod protinus ere repulsum
s. alium telum
Et summo clipei nequicquam umbone pependit
Cui pyrrhus referes ergo hec et nuntius ibis
achilli
Pelide genitori illi mea tristia facta
non filium pueri sui
Degeneremque neoptolemum narrare memento
s. famulum
Nunc morere hoc dicens altaria ad ipsa trementem
frequenter cadentem
Traxit et in multo lapsantem sanguine nati
coruscantem
Implicuitque comam leua dextraque coruscum
extraxit
Extulit ac lateri capulo tenus abdidit ensem
Hec finis priami fatorum hic exitus illum
Sorte tulit troyam incensam et prolapsa uidentem
Pergama tot quondam populis terrisque superbum
Regnatorem asie iacet ingens litore truncus
i. sine epitaphio
Auulsumque humeris caput et sine nomine corpus
At me tum primum seuus circumstetit horror
i. similitudo
Obstupui subiit cari genitoris ymago
Ut regem equeuum crudeli uulnere uidi
Uitam exalantem subiit deserta creusa
diripienda *futurus*
Et direpta domus et parui casus iuli
Respicio et que sit me circum copia lustro
Deseruere omnes defessi et corpora saltu
s. copia
Ad terram misere aut ignibus egra dedere
Cum michi se non ante oculis tam claram uidendam
resplenduit
Obtulit et pura per noctem in luce refulsit
uenus
Alma parens confessa deam qualisque uideri
Celicolis et quanta solet dextraque prehensum
Continuit roseoque hec insuper addidit ore
commovet
Nate quis indomitas tantus dolor excitat iras

Quid furis? aut quo nam nostri tibi cura recessit
Non prius aspicies. ubi fessum etate parentem
Liqueris anchisen. superet coniunx ne creusa
Ascaniusque puer. quos omnis undique graie
Circum errant acies. et ni mea cura resistat
Iam flamme tulerint inimicus et hauserit ensis
Non tibi tindaridis facies invisa lacene
Culpatus ve paris. divum inclementia divum
Has evertit opes sternitque a culmine troiam
Aspice. namque omnem que nunc obducta tuenti
Mortalis hebetat visus tibi et humida circum
Caligat nubem eripiam: tu nequa parentis
Iussa time neu preceptis parere recusa
Hic ubi disiectas moles avulsaque saxis
Saxa vides mixtoque undantem pulvere fumum
Neptunus muros magnoque emota tridenti
Fundamenta quatit totamque a sedibus urbem
Eruit. hic iuno sceas sevissima portas
Prima tenet. sociumque furens a navibus agmen
Ferro accincta vocat
Iam summas arces tritonia respice pallas
Insedit nimbo effulgens et gorgone seva
Ipse pater danais animos viresque secundas
Sufficit. ipse deos in dardana suscitat arma
Eripe nate fugam finemque impone labori
Nusquam abero et tutum patrio te limine sistam
Dixerat et spissis noctis se condidit umbris
Apparent dire facies inimicaque troie

Numina magna deum
Tum uero omne michi uisum considere in ignes
Ilion. et ex imo uerti neptunia troya
Ac ueluti summis antiquam in montibus ornum
Cum ferro accisam crebrisque bipennibus instant
Eruere agricole certatim illa usque minatur
Et tremefacta comam concusso uertice nutat
Uulneribus donec paulatim euicta supremum
Congemuit. traxitque iugis auulsa ruinam
Descendo ac ducente deo flammam inter et hostes
Expedior dant tela locum flameque recedunt
Atque ubi iam patrie peruentum ad limina sedis
Antiquasque domos genitor quem tollere in altos
Optabam primum montes. primumque petebam
Abnegat. excisa uitam producere troia
Exiliumque pati. uos o quibus integer eui
Sanguis ait. solidique suo stant robore uires
Uos agitate fugam.
Me si celicole uoluissent ducere uitam
Has mihi seruassent sedes satis una superque
Uidimus excidia. et capte superauimus urbi
Sic o sic positum affati discedite corpus
Ipse manu mortem inueniam miserebitur hostis
Exuuiasque petet facilis iactura sepulchri
Iam pridem inuisus diuis et inutilis annos
Demoror. ex quo me diuum pater atque hominum rex
Fulminis afflauit uentis et contigit igni
Talia perstabat memorans fixusque manebat

T alia perstabat memorans fixusque manebat
N os contra effusi lacrimis coniunx que creusa
A scaniusque omnisque domus ne vertere secum
C uncta pater fatoque urguenti incumbere vellet
A bnegat inceptoque et sedibus heret in hisdem
R ursum in arma feror mortemque miserrimus opto
N am quod consilium aut que fortuna dabatur
M ene efferre pedem genitor te posse relicto
S perasti tantumque nephas patrio excidit ore
S i nichil ex tanta superis placet urbe relinqui
E t sedet hoc animo perituraeque addere troie
T eque tuosque iuvat patet isti ianua leto
I amque aderit multo priami de sanguine pyrrus
N atum ante ora patris patrem qui obtruncat ad aras
H oc erat alma parens quod me per tela per ignes
E ripis ut mediis hostem in penetralibus utque
A scanium patremque meum iuxtaque creusam
A rma viri ferte arma vocat lux ultima victos
R eddite me danais sinite instaurata revisam
P relia numquam omnes hodie moriemur inulti
H inc ferro accingor rursus clipeoque sinistram
I nsertabam aptans meque extra tecta ferebam
E cce autem complexa pedes in limine coniunx
H erebat parvumque patri tendebat iulum
S i periturus abis et nos rape in omnia tecum
S ed si quid expertus sumptis spem ponis in armis
H anc primum tutare domum cui parvus iulus
C ui pater et coniunx quondam tua dicta relinquor

Talia uociferans gemitu tectum omne replebat.
Cum subitum dictuque oritur mirabile monstrum.
Namque manus inter mestorumque ora parentum.
Ecce leuis summo de uertice uisus iuli.
Fundere lumen apex. tactuque innoxia molles
Lambere flamma comas et circum tempora pasci.
Nos pauidi trepidare metu. crinemque flagrantem.
Excutere et sanctos restinguere fontibus ignes.
At pater anchises oculos ad sidera letus.

Extulit. et celo palmas cum uoce tetendit.
Iupiter omnipotens precibus si flecteris ullis.
Aspice nos hoc tantum. et si pietate meremur.
Da deinde auxilium pater atque hec omnia firma.
Vix ea fatus erat senior subitoque fragore.
Intonuit leuum. et de celo lapsa per umbras.
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Illam summa super labentem culmina tecti.
Cernimus. ydea claram se condere silua.
Signantemque uias. tum longo limite sulcus.
Dat lucem. et late circum loca sulphure fumant.
Hic uero uictus genitor se tollit ad auras.
Affaturque deos. et sanctum se tollit sydus adorat.
Iam iam nulla mora est sequor. et qua ducitis adsum.
Di patrii seruate domum. seruate nepotem.
Vestrum hoc augurium. uestroque in numine troia est.
Cedo equidem. nec nate tibi comes ire recuso.
Dixerat ille et iam per menia clarior ignis.
Auditur. propriusque estus incendia uoluunt.

Ergo age care pater · cervici imponere nostre
Ipse subibo humeris · nec me labor iste gravabit
Quo res cumque cadent · unum et commune periclum
Una salus ambobus erit: michi parvus Iulus
Sit comes · et longe servet vestigia coniunx
Vos famuli que dicam animis advertite vestris
Est urbe egressis tumulus · templumque vetustum
Deserte Cereris iuxtaque antiqua cupressus
Religione patrum multos servata per annos
Hanc ex diverso sedem veniemus in unam
Tu genitor cape sacra manu patriosque penates
Me bello e tanto digressum et cede recenti
Attrectare nephas donec me flumine vivo
Hec fatus latos humeros subiectaque colla
Veste super fulvique insternor pelle leonis
Succedoque oneri · dextre se parvus Iulus
Implicuit: sequiturque patrem non passibus equis
Pone subit coniunx · ferimur per opaca locorum
Et me quem dudum non ulla iniecta movebant
Tela · neque adverso glomerati examine Grai
Nunc omnes terrent aure · sonus excitat omnis
Suspensum · et pariter comitique onerique timentem
Iamque propinquabam portis · omnemque videbar
Evasisse viam · subito cum creber ad aures
Visus adesse pedum sonitus genitorque per umbram
Prospiciens · nate exclamat fuge nate propinquant ·
Ardentes clipeos atque era micantia cerno
Hic michi nescio quod trepido male numen amicum

Confusam eripuit mentem namque auia cursu
Dum sequor. et nota excedo regione uiarum
Heu miso coniux fato me erepta creusa
Substitit; errauit ne uia seu fatigata lapsa resedit
Incertum est nec post oculis est reddita nostris
Nec prius amissam respexi. animumue reflexi
Quam tumulum antique cereris sedemque sacratam
Venimus. hic demum collectis omnibus una
Defuit et comites natumque uirumque fefellit
Quem non incusaui amens hominumque deorumque
Aut quid in euersa uidi crudelius urbe
Ascanium anchisenque patrem teucrosque penates
Commendo socijs. et curua ualle recondo al' curua
Ipse urbem repeto et cingor fulgentibus armis
Stat casus renouare omnes. omnemque reuti
Per troyam. et rursum caput obiectare periclis
Principio muros obscuraque limina porte
Obseruata sequor per noctem et lumine lustro
Horror ubique animos simul ipsa silentia terrent
Inde domum si forte pedem si forte tulisset
Me refero. irruerant danai et tectum omne tenebant
Ilicet ignis edax summa ad ue fastigia uento
Voluitur. exuperant flamme furit estus ad arces al' auras
Procedo. et priami sedes arcemque reuiso
Etiam porticibus uacuis iunonis asylo
Custodes lecti fenix et dirus ulixes
Predam obseruabant. huc undique troya gaza
Incensis erepta adytis mensesque deorum

Crateresque auro solidi captiuaque uestis
Congeritur. pueri et pauide longo ordine matres
Stant circum ~~que crebris sua carpunt pectora pugnis~~ [et mestis implet mugitibus aures]
Ausus quin etiam uoces iactare per umbram
Impleui clamore uias. mestusque creusam
Nequiquam ingeminans iterumque uocaui. iterum
Querenti et tectis urbis sine fine furenti
Infelix simulacrum atque ipsius umbra creuse
Visa mihi ante oculos. et nota maior ymago
Obstupui. steteruntque come et uox faucibus hesit
Tum sic affari et curas his demere dictis
Quid tantum insano iuuat indulgere dolori
O dulcis coniunx. non hec sine numine diuum
Eueniunt. nec te hinc comitem asportare creusam
Fas aut ille sinit superi regnator olympi.
Longa tibi exilia. et uastum maris equor arandum
Et terram hesperiam uenies. ubi lidius arua
Inter opima uirum leni fluit agmine tibris
Illic res lete: regnumque et regia coniunx
Parta tibi. lacrimas dilecte pelle creuse
Non ego mirmidonum sedes dolopumue superbas
Aspiciam. aut grais seruitum matribus ibo
Dardanis et diue ueneris nurus
Sed me magna deum genitrix his detinet horis
Iamque uale: et nati serua communis amorem
Hec ubi dicta dedit lacrimantem et multa uolentem
Dicere deseruit. tenuisque recessit in auras
Ter conatus ibi collo dare brachia circum

Ter frustra comprensa manus effugit ymago
Par levibus ventis volucrique simillima somno
Sic demum socios consumpta nocte reviso
Atque hic ingentem comitum
Invenio admirans numerum matresque virosque
Collectam exilio pubem · miserabile vulgus
Undique convenere animis opibusque parati
In quascumque velim pelago deducere terras
Iamque iugis summe surgebat · Lucifer ide
Ducebatque diem · Danai que obsessa tenebant
Limina portarum · nec spes opis ulla dabatur
Cessi, et sublato montes genitore petivi

Post eversa Phrigum regna · fuga cepta moveri
Ueque sit initium prima Teucris ibique
Menia contexerat Polidori cede piati
Regis et hospitium et Phebi responsa canebat
Cretum iter incertum rursum nova fata recepta
Inde fugam et dire enarrat precepta Celenoe
Paufragus inque fere Strophades compulsus ad undas
Liquerit inque Helenum sceptris et coniuge fatis
Supplicem Achamenidem Poliphemo urgente recepit
Amissumque patrem Drepanis hic terminat querit

statum — i. familiam
Postquam res Asie Priamique evertere gentem — magnificum
Inmeritam visum superis · ceciditque superbum
p fumauit — que fuit structa pecuniis neptuni
Ilium · et omnis humo fumat neptunia troya
i. tota quibus constructa
Diversa exilia · et desertas querere terras

Auguriis agimur divum classemque sub ipsa
Antandro et phirigie molimur montibus ide
Incerti quo fata ferant ubi sistere detur
Contrahimusque viros. vix prima inceperat estas
Et pater anchises dare fatis vela iubebat
Litora tum patrie lacrimans. portusque relinquo
Et campos ubi troya fuit. feror exul in altum
Cum sociis nato que penatibus. et magnis diis.
Terra procul vastis colitur mavortia campis
Tracces arant. acri quondam regnata ligurgo
Hospitium antiquum troye sociique penates
Dum fortuna fuit. feror huc et littore curvo
Menia prima loco fatis ingressus iniquis
Aeneadasque meo nomen de nomine fingo
Sacra dionee matri divisque ferebam
Auspicibus ceptorum operum. supero que nitentem
Celicolum regi mactabam in littore thaurum
Forte fuit iuxta tumulus. quo cornea summo
Virgulta et densis hastilibus horrida mirtus
Accessi viridemque ab humo convellere silvam
Conatus. ramis tegerem ut frondentibus aras
Horrendum et dictu video mirabile monstrum
Namque prima solo ruptis radicibus arbos
Vellitur. huic atro liquuntur sanguine gutte
Et terram tabo maculant. michi frigidus horror
Membra quatit gelidusque coit formidine sanguis
Rursus et alterius lentum convellere vimen
Insequor. et causas penitus temptare latentes

Ater scilicet nigrum et mortiferum

Ater et alterius sequitur de cortice sanguis
Multa movens animo nymphas venerabar agrestes
Gradivumque patrem Geticis qui presidet arvis
Rite secundarent visus omenque levarent
Tertia sed postquam maiori hastilia nisu
Aggredior genibusque adverse obluctor arene
Eloquar an sileam: gemitus lacrimabilis imo
Auditur tumulo et vox reddita fertur ad aures
Quid miserum Enea laceras iam parce sepulto
Parce pias scelerare manus. non me tibi troya
Externum tulit. haud cruor hic de stipite manat
Heu fuge crudeles terras fuge litus avarum
Nam polidorus ego hic confixum ferrea texit
Telorum seges. et iaculis increvit acutis
Tum vero ancipiti mentem formidine pressus
Obstupui. steteruntque come et vox faucibus hesit
Hunc polidorum auri quondam cum pondere magno
Infelix priamus furtim mandarat alendum
Threicio regi. cum iam diffideret armis
Dardanie. cingique urbem obsidione videret
Ille ut opes fracte teucrum et fortuna recessit
Res agamenonias victriciaque arma secutus
Fas omne abrumpit. polidorum obtruncat et auro
Vi potitur quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames // postquam pavor ossa reliquit
Delectos populi ad proceres primumque parentem
Monstra deum refero. et que sit sententia posco
Omnibus idem animus scelerata excedere terra

Linqui pollutum hospitium et dare classibus austro — al' classibus pelage
Ergo instauramus polidoro funus et ingens
Aggeritur tumulo tellus; stant manibus are
Ceruleis meste vittis atraque cupresso,
Et circum iliades crinem de more solute;
Inferimus tepido spumantia cymbia lacte
Sanguinis et sacri pateras, animamque sepulchro
Condimus et magna supremum voce ciemus.
Inde ubi prima fides pelago, placataque venti
Dant maria et lenis crepitans vocat auster in altum,
Deducunt socii naves et litora complent; — deducere est de terra in aquam ducere; et conducere est de aqua in terram ducere
Provehimur portu terreque urbesque recedunt.
Sacra mari medio colitur gratissima tellus
Nereidum matri et neptuno egeo,
Quam pius arcitenens oras et litora circum
Errantem mycone celsa giaroque revinxit,
Immotamque coli dedit et contempnere ventos.
Huc feror, hec fessos tuto placidissima portu
Accipit; egressi veneramur apollinis urbem.
Rex anius, rex idem hominum phebique sacerdos,
Vittis et sacra redimitus tempora lauro
Occurrit; veterem anchisem agnovit amicum.
Iungimus hospitio dextras et tecta subimus.
Templa dei saxo venerabar structa vetusto:
Da propriam, thymbree, domum; da menia fessis
Et genus et mansuram urbem; serva altera troie
Pergama, reliquias danaum atque immitis achilli.
Quem sequimur? quove ire iubes? ubi ponere sedes?

D a pater augurium atque animis illabere nostris
V ix ea fatus eram: tremere omnia visa repente
L iminaque laurusque dei totusque moveri
M ons circum et mugire adytis cortina reclusis
S ummissi petimus terram et vox fertur ad aures
D ardanidae duri · que vos a stirpe parentum
P rima tulit tellus · eadem vos ubere leto
A ccipiet reduces · et antiquam exquirite matrem
H ic domus enee cunctis dominabitur oris
E t nati natorum · et qui nascentur ab illis
H ec phebus : mixtoque ingens exorta tumultu

L eticia · et cuncti que sint ea menia querunt
Q uo phebus vocet errantes · iubeatque reverti
T um genitor veterum volvens monumenta virorum
A udite o proceres ait · et spes discite vestras
C reta iovis magni medio iacet insula ponto
M ons ideus ubi · et gentis cunabula nostre
C entum urbes habitant magnas uberrima regna
M aximus unde pater : si rite audita recordor
T eucrus rhetheas primum est advectus in horas
O ptavitque locum regno : nondum ilion et arces
P ergamee steterant · habitabant vallibus imis
H inc mater cultrix cybele : corribantiaque era
I deumque nemus · hinc fida silentia sacris
E t iuncti currum domine subiere leones
E rgo agite et divum ducunt qua iussa sequamur
P lacemus ventos · et gnosia regna petamus
N ec longo distant cursu modo iupiter adsit

· Tertia libr ·

Tertia lux classem cretis sistet in horis
Sic fatus. meritos aris mactauit honores
Taurum neptuno. taurum tibi pulcher apollo
Nigram hiemi pecudem. zephiris que felicibus albam
Fama uolat pulsum regnis cessisse paternis
Idomenea ducem. deserta que litora crete
Hoste uacare domos: sedes que astare relictas
Linquimus ortigie portus pelago que uolamus
Bachatam que iugis naxon uiridem que donusam
Olearon. niueam que paron sparsas que per equor
Cicladas: et crebris legimus freta concita terris
Nauticus exoritur uario certamine clamor
Hortantur socii. cretam proauos que petamus
Prosequitur surgens a puppi uentus euntes
Et tandem antiquis curetum allabimur oris
Ergo auidus muros optate molior urbis
Pergameam que uoco: et letam cognomine gentem
Hortor amare focos. arcem que attollere tectis
Iamque fere sicco: subducte litore puppes
Conubiis aruis que nouis operata iuuentus
Iura domos que dabam. subito cum tabida membris
Corrupto celi tractu miseranda que uenit
Arboribus que satis que lues. et letifer annus
Linquebant dulces animas. aut egra trahebant
Corpora tum steriles exurere sirius agros
Arebant herbe et uictum seges egra negabat
Rursus ad oraclum ortigie phebum que remenso
Hortatur pater ire mari ueniam que precari

Quem fessis finem rebus ferat unde laborum
Temptare auxilium iubeat quo vertere cursus
Nox erat et terris animalia somnus habebat
Effigies sacrae divum phrigiique penates
Quos mecum a troya mediisque ex ignibus urbis
Extuleram · visi ante oculos astare iacentis
In somnis · multo manifesti lumine qua se
Plena per insertas fundebat luna fenestras
Tum sic affari · et curas his demere dictis
Nos tumidum sub te permensi classibus equor
Quod canit · et tua nos en sponte ad limina mittit
Quod tibi delato ortigiam dicturus apollo est
Nos te dardania incensa tuaque arma secuti
Nos tumidum sub te permensi classibus equor
Idem venturos tollemus in astra nepotes
Imperiumque urbi dabimus moenia magnis
Magna para longumque fuge ne linque laborem
Mutande sedes · non hec tibi litora suasit
Delius aut crete iussit considere apollo
Est locus · hesperiam grai cognomine dicunt
Terra antiqua · potens armis · atque ubere glebe
Oenotri coluere viri · nunc fama minores
Italiam dixisse ducis de nomine gentem
Hae nobis proprie sedes · hinc dardanus ortus
Iasiusque pater · genus a quo principe nostrum
Surge age · et hec letus longevo dicta parenti
Haud dubitanda refer · corithum terrasque requirat
Ausonias · dictea negat tibi iupiter arva

Talibus attonitus uisis et uoce deorum
Nec sopor illud erat sed coram agnoscere uultus
Velatasque comas presentiaque ora uidebar
Tum gelidus toto manabat corpore sudor
Corripio e stratis corpus tendoque supinas
Ad celum cum uoce manus et munera libo
Intemerata focis perfecto letus honore
Anchisen facio certum remque ordine pando
Agnouit prolem ambiguam geminosque parentes
Seque nouo ueterum deceptum errore locorum
Tum memorat nate iliacis exercite fatis
Sola michi tales casus cassandra canebat
Nunc repeto hec generi portendere debita nostro
Et sepe hesperiam et sepe itala regna uocare
Sed quis ad hesperie uenturos litora teucros
Crederet aut quem tum uates cassandra moueret
Cedamus phebo et moniti meliora sequamur
Hanc quoque deserimus sedem paucisque relictis
Sic ait et cuncti dicto paremus ouantes
Vela damus uastumque caua trabe currimus equor
Postquam altum tenuere rates nec iam amplius ulle
Apparent terre celum undique et undique pontus
Tum michi ceruleus supra caput astitit imber
Noctem hiememque ferens et inhorruit unda tenebris
Continuo uenti uoluunt mare magnaque surgunt
Equora dispersi iactamur gurgite uasto
Inuoluere diem nimbi et nox humida celum
Abstulit ingeminant abruptis nubibus ignes

Excutimur cursu et cecis erramus in undis
Ipse diem noctemque negat discernere celo
Nec meminisse vie media palinurus in unda.
Tres adeo incertos ceca caligine soles
Erramus pelago · totidem sine sydere noctes
Quarto terra die primum se attollere tandem
Visa aperire procul montes et volvere fumum
Vela cadunt remis insurgimus haud mora naute
Adnixi torquent spumas et cerula verrunt
Servatum ex undis strophadum me litora primum
Excipiunt : strophades graio stant nomine dicte
Insule ionio in magno : quas dira celeno
Arpie que colunt alie · phineia postquam
Clausa domus : mensas que metu liquere priores
Tristius haud illis monstrum · nec sevior ulla
Pestis et ira deum stigiis sese extulit undis
Virginei volucrum vultus feedissima ventris
Proluvies uncecque manus et pallida semper
Ora fame
Huc ubi delati portus intravimus ecce
Leta boum passim campis armenta videmus
Caprigenumque pecus nullo custode per herbas
Irruimus ferro : et divos ipsumque vocamus
In partem predamque iovem : tum litore curvo
Extruimusque thoros dapibusque epulamur opimis
At subite horrifico lapsu de montibus adsunt
Arpie et magnis quatiunt clangoribus alas
Diripiuntque dapes contactuque omnia fedant

In mundo. tum uox tetrum dira inter odorem
Rursum ex diverso celi cecisque latebris
Rursum in secessu longo sub rupe cavata
Arboribus clausis circum atque horrentibus umbris
Instruimus mensis aris que reponimus ignem
Turba sonans. predam pedibus circumvolat uncis
Polluit ore dapes. sociis tunc arma capessant
Edico. et dira bellum cum gente gerendum.
Haud secus ac iussi faciunt tectos que per herbam
Disponunt enses: et scuta latentia condunt
Ergo ubi delapse sonitum per curva dedere
Litora: dat signum specula misenus ab alta
Ere cavo. invadunt socii. et nova prelia temptant
Obscenas pelagi ferro fedare volucres
Sed neque vim plumis ullam: nec vulnera tergo
Accipiunt. celeri que fuga sub sidera lapse
Semesam predam et vestigia feda relinquunt
Una in precelsa consedit rupe celeno
Infelix vates. rumpit que hanc pectore vocem
Bellum etiam pro cede boum stratis que iuvencis
Laomedontiade. bellum ne inferre paratis
Et patrio harpias insontes pellere regno
Accipite ergo animis atque hec mea figite dicta
Que phebo pater omnipotens michi phebus apollo
Predixit. vobis furiarum ego maxima pando
Italiam cursu petitis. ventis que vocatis
Ibitis italiam. portus que intrare licebit.
Sed non ante datam cingetis menibus urbem.

Quos dira fames nostre que iniuria cedis
Ambesas subigat malis absumere mensas
Dixit et in silvam pennis ablata refugit
At sociis subita gelidus formidine sanguis
Deriguit. cecidere animi. nec iam amplius armis
Sed votis precibusque iubent exposcere pacem
Sive dee seu sint dire obscene volucres
Et pater anchises passis de litore palmis
Numina magna vocat. meritosque indicit honores
Di prohibete minas. di talem avertite casum
Et placidi servate pios. tum litore funem
Deripere excussosque iubet laxare rudentes
Tendunt vela noti fugimus spumantibus undis
Qua cursum ventusque gubernatorque vocabat
Iam medio apparet fluctu nemorosa zacintos
Dulichiumque sameque et neritos ardua saxis
Effugimus scopulos ithace laertia regna
Et terram altricem sevi execramur ulixi
Mox et leucate nymbosa cacumina montis
Et formidatus nautis aperitur apollo
Hunc petimus fessi et parve succedimus urbi
Anchora de prora iacitur stant litore puppes
Ergo insperata tandem tellure potiti
Lustramurque iovi votisque incendimus aras
Actiaque iliacis celebramus litora ludis
Exercent patrias oleo labente palestras
Nudati socii iuvat evasisse tot urbes
Argolicas mediosque fugam tenuisse per hostes

Interea magnum sol circumuoluitur annum
Et glacialis hiemps aquilonibus asperat undas
Ere cauo clipeum magni gestamen abantis
Postibus aduersis figo et rem carmine signo
Eneas hec de danais uictoribus arma
Linquere tum portus iubeo et considere transtris
Certatim socii feriunt mare et equora uerrunt
Protinus aerias pheacum abscondimus arces
Litoraque epiri legimus portuque subimus
Chaonio et celsam butroti accedimus urbem
Hic incredibilis rerum fama occupat aures
Priamidem helenum graias regnare per urbes
Coniugio eacide pyrri sceptrisque potitum
Et patrio andromachen iterum cessisse marito
Obstipui miroque incensum pectus amore
Compellare uirum et casus cognoscere tantos
Progredior portu classes et litora linquens
Sollemnes cum forte dapes et tristia dona
Ante urbem in luco falsi simoentis ad undam
Libabat cineri andromache manesque uocabat
Hectoreum ad tumulum uiridi quem cespite inanem
Et geminas causam lacrimis sacrauerat aras
Ut me conspexit uenientem et troia circum
Arma amens uidit magnis exterrita monstris
Deriguit uisu in medio calor ossa reliquit
Labitur et longo uix tandem tempore fatur
Uerane te facies uerus mihi nuntius affers
Nate dea uiuisne aut si lux alma recessit

Transtra dicuntur sedilia nauium

Lucus est qui est alicui numini dedicatus a dure sacrificiorum

Hector ubi est? dixit lacrimasque effudit et omnem
Implevit clamore locum. vix pauca furenti
Subicio et raris turbatus vocibus hisco:
Vivo equidem vitamque extrema per omnia duco;
Ne dubita, nam vera vides.
Heu quis te casus deiectam coniuge tanto
Excipit, aut que digna satis fortuna revisit,
x Hectoris Andromache? Pyrrhi conubia servas?
Deiecit vultum et demissa voce locuta est:
O felix una ante alias Priameia virgo,
Hostilem ad tumulum Troie sub menibus altis
Iussa mori, que sortitus non pertulit ullos
Nec victoris heri tetigit captiva cubile!
Nos patria incensa diversa per equora vecte
Stirpis Achillee fastus iuvenemque superbum
Servitio enixe tulimus; qui deinde secutus
Ledeam Hermionen Lacedemoniosque hymeneos
x Me famulo famulamque Heleno transmisit habendam.
Ast illum erepte magno inflammatus amore
Coniugis et scelerum furiis agitatus Orestes
Excipit incautum patriasque obtruncat ad aras.
Morte Neoptolemi regnorum reddita cessit
Pars Heleno, qui Chaonios cognomine campos
Chaoniamque omnem Troiano a Chaone dixit,
Pergamaque Iliacamque iugis hanc addidit arcem.
Sed tibi qui cursum venti, que fata dedere?
Aut quis iam ignarum nostris deus appulit oris?
x Quid puer Ascanius? superatne et vescitur aura?

Quem

Quem tibi iam troya — pro ut matris sue amisse

Ecque tamen puero est amisse cura parentis

Ecquid in antiquam uirtutem animosque uiriles

Et pater eneas et auunculus excitat hector.

Talia fundebat lacrimans longosque ciebat

Incassum fletus. cum sese a menibus heros

Priamides multis helenus comitantibus affert

Agnoscitque suos letusque ad limina ducit

Et multum lacrimas uerba inter singula fundit

Procedo. et paruam troyam simulataque magnis

Pergama et arentem xanti cognomine riuum — ad consolationem suam Scea porta appellauit Scea a Scenome .i. a cadauere

Agnosco. Sceeque amplector limina porte

Nec non. et teucri socia simul urbe fruuntur

Illos porticibus rex accipiebat in amplis

Aulai in medio libabant pocula bachi

Impositis auro dapibus pateras que tenebant

Iamque dies alterque dies processit et aure

Vela uocant. tumidoque inflatur carbasus austro

His uatem aggredior dictis ac talia quaeso

Troiugena interpres diuum qui numina phebi

Qui tripodas. clarii lauros qui sidera sentis

Et uolucrum linguas. et prepetis omina penne — Ypalage tetigit aues prepetes dantes augurium

Fare age. namque omnem cursum michi prospera dixit

Religio. et cuncti suaserunt numine diui

Ytaliam petere et terras temptare repostas

Sola nouum dictuque nephas harpia celeno

Prodigium canit. et tristes denuntiat iras

Obscenamque famem. que prima pericula uito

Quid ue sequens tantos possim superare labores al possim
x Hic helenus cesis primum de more iuuencis
Exorat pacem diuum uittasque resoluit
Sacrati capitis meque ad tua limina phebe
Ipse manu multo suspensum numine ducit
Atque hec deinde canit diuino ex ore sacerdos
Nate dea nam te maioribus ire per altum
Auspiciis manifesta fides. sic fata deum rex
Sortitur. uoluitque uices. is uertitur ordo
Pauca tibi e multis. quo tutior hospita lustres
Aequora et ausonio possis considere portu
x Expediam dictis. prohibent nam cetera parce
Scire. helenum farique uetat saturnia iuno
Principio. italiam quam tu iam rere propinquam
Vicinosque ignare paras inuadere portus.
Longa procul longis uia diuidit inuia terris
Ante et trinacria lentandus remus in unda
Et salis ausonii lustrandum nauibus equor.
Infernique lacus eeeque insula circes al' circe
Quam tuta possis urbem componere terra
Signa tibi dicam. tu condita mente teneto
x Cum tibi sollicito secreti ad fluminis undam
Litoreis ingens inuenta sub ilicibus sus
Triginta capitum fetus enixa iacebit
Alba solo recubans albi circum ubera nati
Is locus urbis erit. requies ea certa laborum
Nec tu mensarum morsus horresce futuros
Fata uiam inuenient aderitque uocatus apollo

H as aut terras itali q3 hanc litoris oram
P roxima q nri pfunditur equoris estu
E ffuge cuncta malis habitantur menia grais
xli H ic et narici posuerunt menia locri
E t salentinos obsedit milite campos
L ictius idomeneus hic illa ducis melibei
P arua filocte te subnixa petilia muro al' petilia
Q uin ubi transmisse steterint trans equora classes
E t positis aris iam uota in litore solues
P urpureo uelare comas adoptus amictu
N e qua inter sc̄os ignes in honore deo⁊
H ostilis facies occurrat et omnia turbet
H unc socii more⁊ sacro⁊ hunc ipse teneto
xlii H ac casti maneant in religione nepotes
A st ubi digressu⁊ sicule te admouerit hore
V entus et angusti rarescent claustra pelori
L eua tibi tellus et longo leua petantur
E quora circuitu · dextrum fuge litus et undas
i. uiolenter magna
H ec loca ui quondam et uasta conuulsa ruina
i. etatis et temporis
T antu⁊ eui longinqua ualet mutare uetustas
i. duo fuisse simul · i. dicunt · i. scriptores omnes
D issiluisse ferunt · cu⁊ protin⁹ utraq3 tellus
i. eadem i. media
V na foret uenit medio ui pontus et undis
ypilage i. italicum i. a latere siculo ypilage
H esperiu⁊ siculo latus abscidit arua q3 et urbes
diuisas i. medius uadit
xliii L itore diductas · angusto interluit estu
i. italicum i placabilis
D extru⁊ scilla latus leuu⁊ implacata caribdis
i. maleuolentis magnus
O bsidet · atq3 imo barathri ter gurgite uastos
S orbet in abruptu⁊ fluctus · rursusq3 sb auras
eleuat
E rigit alternos et sidera uerberat unda

At sillam cecis cohibet spelunca latebris
Ora exertantem et navis in saxa trahentem
Prima hominis facies et pulcro pectore virgo
Pube tenus · postrema inmani corpore pistrix — pistrix est sic[ut] monstrum marinum
Delphinum caudas utero commissa luporum
Prestat trinacrii metas lustrare pachini
Cessantem longos et circumflectere cursus
Quam semel informem vasto vidisse sub antro
Sillam et ceruleis canibus resonantia saxa
Preterea si qua est heleno prudentia vati
Si qua fides animum si veris implet apollo
Unum illud tibi nate dea proque omnibus unum
Predicam · hec repetens · iterumque monebo iterumque
Iunonis · magne primum prece numen adora
Iunoni cane vota libens · dominamque potentem
Supplicibus supra donis. sic denique victor
Trinacria fines italos mittere relicta
Huc ubi delatus · cumeam accesseris urbem
Divinosque lacus · et averna sonantia silvis
Insanam vatem aspicies quae rupe sub ima
Fata canit · foliisque notas et nomina mandat ·
Quecumque in foliis descripsit carmina virgo
Digerit in numerum atque antro seclusa relinquit
Illa manent immota locis neque ab ordine cedunt
Verum eadem verso tenuis cum cardine ventus
Impulit et teneras turbavit ianua frondes
Numquam inde cavo volitantia prendere saxo
Nec revocare situs · aut iungere carmina curat
Inconsulti hinc · sedemque odere sibille · al[ite]r abeunt

Hec tibi ne qua more fuerint dispendia tanti
Quamuis increpitent socii, et ui cursus in altum
Vela uocet, possisque sinus implere secundos,
Quin adeas uatem, precibusque oracula poscas
Ipsa canat, uocemque uolens atque ora resoluat.
Illa tibi Italie populos uenturaque bella
Et quo quemque modo fugiasque ferasque laborem
Expediet, cursusque dabit uenerata secundos.
Hec sunt que nostra liceat te uoce moneri.
Vade age, et ingentem factis fer ad ethera Troiam.
Que postquam uates sic ore effatus amico est,
Dona dehinc auro grauia secto que elephanto
Imperat ad naues ferri, stipatque carinis
Ingens argentum, Dodoneosque lebetas,
Loricam consertam hamis auroque trilicem,
Et conum insignis galee cristasque comantes,
Arma Neoptolemi. Sunt et sua dona parenti.
Addit equos, additque duces.
Remigium supplet. socios simul instruit armis.
Interea classem uelis aptare iubebat
Anchises, fieret uento mora ne qua ferenti.
Quem Phebi interpres multo compellat honore:
Coniugio, Anchisa, Ueneris dignate superbo,
Cura deum, bis Pergameis erepte ruinis,
Ecce tibi Ausonie tellus. hanc arripe uelis.
Et tamen hanc pelago preterlabare necesse est.
Ausonie pars illa procul quam pandit Apollo.
Vade ait o felix nati pietate. quid ult'

michael c

Provehor. et fando surgentes demoror austros
Nec minus andromache digressu mesta supremo
Fert picturatas auri sub tegmine vestes
Et frigiam ascanio clamidem nec cedit honori
Textilibusque onerat donis. ac talia fatur
Accipe et hec manuum tibi que monumenta mearum
Sint puer. et longum andromache testentur amorem
Coniugis hectoree. cape dona extrema tuorum
O michi sola mei super astianactis ymago
Sic oculos sic ille manus sic ora ferebat
Et nunc equali tecum pubesceret evo
Hos ego digrediens lacrimis affabar abortis
Vivite felices quibus est fortuna peracta
Iam sua. nos alia ex aliis in fata vocamur
Vobis parta quies. nullum maris equor arandum
Arva neque ausonie semper cedentia retro
Querenda. effigiem xanti troiamque videtis
Quam vestre fecere manus. melioribus opto
Auspiciis: et que fuerint minus obvia grais
Si quando tibrim vicinaque tibridis arva
Intraro. gentique mee data menia cernam
Cognatasque urbes olim populosque propinquos
Epyro. hesperia quibus idem dardanus auctor
Atque idem casus unam faciemus utramque
Troyam animis. maneat nostros ea cura nepotes
Provehimur pelago vicina ceraunia iuxta
Unde iter italiam cursusque brevissimus undis
Sol ruit interea. et montes umbrantur opaci

Sternimur optate gremio telluris ad undam
Sortiti remos passimque in littore sicco
Corpora curamus, fessos sopor irrigat artus
Necdum orbem medium nox horis acta subibat
Haud segnis strato surgit palinurus et omnes
Explorat ventos atque auribus aera captat
Sidera cuncta notat tacito labentia celo
Arcturum pleyadasque hyadas geminosque triones
Armatumque auro circumspicit oriona
Postquam cuncta videt celo constare sereno
Dat clarum e puppi signum nos castra movemus
Temptamusque viam et velorum pandimus alas.
Iamque rubescebat stellis aurora fugatis
Cum procul obscuros colles humilemque videmus
Italiam. Italiam primus conclamat achates
Italiam leto socii clamore salutant.
Tum pater anchises magnum cratera corona
Induit implevitque mero divosque vocavit
Stans celsa in puppi.
Di maris et terre tempestatumque potentes
Ferte viam vento facilem et spirate secundi
Crebrescunt optate aure portusque patescit
Iam propior templumque apparet in arce minerve
Vela legunt socii et proras ad litora torquent
Portus ab euro fluctu curvatus in arcum
Obiecte salsa spumant aspergine cautes
Ipsi latent gemino demittunt brachia muro
Turriti scopuli refugitque ab litore templum

Quattuor hic primum omen equos in gramine uidi
Tondentes campum late candore niuali
Et pater anchises bellum o terra hospita portas
Bello armantur equi . bellum hec armenta minantur
Sed tamen idem olim curru succedere sueti
Quadrupedes et frena iugo concordia ferre
Spes est pacis ait . tum numina sacra precamur
Palladis armisone . que prima accepit ouantes
Et capita ante aras phrigio uelamur amictu
Preceptisque heleni dederat que maxima rite
Junoni argiue iussos adolemus honores
Haud mora . continuo perfectis ordine uotis
Cornua uelatarum obuertimus antemnarum
Graiugenumque domos . suspectaque linquimus arua
Hinc sinus herculei si uera est fama tarenti
Cernitur . attollit se diua lacinia contra
Caulonisque arces . et nauifragum silaceum
Tunc procul e fluctu trinacria cernitur ethna
Et gemitum ingentem pelagi . pulsataque saxa
Audimus longe . fractasque ad litora uoces
Exultantque uada . atque estu miscentur harene
Et pater anchises nimirum hec est illa caribdis
Hos helenus scopulos hec saxa horrenda canebat
Eripite o socii pariterque insurgite remis
Haud minus ac iussi faciunt primusque rudentem
Contorsit leuas proram palinurus in undas
Leuam cuncta cohors remis uentisque petiuit
Tollimur in celum curuato gurgite . et idem

Subducta ad manes ymos descendimus unda
Ter scopuli clamorem inter caua saxa dedere
Ter spumam elisam et rorantia uidimus astra
Interea fessos uentus cum sole reliquit
Ignari que uie ciclopum allabimur oris
Portus ab accessu uentorum et inmotus et ingens
Ipse. sed horrificis iuxta tonat ethna ruinis
Interdumque atram prorumpit ad ethera nubem
Turbine fumantem picea et candente fauilla
Attollitque globos flammarum et sydera lambit
Interdum scopulosque auulsa que uiscera montis
Erigit eructans liquefacta que saxa sub auras
Cum gemitu glomerat fundoque exestuat imo
Fama est encheladi semiustum fulmine corpus
Urgeri mole hac ingentem insuper ethnam
Impositam ruptis flammam expirare caminis
Et fessum quotiens mutat latus intremere omnem
Murmure trinacriam et celum subtexere fumo
Noctem illam tecti siluis immania monstra
Perferimus nec que det sonitum causa uidemus
Nam neque erant astrorum ignes nec lucidus ethra
Siderea polus obscuro sed nubila celo
Et lunam in nimbo nox intempesta tenebat
Postera namque dies primo surgebat eoo
Humentemque aurora polo dimouerat umbram
Cum subito e siluis macie confecta suprema
Ignoti noua forma uiri miseranda que cultu
Procedit supplex que manus ad litora tendit

Ciclopes erant quidam populi qui solum habebant unum oculum

Encheladus fuit unus de principibus gigantum qui fulminatus est a ioue in ualle quadam thessalie que appellabatur flegra quia uoluissent ipsi gigantes iouem e celo detrudere. Gigantes finguntur habere pedes serpentes

Ethra est fulgor sed ether est ipsum elementum

Respiciam dira illuuies inmissaque barba
Consertum tegimen spinis at cetera Grauis
Et quondam patriis ad troiam missus in armis
Isque ubi dardanios habitus et troica uidit
Arma procul paulum aspectu conterritus hesit
Continuitque gradum mox se se ad littora preceps
Cum fletu precibusque tulit per sydera testor
Per superos atque hoc celi spirabile lumen
Tollite me teucri quascumque abducite terras
Hoc sat erit scio me danais e classibus unum
Et bello iliacos fateor petiisse penates
Pro quo si sceleris tanta est iniuria nostri
Spargite me in fluctus uastoque inmergite ponto
Si pereo manibus hominum periisse iuuabit
Dixerit et genua amplexus genibusque uolutans
Herebat Qui sit fari quo sanguine cretus
Hortamur que deinde agitet fortuna fateri
Ipse pater dextram anchises haud multa moratus
Dat iuueni atque animum presenti pignore firmat
Ille hec deposita tandem formidine fatur
Sum patria ex ithaca comes infelicis ulixi
Nomine achimenides troyam genitore adamasto
Paupere mansissetque utinam fortuna profectus
Hic me dum trepidi crudelia limina linquunt
Inmemores socii uasto ciclopis in antro
Deseruere domus sanie dapibusque cruentis
Intus opaca ingens ipse arduus altaque pulsat
Sydera di talem terris auertite pestem

Nec visu facilis nec dictu affabilis ulli
Visceribus miserorum et sanguine vescitur atro
Vidi egomet duo de numero cum corpora nostro
Prensa manu magna medio resupinus in antro
Frangeret ad saxum sanieque aspersa natarent
Limina. vidi atro cum membra fluentia tabo
Manderet et tepidi tremerent sub dentibus artus
Haud impune quidem nec talia passus ulixes
Oblitusve sui est ithacus discrimine tanto
Nam simul expletus dapibus vinoque sepultus
Cervicem inflexam posuit iacuitque per antrum
Inmensus saniem eructans et frusta cruento
Per somnum commixta mero . nos magna precati
Numina . sortitique vices . una undique circum
Fundimur et telo lumen terebramus acuto
Ingens quod torva solum sub fronte latebat
Argolici clipei aut phebe lampadis instar
Et tandem leti sociorum ulciscimur umbras
Sed fugite o miseri / fugite atque ab litore funem
Rumpite .
Nam qualis quantusque cavo poliphemus in antro
Lanigeras claudit pecudes . atque ubera pressat
Centum alii curva hec habitant ad litora vulgo
Infandi ciclopes et altis montibus errant
Tertia iam lune se cornua lumine complent
Cum vitam in silvis inter deserta ferarum
Lustra domosque traho . vastosque ab rupe ciclopas
Prospicio . sonitumque pedum vocemque tremisco

Bache est fructus minimus arborum

Victum infelicem bachas lapidosaque corna
Dant rami. et uulsis pascunt radicibus herbe
Omnia collustrans hanc primum ad littora classem
Conspexi uenientem. huic me quecumque fuisset
Addixi. satis est gentem effugisse nephandam.
Vos animam hanc potius quecumque absumite leto
Vix ea fatus erat cum summo in monte uidemus
Ipsum inter pecudes uasta se mole mouentem
Pastorem polyphemum. et littora nota petentem
Monstrum horrendum ingens informe cui lumen ademptum
Trunca manum pinus regit et uestigia firmat
Lanigere comitantur oues. ea sola uoluptas
Solamenque mali collo fistula pendet
Postquam altos tetigit fluctus et ad equora uenit
Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem
Dentibus infrendens gemitus. graditurque per equor
Iam medium necdum fluctus latera ardua tinxit
Nos procul inde fugam trepidi celare recepto
Supplice sic merito tacitique incidere funem
Verrimus et proni certantibus equora remis
Sensit. et ad sonitum uocis uestigia torsit
Verum ubi nulla datur dextra affectare potestas
Nec potis ionios fluctus equare sequendo
Clamorem immensum tollit. quo pontus et omnes
Intremuere unde. penitusque exterrita tellus
Italie. curuisque immugit ethna cauernis
At genus e siluis cyclopum et montibus altis
Excitum ruit ad portus et littora complent

polyphemus latine multe fame
hysteron proteron que dicitur a latinis hysterologia siue ...
infrendere est aliquid frangere ex nimia ira
hyperbole

Lectum asticto

Cernimus astantes nequicquam lumine torvo
Ethneos fratres celo capita alta ferentes
Concilium horrendum: quales cum vertice celso
Aerie quercus aut conifere cyparissi
Constiterant silva alta Iovis · lucus ve Diane
Precipites metus acer agit quocumque rudentes
Excutere · et ventis intendere vela secundis
Contra iussa monent Heleni Scyllamque Caribdim
Inter utramque viam leti discrimine parvo
Ni teneant cursus certum est dare lintea retro
Ecce autem Boreas angusta a sede Pelori
Missus adest vivo pretervehor hostia saxo
Pantagie: Megarosque sinus · Tapsumque iacentem
Talia monstrabat relegens errata retrorsus
Litora Achimenides comes infelicis Ulixi
Sicanio pretenta sinu · iacet insula contra
Plemirium undosum · nomen dixere priores
Ortigiam · Alpheum fama est huc Elidis amnem
Occultas egisse vias subter mare, qui nunc
Ore Aretusa tuo Siculis confunditur undis
Numina magna loci iussi veneramur · et inde
Exupero prepingue solum stagnantis Helori
Hinc altas cautes: proiecta saxa Pachini
Radimus · et fatis numquam concessa moveri
Apparet Camerina procul · campique Geloi
Immanisque Gela fluvii cognomine dicta
Arduus inde Agragas ostentat maxima longe
Menia: magnanimum quondam generator equorum

Teque datis linquo uentis palmosa selinus
Et uada dura lego saxis lilibea cecis
Hinc drepani me portus. et illetabilis ora
Accipit. hic pelagi tot tempestatibus actis
Heu genitorem. omnis cure casusque leuamen
Amitto anchisen. hic me pater optime fessum
Deseris. heu tantis nequicquam erepte periclis
Nec uates helenus cum multa horrenda moneret
Hos mihi predixit luctus. non dira celeno
Hic labor extremus. longarum hec meta uiarum
Hinc me digressum uestris deus appulit oris
Sic pater eneas intentis omnibus unus
Fata renarrabat diuum. cursusque docebat
Conticuit tandem. factoque hic fine quieuit

Ad regina graui uenus iam carpitur igne
Consulitur soror anna. placet succumbere amori
Fiunt sacra deis. honorantur numina diuis
Itur uenatum: ueniunt clam federa iungunt
Facta fama uolat mortalis tunc numine diuum
Eneas classemque fuge sociosque parabat
Sensit amans dido. precibus conata morari
Postquam fata uidens nec iam datur illa uoluptas
Conscenditque pyram. dixitque nouissima uerba
Et uitam infelix mixto cum sanguine liquit

At regina gravi iamdudum saucia cura
Vulnus alit venis et caeco carpitur igni. — est usus frequentativus i. frequenter currit
Multa viri virtus animo multusque recursat — volumus ut forma vel indoles et virtus [illegible]
Gentis honos; haerent infixi pectore vultus — i. quia non potuit dormire ut dicat si dormierat semper erat occupata insomniis
Verbaque nec placidam membris dat cura quietem.
Postera Phoebea lustrabat lampade terras — i. noctem ... circuitio — Duo sunt poli s. articus et antarticus
Humentemque Aurora polo dimoverat umbram,
Cum sic unanimem alloquitur male sana sororem:
Anna soror, quae me suspensam somnia terrent!
Quis novus hic nostris successit sedibus hospes,
Quem sese ore ferens, quam forti pectore et armis!
Credo equidem, nec vana fides, genus esse deorum.
Degeneres animos timor arguit. Heu quibus ille
Iactatus fatis! quae bella exhausta canebat!
Si mihi non animo fixum immotumque sederet,
Ne cui me vinclo vellem sociare iugali,
Postquam primus amor deceptam morte fefellit;
Si non pertaesum thalami taedaeque fuisset,
Huic uni forsan potui succumbere culpae.
Anna, fatebor enim, miseri post fata Sychaei
Coniugis et sparsos fraterna caede penates,
Solus hic inflexit sensus animumque labantem
Impulit. Agnosco veteris vestigia flammae.
Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat
Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras,
Pallentes umbras Erebi noctemque profundam,
Ante, pudor, quam te violo aut tua iura resolvam.
Ille meos, primus qui me sibi iunxit, amores

Anna est plena suasione. Nam primo obiecta que forte accipere incam et ... ab utili

Abstulit. ille habeat secum: servetque sepulchro.
Sic effata sinum lacrimis implevit obortis.
Anna refert. o luce magis dilecta sorori.
Sola ne perpetua merens carpere iuventa?
Nec dulces natos. veneris nec premia noris?
Id cinerem aut manes credis curare sepultos?
Esto egram nulli quondam flexere mariti
Non libie. non ante tyro despectus
Iarbas ductoresque alii. quos affrica terra triumphis
Dives alit. placito ne etiam pugnabis amori.
Nec venit in mentem quorum consederis arvis?
Hinc getule urbes. genus insuperabile bello.
Et numide infreni cingunt et inhospita sirtis.
Hinc deserta siti regio. lateque furentes
Barcei. quid bella tyro surgentia dicam.
Germanique minas.
Dis equidem auspicibus reor et iunone secunda
Hunc cursum iliacas vento tenuisse carinas.
Quam tu urbem soror cernes hanc. que surgere regna.
Coniugio tali. teucrum comitantibus armis.
Punica se quantis attollet gloria rebus.
Tu modo posce deos veniam sacrisque litatis
Indulge hospitio causasque innecte morandi
Dum pelago desevit hyemis et aquosus orion.
Quassateque rates. dum non tractabile celum
His dictis incensum animum flammavit amore.
Spemque dedit dubie menti solvitque pudorem.
Principio delubra adeunt. pacemque per aras

Exquirunt. mactant lectas de more bidentes.
Legiferae cereri phebo que patrique lyeo
Iunoni ante omnes cui uincla iugalia curae.
Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima dido
Candentis uaccae media inter cornua fundit.
Aut ante ora deum pingues spatiatur ad aras.
Instauratque diem donis. pecudumque reclusis
Pectoribus inhians. spirantia consulit exta.
Heu uatum ignarae mentes. quid uota furentem.
Quid delubra iuuant. est mollis flamma medullas
Interea. et tacitum uiuit sub pectore uulnus.
Uritur infelix dido. totaque uagatur
Urbe furens. qualis coniecta ceruA sagitta.
Quam procul incautam nemora inter cresia fixit
Pastor agens telis. liquitque uolatile ferrum
Nescius. illa fuga siluas saltusque peragrat
Dictheos. haeret lateri letalis harundo.
Nunc media eneam secum per menia ducit.
Sidoniasque ostentat opes urbemque paratam.
Incipit effari: mediaque in uoce resistit.
Nunc eadem labente die conuiuia querit.
Iliacosque iterum demens audire labores
Exposcit. pendetque iterum narrantis ab ore.
Post ubi digressi. lumenque obscura uicissim
Luna premit. suadentque cadentia sidera somnos.
Sola domo meret uacua. stratisque relictis
Incubat. illum absens absentem auditque uidetque
Aut gremio ascanium genitoris ymagine capta

D etinet. infandu3 si fallere posset amorē.

N on cepte ab surgant turres. non arma iuuentus

Exercet. portus ue. aut ppugnula ferro

T uta parant. pendent opa interrupta. mineq3

M urorum ingentes. equataq3 machina celo.

Q uā simul ac tali persensit peste teneri

C ara iouis coniux. nec famā obstare furori.

T alibus agreditur uenerē saturnia dictis.

E gregiā uero laudem. et spolia ampla refertis

T uq3 puerq3 tuus. magnum et memorabile numen.

V na dolo diuum si femina uicta duorū est.

N ec me adeo fallit ueritam moenia nra.

S uspectas habuisse domos cartaginis alte

S ed quis erit modus. aut quo nunc certamine tanto

Q uin potius pacem etnam pactosq3 hymeneos

E xercemus. habes tota quod mente petisti

A rdet amans dido. traxitq3 p ossa furorem.

C ommunem hunc ergo populu3. paribz q3 regamus

A uspiciis. liceat phrigio seruire marito

D otales q3 tue tyrios pmittere dextre.

O lli sensit enim simulata mente locutam

Q uo regnum italie libicas auerteret oras

S ic contra est ingressa uenus. quis talia demens

A bnuat. aut tecum malit contendere bello

S i modo quod memoras factum fortuna sequat.

S ed fatis incerta feror. si iupiter unam

E sse uelit tyriis urbem troyaq3 pfectis.

M isceriue probet pplos. aut federa iungi.

T u coniunx tibi fas aium temptare precando.

P erge sequar. tunc sic excepit regia iuno.
M ecum erit iste labor. nunc qua ratione quod instat
Q uo fieri possit paucis adverte docebo.
V enatum eneas unaque miserrima dido
I n nemus ire parant. ubi primos crastinus ortus
E xtulerit titan. radiisque retexerit orbem.
H is ego nigrantem commixta grandine nimbum
D um trepidant ale. saltusque indagine cingunt
D esuper infundam. et tonitru celum omne ciebo
D iffugient comites et nocte tegentur opaca
S peluncam dido dux et troianus eandem
D evenient. adero et tua si mihi certa voluntas
C onubio iungam stabili. propriamque dicabo.
H ic hymeneus erit. non adversata petenti
A nnuit. atque dolis risit cytherea repertis.
O ceanum interea surgens aurora reliquit.
I t portis iubare exorto delecta iuventus
R etia rara. plage. lato venabula ferro
M assilique ruunt equites. et odora canum vis
R eginam thalamo cunctantem ad limina primi
P enorum expectant. ostroque insignis et auro
S tat sonipes. ac frena ferox spumantia mandit
T andem progreditur magna stipante caterva
S idoniam picto clamidem circumdata limbo
C ui pharetra ex auro crines nodantur in aurum
A urea purpuream subnectit fibula vestem
N ec non et frigii comites et letus iulus
I ncedunt. ipse ante alios pulcherrimus omnes

Infert se socios eneas atque agmina iungit
Qualis ubi hibernam liciam xanti que fluenta
Instaurat que choros. mixti que altaria circum
Deserit ac delum maternam invisit apollo
Cretesque driopes que fremunt. picti que agathirsi
Ipse iugis cinthi graditur mollique fluentem
Fronde premit. crinem fingens atque implicat auro
Tela sonant humeris haud illo segnior ibat
Eneas. tantum egregio decus enitet ore
Postquam altos ventum in montes. atque invia lustra
Ecce fere saxi deiecte vertice capre
Decurrere iugis alia de parte patentes
Transmittunt cursu campos atque agmina cervi
Pulverulenta fuga glomerant. montes que relinquunt
At puer ascanius mediis in vallibus acri
Gaudet equo. iamque hos cursu iam preterit illos
Spumantemque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum. aut fulvum descendere monte leonem
Interea magno misceri murmure celum
Incipit. insequitur commixta grandine nimbus
Et tirii comites passim et troiana iuventus
Dardaniusque nepos veneris diversa per agros
Tecta metu petiere: ruunt de montibus amnes
Speluncam dido dux et troianus eandem
Deveniunt. prima et tellus et pronuba iuno
Dant signum. fulsere ignes. et conscius ether
Conubiis summoque ulularunt vertice nymphe
Ille dies primus leti primusque malorum

Causa fuit: neqȝ enim specie fama ue mouetur
Nec iam furtiuum dido meditatur amorem
Coniugium uocat. hoc pretexit noie culpam
Extemplo libie magnas it fama per urbes
Fama malum. qua non aliud uelocius ullum
Mobilitate uiget. uiresqȝ adquirit eundo
Parua metu primo. mox sese attollit i auras
Ingrediturqȝ solo. et caput inter nubila condit
Illam terra parens ira irritata deorum
Extremam ut perhibent ceo enceladoqȝ sororem
Progenuit pedibus celeremqȝ pernicibus alis
Monstrum horrendum. ingens cui quot sunt corpore plume
Tot uigiles oculi subter mirabile dictu
Tot lingue totidem ora sonant. tot subrigit auris
Nocte uolat celi medio terreqȝ per umbram
Stridens nec dulci declinat lumina somno
Luce sedet custos aut summi culmine tecti
Turribus aut altis. et magnas territat urbes
Tam ficti prauiqȝ tenax. quam nuntia ueri
Hec tum multiplici populos sermone replebat
Gaudens: et pariter facta atqȝ infecta canebat
Venisse enean troiano sanguine cretum
Cui se pulchro uiro dignetur iungere dido
Nunc hiemem inter se luxu quam longa fouere
Regnorum immemores turpiqȝ cupidine captos
Hec passim dea feda uirum diffundit in ora
Protinus ad regem cursus detorquet hiarbam
Incenditqȝ animum dictis atqȝ aggerat iras
I

Hic amone satus rapta garamantide nympha
Templa ioui centum latis immania regnis
Centum aras posuit uigilemque sacrauerat ignem
Excubias diuum eternas pecudumque cruore
Pingue solum et uariis florentia limina sertis
Isque amens animi et rumore accensus amaro
Dicitur ante aras media inter numina diuum
Multa iouem manibus supplex orasse supinis.
Iupiter omnipotens cui nunc maurusia pictis
Gens epulata toris leneum libat honorem
Aspicis hec an te genitor cum fulmina torques
Nequicquam horremus cecaque in nubibus ignes
Terrificant animos et inania murmura miscent
Femina que nostris errans in finibus urbem
Exiguam precio posuit cui littus arandum
Cuique loci leges dedimus conubia nostra
Reppulit ac dominum eneam in regna recepit
Et nunc ille paris cum semiuiro comitatu
Meonia mentum mitra crinemque madentem
Subnexus rapto potitur. nos munera templis
Quippe tuis ferimus famamque fouemus inanem.
Talibus orantem dictis arasque tenentem
Audiit omnipotens oculosque ad moenia torsit
Regia et oblitos fame melioris amantes.
Tum sic mercurium alloquitur ac talia mandat
Vade age nate uoca zephiros et labere pennis
Dardaniumque ducem tyria cartagine qui nunc
Expectat fatisque datas non respicit urbes

A lloquere : et celeres defer mea dicta per auras.
N on illum nobis genitrix pulcherrima talem
P romisit . graiumque ideo bis uindicat armis .
S ed fore qui grauidam imperiis belloque frementem
I taliam regeret . et genus alto a sanguine teucri
P roderet . ac totum sub leges mitteret orbem .
S i nulla accendit tantarum gloria rerum .
N ec super ipse sua molitur laude laborem .
A scanio ne pater romanas inuidet arces ?
Q uid struit . aut qua spe inimica in gente moratur .
N ec prolem ausoniam . et lauinia respicit arua ?
N auiget : hec summa est . hic nostri nuntius esto .
D ixerat . ille patris magni parere parabat
I mperio : et primum pedibus talaria nectit
A urea . que sublimem alis siue equora supra
S eu terram rapido pariter cum flamine portant
T um uirgam capit : hac animas ille euocat orco
P allentes alias sub tartara tristia mittit .
D at somnos . adimit que et lumina morte resignat .
I lla fretus agit uentos . et turbida tranat
N ubila . iamque uolans apicem et ardua cernit
A tlantis duri . celum qui uertice fulcit
A tlantis . cinctum assidue cui nubibus atris
P iniferum caput . et uento pulsatur et imbri
N ix humeros infusa tegit . et tum flumina mento
P recipitant senis . et glacie riget horrida barba .
H ic primum paribus nitens cyllenius alis .
C onstitit . et hinc toto preceps se corpore ad undas

Tallaria sunt calcei allati unde etiam illi calciamenta appellantur . petasa a petaso i. uolo

Misit. et aui similis. quę litora: circū
Piscosos scopulos humilis uolat equora iuxta.
Haut aliter terras inter cęlumque uolabat.
Littus harenosum libyę uentosque secabat
Materno ueniens ab auo cyllenia proles.
Ut primum alatis tetigit magalia plantis
Aeneam fundantem arces. ac tecta nouantem
Conspicit. atque illi stellatus iaspide fulua
Ensis erat. tirioque ardebat murice lena
Demissa ex humeris. diues quę munera dido
Fecerat. et tenui telas discreuerat auro
Continuo inuadit. tu nunc cartaginis altę
Fundamenta locas. pulchramque uxorius urbem
Extruis. heu regni rerumque oblite tuarum
Ipse deum tibi me claro demittit olympo
Regnator. cęlum et terras qui numine torquet.
Ipse hęc ferre iubet celeres mandata per auras
Quid struis: aut qua spe libicis teris otia terris
Si te nulla mouet tantarum gloria rerum
Nec super ipse tua moliris laude laborem
Ascanium surgentem et spes heredis iuli
Respice. cui regnum italię romanaque tellus
Debentur. tali cillenius ore locutus
Mortalis uisus medio sermone reliquit.
Et procul in tenuem ex oculis euanuit auram.
At uero eneas aspectu obmutuit amens
Arrectęque horrore comę. et uox faucibus hesit.
Ardet abire fuga. dulcesque relinquere terras.

Attonitus tanto monitu. imperioq; deorum.
Heu qd agat: quo nunc reginam ambire furentem
Audeat affatu: q̄ prima exordia sumat.
Atq; animum nūc huc celerem nunc diuidit illuc.
Inpartesq; rapit uarias. perq; oīa uersat
Hec alternanti potior sententia uisa est
Mnestea sur sergestum q; uocat fortēq; cloantum.
Classē aptent taciti. sociosq; ad litora cogant.
Arma parent. et que rebꝫ sit causa nouandis
Dissimulent. se se interea qn optima dido
Nesciat. et tantos rumpi non speret amores.
Temptaturū aditus. et q̄ mollissima fandi
Tempora: qs rebꝫ dexter modus: ocius omēs
Imperio leti parent ac iussa facessunt
At regina dolos: qs fallere possit amantem?
Presensit: motusq; excepit prima futuros — al furenti
Omnia tuta timens. eadē impia fama furēt
Detulit. armari. classē. cursūq; parari.
Seuit inops animi. totamq; incensa p urbem
Bacchat̄. qualis cōmotis excita sacris — al trinacti
Thias. ubi audito stimulant trieterica bacho
Orgia. nocturnusq; uocat clamore cytheron.
Tandem his eneam compellat uocibꝫ ultro.
Dissimulare etiā sperasti pfide tantum
Posse nefas? et tacitusq; mea decedere terra
Nec te noster amor: nec te data dextera quondam
Nec moritura tenet crudeli funere dido?
Quin etiam hyberno moliris sidere classem.

Et mediis properas aquilonibus ire per altum
Crudelis? quid si non arva aliena domosque
Ignotas peteres, et Troia antiqua maneret,
Troia per undosum peteretur classibus equor?
Mene fugis? per ego has lacrimas dextramque tuam te
Quando aliud mihi iam misere nihil ipsa reliqui,
Per conubia nostra, per inceptos hymeneos,
Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum, miserere domus labentis, et istam
Oro si quis adhuc precibus locus, exue mentem.
al' gentes Te propter libicas gentes numadumque tyranni
Odere, infensi Tyrii; te propter eundem
Extinctus pudor, et qua sola sidera adibam,
Fama prior. cui me moribundam deseris, hospes?
Hoc solum nomen quoniam de coniuge restat.
Quid moror? an mea Pigmalion dum menia frater
Destruat, aut captam ducat Getulus Iarbas?
Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam soboles, si quis mihi parvulus aula
Luderet Eneas, qui te tamen ore referret,
Non equidem omnino capta ac deserta viderer.
Dixerat. ille Iovis monitis immota tenebat
Lumina, et obnixus curam sub corde premebat.
Tandem pauca refert. et ego te, que plurima fando
Enumerare vales, numquam, regina, negabo
Pro meritam, nec me meminisse pigebit Elisse
Dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus.
Pro re pauca loquar. neque abscondere furto Spe hanc ego

S peravi. ne fingere fugam. nec coniugis umquam

P retendi tedas. haud hec in federa veni

M e si fata meis paterentur ducere vitam

A uspiciis. et sponte meas componere curas

V rbem troianam primum. dulces que meorum ad huc starent

R eliquias colerem. priami tecta alta manerent

E t recidiva manu posuissem pergama victis

S ed nunc italiam magnam gryneus apollo

I taliam licie iussere capessere sortes

H ic amor. hec patria est. si te cartaginis arces

P henissam. libice que aspectus detinet urbis

Q ue tandem ausonia teucros considere terra

I nvidia est. et nos fas extera querere regna

M e patris anchise quotiens humentibus umbris

N ox operit terras. quotiens astra ignea surgunt

A dmonet in somnis. et turbida terret imago

M e puer ascanius capitisque iniuria cari

Q uem regno hesperie fraudo. et fatalibus arvis

N unc etiam interpres divum iove missus ab ipso

T estor utrumque caput celeres mandata per auras

D etulit. ipse deum manifesto in lumine vidi

I ntrantem muros. vocemque his auribus hausi lamentationibus

D esine meque tuis incendere teque querelis ... Transfert omne in necessitatem

I taliam non sponte sequor.

T alia dicentem iam dudum aversa tuetur

H uc illuc volvens oculos. totumque pererrat

L uminibus tacitis. et sic accensa profatur

N ec tibi diva parens generis nec dardanus auctor

Perfide. ſz duris genuit te cautibus horrens
Caucaſus. hyrcaneque admorunt ubera tigres
Nam quid diſſimulo. aut que me ad maiora reſervo
Num fletu ingemuit noſtro num lumina flexit
Num lacrimas victus dedit aut miſeratus amantem
Que quibus anteferam. iam iam nec maxima iuno
Nec ſaturnius hec oculis pater aſpicit equis
Nuſquam tuta fides. eiectum litore egentem
Excepi. et regni demens in parte locavi
Amiſſam claſſem ſocioſque a morte reduxi
Heu furiis incenſa feror. nunc augur apollo
Nunc hac ſortes. nunc et iove miſſus ab ipſo al' lyrcida
Interpres divum fert horrida iuſſa per auras
Scilicet is ſuperis labor eſt. ea cura quietos
Sollicitat. neque te teneo. neque dicta refello
I ſequere italiam ventis. pete regna per undas
Spero equidem mediis ſi quid pia numina poſſunt
Supplicia hauſurum ſcopulis et nomine dido
Sepe vocaturum. ſequar atris ignibus abſens
Et cum frigida mors anima ſeduxerit artus
Omnibus umbra locis adero. dabis improbe penas
Audiam. et hec manes veniet mihi fama ſub imos
His medium dictis ſermonem abrumpit. et auras
Egra fugit. ſeque ex oculis avertit et aufert
Linquens multa metu cunctantem. et multa parantem
Dicere. ſuſcipiunt famule collapſaque membra
Marmoreo referunt thalamo ſtratiſque reponunt
At pius eneas quamquam lenire dolentem

Solando cupit. et dictis auertere curas
Multa gemens magnoque animum labefactus amore
Iussa tamen diuum exequitur. classemque reuisit
Tunc uero teucri incumbunt. et littore celsas
Deducunt toto naues natat uncta carina
Frondentesque ferunt remos. et robora siluis
Infabricata fuge studio.
Migrantes cernas totaque ex urbe ruentes
Ac ueluti ingentem formice farris aceruum
Cum populant hyemis memores tectoque reponunt
It nigrum campis agmen predamque per herbas
Conuectant calle angusto. pars grandia trudunt
Obnixe frumenta humeris pars agmina cogunt
Castigantque moras. opere omnis semita feruet
Quis tibi tunc dido cernenti talia sensus
Quosue dabas gemitus cum littora feruere late
Prospiceres arce ex summa totumque uideres
Misceri ante oculos tantis clamoribus equor
Improbe amor. quid non mortalia pectora cogis
Ire iterum in lacrimas. iterum temptare precando
Cogitur. et supplex animos summittere amori
Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat
Anna uides toto properari littore circum
Undique conuenere. uocat iam carbasus auras
Puppibus et leti naute imposuere coronas
Hunc ego si potui tantum sperare dolorem
Et perferre soror potero. hoc tamen unum
Exequere anna mihi. solam nam perfidus ille

Te collere archanos etiam tibi credere sensus

Sola viri molles aditus et tempora noras

I soror atque hostem supplex affare superbum

Non ego cum Danais Troianam exscindere gentem

Aulide iuravi classemve ad Pergama misi

Nec patris Anchise cineres manes revelli ve

Cur mea dicta negat duras demittere in aures

Quo ruit extremum hoc misere det munus amanti

Expectet facilemque fugam ventosque ferentes

Non iam coniugium antiquum quod prodidit oro

Nec pulchro ut Latio careat regnumque relinquat

Tempus inane peto requiem spacium que furori

Dum mea me victam doceat fortuna dolere

Extremam hanc oro veniam miserere sororis

Quam mihi cum dederis cumulatam morte relinquam

Talibus orabat talesque miserrima fletus

Fertque refertque soror sed nullis ille movetur

Fletibus haut voces ullas tractabilis audit

Fata obstant placidasque viri deus obstruit aures

Ac veluti annose validam cum robore quercum

Alpini Boree nunc hinc nunc flatibus illinc

Eruere inter se certant it stridor et alte

Consternunt terram concusso stipite frondes

Ipsa heret scopulis et quantum vertice ad auras

Aetherias tantum radice in tartara tendit

Haut secus assiduis hinc atque hinc vocibus heros

Tunditur et magno persensit pectore curas

Mens in mota manet. lacrime voluuntur inanes
Tum uero infelix fatis exterrita dido
Mortem orat. tedet celi conuexa tueri
Quo magis inceptum peragat lucemque relinquat
Vidit turicremis. cum dona imponeret aris
Horrendum dictu. latices nigrescere sacros
Fusa in obscenum se uertere uina cruorem
Hoc uisum nulli non ipse effata sorori
Preterea fuit in tectis de marmore templum
Coniugis antiqui. miro quod honore colebat
Velleribus niueis. et festa fronde reuinctum
Hinc exaudiri uoces et uerba uocantis
Visa uiri. nox cum terras obscura teneret
Solaque culminibus ferali carmine bubo
Sepe queri. et longas in fletum ducere uoces
Multaque preterea uatum predicta priorum
Terribili monitu horrificant. agit ipse furentem
In somnis ferus eneas. semperque relinqui
Sola sibi semper longam incomitata uidetur
Ire uiam. et tyrios deserta querere terra
Eumenidum ueluti demens uidet agmina pentheus
Et solem geminum et duplices se ostendere thebas
Aut agamenonius scenis agitatus horestes
Armatam facibus matrem et serpentibus atris
Cum fugit. ultricesque sedent in limine dire
Ergo ubi concepit furias euicta dolore
Decreuitque mori tempus secum ipsa modumque
Exigit. et mestam dictis sororem

Consilium vultu tegit. ac spem fronte serenat
Inveni germana viam gratare sorori
Que michi reddat eum vel eo me solvat amantem
Oceani finem iuxta solem que cadentem
Ultimus ethiopum locus est. ubi maximus athlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum
Hinc mihi massile gentis monstrata sacerdos
Hesperidum templi custos. epulasque draconi
Que dabat. et sacros servabat in arbore ramos
Spargens humida mella soporiferumque papaver
Hec se carminibus promittit solvere mentes
Quas velit. ast aliis duras immittere curas
Sistere aquam fluviis et vertere sydera retro
Nocturnosque ciet manes mugire videbis
Sub pedibus terram. et descendere montibus ornos
Testor cara deos et te germana tuumque
Dulce caput magicas invitam accingier artes
Tu secreta pyram tecto interiore sub auras
Erige et arma viri thalamo que fixa reliquit
Impius exuviasque omnes lectumque iugalem
Quo perii super imponas abolere nefandi
Cuncta viri monumenta iubet monstratque sacerdos
Hec effata silet pallor simul occupat ora
Non tamen anna novis pretexere funera sacris
Germanam credit nec tantos mente furores
Concipit. haut graviora timet quam morte sychei
Ergo iussa parat.
At regina pyra penetrali in sede sub auras

Erecta

Erecta ingenti tedis atque ilice secta
Intenditque locum sertis et fronde coronat
Funerea. super exuvias. ensemque relictum
Effigiemque thoro locat. haud ignara futuri
Stant arae circum. et crines effusa sacerdos
Tercentum tonat ore deos. herebumque chaosque
Tergeminamque hecatem. tria virginis ora diane
Sparserat et latices simulatos fontis averni
Falcibus et messe ad lunam queruntur aenis
Pubentes herbe. nigri cum lacte veneni
Queritur et nascentis equi de fronte revulsus
Et matris prereptus amor
Ipsa molam manibusque piis altaria iuxta
Unum exuta pedem. vinclis in veste
Testatur moritura deos. et conscia fati
Sidera. si quod non equo federe amantis
Curae numen habet. iustumque memorque precatur
Nox erat. et placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras. silveque et seva quierant
Equora. cum medio volvuntur sidera lapsu
Cum tacet omnis ager. pecudes. pictaeque volucres
Queque lacus late liquidos. queque aspera dumis
Rura tenent. somno posite sub nocte silenti
Lenibant curas. et corda oblita laborum
At non infelix animi phenissa. neque umquam
Solvitur in somnos. oculis ve aut pectore noctem
Accipit. ingeminant cure. rursusque resurgens
Saevit amor magnoque irarum fluctuat estu

de pse — semp(er) consuluta

Sic adeo insistit. secumque ita corde volutat

certe — quid debeo facere

En quid ago. rursus ne procos irrisa priores
Experiar. numidumque petam conubia supplex
Quos ego sum totiens iam dedignata maritos
Iliacas igitur classes. atque ultima teucrum
Iussa sequar. quia ne auxilio iuvat ante levatos
Et bene apud memores veteris stat gratia facti
Quis me autem fac velle sinet. ratibusque superbis
Invisam accipiet. nescis heu perdita. necdum
Laumedonteae sentis periuria gentis
Quid tum sola fuga. nautas comitabor ovantes
An tyriis omnique manu stipata meorum
Inferar. etiam quos sydonia urbe revelli
Rursus agam pelago. et ventis dare vela iubebo
Quin morere. ut merita es. ferroque averte dolorem
Tu lacrimis evicta meis. tu prima furentem
His germana malis oneras. atque obicis hosti
Non licuit thalami expertem sine crimine vitam
Degere more ferae. tales nec tangere curas
Non servata fides cineri promissa sicheo
Tantos illa suo rumpebat pectore questus
Eneas celsa in puppi iam certus eundi
Carpebat somnos rite iam rebus paratis
Huic se forma dei vultu redeuntis eodem
Obtulit in somnis. rursusque ita visa monere est
Omnia mercurio similis vocemque coloremque
Et crines flavos et membra decora iuventae

qui est natus de dea

Nate dea potes hoc sub casu ducere somnos

N ec te que circum stent deinde pericula cernis
D emens: nec zephiros audis spirare secundos
I lla dolos. dirumque nephas in pectore versat
C erta mori: varioque irarum fluctuat estu
N on fugis hinc preceps. dum precipitare potestas
I am mare turbari trabibus seuasque uidebis
C onlucere faces. iam feruere littora flammis
S i te his attigerit terris aurora morantem
E ya age rumpe moras. Varium et mutabile semper
F emina. sic fatus nocti se immiscuit atre
T um vero eneas subitis exterritus umbris
C orripit e somno corpus. sociosque fatigat
P recipites vigilate uiri. et considite transtris
S oluite uela citi. deus ethere missus ab alto
F estinare fugam. tortosque incidere funes
E cce iterum stimulat sequimur te sancte deorum
Q uisquis es. imperioque iterum paremus ouantes
A dsis. o placidusque iuues. et sydera celo
D extra feras. dixit uaginaque eripit ensem
F ulmineum. strictoque ferit retinacula ferro
I dem omnes simul ardor habet. rapiuntque ruuntque
L itora deseruere latet sub classibus aequor
A nnixi torquent spumas. et cerula uerrunt
E t iam prima nouo spargebat lumine terras
T ytoni croceum linquens aurora cubille
R egina e speculis ut primum albescere lucem
V idit. et equatis classem procedere uelis
L itteraque et uacuos sensit sine remige portus

Terque quaterque manu pectus percussa decorum
Flauentesque abscisa comas. pro iuppiter ibit
Hic ait et nostris illuserit aduena regnis
Non arma expedient. totaque ex urbe sequentur
Diripientque rates alii naualibus ite
Ferte citi flammas. date uela. impellite remos
Quid loquor. aut ubi sum. que mentem insania mutat
Infelix dido. nunc te facta impia tangunt
Tum decuit cum sceptra dabas. en dextra fidesque
Quem secum patrios aiunt portare penates
Quem subiisse humeris confectum etate parentem
Non potui abreptum diuellere corpus et undis
Spargere. non socios. non ipsum absumere ferro
Ascanium. patriisque epulandum ponere mensis
Verum anceps pugne fuerat fortuna. fuisset
Quem metui moritura. faces in castra tulissem
Implessemque foros flammis. natumque patremque
Cum genere extinxem. memet super ipsa dedissem
Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras
Tuque harum interpres curarum et conscia iuno
Nocturnisque hecate triuiis ululata per urbes
Et dire ultrices. et di morientis elise
Accipite hec. meritumque malis aduertite numen
Et nostras audite preces. si tangere portus
Infandum caput ac terris adnare necesse est
Et sic fata iouis poscunt. hic terminus heret
At bello audacis populi uexatus et armis
Finibus extorris complexu auulsus iuli

Auxilium imploret videatque indigna suorum
Funera. nec cum se sub leges pacis iniquae
Tradiderit regno aut optata luce fruatur
Sed cadat ante diem mediaque inhumatus harena
Haec precor. hanc vocem extremam cum sanguine fundo
Tunc vos o Tyrii stirpem et genus omne futurum
Exercete odiis. cineri quae haec mittite nostro
Munera nullus amor populis. nec foedera sunto
Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor
Qui face Dardanios ferroque sequare colonos
Nunc olim quocumque dabunt se tempore vires
Litora litoribus contraria fluctibus undas
Imprecor. arma armis pugnent ipsique nepotes
Haec ait et partes animum versabat in omnes
Invisam quaerens quam primum abrumpere lucem
Tum breviter Barcen nutricem affata Sichei
Namque suam patria antiqua cinis ater habebat
Annam cara mihi nutrix huc siste sororem
Dic corpus properet fluviali spargere limpha
Et pecudes secum: et monstrata piacula ducat
Sic veniat. tuque ipsa pia tege tempora vitta
Sacra Iovi Stigio: quae rite incepta paravi
Perficere est animus. finemque imponere curis
Dardaniique rogum capitis permittere flammae
Sic ait. illa gradum studio celerabat anili
At trepida. et coeptis immanibus effera Dido
Sanguineam volvens aciem maculisque trementes
Interfusa genas: et pallida morte futura

Interiora domus irrupit limina et altos (per eam intrat / furens / [illegible] de magna)
Conscendit furibunda rogos, ensemque recludit
Dardanium. non hos quesitum munus in usus.
Hic postquam iliacas uestes. notumque cubile
Conspexit. paulum lacrimis et mente morata
Incubuitque thoro. dixitque nouissima uerba
Dulces exuuie dum fata deusque sinebant
Accipite hanc animam meque his exsoluite curis
Uixi. et quem dederat cursum fortuna peregi
Et nunc magna mei sub terras ibit ymago
Urbem preclaram statui. moenia mea uidi
Ulta uirum. penas inimico a fratre recepi
Felix heu. nimium felix. si littora tantum
Numquam dardanie tetigissent. nostra carine
Dixit. et os impressa thoro moriemur inulte
Sed moriamur ait. sic sic iuuat ire sub umbras
Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
Dardanus. et nostre secum ferat omina mortis
Dixerat. atque illam media inter talia ferro
Collapsam. aspiciunt comites. ensemque cruore
Spumantem. sparsasque manus, it clamor ad alta
Atria concussam bachatur fama per urbem
Lamentis gemituque. et femineo ululatu
Tecta fremunt. resonant magnis plangoribus ether
Non aliter summissis ruat hostibus omnis
Carthago. aut antiqua tyros flammeque furentes
Culmina perque hominum uoluantur perque deorum
Audiit exanimis. trepidoque exterrita cursu

Unguibus ora soror fedans et pectora pugnis
Per medios ruit, ac morientem nomine clamat.
Hoc illud germana fuit. me fraude petebas.
Hoc rogus iste michi. hoc ignis. areque parabant.
Quid primum deserta querar comitemne sororem
Sprevisti moriens. eadem me ad fata
Idem ambas ferro dolor. atque eadem hora tulisset.
His etiam struxi manibus. patriosque vocavi
Voce deos. sic te ut posita crudelis abessem.
Extincti me. teque soror, populumque patresque
Sidonios. urbemque tuam date vulnera lymphis
Abluam. et extremus si quis super halitus errat
Ore legam. sic fata gradus evaserat altos.
Semianimemque sinu germanam amplexa fovebat
Cum gemitu atque atros siccabat veste cruores.
Ille gravis oculos conata attollere rursus
Deficit. infixum stridit sub pectore vulnus
Ter sese attollens cubito que annixa levavit
Ter revoluta thoro est. oculis que errantibus alto
Quesivit celo lucem. ingemuitque reperta.
Tum Iuno omnipotens longum miserata dolorem
Difficilisque obitus, yrim dimisit olympo
Que luctantem animam nexosque resolveret artus.
Nam quia nec fato merita nec morte peribat
Sed misera ante diem. subitoque accensa furore
Nondum illi flavum proserpina vertice crinem
Abstulerat. stigio que caput damnaverat orco
Ergo iris croceis per celum roscida pennis

Mille trahens varios adverso sole colores
Devolat: et sup(er) caput adstitit. hunc ego diti
Sacrum iussa fero: teq(ue) isto corpore solvo
Sic ait. et dextra crinem secat omnis et una
Dilapsus calor: atq(ue) in ventos vita recessit

Quintus habet ludos et classem corripit ign(is)
Navigat eneas. Siculas differt ad oras
Hinc manes celebrat patrios una hostes acestes
Litora ad tumulum faciunt. certamina ponunt
Prodigio est cunctis ardens elapsa sagitta
Iris nutricem barcen simul mentita senili
Incendit naves subitus quas vendicat imber
In sompnis pater anchises. q(uo)d bella gerenda
Quoq(ue) duce ad naves possit descendere monstrat
Transcribit matres urbi p(o)p(u)l(u)m. q(ue) volentem
Et placidum eneas palinurum querit in undis

Interea medium eneas iam classe tenebat
Certus iter, fluctusq(ue) atros aquilone secabat
Menia respiciens. q(ue) iam infelicis elise
Conlucent flammis. que tantum accenderit ignem
Causa latet. duri magno s(ed) amore dolores
Polluto locum notumq(ue) furens q(uid) femina possit.
Triste per augurium teucrorum pectora ducunt
Ut pelagus tenuere rates. nec iam amplius ulla
Occurrit tellus. maria et undiq(ue) celum
Olli ceruleus supra caput adstitit imber

Noctem hyememque ferens. et inhorruit unda tenebris
Ipse gubernator puppi palinurus ab alta
Heu quianam tanti cinxerunt hetera nybi
Quid ue pater neptune paras. sic deinde locutus
Colligere arma iubet ualidisque incumbere remis
Obliquatque sinus in uentum. ac talia fatur
Magnanime enea non si mihi iuppiter auctor
Spondeat. hoc sperem italiam contingere celo
Mutati transuersa fremunt et uespere ab atro
Consurgunt uenti. atque in nubem cogitur aer
Nec nos obniti contra. nec tendere tantum
Sufficimus. superat quoniam fortuna. sequamur
Quoque uocat uertamus iter. nec littora longe
Fida reor fraterna erici portusque sichanos
Si modo rite memor seruata remitior astra
Tum pius eneas equidem sic poscere uentos
Iamdudum et frustra cerno te tendere contra
Flecte uiam uelis. an sit mihi gratior ulla
Quo ue magis fessas optem demittere naues
Quam que dardanium tellus mihi seruat acestem
Et patris anchise gremio complectitur ossa
Hec ubi dicta petunt portus et uela secundi
Intendunt zephiri. fertur cita gurgite classis
Et tandem leti note aduertuntur harene
At procul excelso miratus uertice montis
Aduentum sociasque rates occurrit acestes
Horridus in iaculis. et pelle libistidis urse
Troya criniso conceptum flumine mater.

Quem genuit. ueterum non immemor ille parentum
Gratatur reduces. et gaza letus agresti
Excipit. ac fessos opibus solatur amicis
Postera cum primo stellas oriente fugarat
Clara dies. socios in cetum litore ab omni
Aduocat eneas. tumulique ex aggere fatur.
Dardanide magni. genus alto a sanguine diuum
Annuus exactis completur mensibus orbis
Ex quo reliquias diuinique ossa parentis
Condidimus terra, mestasque sacrauimus aras.
Iamque dies. nisi fallor adest. quem semper acerbum
Semper honoratum. sic dii uoluistis habebo
Hunc ego getulis agerem si sirtibus exul
Argolicoue mari deprehensus et urbe micena
Annua uota. tamen sollemnesque ordine pompas
Exequerer. strueremque suis altaria donis
Nunc ultro ad cineres ipsius et ossa parentis
Haud equidem sine mente reor, sine numine diuum
Assumus. et portus delati intramus amicos
Ergo agite. et letum cuncti celebremus honorem
Poscamus uentos. atque hec me sacra quotannis
Urbe uelit posita, templis sibi ferre dicatis
Bina boum troya uobis generatus acestes
Dat numero capita in naues. adhibete penates
Et patrios epulis. et quos colit hospes acestes
Preterea si nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit. radiisque retexerit orbem.
Prima cite teucris ponam certamina classis.

Quique pedum cursu valet, et qui viribus audax
Aut iaculo incedit melior, levibusque sagittis,
Seu crudo fidit pugnam committere cestu,
Cuncti assint, meritique expectent premia palme.
Ore favete omnes, et cingite tempora ramis.
Sic fatus velat materna tempora mirto.
Hoc elimus facit, hoc evi maturus acestes,
Hoc puer acestes ascanius, sequitur quos cetera pubes.
Ille e consilio multis cum milibus ibat
Ad tumulum, magna medius comitante caterva.
Hic duo rite mero libans carchesia bacho
Fundit humi, duo lacte novo, duo sanguine sacro:
Purpureosque iacit flores, ac talia fatur.
Salve sancte parens: iterum salvete recepti
Nequicquam cineres: animeque umbreque paterne.
Non licuit fines italos, fataliaque arva.
Nec tecum ausonium, quicumque est, querere tybrim.
Dixerat hec, adytis cum lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros, septena volumina traxit
Amplexus placide tumulum lapsusque per aras,
Ceruleae cui terga note, maculosus et auro
Squamam incendebat fulgor, seu nubibus arcus
Mille trahit varios adverso sole colores.
Obstupuit visu eneas. ille agmine longo
Tandem inter pateras, et levia pocula serpens,
Libavitque dapes, rursusque innoxius imo
Successit tumulo, et depasta altaria liquit.
Hoc magis inceptos genitori instaurat honores

Incertus, genium ne loci famulum ne parentis /
Esse putet, cedit quinas de more bidentes /
Tot sues, totidem nigrantes terga iuvencos /
Vinaque fundebat pateris / animamque vocabat /
Anchise magni / manesque acheronte remissos.
Nec non et socii / que cuique est copia leti
Dona ferunt, onerant aras / mactantque iuvencos.
Ordine aena locant alii / fusique per herbam /
Subiciunt verubus prunas / et viscera torrent.
Expectata dies aderat / nonamque serena
Auroram phetontis equi iam luce vehebant /
Famaque finitimos / et clari nomen acestis aceste
Sinthesis Excierat, leto complerunt littora cetu.
Visuri eneydas / pars et certare parati.
Munera principio ante oculos / circoque locantur
In medio sacri tripodes / virides que corone
Zeuma Et palme / pretium victoribus armaque et ostro
Perfuse vestes / argenti / aurique talenta.
Et tuba commissos medio canit aggere ludos
Prima pares ineunt gravibus certamina remis
Quatuor ex omni delecte classe carine.
Velocem mnestheus agit acri remige pristim
Mox italus mnestheus / genus a quo nomine memmi.
Ingentemque gyas ingenti mole chimeram
Urbis opus, triplici pubes quam dardana versu
Sinthesis Impellunt, terno consurgunt ordine remi.
Sergestusque domus tenet, a quo sergia nomen
Centauro invehitur magna. Scilla que cloanthus

Cerulea, genus unde tibi romane cleanti
Est procul in pelago saxum spumantia contra
Litora, quod tumidis summersum tunditur olim
Fluctibus, hyberni condunt ubi sydera chori
Tranquillo silet immotaque attollitur unda
Campus et apricis statio gratissima mergis.
Hic viridem eneas frondenti ex ilice metam
Constituit signum nautis pater, unde reverti
Scirent et longos ubi circumflectere cursus
Tum loca sorte legunt, ipsique in puppibus auro
Ductores longe effulgent ostroque decori
Cetera populea velatur fronde iuventus
Nudatosque humeros oleo perfusa nitescit
Considunt transtris, intentaque brachia remis.
Intenti expectant signum, exultantiaque haurit
Corda pavor pulsans, laudumque arrecta cupido est.
Inde ubi clara dedit sonitum tuba, finibus omnes Hyperbole
Haud mora, prosiluere suis, ferit ethera clamor
Nauticus, adductis spumant freta versa lacertis.
Infindunt pariter sulcos, totumque dehiscit
Convulsum remis rostrisque stridentibus equor
Non tam precipites biiugo certamine campum
Corripuere, ruuntque effusi carcere currus
Nec sic immissis aurige undantia lora
Concussere iugis, pronique in verbera pendent.
Tum plausu fremituque virum, studiisque faventum
Consonat omne nemus, vocemque inclusa volutant
Litora, pulsati colles clamore resultant.

E ffugit ante alios/ primisque elabitur undis

T urbam inter fremitum que gias. que d. cloanthus

C onsequitur melior remis; sed pondere pinus

T arda tenet. post hos equo discrimine pristis /

C entaurusque locum tendunt superare priorem.

E t nunc pristis habet, nunc victam praeterit ingens

C entaurus, nunc una ambe iunctis que feruntur

F rontibus; et longe sulcant vada salsa carine

I amque propinquabant scopulo/ metamque tenebant.

C um princeps medioque gias in gurgite victor

R ectorem navis compellat voce menetem.

Q uo tantum mihi dexter abis? huc dirige cursum;

L itus ama, et levas stringat sine palmula cautes. palmula est latitudo remi in morem palme gshenta

A ltum alii teneant, dixit, sed ceca menetes menetes est accusativus grecus sicut chremes o chreme: et erat gubernator gie

S axa timens proram pelagi detorquet ad undas.

Q uo diversus abis. iterum pete saxa menete.

C um clamore gias revocabat. et ecce cloanthum

R espicit instantem tergo: et propiora tenentem

I lle inter navemque gie scopulosque sonantes

R adit iter levum interior. subitoque priorem quia non erat formidandum ut illud iter a scopulo

P raeterit. et metis tenet equora tuta relictis.

T unc vero exarsit iuveni dolor ossibus ingens

N ec lacrimis caruere gene, segnemque menetem

O blitus decorisque sui sociumque salutis /

I n mare precipitem/ puppi deturbat ab alta. magister est maior in re gerenda

I pse gubernaclo rector subit, ipse magister hoc est dexterque

H ortaturque viros/ clavumque ad litora torquet.

A t gravis ut fundo vix tandem redditus imo est

Iam senior / madidaque fluens in veste menetes
Summa petit / scopuli siccaque in rupe resedit
Illum et labentem teucri / et risere natantem
Et salsos rident revomentem pectore fluctus
Hic leta extremis spes est accensa duobus
Sergesto / mnestheoque gian superare morantem
Sergestus capit ante locum / scopuloque propinquat
Nec tota tamen ille prior preeunte carina
Parte prior partem rostro premit emula pristis
At media socios incedens nave per ipsos
Hortatur mnestheus / nunc nunc insurgite remis
Hectorei socii / troye quos sorte suprema
Delegi comites / nunc illas promite vires
Nunc animos quibus in getulis syrtibus usi
Ionioque mari / maleeque sequacibus undis
Non iam prima peto mnestheus / neque vincere certo
Quamquam o / sed superent quibus hoc neptune dedisti
Extremos pudeat rediisse hoc vincite cives
Et prohibete nefas / olli certamine summo
Procumbunt / vastis tremit ictibus erea puppis
Subtrahiturque solum / tum creber anhelitus artus
Aridaque ora quatit / sudor fluit undique rivis
Attulit ipse viros optatum casus honorem
Namque furens animi dum proram ad saxa suburget
Interior / spacioque subit sergestus iniquo
Infelix saxis in procurrentibus hesit
Concusse cautes / et acuto in murice remi
Obnixi crepuere / illisaque prora pependit

Rem depingit

Consurgunt nautae, et magno clamore morantur
Ferratasque trudes, et acuta cuspide contos
Expediunt, fractosque legunt in gurgite remos.
At letus Mnestheus, successuque acrior ipso
Agmine remorum celeri, ventisque vocatis
Prona petit maria, et pelago decurrit aperto
Qualis spelunca subito commota columba
Cui domus et dulces latebroso in pumice nidi
Fertur in arva volans, plausumque exterrita pennis
Dat tecto ingentem, aere mox lapsa quieto
Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas
Sic Mnestheus, sic ipsa fuga secat ultima Pristis
Equora, sic illam fert impetus ipse volantem
Et primum in scopulo luctantem deserit alto
Sergestum, brevibusque vadis, et frustra vocantem
Auxilia, et fractis discentem currere remis.
Inde Gyan ipsamque ingenti mole Chimeram
Consequitur, cedit quoniam spoliata magistro est.
Solus iamque ipso superest in fine Cloanthus
Quem petit, et summis adnixus viribus urget.
Tum vero ingeminat clamor, cunctique sequentem
Instigant studiis, resonatque clamoribus ether.
Hi proprium decus, et partum indignantur honorem
Ni teneant, vitamque volunt pro laude pacisci
Hos successus alit, possunt quia posse videntur
Et fere equatis cepissent premia rostris
Ni palmas ponto tendens utrasque Cloanthus
Fudissetque preces, divosque in vota vocasset.

Di quibus imperium pelagi est, quorum equora curro,
Vobis letus ego hoc candentem in litore taurum
Constituam ante aras voti reus, extaque salsos
Proiciam in fluctus et vina liquentia fundam.
Dixit, eumque imis sub fluctibus audiit omnis
Nereidum Phorcique chorus Panopeaque virgo,
Et pater ipse manu magna Portunus euntem
Impulit. Illa notho citius volucrique sagitta
Ad terram fugit et portu se condidit alto.
Tum satus Anchisa cunctis ex more vocatis
Victorem magna preconis voce Cloanthum
Declarat, viridique advelat tempora lauro,
Muneraque in naves ternos que mactare iuvencos
Vinaque et argenti magnum dat ferre talentum.
Ipsis precipuos ductoribus addit honores.
Victori clamidem auratam, quam plurima circum
Purpura meandro duplici Melibea cucurrit,
Intextusque puer frondosa regius Ida
Veloces iaculo cervos cursuque fatigat
Acer, anhelanti similis, quem prepes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Iovis armiger uncis.
Longevi palmas nequicquam ad sidera tendunt
Custodes, sevitque canum latratus in auras.
At qui deinde locum tenuit virtute secundum,
Levibus huic hamis consertam auroque trilicem
Loricam, quam Demoleo detraxerat ipse
Victor apud rapidum Simoenta sub Ilion alto,
Donat habere viro, decus et tutamen in armis.

Vix illam famuli Phegeus Sagarisque ferebant
Multiplicem conixi humeris . indutus hac olim
Demoleus cursu palentis troas agebat
Tertia dona facit geminos ex ere lebetas
Cimbia que argento perfecta que aspera signis
Iamque adeo donati omnes opibus que superbi
Puniceis ibant evincti tempora tenis
Cum sevo e scopulo multa vix arte revulsus
Amissis remis atque ordine debilis uno
Irrisam sine honore ratem Sergestus agebat
Qualis sepe vie deprehensus in aggere serpens
Erea quem obliquum rota transiit aut gravis ictu
Seminecem liquit saxo lacerum que viator
Nequiquam longos fugiens dat corpore tortus
Parte ferox ardens que oculis et sibila colla
Arduus attollens pars vulnere clauda retentat
Nexantem nodis seque in sua membra plicantem
Tali remigio navis se tarda movebat
Vela facit tamen et plenis subit hostia velis
Sergestum Eneas promisso munere donat
Servatam ob navem letus socios que reductos
Olli serva datur operum haut ignara minerve
Cressa genus Pholoes geminique sub ubere nati
Hoc pius Eneas misso certamine tendit
Gramineum in campum quem collibus undique curvis
Cingebant silve media que in valle theatri
Circus erat quo se multis cum milibus heros
Consessu medium tulit extructo que resedit

Cimbia sunt vascula ... ex auro perfecta ... ad modum cimbe constructa

Nunc transit ad 3m ludum

Hic qui forte velint rapido contendere cursu
Invitat pretiis animos, et premia ponit
Undique conveniunt teucri. mixtique sicani
Nisus et eurialus primi.
Eurialus forma insignis / viridique iuventa
Nisus amore pio pueri, quos deinde secutus
Regius egregia priami de stirpe diores
Hunc salius simul / et patron. quorum alter acharnan
Alter ab archadia. tegee de sanguine gentis
Tum duo trinacrii iuvenes helimus panopesque
Assueti silvis / comites senioris acestae
Multi preterea quos fama obscura recondit
Eneas quibus in mediis sic deinde locutus
Accipite hec animis letasque advertite mentes
Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit
Gnosia bina dabo levato lucida ferro
Spicula, celatamque argento ferre bipennem
Omnibus hic erit unus honos. tres prima ferent
Accipient, flavaque caput nectentur oliva
Primus equum faleris insignem victor habeto
Alter amazoniam pharetram / plenamque sagittis
Treicias, lato quam circum amplectitur auro
Balteus / et tereti subnectit fibula gemma
Tertius argolica hac galea contentus abito
Hec ubi dicta. locum capiunt signoque repente
Corripiunt spatia audito, limenque relinquunt
Effusi nimbo similes, simul ultima signant
Primus abit longeque ante omnia corpora nisus

Emicat. et ventis et fulminis ocior alis
Proximus huic. longo sed proximus intervallo
Insequitur salius. spatio post deinde relicto
Tertius eurialus.
Eurialumque elimus sequitur. quo deinde sub ipso
Ecce volat calcemque terit iam calce diores
Incumbens humero. spatia et si plura supersint
Transeat elapsus prior. ambiguumque relinquat
Iamque fere spacio extremo fessique sub ipsam
Finem adventabant. levi cum sanguine nisus
Labitur infelix. cesis ut forte iuvencis
Fusus humum. viridesque super madefecerat herbas
Haut tenuit titubata solo. sed pronus ab ipso
Concidit in immundo que fimo. sacroque cruore
Non tamen euriali. non ille oblitus amorum
Nam sese opposuit salio per lubrica surgens
Ille autem spissa iacuit revolutus harena
Emicat eurialus. et munere victor amici
Prima tenet. plausuque volat fremituque secundo
Post helimus subit. et nunc tertia palma diores
Hic totum cavee consessum ingentis. et ora
Prima patrum salius. magnis clamoribus implet
Ereptumque dolo reddi sibi poscit honorem
Tutatur favor eurialum. lacrimeque decore
Gratior et pulchro veniens in corpore virtus
Adiuvat. et magna proclamat voce diores
Qui subiit palme. frustraque ad premia venit
Ultima si primi salio reddantur honores

Tum pater eneas

Tum pater eneas vestra inquit munera vobis
Certa manent pueri. et palmam movet ordine nemo
Me liceat. casum miserari insontis amici
Sic fatus tergum getuli in mane leonis
Dat salio. villis onerosum atque unguibus aureis
Hic nisus si tanta inquit sunt premia victis
Et te lapsorum miseret. que munera niso
Digna dabis. primam merui qui laude coronam
Ni me que salium fortuna inimica tulisset
Et simul his dictis faciem ostentabat. et udo
Turpia membra fimo. risit pater optimus olli
Et clipeum afferri iussit didimaonis artes
Neptuni sacro danais de poste refixum
Hoc iuvenem egregium prestanti munere donat
Post ubi confecti cursus. et dona peregit
Nunc si cui virtus animusque in pectore presens
Adsit. et evinctis attollat brachia palmis
Sic ait. et geminum pugne proponit honorem
Victori vellatum auro. vittisque iuvencum
Ensem. atque insignem galeam. sollacia victo
Nec mora continuo vastis cum viribus effert
Ora dares. magnoque virum se murmure tollit
Solus qui paridem solitus contendere contra
Idemque ad tumulum quo maximus occubat hector
Victorem buten i mani corpore qui se
Bebricia veniens amici de gente ferebat
Perculit. et fulva moribundum extendit harena
Talis prima dares caput altum in prelia tollit

Ostendit que humeros latos alternaque iactat
Brachia protendens et verberat ictibus auras.
Queritur huic alius. nec quisquam ex agmine tanto
Audet adire virum, manibusque inducere cestus.
Ergo alacris cunctos putans excedere pugna
Enee stetit ante pedes, nec plura moratus
Tum leva taurum cornu tenet. atque ita fatur
Nate dea si nemo audet se credere pugne
Que finis standi, quo me decet usque teneri
Ducere dona iube, et cuncti simul ore fremebant
Dardanide, reddique viro promissa iubebant
Hic gravis entellum dictis castigat acestes
Proximus ut viridante thoro consederat herbe
Entelle heroum quondam fortissime frustra
Tantane tam patiens nullo certamine tolli
Repetitio color — Dona sines. ubi nunc nobis deus ille magister
Nequicquam memoratus erix. ubi fama per omnem
Trinacriam. et spolia illa tuis pendentia tectis
Ille sub hec. non laudis amor nec gloria cessit
Pulsa metu, sed enim gelidus tardante senecta
Sanguis hebet, frigentque effete in corpore vires
Si mihi que quondam fuerat, quaque improbus iste
Exultat fidens, si nunc foret illa iuventus
Haud equidem pretio inductus pulchroque iuvenco
Venissem, nec dona moror. sic deinde locutus
In medium geminos immani pondere cestus
Proiecit. quibus acer erix in prelia suetus
Ferre manum, duroque intendere brachia tergo.

Obstipuere animi tantorum ingentia septem
Terga boum plumbo insuto ferroque rigebant
Ante omnes stupet ipse dares, longeque recusat
Magnanimusque anchisiades, et pondus et ipsa
Huc illuc vinclorum immensa volumina versat
Tum senior tales referebat pectore voces
Quid si quis cestus ipsius et herculis arma
Vidisset, tristemque hoc ipso in littore pugnam
Hec germanus erix quondam tuus arma gerebat
Sanguine cernis adhuc sparsoque infecta cerebro
His magnum alciden contra stetit his ego suetus
Dum melior vires sanguis dabat emula nondum
Temporibus geminis canebat sparsa senectus
Sed si nostra dares hec troius arma recusat
Idque pio sedet enee, probat auctor acestes
Equemus pugnas, erices tibi terga remitto
Solve metus. Et tu troianos exue cestus
Hec fatus duplicem ex humeris reiecit amictum
Et magnos membrorum artus magna ossa lacertos
Exuit, atque ingens media consistit arena
Tum satus anchisa cestus pater extulit equos
Et paribus palmas amborum innexuit armis
Constitit in digitos extemplo arrectus uterque
Brachiaque ad superas interritus extulit auras
Abduxere retro longe capita ardua ab ictu
Immiscentque manus manibus pugnamque lacessunt
Ille pedum melior motu, fretusque iuventa
Hic membris et molle valens sed tarda tremiti

describit morem simile

Genua labant uastos quatit eger anhelitus artus
Multa uiri nequiquam inter se uulnera iactant
Multa cauo lateri ingeminant, et pectore uastos
Dant sonitus, erratque aures et tempora circum
Crebra manus, duro crepitant sub uulnere male
Stat grauis entellus, nisuque immotus eodem
Corpore tela modo, atque oculis uigilantibus exit
Ille uelut celsam oppugnat qui molibus urbem
Aut montana sedet circum castella sub armis
Nunc hos, nunc illos aditus, omnemque pererrat
Arte locum, et uariis adsultibus irritus urget
Ostendit dextram insurgens entellus, et alte
Extulit. ille ictum uenientem a uertice uelox
Preuidit, celerique elapsus corpore cessit
Entellus uires in uentum effudit. ultro
Ipse grauis grauiterque ad terram pondere uasto
Concidit, ut quondam caua concidit, aut herimanto
Aut ida in magna radicibus eruta pinus
Consurgunt studiis teucri, et trinacria pubes
It clamor celo, primusque accurrit acestes
Equeuum ab humo miserans attollit amicum
At non tardatus casu, neque territus heros
Acrior ad pugnam redit. ac uim suscitat ira
Tum pudor incendit uires. et conscia uirtus
Precipitemque darem ardens agit equore toto
Nunc dextra ingeminans ictus. nunc ille sinistra
Nec mora nec requies, quam multa grandine nimbi
Culminibus crepitant, sic densis ictibus heros

Thenesim [marginal note beside "Aut montana"]

Hiperbole [marginal note beside "Consurgunt"]

Creber utraque manu · pulsat uersatque dareta
Tum pater eneas procedere longius iras
Et seuire animis entellum haud passus acerbis
Sed finem imposuit pugne · fessumque dareta
Eripuit mulcens dictis ac talia fatur
Infelix que tanta animum dementia cepit
Non uires alias · conuersa que numina sentis
Cede deo · dixitque et prelia uoce diremit
Ast illum fidi equales genua egra trahentem
Iactantemque utroque caput · crassumque cruorem
Ore eiectantem mixtosque in sanguine dentes
Ducunt ad naues · galeamque ensemque ueccati
Accipiunt palmam · entello · taurumque relinquunt
Hic uictor superans animis tauroque superbus
Nate dea uosque hec inquit cognoscite theucri
Et michi que fuerint iuuenili in corpore uires
Et qua seruetis reuocatum a morte dareta
Dixit · et aduersi contra stetit ora iuuenci
Qui donum astabat pugne · durosque reducta
Librauit dextra media inter cornua cestus
Arduus · effractoque illisit in ossa cerebro
Sternitur exanimisque tremens procumbit humi bos
Ille super tales effundit pectore uoces
Hanc tibi erix meliorem · animam pro morte daretis
Persoluo · hic uictor cestus artemque repono
Protinus eneas · celeri certare sagitta
Inuitat qui forte uelint et premia ponit
Ingentique manu malum de naue seresti

Erigit. et volucrem traiecto in fune columbam
Quo tendant ferrum malo suspendit ab alto
Conuenere uiri. deiectamque aerea sortem
Accepit galea. et primus clamore secundo
Hyrtacide ante omnes exit locus ypocohontis
Quem modo nauali mnestheus certamine uictor
Consequitur. uiridi mnestheus euinctus oliua
Tertius euricion tuus o clarissime frater
Pandare qui quondam iussus confundere fedus
In medios thelum torsisti primus achiuos
Extremus galeaque ima subsedit acestes
Ausus et ipse manu iuuenum temptare laborem
Tum ualidis flexos incuruant uiribus arcus
Pro se quisque uiri: et depromunt tela pharetris
Primaque per celum neruo stridente sagitta
Hyrtacide iuuenis uolucres diuerberat auras
Et uenit aduersique infigitur arbore mali
Intremuit malus, timuitque exterrita pennis
Ales. et ingenti sonuerunt omnia plausu
Post acer mnestheus adducto constitit arcu
Alta petens. pariterque oculos telumque tetendit
Ast ipsam miserandus auem contingere ferro
Non ualuit, nodos et uincula linea rupit
Quis innexa pedem malo pendebat ab alto
Illa notos, atque atra uolans in nubila fugit
Tum rapidus iam dudum arcu contenta parato
Tela tenens fratrem euricion in uota uocauit
Iam uacuo letam celo speculatus et alis

P laudentem nigra figit sub nube columbam
D ecidit exanimis. uitamque reliquit in astris
E thereis, fixamque refert delapsa sagittam
A missam. solus palma superabat acestes
Q ui tamen aereas telum contorsit in auras
O stentans artemque pater arcumque sonantem
H ic oculis subito obicitur, magnoque futurum
A ugurio monstrum. docuit post exitus ingens
S eraque terrifici cecinerunt omnia uates — illa sagitta de harundine facta
N amque uolans liquidis in nubibus arsit harundo
S ignauitque uiam flammis. tenuesque recessit
C onsumpta in uentos, celo ceu sepe refixa
T ranscurrunt, crinemque uolantia sydera ducunt
A ttonitis hesere animis. superisque precati
T rinacrii teucrique uiri. nec maximus omen
A bnuit eneas. sed letum amplexus acestem
M uneribus cumulat magnis ac talia fatur
S ume pater. nam te uoluit rex magnus olimpi — Cliros enim durum significat sortem
T alibus auspiciis exortem ducere honorem
I psius anchise longeui hoc munus habebis
C rateram impressum signis. quem tracius olim
A nchise genitori in magnum muneris cisseus
F erre sui dederat monimentum et pignus amoris
S ic fatus cingit uiridanti tempora lauro
E t primum ante omnes uictorem appellat acestem
N ec bonus eurition prelato inuidit honori
Q uamuis solus auem celo deiecit ab alto
P roximus ingreditur donis qui uincula rupit

Extremus volucri, qui fixit arundine malum
At pater eneas nondum certamine misso
Custodem ad se se comitemque impubis Iuli
Epitiden vocat. et fidam sic fatur ad aurem
Vade age et ascanio si iam puerile paratum
Agmen habet secum, cursusque instruxit equorum
Ducat avo turmas. et se se absentet in armis
Dic ait, ipse omnes longo decedere circo
Infusum populum, et campos iubet esse patentes
Incedunt pueri. pariterque ante ora parentum
Frenatis lucent in equis. quos omnes euntes
Trinacrie mirata fremit, troieque iuventus
Omnibus in morem tonsa coma pressa corona
Cornea bina ferunt prefixa hastilia ferro
Pars leves humero pharetras. et pectore summo
Flexilis obtorti per collum circulus auri
Hunc romanam retigit iuliam — Tres equitum numero turme. ternique vagantur
Ductores, pueri bis seni quemque secuti
Agmine partito. fulgent paribusque magistris
Una acies iuvenum. ducit quam parvus ovantem
Nomen avi referens. priamus tua clara polites
Progenies, auctura italos, quem thracius albis
Portat equus bicolor maculis vestigia primi
Alba pedis, frontemque ostentans arduus albam
Alter athis pueris unde athi duxere latini
Parvus athis puero que puer dilectus Iulo
Extremus forma que ante omnes pulcher Iulus
Sidonio est invectus equo, quem candida dido

Esse sui dederat monimentum. et pignus amoris
Cetera trinacriis pubes senioris acestae, fertur equis
Excipiunt plausu pavidos, gaudentque tuentes
Dardanidae. veterumque agnoscunt ora parentum
Postquam omnem laeti consessum oculosque suorum
Lustravere in equis, signum clamore paratis
Epytides longe dedit. insonuitque flagello
Olli discurrere pares. atque agmina terni
Diductis solvere choris, rursusque vocati
Convertere vias: infestaque tela tulere
Inde alios ineunt cursus. aliosque recursus
Adversi spatiis. alternosque orbibus orbes
Impediunt. pugnaeque cient simulacra sub armis
Et nunc terga fuga nudant, nunc spicula vertunt
Infensi. facta pariter nunc pace feruntur
Ut quondam creta fertur labyrinthus in alta
Parietibus textum caecis iter ancipitemque
Mille viis habuisse dolum qua signa sequendi
Falleret indeprehensus. et inremeabilis error
Haud alio teucrum nati vestigia cursu
Impediunt. texuntque fugas. et proelia ludo
Delphinum similes. qui per maria humida nando
Carpathium libicumque secant. luduntque per undas
Hunc morem cursus. atque haec certamina primus
Ascanius longam muris cum cingeret albam
Rettulit, et priscos docuit celebrare latinos
Quo puer ipse modo. secum quo troia pubes
Albani docuere suos. hinc maxima porro

Accepit roma, et patrium servavit honorem
Troia que nunc pueri troianum dicitur agmen
Hac celebrata tenus sancto certamina patri
Hinc primum fortuna fidem mutata novavit
Dum variis tumulo referunt sollemnia ludis
Irim de celo misit saturnia Iuno
Iliacam ad classem ventosque adspirat eunti
Multa movens, nec dum antiquum saturata dolorem
Illa viam celerans per mille coloribus arcum
Nulli visa cito decurrit tramite virgo.
Conspicit ingentem concursum, et littora lustrat
Desertosque videt portus classemque relictam
At procul in sola secrete troades acta
Amissum anchisem flebant. cuncteque profundum
Pontum spectabant flentes heu tot vada
Et tantum superesse maris. vox omnibus una est
Urbem orant. tedet pelagi preferre laborem
Ergo inter medias se se haud ignara nocendi
Conicit. et faciemque dee vestemque reponit
Fit beroe ysmarii coniux longeva doricli
Cui genus et quondam nomen natique fuissent
Ac sic dardanidum mediam se matribus infert
O misere quas non manus inquit achaica bello
Traxerit ad letum patrie sub menibus o gens
Infelix cui te exitio fortuna reservat
Septima post troye excidium iam vertitur estas
Cum freta. cum terras omnes. tot inhospita saxa
Sideraque emense ferimur. dum per mare magnum

Italiam sequimur fugientem et volvimur undis
Hic Erycis fines fraterni atque hospes Acestes
Quis prohibet muros iacere et dare civibus urbem
O patria et rapti nequiquam ex hoste penates
Nulla ne iam troye dicentur menia. nusquam
Hectoreos amnes. xanthum et simoenta videbo
Quin agite et mecum infaustas exurite puppes
Nam michi cassandre per somnum vatis imago
Ardentes dare visa faces. hic querite troiam
Hic domus est inquit vobis. iam tempus agi res
Nec tantis mora prodigiis. en quatuor are
Neptuno. deus ipse faces animumque ministrat
Hec memorans prima infensum vi corripit ignem
Sublataque procul dextra conixa coruscat
Et iacit. arrecte mentes stupefactaque corda
Iliadum. hic una ex multis que maxima natu
Pyrgo tot priami natorum regia nutrix
Non beroe vobis. non hec rethea matres
Est dorycli coniunx. divini signa decoris
Ardentisque notate oculos qui spiritus illi
Qui vultus vocisque sonus. vel gressus eunti
Ipsa egomet dudum beroen digressa reliqui
Egram indignantem tali quod sola careret
Munere. nec meritos anchise inferret honores
Hec effata.
At matres primo ancipites. oculisque malignis
Ambigue spectare rates miserum inter amorem
Presentis terre fatisque vocantia regna

Cum dea se paribus per celum sustulit alis
Ingentemque fugam secuit sub nubibus arcum
Tum vero attonite monstris acteque furore
Conclamant rapiuntque focis penetralibus ignem
Pars spoliant aras frondem ac virgulta facesque
Coniciunt. furit immissis Vulcanus habenis
Transtra per et remos et pictas abiete puppes
Incensas perfert naves Heumelus: et ipsi
Nuncius Anchise ad tumulum cuneosque theatri
Respiciunt atram in nimbo volitare favillam
Primus et Aschanius cursus ut letus equestres
Ducebat. sic acer equo turbata petivit
Castra. nec exanimes possunt retinere magistri
Quis furor iste novus. quo nunc quo tenditis inquit
Heu misere cives. non hostem inimicaque castra
Argivum. vestras spes uritis. en ego vester
Ascanius. galeam ante pedes proiecit inanem
Qua ludo indutus belli simulacra ciebat
Accelerat simul Eneas agmina Teucrum
Ast ille diversa metu per litora passim
Diffugiunt. silvasque et sicubi concava furtim
Saxa petunt. piget incepti lucisque suasque
Mutate agnoscunt. excussaque pectore Juno est
Sed non idcirco flamme atque incendia vires
Indomitas posuere. udo sub robore vivit
Stuppa vomens tardum fumum. lentusque carinas
Est vapor et toto descendit corpore pestis
Nec vires heroum. infusaque flumina prosunt

T um pius eneas humeris ascindere uestem
A uxilio que uocare deos et tendere palmas
I uppiter omnipotens si nondum exosus ad unum
T roianos si quid pietas antiqua labores
R espicit humanos da flammam euadere classi
N unc pater et tenues teucrum res eripe leto
V el tu quod superest infesto fulmine morti
S i mereor demitte tuaque hic obrue dextra
V ix hec ediderat cum effusis imbribus atra
T empestas sine more furit tonitruque tremescunt
A rdua terrarum et campi ruit ethere toto
T urbidus imber aqua densisque nigerrimus austris
I mplenturque super puppes semiusta madescunt
R obora restinctus donec uapor omnis et omnes
Q uattuor amissis seruate a peste carine
A t pater eneas casu concussus acerbo
N unc huc ingentes nunc illuc pectore curas
M utabat uersans siculisne resideret aruis
O blitus fatorum italas ne capesseret oras
T um senior nautes unum tritonia pallas
Q uem docuit multaque insignem reddidit arte
H ec responsa dabat uel que portenderet ira
M agna deum uel que fatorum posceret ordo
I sque his eneam solatus uocibus infit
N ate dea quo fata trahunt retrahuntque sequamur
Q uicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est
E st tibi dardanius diuine stirpis acestes
H unc cape consiliis socium et coniunge uolentem

Hinc tarde anchise superant qui navibus et quos
Pertesum magni incepti rerumque tuarum est
Longevosque senes ac fessas equore matres
Et quicquid tecum invalidum metuensque pericli est
Delige et his habeant terris sine menia fessi
Urbem appellabunt permisso nomine acestam
Talibus incensus dictis senioris amici
Tum vero in curas animo diducitur omnis
Et nox atra polum bigis subvecta tenebat
Visa dehinc facies celo delapsa parentis
Anchise subito tales effundere voces
Nate michi vita, quondam dum vita manebat
Care magis, nate iliacis exercite fatis
Imperio iovis huc venio, qui classibus ignem
Depulit, et celo tandem miseratus ab alto est
Consiliis pare, que nunc pulcherrima nautes
Dat senior. lectos iuvenes fortissima corda
Defer in italiam, gens dura, atque aspera cultu
Debellanda tibi latio est, ditis tamen ante
Infernas accede domos, et averna per alta
Congressus pete nate meos, non me impia namque
Tartara habent, tristes umbre, sed amena piorum
Concilia, elisiumque colo huc casta sibilla
Nigrarum, et multo pecudum te sanguine ducet
Tum genus omne tuum, et que dentur menia disces
Iamque vale, torquet medios, nox humida cursus
Et me sevus equis oriens afflavit anhelis
Dixerat. et tenues fugit ceu fumus in auras

Æneas. quo deinde quo proripis inquit
Quem fugis aut quis te nostris complexibus arcet
Hec memorans, cinerem et sopitos suscitat ignis
Pergameumque larem . et cane penetralia vestae
Farre pio . et supplex plena veneratur acerra
Extemplo socios . primumque accersit acesten
Et iovis imperium, et cari precepta parentis
Edocet . que nunc et animo sententia constet
Haud mora consiliis, nec iussa recusat acestes
Transcribunt urbi matres, populumque volentem
Deponunt animos, nil magne laudis egentes
Ipsi transtra novant, flammisque ambesa reponunt
Robora, navigiis aptant remosque rudentes
Exigui numero, sed bello vivida virtus
Interea eneas urbem designat aratro
Sortiturque domos, hoc ilium, et hec loca troie
Esse iubet, gaudet regno troianus acestes
Indicitque forum, et patribus dat iura vocatis
Tum vicina astris ericino in vertice sedes
Fundantur veneri idalie, tumuloque sacerdos
Ac lucus late sacer additur anchiseo
Iamque dies epulata novem gens omnis et aris
Factus honos, placidi straverunt equora venti
Creber et aspirans rursus vocat auster in altum
Exoritur procurva ingens per littora fletus
Complexi inter se noctemque diemque morantur
Ipse iam matres, ipsi quibus aspera quondam
Visa maris facies . et non tollerabile numen

Ire volunt, cūctāq; fuge perferre laborem
Quos bonus eneas dictis solatur amicis
Et cōsanguineo lacrimans cōmendat acesti
Tres erici vitulos. et tempestatib; agnam
Cedere deīn iubet. solui q; ex ordine funem
Ipse caput tonse folijs evinctus olive
Stans procul in prora pateram tenet. exta q; salsos
Proicit in fluctus. et vina liquentia fundit
Prosequitur surgens a puppi ventus euntes
Certatim socij feriunt mare. ⁊ equora verrunt
At venus interea neptunum exercita curis
Alloquitur, tales q; effundit pectore q̃stus
Iunonis gravis ira. nec exsaturabile pectus
Cogunt me neptune p̃ces descendere in oēs
Quam nec longa dies. pietas nͤ mitigat ulla
Nec iovis imperio. fatis ve infracta quiescit
Non media de gente frigum exedisse nefandis
Urbem odijs satis est. nec penam traxisse per oēm
Reliquias. troye cineres. atq; ossa perempte
Insequitur. causas tanti sciat illa furoris
Ipse michi nuper lybicis tu testis in undis
Quam molem subito excierit. maria oīa celo
Miscuit, eolijs nec q̄cq̄ freta procellis
Inregnis hec ausa tuis.
Proh scelus, ecce etiam troianis matrib; actis
Exussit fede puppes. et classe subegit
Amissa socios ignote linquere t're
Quod superest oro liceat dare tuta per undas

Vella tibi liceat, laurentemque attingere tibrym
Si concessa peto. si dant ea moenia parce
Tum saturnius hec domitor maris edidit alti
Fas omne est citherea meis te fidere regnis
Vnde genus ducis, merui quoque sepe furores
Compressi. et rabiem tantam celi que marisque
Nec minor in terris xantum simoenta que testor
Enee michi cura fuit. cum troye achiles
Exanimata sequens impingeret agmina muris
Milia multa daret leto: gemerentque repleti
Amnes nec reperire viam. atque evolvere posset
In mare se xantus. pelide tunc ego forti
Congressum eneam: nec diis: nec viribus equis
Nube caua rapui. cuperem cum vertere ab imo
Structa meis manibus periure moenia troye
Nunc quoque mens eadem perstat mihi pelle timores
Tutus quos optas portus accedet averni
Vnus erit tantum amissum quem gurgite queres
Vnum pro multis dabitur caput.
His ubi leta dee permulsit pectora dictis
Iungit equos auro genitor, spumantia que addit
Frena feris, manibusque omnes effundit habenas
Ceruleo per summa levis volat equora curru
Subsidunt unde, tumidumque sub axe tonanti
Sternitur equor aquis. fugiunt vasto ethere nybi
Tum varie comitum facies: inhumania cete
Et senior glauci chorus que palemon
Tritonesque citi. phorci que exercitus omnis

Leua tenet thetis. et melite. panopea q; uirgo
Nisee. Spio q;. talia q;, Cimo q;, doce q;
Hic patris enee suspensa3 blanda uicissim
Gaudia ptemptant mente3, iubet ocius oēs
Attolli malos. intendi brachia uelis
Vna omnes fecere pede3, pariter q; sinistros
Nunc dextros soluere sinus. una ardua torq̄nt
Cornua, detorq̄nt q; ferunt sua flāmina classe3
Princeps añ omēs densu3 palinur9 agebat
Agmen. ad hunc alii cursu3 contendere iussi
Iamq; fere media3 celi nox humida meta3
Contingerat placida laxabant mēbra qete
Sub remis fusi per dura sedilia naute
Cu3 leuis etheriis dilapsus somn9 ab astris
Aera dimouit tenebrosu3 et dispulit umbras
Te palinure petens, tibi somnia t̄stia portans
Insonti puppi q; deus consedit in alta
Forbanti simil' funditq; has ore loquelas
Iaside palinure ferunt ipsa equora classe3
Equate spirant aure, datur hora qeti
Pone caput fessos q; oculos furare labori
Ipse ego paulisp pro te tua mun'a inibo
Cui uix attollens palinur9 lumina fat'
Me ne salis placidi uultu3 fluct9 q; qetos
Ignorare iubes. mene huic confidere monstro
Eneā credam. Quid ēi3 fallacib9 austris
Et celi totiēs deceptus fraude sereni
Talia dicta dabat. clauu3 q; affixus et herens

Nuncque amittebat, oculosque sub astra tenebat
Ecce deus rarum ramum letheo rore madentem
Vique soporatum stigia, super utraque quassat
Tempora. cunctantique natantia lumina soluit
Vix primos in opiam quies laxauerat artus
Et super incumbens cum puppis parte reuulsa
Cumque gubernaculo liquidas proiecit in undas
Precipitem, ac socios nequiquam sepe uocantem
Ipse uolans tenues se sustulit ales in auras
Currit iter tutum non secius equore classis
Promissisque patris neptuni interrita fertur
Iamque adeo scopulos sirenum aduecta subibat
Difficiles quondam. multorumque ossibus albos
Tum rauca assiduo longe sale saxa sonabant
Tum pater amisso fluitantem errare magistro
Sensit, et ipse ratem nocturnis rexit in undis
Multa gemens. casuque animum concussus amici
O nimium celo et pelago confise sereno
Nudus. et in ignota palinure iacebis harena

Queruntur sexto manes et tartara ditis.
Cumas ante uenit. fert hic responsa sibille
Misenum sepelit, mons seruat nomen humati
Ramum quem ante deum: placato numine portat
Ac uatis longeua una descendit, animum
Agnoscit palinurum. et ibi solatur elisam
Deiphebumque uidet. lacerum crudeliter ora
Vmbrarum penas audit, narrante sibilla.

Inuenit anchisem senemque in ualle uirenti
Agnoscitque suam prolem monstratque futuri
Hec ubi percepit, graditur, sociosque reuisit

Sic fatur lacrimans. classique immittit habenas.
Et tandem euboicis cumarum allabitur oris;
Obuertunt pelago proras. tum dente tenaci
Anchora fundabat naues, et littora curue
Pretexunt puppes, Iuuenum manus emicat ardens.
Littus in hesperium, querit pars semina flamme
Abstrusa in uenis silicis. pars densa ferarum
Tecta rapit/ siluas inuentaque flumina monstrat.
At pius eneas arces quibus altus apollo
Presidet. horrendeque procul secreta sibille
Antrum in mane petit. magnam cui mentem animumque
Delius inspirat uates. aperitque futura.
Iam subeunt triuie lucos/ atque aurea tecta
Dedalus ut fama est fugiens minoia regna
Prepetibus pennis ausus se credere celo
Insuetum per iter gelidas enauit ad arctos.
Calcidicaque leuis tandem super astitit arce.
Redditus hijs primum terris/ tibi phebe sacrauit
Remigium alarum. posuitque immania templa
In foribus letum androgei. tum pendere penas
Cecropide iussi miserum septena quotannis
Corpora natorum. stat ductis sortibus urna
Contra elata mari respondet gnosia tellus
Hic crudelis amor tauri. supposita furto

Pasiphe. mixtumque genus prolesque biformis
Minotaurus inest, veneris monumenta nephande
Hic labor ille domus: et inextricabilis error
Magnum regine. sed enim miseratus amorem
Dedalus ipse dolos tecti ambagesque resolvit
Ceca regens filo vestigia. tu quoque magnam
Partem opere in tanto sineret dolor ichare haberes
Bis conatus erat casus effingere in auro
Bis patrie cecidere manus. quin protinus omnem
Perlegerent oculis ni iam premissus achates
Afforet. atque una phebi trivieque sacerdos
Deiphebe glauci. fatur que talia regi
Non hec ista sibi tempus spectacula poscit
Nunc grege de intacto septem mactare iuvencos
Prestiterit, totidem lectas de more bidentes
Talibus affata eneam nec sacra morantur
Iussa viri. teucros vocat alta in templa sacerdos
Excisum euboice latus ingens rupis in antrum
Quo lati ducunt aditus centum. hostia centum
Unde ruunt totidem voces responsa sibille
Ventum erat ad limen. cum virgo poscere fata
Tempus ait. deus ecce deus. cui talia fanti
Ante fores subito non vultus. non color unus
Non compte mansere come: sed pectus hanelum
Et rabie fera corda tument. maiorque videri
Nec mortale sonans afflata est numine quando
Iam propiore dei. cessas in vota precesque
Tros ait enea cessas, neque enim ante dehiscent

A ttonite magna ora tenus. et talia fata
C onticuit. gelidus teucris per dura cucurrit.
O ssa tremor. funditque preces rex pectore ab imo
P hebe graves troie semper miserate labores
D ardana qui paridis direxti tela manusque
C orpus in eacide. magnas obeuntia terras
T ot maria intravi. te duce penitusque repostas
M assilum gentes. pretentaque sirtibus arva
I am tandem italie fugientis prendimus oras
H ac troiana tenus fuerat fortuna secuta
hyperbaton V os quoque pergamee, iam fas est parcere genti
D iique deeque omnes quibus obstitit ilium et ingens
G loria dardanie tuque o sanctissima vates
P rescia venturi da non indebita posco
R egna meis fatis. latio considere teucros
E rrantesque deos. agitataque numina troie
T um phebo et trivie solido de marmore templum
I nstituam, festosque dies de nomine phebi
T e quoque magna manent regnis penetralia nostris
H ic ego namque tuas sortes archanaque festa- fata
D icta mee genti ponam, lectosque sacrabo
A lma viros, foliis tantum ne carmina manda
N e turbata volent rapidis ludibria ventis
I psa canas oro finem dedit ore loquendi
A t phebi nondum patiens inmanis in antro
B acchatur vates, magnum si pectore possit
E xcussisse deum, tanto magis ille fatigat
O s rapidum consfera corda domans fingitque premendo

Hostia iamque domus patuere ingentia centum
Sponte sua, vatisque ferunt responsa per auras
O tandem magnis pelagi defuncte periclis
Sed terra graviora manent. in regna lavini
Dardanide venient. mitte hanc de pectore curam
Sed non et venisse volent. bella horrida bella
Et tibrim multo spumantem sanguine cerno
Non simois. tibi nec xantus nec dorica castra
Defuerint. alius latio iam partus. achilles
Natus et ipse dea. nec theucris addita Iuno
Vsquam aberit cum tu supplex in rebus egenis
Quas gentes italum. aut quas non oraveris urbes
Causa mali tanti coniunx, iterum hospita teucris
Externique iterum thalami
Tu ne cede malis. sed contra audentior ito
Quam tua te fortuna sinet. Via prima salutis
Quod minime reris graia pandetur ab urbe
Talibus ex adito dictis cumea sibilla
Horrendas canit ambages. antroque remugit
Obscuris vera involvens ea frena furenti
Concutit. et stimulos sub pectore vertit apollo
Vt primum cessit furor. et rabida ora quierunt
Incipit eneas. heros non ulla laborum
O virgo nova mi facies inopina ve surgit
Omnia precepi. atque animo mecum ante peregi
Vnum oro. quando hic inferni ianua regis
Dicitur: et tenebrosa palus acheronte refuso
Ire ad conspectum cari genitoris: et ora.

C ontingat, doceas iter, et sacra hostia pandas
I llum ego per flāmas et mille sequentia tela
E ripui his humeris medioque ex hoste recepi
I lle meum comitatus iter, maria omnia mecum
A tque omnes pelagique minas celique ferebat
I nvalidus uires ultra sortem que senecte
Q uin ut te supplex peterem, et tua limina adirem
I dem orans mandata dabat, gnatique patris que
A lma precor miserere/ potes namque omnia, nec te
N ec quicquam lucis hechate presfecit auernis.
S i potuit manes arcessere coniugis orpheus
T reicia fretus cythara/ fidibusque canoris
S i fratrem polux alterna morte redemit
I tque reditque uiam totiens/ quid thesea magnum
Q uid memorem alciden/ et mi genus ab Jove summo est
T alibus orabat dictis, arasque tenebat
T unc sic orsa loqui uates/ sate sanguine diuum
T ros anchisiade facilis descensus auerni
N octes atque dies patet atri Janua ditis
S ed reuocare gradum superasque euadere ad auras
H oc opus, hic labor est/ pauci quos aequus amauit
I uppiter/ aut ardens euexit ad ethera uirtus
D iis geniti potuere/ tenent media omnia silue
C ocitusque sinu labens circumuenit atro/
Q uod si tantus amor menti si tanta cupido est
B is stigios innare lacus/ bis nigra uidere
T artara. et insano iuuat indulgere labori
A ccipe que peragenda prius. latet arbore opaca.

Aureus in folijs: et lento uimine ramus
Iunoni inferne dictus sacer, hunc tegit omnis
Lucus, et obscuris claudunt conuallibus umbre.
Sed non ante datur telluris operta subire.
Auricomos quam quis decerpserit arbore fetus.
Hoc sibi pulchra suum ferri proserpina munus
Instituit, primo auulso non deficit alter
Aureus. et simili frondescit uirga metallo
Ergo alte uestiga oculis, et rite repertum
Carpe manu, namque ipse uolens, facilisque sequetur
Si te fata uocant, aliter non uiribus ullis
Vincere, nec duro poteris conuellere ferro
Preterea iacet exanimum tibi corpus amici
Heu nescis. totamque incestat funere classem
Dum consulta petis. nostroque in limine pendes
Sedibus hunc refer ante suis: et conde sepulcro
Duc nigras pecudes: ea prima piacula sunto
Sic demum lucos stygios et regna inuia uiuis
Aspicies, dixit. pressoque obmutuit ore
Eneas mesto defixus lumina uultu
Ingreditur. linquens antrum. cecosque uolutat
Euentus animo secum: cui fidus achates
It comes, et paribus curis uestigia figit
Multa inter sese uario sermone serebant
Quem socium exanimum uates, quod corpus humandum
Diceret, atque illi misenum in littore sicco
Vt uenere uident. indigna morte peremptum
Misenum eolidem: quo non prestantior alter

Aere ciere viros, martemque accendere cantu.
Hectoris hic magni fuerat comes, hectora circum
Et lituo pugnas insignis obibat et astra
Postquam illum vita victor spoliavit achilles
Dardanio enee sese fortissimus heros
Addiderat socium non inferiora secutus.
Sed tum forte cava dum personat equora concha
Demens et cantu vocat in certamina divos
Emulus exceptum triton si credere dignum est.
Inter saxa virum spumosa immerserat unda.
Ergo omnes magno circum clamore fremebant
Precipue pius eneas, tum iussa sibille
Haud mora festinant flentes, aramque sepulcri
Congerere arboribus, celoque educere certant
Itur in antiquam silvam, stabula alta ferarum
Procumbunt picee, sonat icta securibus ilex
Fraxineeque trabes, cuneis et fissile robur
Scinditur, advolvunt ingentes montibus ornos
Nec non eneas opera inter talia primus
Hortatur socios, pariterque accingitur armis
Atque hec ipse suo tristi cum corde volutat
Aspectans silvam immensam, et sic forte precatur
Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
Ostendat, nemore in tanto, quando omnia vere
Heu nimium de te vates misene locuta est
Vix ea fatus erat, gemine cum forte columbe
Ipsa sub ora viri celo venere volantes
Et viridi sedere solo. tum maximus heros

Maternas agnouit aues letusque precatur
Este duces o si qua uia est cursumque per auras
Dirigite in lucos. ubi pinguem diues opacat
Ramus humum. tuque o dubiis ne defice rebus
Diua parens. sic effatus uestigia pressit
Obseruans: que signa ferant quo tendere pergant
Pascentes. ille tantum prodire uolando
Quantum acie possent oculi seruare sequentum
Inde ubi uenere ad fauces graue olentis auerni
Tollunt se celeres. liquidumque per aera lapse
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt
Discolor unde auri per ramos aura refulsit
Quale solet siluis brumali frigore uiscum
Fronde uirere noua. quod non sua seminat arbos
Et croceo fetu teretes circumdare truncos
Talis erat species auri frondentis opaca
Ilice. sic leni crepitabat brattea uento
Corripit Eneas extemplo. auidusque refringit
Cunctantem: et uatis portat sub tecta sibille
Nec minus interea misenum in littore theucri
Flebant: et cineri ingrato suprema ferebant
Principio pinguem tedis et robore secto
Ingentem struxere pyram. cui frondibus atris
Intexunt latera. et ferales ante cupressus
Constituunt decorantque super fulgentibus armis
Pars calidos latices et aena undantia flammis
Expediunt. corpusque lauant frigentis. et unguunt
Fit gemitus tum membra thoro defleta reponunt

Purpureasq; sup uestes uelamina nota
Coniciunt. pars ingenti subiere feretro
Triste ministerium: et subiectam more parentum
Auersi tenuere facem. congesta cremantur
Turea dona dapes fuso crateres oliuo
Postquam collapsi cineres. et flamma quieuit
Reliquias uino: et bibulam lauere fauillam
Ossaq; lecta cado texit corineus aeno
Idem ter socios pura circumtulit unda
Spargens rore leui: et ramo felicis oliue
Lustrauitq; uiros. dixitq; nouissima uerba
At pius eneas ingenti molle sepulchrum
Imponit q; sua arma uiro. Remumq; tubamq;
Monte sub aereo: qui nunc misenus ab illo
Dicitur, eternumq; tenet per secula nomen
His actis propere. exequitur precepta sibille
Spelunca alta fuit. uastoq; immanis hiatu
Scrupea tuta lacu nigro nemorumq; tenebris
Quam sup haud ulle poterant impune uolucres
Tendere iter pennis. talis sese halitus atris
Faucibus effundens supra ad conuexa ferebat
Unde locum grai, dixerunt nomine aornum
Quattuor hic primum nigrantes terga iuuencos
Constituit. frontiq; inuergit uina sacerdos
Et summas carpens media inter cornua setas
Ignibus imponit sacris. libamina prima
Uoce uocans hecatem celo herebo q; potentem
Supponunt alii cultros. tepidumq; cruorem

Suscipiunt pateris, ipse atri velleris agnam
Eneas matri eumenidum: magneque sorori
Ense ferit sterilemque tibi proserpina vaccam
Tum stigio regi nocturnas inchoat aras
Et solida imponit taurorum viscera flammis
Pingue super oleum fundens ardentibus extis
Ecce autem primi: sub lumine solis et ortus
Sub pedibus mugire solum, et iuga cepta moveri
Silvarum visęque canes ululare per umbram
Adventante dea, procul o procul este profani
Conclamat vates, totoque absistite luco
Tuque invade viam. vaginaque eripe ferrum
Nunc animis opus Enea. nunc pectore firmo
Tantum effata furens antro se immisit aperto
Ille ducem haud timidis vadentem passibus equat
Di quibus imperium est animarum, umbreque silentes
Et chaos, et flegeton loca nocte tacentia late al' silentia
Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro
Pandere res alta terra, et caligine mersas
Ibant obscuri sola sub nocte per umbram
Perque domos ditis vacuas: et inania regna
Quale per incertam lunam sub luce maligna
Est iter in silvis, ubi celum condidit umbra
Iuppiter, et rebus nox abstulit atra colorem
Vestibulum ante ipsum primisque in faucibus orci
Luctus et ultrices posuere cubilia cure
Pallentesque habitant morbi tristisque senectus
Et metus, et malesuada fames ac turpis egestas,

Terribiles visu forme. letumque labosque
Tum consanguineus leti sopor: et mala mentis
Gaudia. mortiferumque adverso in limine bellum
Ferreique eumenidum thalami et discordia demens
Vipereum crinem vittis innexa cruentis
In medio ramos annosaque brachia pandit
Ulmus opaca ingens, quam sedem somnia vulgo
Vana tenere ferunt, foliisque sub omnibus herent
Multaque preterea variarum monstra ferarum
Centauri in foribus stabulant, scilleque biformes
Et centumgeminus briareus. ac bellua lerne
Horrendum stridens. flammisque armata chimera
Gorgones. arpieque et forma tricorporis umbre
Corripit hic subita trepidus formidine ferrum
Eneas. strictamque aciem venientibus offert
Et ni docta comes tenues sine corpore vitas
Admoneat volitare cava sub imagine forme
Irruat: et frustra ferro diverberat umbras
Hinc via tartarei que fert acherontis ad undas
Turbidus hic ceno vastaque voragine gurges
Estuat. atque omnem cocito eructat harenam
Nunc describit ipsum charonem — Portitor has horrendus aquas et flumina servat
Squalor significat illam turpitudinem que ex negligentia hominis fit et [illegible] — Terribili squalore charon. cui plurima mento
Canicies inculta iacet. stant lumina flamme
Sordidus ex humeris nodo dependet amictus
Contus est de ligno ferro [illegible] — Ipse ratem conto subigit. velisque ministrat
Et ferruginea subvectat corpora cymba
Iam senior. sed cruda deo viridisque senectus

Huc omnis turba ad ripas effusa ruebat
Matres atque viri defunctaque corpora vita
Magnanimum heroum pueri innupteque puelle
Impositique rogis iuvenes ante ora parentum
Quam multa in silvis autumni frigore primo
Lapsa folia cadunt aut ad terram gurgite ab alto
Quam multe glomerantur aves ubi frigidus annus
Trans pontum fugat et terris immittit apricis
Stabant orantes primi transmittere cursum
Tendebantque manus ripe ulterioris amore
Navita sed tristis nunc hos nunc accipit illos
Ast alios longe semotos arcet harena
Eneas miratus enim motusque tumultu
Dic ait o virgo quid vult concursus ad amnem
Quidve petunt anime vel quo discrimine ripas
Hee linquunt ille remis vada livida verrunt
Olli sic breviter fata est longeva sacerdos
Anchisa generate deum certissima proles
Cocyti stagna alta vides Stigiamque paludem
Di cuius iurare timent et fallere numen
Hec omnis quam cernis inops inhumataque turba est
Portitor ille Caron hi quos vehit unda sepulti
Nec ripas datur horrendas et rauca fluenta
Transportare prius quam sedibus ossa quierunt
Centum errant annos volitantque hec litora circum
Tum demum admissi stagna exoptata revisunt
Constitit Anchisa satus et vestigia pressit
Multa putans sortemque animi miseratus iniquam

Cernit ibi mestos et mortis honore carentes
Leucaspim et Lycie ductorem classis Orontem
Quos simul a Troya ventosa per equora vectos
Obruit auster aqua involvens navemque virosque
Ecce gubernator sese Palinurus agebat
Qui Libico nuper cursu dum sydera servat
Exciderat puppi mediis effusus in undis
Hunc ubi vix multa mestum cognovit in umbra
Sic prior alloquitur: quis te Palinure deorum
Eripuit nobis mediove sub equore mersit
Dic age namque michi fallax haud ante repertus
Hoc uno responso animum delusit Apollo
Qui fore te ponto incolumem finesque canebat
Venturum Ausonios. en hec promissa fides est
Ille autem: neque te Phebi cortina fefellit
Dux Anchisiade nec me deus equore mersit
Namque gubernaclum multa vi forte revulsum
Cui datus herebam custos cursusque regebam
Precipitans traxi mecum. maria aspera iuro
Non ullum pro me tantum cepisse timorem
Quam tua ne spoliata armis excussa magistro
Deficeret tantis navis surgentibus undis
Tres notus hybernas immensa per equora noctes
Vexit me violentus aqua. vix lumine quarto
Prospexi Italiam summa sublimis ab unda
Paulatim adnabam terre. iam tuta tenebam
Ni gens crudelis madida cum veste gravatum
Prensantemque uncis manibus capita aspera montis

Ausonii fuere populi vetustissimi italie / ut fuit reges unde ausonia dicta est italia

Ferro invasisset · predamque ignara putasset
Nunc me fluctus habent versantque in littore venti
Quod te per celi iocundum lumen · et auras
Per genitorem oro · per spes surgentis Iuli
Eripe me his invicte malis: aut tu mihi terram
Inice: namque potes portusque require velinos
Aut tu, si qua via est · si quam tibi diva creatrix
Ostendit: neque enim credo sine numine divum
Flumina tanta paras: stigiamque innare paludem
Da dextram misero: et tecum me tolle per undas
Sedibus ut saltem placidis in morte quiescam
Talia fatus erat, cepit cum talia vates
Unde hec o Palinure: tibi tam dira cupido
Tu stigias inhumatus aquas amnemque severum
Eumenidum aspicies: ripamve iniussus adibis
Desine fata deum flecti sperare precando
Sed cape dicta memor duri solacia casus
Nam tua finitimi longe lateque per urbes
Prodigiis acti celestibus ossa piabunt
Et statuent tumulum · et tumulo solemnia mittent
Eternumque locus Palinuri nomen habebit
His dictis cure emote, pulsusque parumper
Corde dolor tristi · gaudet cognomine terra
Ergo iter inceptum peragunt fluvioque propinquant
Navita quos iam inde ut stigia prospexit ab unda
Per tacitum nemus ire · pedemque advertere ripe
Sic prior aggreditur dictis atque increpat ultro
Quisquis es armatus · qui nostra ad flumina tendis

Fare age. quid venias iam istinc. et comprime gressum
Umbrarum hic locus est. somni noctis q; sopore
Corpora viva nefas stigia vectare carina
Nec vero alciden me sum letatus euntem
Accepisse lacu. nec thesea pirithoum q;
Dijs quamquam geniti: atq; invicti viribus essent
Tartareum ille manu custodem in vincla petivit
Ipsius a solio regis traxit q; trementem
Hi dominam ditis thalamo deducere adorti
Que contra breviter fata est amphrisia vatis
Nulle hic insidie tales, absiste moveri
Nec vim tela ferunt licet ingens ianitor antro
Eternum latrans exangues terreat umbras
Casta licet patrui servet proserpina limen
Troius. eneas pietate insignis. et armis
Ad genitorem. ymas herebi descendit ad umbras
Si te nulla movet tante pietatis imago
At ramum hunc aperit ramum qui veste latebat
Agnoscas. tumida ex ira tum corda residunt
Nec plura his. ille admirans venerabile donum
Fatalis virge longo post tempore visum
Ceruleam advertit puppim ripe q; propinquat
Inde alias animas. que per iuga longa sedebant
Deturbat. laxat q; foros simul accipit alveo
Ingentem. eneam. gemuit sub pondere cymba
Sutilis: et multam accepit rimosa paludem
Tandem transfluvium incolumes vatem q; virum q;
Informi limo: glauca q; exponit in ulva

Cerberus hec ingens latratu regna trifauci
Personat. aduerso recubans inmanis in antro
Cui uates horrere uidens iam colla colubris
Melle soporatam et medicatis frugibus offam
Obicit. ille fame rabida tria guttura pandens.
Corripit obiectam. atque inmania terga resoluit
Fusus humi totoque ingens extenditur antro
Occupat aeneas aditum custode sepulto
Euaditque celer ripam inremeabilis unde
Continuo audite uoces. uagitus et ingens
Infantumque anime flentes in limine primo
Quos dulcis uite exortes: et ab ubere raptos
Abstulit atra dies: et funere mersit acerbo
Hos iuxta falso damnati crimine mortis
Nec uero he sine sorte date sine iudice sedes
Quesitor minos urnam mouet. ille silentum
Conciliumque uocat: uitasque et crimina discit
Proxima deinde tenent mesti loca: qui sibi letum
Insontes peperere manu. lucemque perosi
Proiecere animas quam uellent ethere in alto
Nunc et pauperiem et duros perferre labores
Fata obstant. tristique palus inamabilis unda
Alligat. et nouiens styx interfusa coercet
Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem
Lugentes campi: sic illos nomine dicunt
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles. et myrtea circum
Silua tegit. cure non ipsa in morte relinquunt

His phedram procrimque locis mestamque eriphilem
Crudelis nati monstrantem ulnera cernit
Euadnenque phasiphen. his laudomiaque
It comes: et iuuenis quondam nunc femina ceneus
Rursus. et in ueterem fato reuoluta figuram
Inter quas phenissa recens a ulnere dido
Errabat silua in magna: quam troius heros
Ut primum iuxta stetit agnouitque per umbram
Obscuram, qualem primo qui surgere mense
Aut uidet. aut uidisse putat per nubila lunam
Demisit lacrimas dulcique affatus amore est
Infelix dido uerus mihi nuntius ergo
Venerat: extinctam ferroque extrema secutam
Funeris heu tibi causa fui. per sydera iuro
Per superos: et si qua fides tellure sub ima est
Inuitus regina tuo de littore cessi
Sed me iussa deum que nunc has ire per umbras
Per loca senta situ, cogunt noctemque profundam
Imperiis egere suis. nec credere quiui
Hunc tantum me tibi discessu ferre dolorem
Siste gradum. teque aspectu ne subtrahe nostro
Quem fugis: extremum fato quod te alloquor hoc est
Talibus eneas ardentem: et torua tuentem
Lenibat dictis animum lacrimasque ciebat
Illa solo fixos oculos auersa tenebat
Nec magis incepto uultus sermone mouetur
Quam si dura silex. aut stet marpesia cautes
Tandem corripuit sese: atque inimica refugit

In nemus umbriferum. coniunx ubi pristinus illi
Respondet curis. equatque sicheus amorem
Nec minus eneas casu percussus iniquo
Prosequitur lacrimans longe et miseratur euntem
Inde datum molitur iter. iamque arua tenebant
Ultima. que bello clari secreta frequentant
Hic illi occurrit thideus. hic inclitus armis
Partenopeus: et adrasti palentis ymago
Hic multum fleti ad superos: belloque caduci
Dardanide: quos ille omnes longo ordine cernens
Ingemuit. glaucumque. medontaque thersilochumque
Tres anthenoridas, cererique sacrum polibetem
Ideumque etiam currus etiam arma tenentem
Circumstant anime dextra leuaque frequentes
Nec uidisse semel satis est. iuuatque morari
Et conferre gradum: et ueniendi discere causas
At danaum proceres. agamemnoniaeque phalanges
Ut uidere uirum fulgentiaque arma per umbras
Ingenti trepidare metu: pars uertere terga
Ceu quondam petiere rates. pars tollere uocem
Exiguam. inceptus clamor frustratur hyantes
Atque hic priamidem laniatum corpore toto
Deiphebum que uidit lacerum crudeliter ora
Ora manusque ambas que tempora raptis
Auribus. et truncas inhonesto uulnere nares
Uix adeo agnouit pauitantem. ac dira tegentem
Supplicia. et notis compellat uocibus ultro
Deiphebe armipotens genus alto a sanguine teucri

Quis tam crudeles optauit sumere penas
Cui tantum de te licuit. mi fama suprema
Nocte tulit: fessum uasta te cede pelasgum
Procubuisse super confuse stragis aceruum
Tunc egomet tumulum. rhetheo in littore inanem
Constitui. et magna manes ter uoce uocaui
Nomen: et arma locum seruant. te amice nequiui
Conspicere: et patria discedens ponere terra
Ad que priamides nihil tibi amice relictum
Omnia deiphebo soluisti funeris umbris
Sed me fata mea. et scelus exitiale lacene
His mersere malis illa hec monumenta reliquit
Namque ut supremam falsa inter gaudia noctem
Egerimus nosti et nimium meminisse necesse est
Cum fatalis equus saltu super ardua uenit
Pergama, et armatum peditem grauis attulit aluo
Illa chorum simulans euantes orgia circum
Ducebat frigias. flammam media ipsa tenebat
Ingentem; et summa danaos ex arce uocabat
Tunc me confectum curis somnoque grauatum
Infelix habuit thalamus, pressitque iacentem
Dulcis et alta quies placideque simillima morti
Egregia interea coniux arma omnia tectis
Ammouet, et fidum capiti subduxerat ensem
Intra tecta uocat menelaum. et limina pandit
Scilicet id magnum sperans fore munus amanti
Et famam extingui ueterum sic posse malorum
Quid moror irrumpunt thalamos comes additur una

Hortator scelerum eolides, dii talia grais
Instaurate. pio si penas ore reposco
Sed te qui vivum casus age fare vicissim
Attulerit pelagi ne venis erroribus actus
An monitu divum. an que te fortuna fatigat
Ut tristes sine sole domos loca turbida adires
Hac vice sermonum roseis aurora quadrigis
Iam medium etherio cursu traiecerat axem
Et fors omne datum traherent per talia tempus
Sed comes admonuit breviterque affata sibilla est
Nox ruit enea. nos flendo ducimus horas
Hic locus est. partes ubi se via findit in ambas
Dextera que ditis magni sub menia tendit
Hac iter elisium nobis, at leva malorum
Exercet penas, et ad impia tartara mittit
Deiphebus contra. ne sevi magna sacerdos
Discedam. explebo numerum reddarque tenebris
I decus. i nostrum melioribus utere fatis
Tantum effatus: et in verbo vestigia torsit
Respicit eneas subito: et sub rupe sinistra
Menia lata videt, triplici circumdata muro
Que rapidus flammis ambit torrentibus amnis
Tartareus flegeton. torquetque sonantia saxa
Porta adversa ingens. solidoque adamante columne
Vis ut nulla virum non ipsi excindere ferro
Celicole valeant, stat ferrea turris ad auras
Tesiphoneque sedens: palla succincta cruenta
Vestibulum exsomnis servat noctesque diesque

Hinc exaudiri gemitus · et seva sonare
Verbera · tum stridor ferri · tracteque catene
Constitit eneas strepitumque exterritus hausit
Que scelerum facies o virgo effare quibusve
Vrgentur penis · quis tantus plangor ad auras
Tum vates sic orsa loqui, dux inclite teucrum
Nulli fas casto sceleratum insistere limen
Sed me cum lucos hecate prefecit avernis
Ipsa deum penas docuit per que omnia duxit
Gnosius hec radamantus habet durissima regna
Castigatque auditque dolos subigitque fateri
Que quis apud superos furto letatus inani
Distulit · in seram commissa piacula mortem
Continuo sontes ultrix accincta flagello
Tisiphone quatit insultans torvosque sinistra
Intentans angues, vocat agmina seva sororum
Tum demum horrisono stridentes cardine sacre
Panduntur porte · cernis custodia qualis
Vestibulo sedeat facies que limina servet
Quinquaginta atris immanis hiatibus ydra
Sevior intus habet · sedem tum tartarus ipse
Bis patet in preceps · tantum tenditque sub umbras
Quantum ad ethereum celi suspectus olimpum
Hic genus antiquum terre titania pubes
Fulmine deiecti fundo volvuntur in imo
Hic et aloidas geminos immania vidi
Corpora qui manibus magnum rescindere celum
Adgressi · superisque iovem detrudere regnis

Vidi et crudeles

D Vidi et crudeles dantes salmonea penas
Dum flammas iovis et sonitus imitatur olimpi
Quattuor hic invectus equis et lampada quassans
Per graium populos mediaeque per elidis urbem
Ibat ovans, divumque sibi poscebat honorem
Demens qui nimbos et non imitabile fulmen
Aere et cornipedum cursu simularet equorum
At pater omnipotens densa inter nubila thelum
Contorsit, non ille faces nec fumea theris
Lumina, precipitemque immani turbine adegit
Nec non et tiryon terre omnipotentis alumnum
Cernere erat, per tota novem cui iugera corpus
Porrigitur rostroque immanis vultur ab unco
Immortale iecur tondens fecundaque penis
Viscera rimaturque epulis habitatque sub alto
Pectore, nec fibris requies datur ulla renatis
Quid memorem laphitas, ixiona pirithoumque
Quos super alta silex, iamiam lapsura cadenti
Imminet ac similis, lucent genialibus altis
Aurea fulchra thoris, epuleque ante ora parate
Regifico luxu furiarum maxima iuxta
Accubat, et manibus prohibet contingere mensas
Exurgitque facem attollens atque intonat ore
Hic quibus invisi fratres dum vita manebat
Pulsatusve parens et fraus innexa clienti
Aut qui divitiis soli incubuere repertis
Nec partem posuere suis, que maxima turba est
Quique ob adulterium cesi, quique arma secuti

Impia . nec ueriti dñorum fallere dextras
Inclusi penam expectant ne quere doceri
Quam penam . aut que forma uiros fortuna ue mersit
Saxum ingens uoluunt alii radiisque rotarum
Districti pendent . sedet eternumque sedebit
Infelix theseus . flegiasque miserrimus omnes
Admonet . et magna testatur uoce per umbras
Discite iusticiam moniti . et non temnere diuos
Vendidit hic auro patriam tirannumque potentem al' dñm
Imposuit fixit leges . precio atque refixit
Hic talamum inuasit nate . uetitosque himeneos
Ausi omnes immane nephas ausoque potiti
Non mihi si lingue centum sint oraque centum
Ferrea uox omnes scelerum comprehendere formas
Omnia penarum percurrere nomina possim
Hec ubi dicta dedit phebi longeua sacerdos
Sed iam age carpe uiam et susceptum perfice munus
Acceleremus ait . cyclopum educta caminis
Moenia conspicio . atque aduerso fornice portas
Hec ubi nos precepta iubent deponere dona
Dixerat . et pariter gressi per oppaca uiarum
Corripiunt spacium medium . foribusque propinquant
Occupat eneas aditum . corpusque recenti
Spargit aqua . ramumque aduerso in limine figit
His demum exactis perfecto munere diue
Deuenere locos letos et amena uireta
Fortunatorum nemorum . sedesque beatas
Largior hic campos ether et lumine uestit

Purpureo. solemque suum sua sydera norunt
Pars in gramineis exercent membra palestris
Contendunt ludo, et fulva luctantur harena
Pars pedibus plaudunt, choreas et carmina dicunt
Nec non threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum
Iamque eidem digitis iam pectine pulsat eburno
Hic genus antiquum theucri pulcherrima proles
Magnanimi heroes. nati melioribus annis
Ilusque. assaracusque et troye dardanus auctor
Arma procul currusque virum mirantur inanes
Stant terra defixe haste passimque soluti
Per campum pascuntur equi, que gratia currum
Armorumque fuit vivis, que cura nitentes
Pascere equos. eadem sequitur tellure repostos
Conspicit ecce alios dextra levaque per herbam
Vescentes. letumque choro pelana canentes
Inter odoratum lauri nemus. unde superne
Plurimus eridani per silvam volvitur amnis
Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi
b Quique sacerdotes casti dum vita manebat
a Quique pii vates, et phebo digna locuti
Inventas aut qui vitam excoluere per artes
Quique sui memores aliquos fecere merendo
Omnibus his nivea cinguntur tempora vitta
Quos circumfusos sic est affata sibilla
Museum ante omnes medium nam plurima turba
Hunc habet atque humeris extantem respicit altis

Dicite felices aīe | tuq; optime uates
Que regio anchisen q̄s h̄t locus illi⁹ ergo
Venim⁹. et magnos herebi transnauim⁹ āmes
Atq; huic responsum paucis ita reddit heros
Nulli c̄ta domus. lucis h̄itamus opacis
Riparumq; thoros: et prata recentia riuis
Incolim⁹q; uos fert ita corde uoluntas
Hoc superate iugum: et facili iam tramite sistam
Dixit, et ante tulit gressum: camposq; nitentes
Desup obstentat. dehinc sūma cacumina linquūt
At pater anchises penitus cōualle uirenti
Inclusas aīas. superumq; ad lumen ituras
Lustrabat: studio recolens. omnemq; suorum
Forte recensebat nūm. carosq; nepotes
Fataq; fortunasq; uirum moresq; manusq;
Isq; ubi tendentem aduersum per gramina uidit
Eneam alacris palmas utrasq; tetendit
Effuseq; genis lacrime et uox excidit ore
Venisti tandem tuaq; expectate parenti
Vicit iter durum pietas datur ora tueri
Nate tua et notas audire et reddere uoces
Sic equidem ducebam aīo, rebarq; futurum
Tempora dinumerans nec me mea cura fefellit
Quas ego per t̄ras et quanta p̄ equora uectum
Accipio. quantis iactatum nate periclis
Quam metui ne quid libie tibi regna nocerent
Ille aūt. tua me genitor tua tristis ymago
Sepius occurrens h̄ limina tendere adegit

Stant sale tyreno classes da iungere dextraz
Da genitor, et q; amplexu ne sbtrahe nostro
Sic memorans largo fletu sil ora rigabat
Ter conatus ibi collo dare brachia circuz
Ter frustra comprehensa manus effugit ymago
Par leuib; uentis: uolucri q; simillima somno
Interea uidet .eneas in ualle reducta
Seclusum nemus. et uirgulta sonantia siluis
Letheumq; domos placidas q pnatat amnez
Hunc circum innumere gentes ppliq; uolabant
Ac uelut in pratis ubi apes estate serena
Floribus insidunt uariis et candida circum
Lilia funduntur. strepit ois murmure campus
Horrescit uisu subito. causasq; requirit
Inscius eneas. que sint ea flumina porro
Quiue uiri tanto complerunt agmine ripas
Tunc pater anchises aie quib; altera fato
Corpora debentur lethei ad fluminis undaz
Securos latices: et longa obliuia potant
Has equidem memorare tibi atq; ostendere coraz
Iam pridem hanc prolem cupio numerare mecuz
Quo magis italia mecum letere reperta
O pater anime aliquas ad celum hinc ire putandum e
Sublimes animas iterumq; in tarda reuerti
Corpora que lucis miseris tam dira cupido est
Dicam equidem nec te suspensum nate tenebo
Suscipit anchises: atq; ordine singula pandit
Principio celum ac terras camposq; liquentes

Lucentemque globum lune titaniaque astra
Spiritus intus alit totamque infusa per artus
Mens agitat molem et magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumque genus uiteque uolantum
Et que marmoreo fert monstra sub equore pontus
Igneus est ollis uigor et celestis origo
Seminibus quantum non noxia corpora tardant
Terrenique hebetant artus moribundaque membra
Hinc metuunt cupiuntque dolent gaudentque neque auras
Respiciunt clause tenebris et carcere ceco
Quin et supremo cum lumine uita relinquit
Non tamen omne malum miseris nec funditus omnes
Corporee excedunt pestes penitusque necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris
Ergo exercentur penis ueterumque malorum
Supplicia expendunt · alie panduntur inanes
Suspense ad uentos · aliis sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus aut exuritur igni
Quisque suos patimur manes exinde per amplum
Mittimur elisium et pauci leta arua tenemus
Donec longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem purumque relinquit
Ethereum sensum atque auri simplicis ignem
Has omnes ubi mille rotam uoluere per annos
Letheum ad fluuium deus euocat agmine magno
Scilicet inmemores supra ut conuexa reuisant
Dixerat anchises natumque unaque sibillam
Rursus et incipiant in corpora uelle reuerti

Conuentus trahit in medios turbamque sonantem
Et tumulum capit, unde omnes longo ordine posset
Aduersos legere et uenientum discere uultus.
Nunc age dardaniam prolemque deinde sequatur
Gloria, qui maneant italia de gente nepotes
Illustres animas nostrumque in nomen ituras
Expediam dictis, et te tua fata docebo
Ille uides pura iuuenis qui nititur asta
Proxima sorte tenet lucis loca primus ad auras
Ethereas italo commixtus sanguine surget
Siluius, albanum nomen tua postuma proles
Quem tibi longeuo serum lauinia coniunx
Educet siluis regem regumque parentem
Unde genus nostrum longa dominabitur alba
Proximus ille procas troyane gloria gentis
Et capis, et numitor: et qui te nomine reddet
Siluius eneas pariter pietate uel armis
Egregius, si umquam regnandam acceperit albam.
Qui iuuenes quantas ostentant aspice uires
Atque umbrata gerunt ciuili tempora quercu
Hi tibi nomentum et gabios urbemque fidenam
Hi collatinas imponent montibus arces
Pometios castrumque inui bolamque coramque
Hec tum nomina erunt, nunc sunt sine nomine terre
Quin et auo comitem sese mauortius addet
Romulus, assaraci quem sanguinis ilia mater
Educet uiden ut gemine stant uertice criste
Et pater ipse suo superum iam signat honore

La uostra nostra

En huius nate auspicijs illa Inclita roma
Imperium que animos terris equabit olimpo
Septemque una sibi muro circumdabit arces
Felix prole uirum. qualis berecinthia mater
Inuehitur curru frigias turrita per urbes
Leta deum partu centum complexa nepotes
Omnes celicolas. omnes supera alta tenentes
Huc geminas, nunc flecte acies hanc aspice gentem
Romanosque tuos, hic cesar, et omnis Juli
Progenies, magnum celi uentura sub axem
Hic uir est. tibi quem promitti sepius audis
Augustus cesar. diuum genus aurea condet
Secula qui rursus. latio regnata per arua
Saturno quondam super gramanthas et indos
Proferet imperium, iacet extra sydera tellus
Extra anni solis que uias ubi celifer athlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum
Huius in aduentum, iam nunc caspia regna
Responsis horrent diuum, et meotica tellus
Et septem gemini turbant trepida hostia nili
Nec uero alcides tantum telluris obiuit
Fixerit eripedem ceruam licet, aut erimanthi
Pacarit nemora. aut lernam tremefecerit arcu
Nec qui pampineis uictor iuga flectit habenis
Liber, agens celso. nise deuertice tigres
Et dubitamus adhuc uirtutem extendere factis
Aut metus ausonia prohibet consistere terra
Quis procul ille autem ramis insignis oliue

Sacra ferens, primamque legibus urbem
Regis romani nosco crines incanaque menta
Fundabit curibus parvis et paupere terra
Missus in imperium magnum cui deinde subibit
Ocia qui rumpet patrie residesque movebit
Tullus in arma viros et iam desueta triumphis
Agmina, quem iuxta sequitur iactatior anchus
Nunc quoque iam nimium gaudens popularibus auris
Vis et tarquinios reges, animamque superbam
Ultoris bruti: fascesque videre receptos
Consulis imperium hic primus sevasque secures
Accipiet, natosque pater nova bella moventes
Ad penam pulchra pro libertate vocabit
Infelix, utrumque ferent ea fata minores
Vincet amor patrie laudumque immensa cupido
Quin decios drusosque procul sevumque securi
Aspice torquatum: et referentem signa camillum
Ille autem paribus quas fulgere cernis
Concordes anime nunc et dum nocte premuntur
Heu quantum inter se bellum, si lumina vite
Attingerint, quantas acies stragemque ciebunt
Aggeribus socer alpinis: atque arce monethi
Descendens gener adversis instructus eois
Ne pueri ne tanta animis assuescite bella
Heu patrie validas in viscera vertite vires
Tuque prior tu parce genus qui ducis olimpo
Proice tela manu. sanguis meus eo tu
Ille tibi triumphata capitolia ad alta corintho

Victor aget currum cesis insignis achivis
Eruet ille argos agamenonias que micenas
Ipsumque eaciden genus armipotentis achillis
Vltus avos troye templa et temerata minerve
Quis te magne cato tacitum aut te cosse relinquat
Quis gracchi genus aut geminos duo fulmina belli
Scipiadas cladem libye parvoque potentem
Fabricium vel te sulco serrane serentem
Quo fessum rapitis fabii: tu maximus ille es
Vnus qui nobis cunctando restitues rem
Excudent alii spirantia mollius era
Credo equidem vivos ducent de marmore vultus
Orabunt causas melius celique meatus
Describent radio et surgentia sidera dicent
Tu regere imperio populos romane memento
Hec tibi erunt artes. pacisque imponere mores
Parcere subiectis: et debellare superbos
Sic pater anchises atque hec mirantibus addit
Aspice ut insignis spoliis marcellus opimis
Ingreditur victor que viros supereminet omnes
Hic rem romanam magno turbante tumultu
Sistet eques. sternet penos gallum que rebellem
Terciaque arma patri suspendet capta quirino
Atque hic eneas: una namque ire videbat
Egregium forma iuvenem et fulgentibus armis
Sed frons leta parum. et directo lumina vultu
Quis pater ille virum qui sic comitatur euntem
Filius anne aliquis magna de stirpe nepotum

Qui strepitus circa comitũ q̃ntũ instar ĩ ipso
S; nox atra caput tristi circũuolat umbra.
Tum pater anchises lacrimis ingressus abortis
O nate ingentẽ luctũ ne quere tuorũ
Ostendent t̃ris hunc tantũ fata: neq; ultra
Esse sinent. nimiũ uobis romana propago
Visa potens sup̃i propria hec si dona fuissent
Quantos ille uirũ magnã mauortis ad urbẽ
Campus aget gemitus. uł que tibrie uidebis
Funera cũ tumulũ preter labere recentẽ
Nec puer illiaca q̃sq̃ degente latinos
In tantũ spe tollet auos: nec romula quondã
Vllo se tantũ tellus iactabit alumno
Heu pietas. heu prisca fides. inuictaq; bello
Dextera, non illi se q̃sq; inpune tulisset
Obuius armato. seu cũ pedes iret in hostẽ
Seu spumantis equi foderet calcarib; armos
Heu miserande puer, si qua fata asp̃a rumpas
Tu marcellus eris, manib; date lilia plenis
Purpureos spargam flores. aĩamq; nepotis
His saltẽ accumulẽ donis, et fungar inani
Munere, sic tota passim regione uagantur
Aeris incampis latis atq; oĩa lustrant
Que postq̃ anchises, natũ p singla duxit
Incenditq; aĩm fame uenientis amore
Ex hinc uiro bella memorat q̃ deinde gerenda
Laurentesq; docet, p̃plos, urbemq; latini
Et quo quemq; modo fugiatq; feratq; laborem

Sunt gemine somni porte, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris
Altera candenti perfecta nitens elephanto
Sed falsa ad celum mittunt insomnia manes
His ubi tum natum anchises unaque sibillam
Prosequitur dictis. portaque emittit eburna
Ille viam secat ad naves sociosque revisit
Tum se ad caiete recto fert limine portum
Anchora de prora iacitur; stant littore puppes

Septimus eneam reddit fatalibus arvis
Hic quoque caieta sepelit, tum deinde profectus
Laurentumque venit. hic dictis cognoscit Iuli
Fatalem terram: mensis cum vescimur inquit
Centum oratores pacem veniamque petentes
Ad regem mittunt lecta cum sorte latinum
Qui cum pace etiam nate connubia pactus
Hec ferte alecto iunonis dissipat ira
Concurrunt dictis. quamvis pia fata repugnent
Belli causa fuit violatus vulnere cervus
Tum gentes arma parant fremit ad arma iuventus

Tu quoque litoribus nostris eneia nutrix
Eternam moriens famam caieta dedisti
Et nunc servat honos sedem tuus ossaque nomen
Hesperia in magna: si qua est ea gloria signat
At pius eneas exequiis rite solutis
Aggere composito tumuli; postquam alta quierunt

Equora, tendit iter velis: portuque relinquunt
Aspirant aure in noctem nec candida cursum
Luna negat. splendet. tremulo sub lumine pontus
Proxima circee raduntur littora terre
Dives inaccessos ubi solis filia lucos
Assiduo resonat cantu, tectisque superbis
Urit odoratam nocturna in lumina cedrum
Arguto tenues percurrens pectine telas
Hinc exaudiri gemitus ireque leonum
Vincla recusantum sera sub nocte rudentum
Setigerique sues atque in presepibus ursi
Sevire ac forme magnorum ululare luporum
Quos hominum ex facie dea seva potentibus herbis
Induerat circe in vultus: ac terga ferarum
Que ne monstra pii paterentur talia troes
Delati in portus: neu littora dira subirent
Neptunus ventis implevit vella secundis
Atque fugam dedit: et preter vada fervida vexit
Iamque rubescebat radiis mare: et ethere ab alto
Aurora in roseis fulgebat luthea bigis
Cum venti posuere. omnisque repente resedit
Flatus. et in lento luctantur marmore tonse
Atque hic eneas ingentem ex equore lucum
Prospicit hunc inter fluvio tiberinus ameno
Verticibus rapidis et multa flavus harena
In mare prorumpit. varie circumque supraque
Assuete ripis volucres et fluminis alveo
Ethera mulcebant cantu. lucoque volabant

Flectere iter sociis : terreque advertere proras
Imperat et letus fluvio succedit opaco
Nunc age qui reges Erato que tempora rerum
Quis Latio antiquo fuerit status advena classem
Cum primum ausoniis exercitus appulit oris
Expediam et prime revocabo exordia pugne
Tu vatem tu diva mone dicam horrida bella
Dicam acies . actos que animis in funera reges
Tyrrhenamque manum totamque sub arma coactam
Hesperiam . maior rerum mihi nascitur ordo
Maius opus moveo . rex arva latinus et urbes
Iam senior longa placidas in pace regebat
Hunc fauno . et nympha genitum laurente marica
Accipimus . fauno picus pater isque parentem
Te saturne refert . tu sanguinis ultimus auctor
Filius huic fato divum . prolesque virilis
Nulla fuit , primaque oriens erepta Iuventa est
Sola domum et tantas servabat filia sedes
Iam matura viro . iam plenis nubilis annis
Multi illam magno e latio . totaque petebant
Ausonia petit ante alios pulcherrimus omnis
Turnus avis atavisque potens , quem regia coniunx
Adiungi generum miro properabat amore
Sed variis portenta deum terroribus obstant
Laurus erat tecti medio in penetralibus altis
Sacra comam multosque metu servata per annos
Quam pater inventam primas cum conderet arces
Ipse ferebatur phebo sacrasse latinus

L aurentes q; ab ea nomen posuisse colonis
H ui9 apes summum dense mirabile dictu
S tridore ingenti liquidum trans ethera uecte
O bsedere apicem . et pedib; per mutua nexis
E xamen subitum ramo frondente pependit
C ontinuo uates externum cernim9 inquit
A duentare uirum : et ptes petere agm̄ easdem
P artib; ex isdem : et sūma dñarier arce
P reterea castis adolet dum altaria tedis
E t iuxta genitorem astat lauinia uirgo
V isa nephas longis comprehendere crinib; ignem
A tq; om̄em ornatum flamma crepitante cremari
R egales q; accensa comas accensa coronam
I nsignem gemmis ; fumida tum lumine fuluo
I nuolui : ac totis uulcanum spargere tectis
H oc uero horrendum : ac uisu mirabile ferri
N amq; fore illustrem fama fatisq; canebant
I psam s; ppl'o magnum portendere bellum
A t rex sollicitus monstris oracula fauni
F atidici genitoris adit lucosq; sub alta
C onsulit albunea nemorum : que maxima sacro
F onte sonat : seuamq; exalat opaca mephitim
H inc italie gentes omnisq; oenotria tellus
I n dubiis responsa petunt huc dona sacerdos
C um tulit : et cesarum ouium sub nocte silenti
P ellibus incubuit : stratis somnosq; petiuit
M ulta modis simulacra uidet uolitantia miris
E t uarias audit uoces ; fruiturq; deorum

Colloquio: atque imis acheronta affatur auernis
Hic: et tum pater ipse petens responsa latinus
Centum lanigeras mactabat rite bidentes
Atque harum effultus tergo stratisque iacebat
Velleribus subita ex alto uox reddita luco est
Ne pete conubiis natam sotiare latinis
O mea progenies: thalamis ne crede paratis
Externi uenient generi: qui sanguine nostrum
Nomen in astra ferant: quorumque a stirpe nepotes
Omnia sub pedibus: qua sol utrumque recurrens
Aspicit occeanum: uertique regique uidebunt
Haec responsa patris fauni, monitusque silenti
Nocte datos. non ipse suo premit ore latinus
Sed circum late uolitans iam fama per urbes
Ausonias tulerat. cum laomedontia pubes
Gramineo ripe religauit ab aggere classem
Aeneas primique duces et pulcher Iulus
Corpora sub ramis deponunt arboris alte
Instituuntque dapes: et adorea liba per herbas
Subiciunt epulis: sic iuppiter ipse monebat
Et cereale solum pomis agrestibus augent
Consumptis hic forte aliis ut uertere morsus
Exiguam in cererem penuria adegit edendi
Et uiolare manu: malisque audacibus orbem
Fatalis crusti: patulis nec parcere quadris
Heus: etiam mensas consumimus inquit iulus
Nec plura adludens. ea uox audita laborum
Prima tulit finem. primamque loquentis ab ore

Eripuit pater: ac stupefactus numine pressit

Continuo salve fatis michi debita tellus

Vosque ait o fidi troye salvete penates

Hic domus. hec patria est. genitor michi talia namque

Nunc repeto anchises fatorum archana reliquit

Cum te nate fames ignota ad litora vectum

Accisis coget dapibus consumere mensas

Tum sperare domos defessus ibique memento

Prima locare manu. molirique aggere tecta

Hec erat illa fames. hec nos suprema manebat

Exitiis positura modum.

Quare agite et primo leti cum lumine solis

Que loca qui ve habitant homines ubi menia gentis

Vestigemus. et a portu diversa petamus

Nunc pateras libate iovi: precibusque vocate

Anchisem genitorem et vina reponite mensis

Sic deinde effatus frondenti tempora ramo

Implicat: et geniumque loci: primamque deorum

Tellurem nymphasque et adhuc ignota precatur

Flumina tum noctem: noctisque orientia signa

Ideumque iovem: frigiamque ex ordine matrem

Invocat. et duplices celoque herebo parentes

Hic pater omnipotens ter celo clarus ab alto

Intonuit: radiisque ardentem lucis et auro

Ipse manu quatiens ostendit ab ethere nubem

Dicitur hic subito troyana per agmina rumor

Advenisse diem. quo debita menia condant

Certatim instaurant epulas atque omine magno

Crateras leti statuunt. et uina coronant
Postera cum prima lustrabat lampade terras
Orta dies / urbem et fines et littora gentis
Diuersi explorant. hec fontis stagna
Hunc tibrim fluuium: hic fortes habitare latinos
Tum satus anchise delectos ordine ab omni
Centum oratores augusta ad menia regis
Ire iubet ramis uellatos palladis omnes
Donaque ferre uiro: pacemque exposcere theucris
Haud mora festinant iussi: rapidisque feruntur
Passibus: ipse humili designat menia fossa
Moliturque locum. primasque in littore sedes
Castrorum in morem pinnis atque aggere cingit
Iamque iter emensi turres ac tecta latinorum
Ardua cernebant iuuenes. murosque subibant
Exercentur equis. domitantque in puluere currus
Aut acres tendunt arcus; aut lenta lacertis
Spicula contorquent cursuque ictuque lacessunt
Cum preuectus equo longeui regis ad aures
Nuntius ingentes ignota in ueste reportat
Aduenisse uiros. ille intra tecta uocari
Imperat. et solio medius consedit auito
Tectum augustum ingens centum sublime columnis
al media Urbe fuit summa laurentis regia pici
Horrendum siluis: et religione parentum
Hic sceptra accipere. et primos attollere fasces
Regibus omen erat, hoc illis curia templum
Hec sacris sedes epulis. hic ariete ceso

Perpetuis soliti patres considere mensis
Quin etiam veterum effigies ex ordine avorum
Antiqua e cedro, Italusque pater que Sabinus
Vitisator curvam servans sub imagine falcem
Saturnusque senex Ianique bifrontis ymago
Vestibulo astabant, aliique ab origine reges
Martia qui ob patriam pugnando vulnera passi
Multaque preterea sacris in postibus arma
Captivi pendent currus curveque secures
Et criste capitum et portarum ingentia claustra
Spiculaque clipeique ereptaque rostra carinis
Ipse quirinali lituo parvaque sedebat
Succinctus trabea levaque ancile gerebat
Picus equum domitor, quem capta cupidine coniux
Aurea percussum virga versumque venenis
Fecit avem Circe sparsitque coloribus alas
Tali intus templo divum patriaque latinus
Sede sedens teucros ad sese in tecta vocavit
Atque hec ingressis placido prior edidit ore
Dicite dardanide. neque enim nescimus et urbem
Et genus, auditique advertitis equore cursum
Quid petitis. que causa rates. aut cuius egentes
Litus ad ausonium tot per vada cerula vexit
Sive errore vie seu tempestatibus acti
Qualia multa mari naute patiuntur in alto
Fluminis intrastis ripas: portuque sedetis.
Ne fugite hospitium. neve ignorate latinos
Saturni gentem. haud vinclo nec legibus equam

saturni

Sponte sua. ueteris qꝫ dei se more tenentē
Atqꝫ equidē memini: fama est obscurior annis
Auruncos ita ferre senes his ortus ut agris
Dardanꝰ ideas frigie penetrauit ad urbes
Treiciam qꝫ samū. que nunc samo tracia fert̄
Hinc illū corithi tirrena a sede profectū
Aurea nūc solio stellātis regia celi
Accipit. et nūm diuorū altaribꝫ auget
Dixerat. et dicta ilioneus sic uoce secutꝰ
Rex genus egregiū fauni. nec fluctibꝫ actos
Atra subegit hyems uestris succedere terris
Nec sidus regione uie littus ue fefellit
Consilio hanc oēs aīoqꝫ uolentibꝫ urbem
Afferimur pulsi regnis. que maxima quōdā
Extremo ueniens sol aspiciebat olimpo
Ab ioue principiū generis: ioue dardana pubes
Gaudet auo/rex ipse iouis de gente suprema
Troyulus eneas tua nos ad limina misit
Quanta per ideos seuis effusa micenis
Tempestas ierit campos: quibꝫ actꝰ uterqꝫ
Europe atqꝫ asie fatis concurrerit orbis
Audiit: et si quē tellus extrema refuso
Submouet occeanꝰ: et si quē extenta plagarū
Quattuor in medio dirimit plaga solis iniqui
Diluuio ex illo tot uasta per equora uecti
Diis sedē exiguam patriis littus qꝫ rogamꝰ
Innocuū et cunctis undaqꝫ auramqꝫ patentem
Non erimꝰ regno indecores: nec uestra feretur

Fama leuis tantique abolescet gratia facti
Nec troyam ausonios gremio accepisse pigebit
Fata per enee iuro dextramque potentem
Sine fide seu quis bello est expertus et armis
Multi nos populi multe ne temne quo ultro
Preferimus que manibus uittas ac uerba precantum
Et petiere sibi et uoluere adiungere gentes
Sed nos fata deum . uestras exquirere terras
Imperiis egere suis . hinc dardanus ortus
Hunc repetit. iussisque ingentibus urget apollo
Tirrenum ad tibrim: et fontis uada sacra numici
Dat tibi preterea fortune parua prioris
Munera reliquias troya ex ardente receptas
Hoc pater anchises auro libabat ad auras
Hoc priami gestamen erat, cum iura uocatis
More daret populis / sceptrumque sacerque tiaras
Iliadumque labor
Talibus ilionei dictis defixa latinus
Obtutu tenet ora, soloque inmobilis heret
Intentos uoluens oculos, nec purpura regem
Picta mouet: nec sceptra mouent priamea tantum
Quantum in conubio nate thalamoque moratur
Et ueteris fauni uoluit sub pectore sortem
Hunc illum fatis externa ab sede profectum
Portendi generum paribusque in regna uocari
Auspicis . hinc progeniem uirtute futuram
Egregiam . et totum que uiribus occupet orbem
Tandem letus ait: di nostra incepta secundent

Augurioque suo: dabitur troiane quod optas
Munera nec sperno. non uobis rege latino
Diuitis uber agri troye. ue opulentia deerit
Ipse modo eneas. nostri si tanta cupido est
Si iungi hospicio properat sociusque uocari
Adueniat: uultus ne ue exorrescat amicos
Pars michi pacis erit dextram tetigisse tyranni
Vos etiam regi mea nunc mandata referte
Est michi nata: uiro gentis quam iungere nostre
Non patrio ex adito sortes non plurima celo
Monstra sinunt. generos externis affore ab oris
Hoc latio restare canunt qui sanguine nostrum
Nomen in astra ferant. hunc illum poscere fata
Et reor: et si quid ueri mens augurat opto
Hec effatus equos numero pater eligit omni
Stabant tercentum nitidi in presepibus altis
Omnibus extemplo teucris iubet ordine duci
Instratos ostro alipedes pictisque tapetis
Aurea pectoribus demissa monilia pendent
Tecti auro fuluum mandunt sub dentibus aurum
Absenti enee currum geminosque iugales
Semine ab ethereo flagrantes naribus ignem
Illorum de gente patri quos dedala circe
Supposita de matre nothos furata creauit
Talibus eneade donis dictisque latini
Sublimes in equis redeunt. pacemque reportant
Ecce autem inachiis sese referebat ab argis
Seua iouis coniunx aurasque inuecta tenebat

E t letum eneā classemq; ex ethere longe
D ardaniā siculo p̄spexit ab usq; pachino
M oliri iam tecta uidet iam fidere terre
D eseruisse rates stetit acri fixa dolore
T uȝ quassans caput, hec effundit pectore dicta
H eu stirpem inuisam et fatis contraria nostris
F ata frigum nū sigeis occumbere campis
N um capti potuere ꝯ capi. num incensa cremauit
T roia uiros: medias acies mediosq; p ignes
I nuenere uiam: at credo mea numina tandem
F essa iacent. odijs exaturata quieui
Q uin etiam patria excussos infesta p undas
A usa sequi et profugis toto me opponere ponto
A bsumpte in teucros uires celiq; marisq;
Q uid sirtes: aut scilla mihi quid uasta caribdis
P rofuit optato conduntur tibridis alueo
S ecuri pelagi atq; mei mars perdere gentem
I nmanem lapithum ualuit. concessit in iras
I pse deum antiquam genitor calidona diane
Q uod scelus: aut lapithis tantū aut calidone merente
A st ego magna iouis coniunx nil linquere inausum
Q ue potui infelix: que memet in omnia uerti
V incor ab enea: quod si mea numina non sunt
M agna satis. dubitē haud equidem implorare quod usquā est
F lectere si nequeo superos acheronta mouebo
N on dabitur regnis esto prohibere latinis
A tq; inmota manet fatis lauinia coniux
A t trahere atq; moras tantis licet addere rebus

Et licet amborum populos excindere regum
Ac gener atque socer coeant mercede suorum
Sanguine troyano et rutulo dotabere uirgo
Et bellona manet te pronuba nec face tantum
Cisseis pregnans ignes enixa iugales
Quin idem ueneri partus suus et paris alter
Funesteque iterum recidiua in pergama tede
Hec ubi dicta dedit terras horrenda petiuit
Luctificam alecto dirarum ab sede sororum
Infernisque ciet tenebris cui tristia bella
Ireque insidieque et crimina noxia cordi
Odit et ipse pater pluton odere sorores
Tartaree monstrum tot sese uertit in ora
Tam seue facies tot pullulat atra colubris
Quam iuno his acuit uerbis ac talia fatur
Hunc mihi da proprium uirgo sata nocte laborem
Hanc operam ne noster honos infracta ue cedat
Fama loco neu conubiis ambire latinum
Eneade posuit italos ue obsidere fines
Tu potes unanimes armare in prelia fratres
Atque odiis uersare domos tu uerbera
Funereasque inferre faces tibi nomina mille
Mille nocendi artes fecundum concute pectus
Disice compositam pacem sere crimina belli
Arma uelit poscat que simul rapiat que iuuentus
Ex in gorgoneis alecto infecta uenenis
Principio latium et laurentis tecta tyranni
Celsa petit tacitum que obsedit limen amate

Q ȝ super aduentu teucrũ turniq; hymenei
E cieq; ardentem aurecq; ireq; exequelant
H inc dea ceruleis unuz de crinib; anguem
E miciat, inq; sinuz precordia ad intima subdit
Q uo furibunda domuz monstro pmisceat õem
I lle inter uestes, et leuia pectora lapsus
V oluitur a tactu nullo falliq; furentem
V ipeream inspirans aĩaz. fit tortile collo
A uruz ingens coluber. fit longe tegmina uitte
I nnectitq; comas et membris lubric⁹ errat
A c duz pma lues. udo sb lapsa ueneno
P ertentat sensus: atq; ossib; implicat ignem
N ec dum aĩo toto percepit pectore flãmaz
M olli⁹ et solito matruz de more locuta est
E xulib; ne datur ducenda lauinia teucris
O genitor; nec te miseret nateq; tuiq;
N ec matris miseret. q; primo aquilone relinquet
P fidus alta petens abducta uirgine predo
A t non si phrigius penetrat lacedemonia pastor
L edamq; helenam troianas uexit ad urbes
Q uid tua sancta fides. qd cura antiqua tuoꝝ
E t cõ sanguineo totiens data dextra turno
M ulta sup nata lacrimans phrigijsq; hymeneis
S i gener externa petitur de gente latinis
I dq; sedet, faunique premunt te iussa parentis
O ẽem equidem sceptris terram que libera nostris
D issidet externam reor: et sic dicere diuos
E t turno si pma domus repetatur origo

Inacus acrisiusque patres medieque micene
His ubi nequiquam dictis experta latinum
Contrastare uidet penitusque in uiscera fuit lapsum
Serpentis furiale malum totamque pererrat
Tum uero infelix ingentibus excita monstris
In mensam sine more furit lymphata per urbem
Ceu quondam torto uolitans sub uerbere turbo
Quem pueri magno in giro uacua atria circum
Intenti ludo exercent. ille actus habena
Curuatis fertur spaciis: stupet inscia supra
Inpubesque manus, mirata uolubile buxum
Dant animos plage: non cursu segnior illo
Per medias urbes agitur populosque feroces
Quin etiam in siluas simulato numine bachi
Maius adorta nephas maioremque orsa furorem
Euolat: et natam frondosis montibus abdit
Quo thalamum eripiat theucris tedasque moretur
Heu hoe bache fremens solum te uirgine dignum
Vociferans: et enim molles tibi sumere tirsos
Te lustrare chorum. sacrum tibi pascere crinem
Fama uolat. furiisque accensas pectore matres
Idem omnes simul ardor agit. noua querere tecta
Deseruere domos. uentis dant colla comasque
Ast alie tremulis ululatibus ethera complent
Pampineasque gerunt incincte pellibus hastas
Ipsa inter medias flagrantem feruida pinum
Sustinet: ac nateque turnique canit hymeneos
Sanguineamque torquens aciem toruumque repente

Clamat, Io matres audite ubi queque latine
Si qua piis animis manet infelicis amate
Gratia si iuris materni cura remordet
Soluite crinales uittas: capite orgia mecum
Talem inter siluas: inter deserta ferarum
Reginam alecto stimulis agit undique bachi
Postquam uisa satis primos acuisse furores
Consiliumque omnemque domum uertisse latini
Protinus hinc fuscis tristis dea tollitur alis
Audacis rutuli ad muros: quam dicitur urbem
Acrisioneis danae fundasse colonis
Precipiti delata notho locus ardea quondam
Dictus auis, et nunc magnum manet ardea nomen
Sed fortuna fuit. tectis hic turnus in altis
Iam mediam nigra carpebat nocte quietem
Alecto toruam faciem et furialia membra
Exuit: in uultus se se transformat aniles
Et frontem obscenam rugis arat: induit albos
Cum uitta crines. tum ramum innectit oliue
Fit calibe iunonis anus templique sacerdos
Et iuueni ante oculos his sese uocibus offert
Turne tot incassum fusos patiere labores
Et tua dardaniis transcribi sceptra colonis
Rex tibi coniugium: et quesitas sanguine dotes
Abnegat. externusque in regnum queritur heres
I nunc ingratis offerte inrise periclis
Tyrrhenas i sterne acies: tege pace latinos
Hec adeo tibi me placida cum nocte iaceres

I psa palam fari omnipotentis saturnia iussit
Q uare age. et armari pubem portisque moveri
L etus in arma para et frigios qui flumine pulchro
C onsedere duces. pictasque exure carinas
C elestum vis magna iubet. rex ipse latinus
N i dare coniugium et dicto parere fatetur
S entiat, et tandem turnum experiatur in armis
H ic iuvenis vatem irridens sic orsa vicissim
O re refert classes in vectas tibridis unda
N on ut rere meas effugit nuntius aures
N e tantos michi finge metus. nec regia iuno
I mmemor esto nostri
S ed te victa situ verique effeta senectus
O mater curis. nec quicquam exercet. et arma
R egum inter falsa vatem formidine ludit
C ura tibi divum effigies et templa tueri
B ella viri pacemque gerent: quis bella gerenda
T alibus alecto dictis exarsit in iras
A t iuveni oranti. subitus tremor occupat artus
D iriguere oculi. tot erinis sibilat idris
T antaque se facies aperit. tum flammea torquens
L umina cunctantem. et querentem dicere plura
R epulit et geminos erexit crinibus angues
V erberaque insonuit. rapidoque hec addidit ore
E n ego victa situ quam veri effeta senectus
A rma inter regum falsa formidine ludit
R espice ad hec. adsum dirarum ab sede sororum
B ella manu letumque gero.

Sic effata facez. Iuueni coniecit et atro
Lumine fumantes. fixit sub pectore tedas
Olli somnuz ingens rumpit pauor, ossaq; et art9
Perfundit toto prorupt9 corpore sudor
Arma amens fremit. arma thoro tectisq; requirit
Seuit amor ferri. et scelerata insania belli
Ira sup. magno ueluti cuz flamma sonore
Uirgea suggeritur costis undantis aeni
Exultant estu latices. furit intus aque uis
Fumidus atq; alte spumis exuberat amnis
Nec se iam capit unda. uolat uapor at; ad auras
Ergo iter ad regem polluta pace latinuz
Indicat prim9 iuuenuz. et iub; arma parari
Tutari italiaz detrudere finib; hostem
Se satis ambob; teucrisq; uenire latinis
Hec ubi dicta dedit: diuosq; in uota uocauit
Certatim sese rutuli exortantur in arma
Hunc decus egregiuz forme mouet atq; iuuenta
Hunc atauí reges. hunc claris dextera factis
Duz turn9 rutulos animis audacib; implet
Allecto in teucros stigiis se concitat alis
Arte noua speculata locuz. quo litore pulch̃
Insidiis cursu q; feras agitabat iulus
Hic subitaz canib; rabiem cocitia uirgo
Obicit. et noto nares contingit odore
Ut ceruuz ardentes agerent. q̃ prima maloz
Causa fuit. belloq; aīos accendit agrestes
Ceruus erat forma prestanti. et cornib; ingens

Tyrrec pueri quem matris ab ubere raptum
Nutribant, tyrrusque pater: cui regia parent
Armenta et late custodia credita campi
Assuetum imperiis soror omni Silvia cura
Mollibus intexens ornabat cornua sertis
Pectabatque ferum puroque in fonte lavabat
Ille manum patiens mensaeque assuetus herili
Errabat silvis: rursusque ad limina nota
Ipse domum, sera quamvis se nocte ferebat
Hunc procul errantem rabide venantis Iuli
Commovere canes. fluvio cum forte secundo
Deflueret ripaque estus viridante levaret
Ipse etiam eximie laudis succensus amore
Ascanius curvo direxit spicula cornu
Nec dextre erranti deus afuit: actaque multo
Perque uterum sonitu. perque ilia venit arundo
Saucius at quadrupes nota inter tecta refugit
Successitque gemens stabulis. questuque cruentus
Atque imploranti similis tectumque omne replevit
Silvia prima soror palmis percussa lacertos
Auxilium vocat. et duros conclamat agrestes
Olli pestis enim tacitis latet aspera silvis
Inprovisi adsunt. hic torre armatus obusto
Stipitis hic gravidi nodis. quod cuique repertum est
Rimanti telum ira facit, vocat agmina tyrrus
Quadrifidam quercum cuneis, ut forte coactis
Scindebat, rapta spirans inmane securi
At seva e speculis tempus dea nacta nocendi.

Ardua tecta petit stabuli: et de culmine summo
Pastorale canit signum: cornuque recurvo
Tartaream intendit vocem: qua protinus omne
Contremuit nemus. et silve insonuere profunde
Audiit et trivie longe lacus audiit amnis
Sulfurea nar albus aqua: fontesque velini
Et trepide matres pressere ad pectora natos
Tum vero ad vocem celeres qua bucina signum
Dira dedit: raptis concurrunt undique telis
Indomiti agricole: nec non et troya pubes
Ascanio auxilium castris effundit apertis
Direxere acies. non iam certamine agresti
Stipitibus duris agitur, sudibusve prustis
Sed ferro ancipiti decernunt: atraque late
Horrescit strictis seges ensibus. eraque fulgent
Sole lacessita. et lucem sub nubila iactant
Fluctus uti primo cepit cum albescere vento
Paulatim sese tollit mare. et altius undas
Erigit. inde imo consurgit ad ethera fundo
Hic iuvenis primam ante aciem stridente sagitta
Natorum tirri fuerat qui maximus almon
Sternitur. hesit enim sub gutture vulnus, et ude
Vocis iter tenuemque inclusit sanguine vitam
Corpora multa virum circa seniorque galesus
Dum paci medium se offert: iustissimus unus
Qui fuit ausoniisque olim ditissimus arvis
Quinque greges illi ballantum quina redibant
Atque ea per campos equo dum marte geruntur

A rmenta: et centum terram uertebat aratris
P romissi dea facta potens · ubi sanguine bellum
I mbuit et prime commisit funera pugne
D eserit hesperiam: et celi conuexa per auras
I unonem uictrix affatur uoce superba
E n perfecta tibi bello discordia tristi
D ic in amicitiam coeant et federa iungant
Q uando quidem ausonio respersi sanguine teucros
H oc etiam his addam · tua si mihi certa uoluntas
F initimas in bella feram rumoribus urbes
A ccendamque animos insani martis amore
V ndique ut auxilio ueniant spargam arma per agros
T unc contra iuno terrorum et fraudis habunde est
S tant belli cause · pugnatur cominus armis
Q ue fors prima dedit · sanguis nouus imbuit arma
T alia coniugia · et tales celebrent hymeneos
E gregium ueneris genus: et rex ipse latinus
T e super etherias errare licentius auras
H aut pater ille uelit summi regnator olimphi
C ede locis. ego siqua super fortuna laborum est
I psa regam: tales dederat saturnia uoces
I lla autem atollit stridentes anguibus alas
C ocitique petit · sedem supra ardua linquens
E st locus italie medio sub montibus altis
N obilis · et fama multis memoratus in oris
A msancti ualles · densis hunc frondibus atrum
V rget utrimque latus · nemoris medioque fragosus
D at sonitum saxis: et torto uertice torrens

Hic specus horrendum: et sevi spiracula ditis
Monstrantur. ruptoque ingens acheronte vorago
Pestiferas aperit fauces, quis condita herinnis
Invisum numen terras celumque levabat
Nec minus interea extremam saturnia bello
Imponit regina manum. ruit omnis in urbem
Pastorum ex acie numerus: cesosque reportant
Almonem puerum fedatique ora galesi
Implorantque deos. obtestanturque latinum
Turnus adest medioque in crimine cedis et ignis
Terrorem ingeminat teucros, et regna vocari
Stirpem admisceri frigiam se limine pelli
Tum quorum attonite bacho nemora avia matres
Insultant. thiasis neque. leve nomen amate
Undique collecti coeunt. martemque fatigant
Ilicet infandum cuncti contra omnia bellum
Contra fata deum perverso numine poscunt
Certatim regis circumstant tecta latini
Ille velut pelagi rupes inmota resistit
Ut pelagi rupes magno veniente fragore
Que sese multis circum latrantibus undis
Mole tenet scopuli: nec quicquam et spumea circum
Saxa fremunt laterique illisa refunditur alga
Verum ubi nulla datur cecum exsuperare potestas
Consilium. et sevi nutu iunonis eunt res
Multa deos. aurasque pater testatur inanes
Frangimur heu fatis inquit: ferimurque procella
Ipsi has sacrilego pendetis sanguine penas

O miseri. te turne nephas te triste manebit
Supplicium. uotisque deos uenerabere seris
Nam mihi parta quies. omnisque in limine portus
Funere felici spolior. nec plura locutus
Sepsit se tectis. rerumque reliquit habenas
Mos erat hesperio in latio quem protinus urbes
Albane coluere sacrum. nunc maxima rerum
Roma colit. cum prima mouent in prelia martem
Siue getis inferre manu lacrimabile bellum
Hyrcanisque arabisue parant. seu tendere ad indos
Auroramque sequi. parthosque reposcere signa
Sunt gemine belli porte sic nomine dicunt
Religione sacre. et seui formidine martis
Centum erei claudunt uectes eternaque ferri
Robora. nec custos absistit limine ianus
Has ubi certa sedet patribus sententia pugne
Ipse quirinali trabea cinctuque gabino
Insignis reserat stridentia limina consul
Ipse uocat pugnas; sequitur tum cetera pubes
Ereaque adsensu conspirant cornua rauco
Hoc et tum eneadis indicere bella latinus
More iubebatur. tristesque recludere portas
Abstinuit pater tactu. auersusque refugit
Feda ministeria. et cecis se condidit umbris.
Tum regina deum celo delapsa morantes
Impulit ipsa manu portas. et cardine uerso
Belli ferratos rupit saturnia postes.
Ardet inexcita ausonia atque inmobilis ante.

Pars pedes ire parat campis pars arduus altis
Pulverulentus equis furit · cc̃s amare gerunt
Pars leves clipeos · et spicula lucida tergunt
Arvina pingui subiguntque in cote secures
Signaque ferre iuvat sonitusque audire tubarum
Quinque adeo magne positis incudibus urbes
Tela novant · athina potens : tiburque superbum
Ardea crustumerique · et turrigere anthene
Tegmina tuta cavant capitum : flectuntque salignos
Umbonum crates · alii toracas argentos
Vomeris · huc et falcis honos · huc omnis aratri
Cessit amor · recoquunt patrios fornacibus enses
Classica iamque sonant · it bello tessera signum
Hic galeam tectis trepidus rapit · ille frementes
Ad iuga cogit equos : clipeumque auroque trilicem
Loricam induitur fido accingitur ense
Pandite nunc elicona dee : cantusque movete
Qui bello exciti reges que quemque secute
Complerint campos acies · quibus itala tantum — Floruerit terra alma viris quibus arserit armis.
Et meministis enim dive · et memorare potestis
Ad nos vix tenuis fame perlabitur aura
Primus init bellum tirrenis asper : ab oris
Contemptor divum mecentius agminaque armat
Filius huic iuxta lausus · quo pulchrior alter
Non fuit : excepto laurentis corpore turni
Lausus equum domitor · debellatorque ferarum
Ducit agillina nequicquam exurbe secutos
Mille viros : dignus patriis qui letior esset

Imperiis. et cui pater haud mecencius esset
Post hos insignem palma per gramina currum
Victoresque ostentat equos satus hercule pulchro
Pulcher auentinus, clipeumque insigne paternum
Centum angues, cinctamque gerit serpentibus ydram
Collis auentini silua, quem rea sacerdos
Furtiuum partu sub luminis edidit auras
Mixta deo mulier. postquam laurentia uictor
Gerione extincto thirinthius attigit arua
Tirrenoque boues in flumine lauit yberis
Pila manu. seuosque gerunt in bella dolones
Et tereti pugnant mucrone. ueruque sabello
Ipse pedes tegimen torquens immane leonis
Terribili impexum seta cum dentibus albis
Indutus capiti. sic regia tecta subibat
Horridus. herculeoque humeros innexus amictu
Tum gemini fratres tiburtia menia linquunt
Fratris tiburti dictam cognomine gentem
Catillusque acerque coras argiua iuuentus
Et primam ante aciem densa inter tela feruntur
Ceu duo nubigene cum uertice montis ab alto
Descendunt centauri, omolenque otrimque niualem
Linquentes cursu rapido dat euntibus ingens
Silua locum. et magno cedunt uirgulta fragore
Nec prenestine fundator defuit urbis
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem
Inuentumque focis omnis quem credidit etas
Ceculus. hunc legio late comitatur agrestis

Quique altum prenestre viri quique arva gabine
Iunonis gelidumque anienem: et roscida rivis
Hernica saxa colunt quos dives anagnia pascit
Quos amasene pater. non illis omnibus arma
Nec clipei, currus ve sonant pars maxima glandes
Liventis plumbi spargit, pars spicula gestat
Bina manu, fulvosque lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti vestigia sinistri
Instituere pedis. crudus tegit altera pero
At messapus equum domitor, neptunia proles
Quem nec fas igni cuiquam nec sternere ferro
Iam pridem resides populos desuetaque bello
Agmina in arma vocat. subito ferrumque retractat.
Hi fescenninas acies. equosque faliscos
Hi soractis habent arces flaviniaque arva
Et cimini monte lacum. lucosque capenos
Ibant equati nuo: regemque canebant
Ceu quondam nivei liquida inter nubila agmi
Cum sese e pastu referunt, et longa canore
Dant per colla modos, sonat amnis, et asia longe
Pulsa palus.
Nec quisquam eratas acies ex agmine tanto
Misceri putet. aeriam sed gurgite ab alto
Urgeri volucrum raucarum ad littora nubem
Ecce sabinorum prisco de sanguine magnus
Agmen agens clausus, magnique ipse agminis instar
Claudia nunc a quo diffunditur et tribus et gens
Per latium: postquam in partem data roma sabinis

Una ingens amiterna cohors : priscique quirites
Ereti manus omnis oliviferaeque mutuscae
Qui nomentum urbem : qui rosea rura velini
Qui tetricae, horrentis rupes montemque severum
Casperiamque colunt forulosque et flumen himellae
Qui tiberim fabarimque bibunt, quos frigida misit
Nursia . et ortinae classes . populique latini
Quosque secans infaustum interluit allia nomen
Quam multi libyco volvuntur marmore fluctus
Saevus ubi orion hibernis conditur undis
Vel cum sole novo densae torrentur aristae
Aut hermi campo aut lyciae flaventibus arvis
Scuta sonant . pulsuque pedum tremit excita tellus
Hinc agamemnonius troiani nominis hostis
Curru iungit halesus equos turnoque feroces
Mille rapit populos vertunt felicia baccho
Massica qui rastris . et quos de collibus altis
Aurunci misere patres, sidicinaque iuxta
Aequora quique cales linquunt amnisque vadosi
Accola vulturni . pariterque saticulus asper
Oscorumque manus . teretes sunt aclydes illis
Tela sed haec lento mos est aptare flagello
Levas cetra tegit falcati comminus enses
Nec tu carminibus nostris indictus abibis
Oebale . quem generasse telon sebethide nympha
Fertur theleboum capreas cum regna teneret
Iam senior : patriis sed non et filius arvis
Contentus, late iam tum ditione tenebat

Sarrastes populos. et que rigat equora sarnus
Quique rufras batulumque tenet atque arua celene
Et quos mali ferre despectant menia belle
Teutonico ritu. soliti torquere cateias
Tegmina quis capitum raptus de subere cortex
Erataque micant pelte, micat ereus ensis
Et te montose misere in prelia nerse
Ufens insignem fama. et falcibus armis
Herrica preaffue · au genus assuetaque multo
Venatu nemorum, duris equicola glebis
Armati terram exercent. semperque recentes
Convectare iuvat predas: et vivere rapto
Quin et marrubia venit de gente sacerdos
Fronde super galeam et felici comptus oliua
Archippi regis missu fortissimus umbro
Vipereum genus. et graviter spirantibus idris
Spargere qui somnos cantuque manuque solebat
Mulcebatque feras. et morsus arte levabat
Sed non dardanie medicari cuspidis ictum
Evaluit neque · cum vivere in vulnera cantus
Somniferi, et marsis quesite in montibus herbe
Te nemus angitie, vitrea te fucinus unda
Te liquidi flevere lacus, montesque supini
Ibat et ypoliti proles pulcherrima bello
Virbius. insignem quem mater aricia misit
Eductum egerie lucis humentia circum
Littora pinguis ubi et placabilis ara diane
Namque ferunt fama ypolitum · postquam arte novelle

N aq; ferunt fama ypolitu͂. postq̃ arte nouerce
O cciderit, patrias explerit sanguine penas
T urbatis distract⁹ equis, ad sydera rursus
E therea, et superas celi uenisse sub auras
P eoniis reuocatum herbis: et amore diane
T um pater omnipotens aliq̃m indignat⁹ ab umbris
M ortalem infernis ad lumina surgere uite
I pse repertorem medicine talis et artis
F ulmine phebigenam stigias detrusit i undas
E t triuia ypolitum secretis alma recondit
S edibus. et nymphe egerie nemoriq; relegat
S olus ubi in siluis italis ignobilis euum
E xigeret. uersoq; ubiq; noie uirbi⁹ esset
V nde etiam luco triuie templisq; sacratis
C ornipedes arcent̃ equi. quod littore currum
E t iuuenem monstris pauidi effudere marinis
F ilius ardentes haud segni⁹ equore campi
E xercebat equos. curruq; in bella ruebat
I pse inter primos prestanti corpore turn⁹
V ertit̃ arma tenens. et toto uertice supra ē
C ui triplici c͂nita iuba galea alta chimeram
Sublimem ethneos efflantẽ faucib; ignes.
T am magis illa fremẽs. et tristib; effera flam̃is
Q uam magis effuso crudescunt sanguie pugnẽ
A t leuem clipeum sublatis cornibus yo
A uro insignibat. iam setis obsita iam bos
A rgumẽtum ingens. et custos uirginis arg⁹
C elatumq; amnem fundens pater inach⁹ urna
I nsequitur nimbus peditum clipeataq; totis

Agmina densantur

Agmina densantur campis argiuaque pubes
Auruncaeque manus rutuli ueteresque sicani
Et sacrane acies et picti scuta labici
Qui saltus tiberine tuos sacrumque numici
Litus arant rutulosque exercent uomere colles
Circeumque iugum quis iupiter anxuris aruis
Presidet et uiridi gaudens feronia luco
Qua sature iacet atra palus gelidusque per imas
Querit iter ualles atque in mare conditur ufens
Hos super aduenit uulsca de gente camilla
Agmen agens equitum et florentes aere cateruas
Bellatrix non illa colo calatisue minerue
Femineas adsueta manus sed prelia uirgo
Dura pati cursuque pedum preuertere uentos
Illa uel intacte segetis per summa uolaret
Gramina nec teneras cursu lesisset aristas
Vel mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter celeres nec tingeret equore plantas
Illam omnis tectis agrisque effusa iuuentus
Turbaque miratur matrum et prospectat euntem
Attonitis inhians animis ut regius ostro
Velet honos leues humeros ut fibula crinem
Auro internectat liciam ut gerat ipsa pharetram
Et pastoralem prefixa cuspide mirtum

Preparat octauo bellum quos mittit in hostes
Dat belli signum laurenti turnus ab arce
Mittitur et magni uenulus diomedis ad urbem

Qui petat auxilium, et doceat que causa petendi
Eneas diuum monitu adit archada regem
Euandrum archadie profugum noua regna petentem
Accipit auxilium hinc natum et noua agmina iungit
Euander et palas fatis comes ibit iniquis
Iamque habilis bello, et magnis letus in armis
Fataque fortunamque uirum, casusque suorum
Fortius clipeo diuina intentus i arte est

Ut belli signum laurenti turnus ab arce
Extulit, et rauco strepuerunt cornua cantu
Utque acris concussit equos utque impulit arma
Extemplo turbati animi, simul omne tumultu
Coniurat trepido latium. seuitque iuuentus
Effera ductores primi mesapus et ufens
Contemptorque deum mezentius undique cogunt
Auxilia. et latos uastant cultoribus agros
Mittitur et magni uenulus diomedis ad urbem
Qui petat auxilium. et latio consistere theucros
Aduectum eneam classi, uictosque penates
Inferre. et fatis regem se dicere posci
Edoceat. multasque uiro se adiungere gentes
Dardanio, et late latio increbrescere nomen
Quid struat his ceptis quem si fortuna sequatur
Euentum pugne cupiat manifestius ipsi
Quam turno regi. aut regi apparere latino
Talia per latium, que laumedontius heros
Cuncta uidens curarum magno fluctuat estu

Atq; aĩuz · nũc huc celerer, nũc diuidit illuc
Inptes q; rapit uarias, per q; oĩa uersat
Sicut aque tremuluz labris ubi lumen aenis
Sole repcussuz aut radiantis imagine lune
Omnia p uolitat late loca · Jamq; sub auras
Erigitur · sũmi ferit laquearia tecti
Nox erat et t̃ras aĩalia fessa per oẽs
Alituuz q; pecuduz q; gen' sopor altus hebat
Cum pater in ripa gelidiq; sb etheris axe
Eneas tristi turbatus pectora bello
Procubuit, seram q; dedit per membra qetem
Huic deus ipse loci fluuio tiberinus ameno
Populeas inter senior se attollere frondes
Visus · euz tenuis glauco uelabat amictu
Carbasus, q̇ crines umbrosa tegebat arundo
Tuz sic affari, et curas his demere dictis
O sate gente deuz troyanam ex hostibz urbem
Qui reuehis nobis eterna q; pgama seruas
Expectate solo laurenti, aruis q; latinis
Hic tibi certa dom' · certi ne absiste penates
Neu belli t̃rere minis, tumor oĩs et ire
Concessere deuz pfugis noua menia theucris
Iamq; tibi ne uana putes · h fingere somniuz
Litoreis ingens inuenta sb ilicib' sus
Triginta capituz fetus enixa iacebit
Alba solo: recubans albi circuz ubera nati
Hic locus urbis erit, requies ea certa laboz
Ex quo ter denis urbez redeuntib' annis

Ascani⁹ clari condet cognominis albam
Haud incerta cano. nu̅c qua ro̅ne qd̅ instat
Expedias uictor paucis adu̅te docebo
Archades his oris gen⁹ a pallante profectum
Qui regem euandrum comites p signa secuti
Delegere locum, et posuere in montibus urbem
Pallantis proaui de no̅ie pallanteum
Hi bellum assidue ducunt cum gente latina.
Hos castris adhibe socios, et federa iunge
Ipse ego te ripis. et recto flumine ducam
Aduersum remis superes subuectus, ut amnem
Surge age nate dea, primisqꝫ cadentibus astris
Iunoni fer rite preces iramqꝫ minasqꝫ
Supplicibus uotis supa michi uictor honorem
Persolues. ego sum pleno quem flumine c̄nis
Stringentem ripas, et pinguia culta secantem
Ceruleus tibris, celo gratissim⁹ amnis
Hic m̄ magna dom⁹, celsis cap^t urbibus exit
Dixit deinde lacu fluuius se condidit alto
Ima petens: nox eneam somnusqꝫ relinqt
Surgit et etherei spectans orientia solis
Lumina, rite cauis undam de flumine palmis
Sustinet, ac tales effundit ad ethera uoces
Nymphe laurentes,
Tuqꝫ o tibri/ tu o genitor cum flumine sancto
Accipite eneam, et tandem arcete periclis
Quo te cumqꝫ lacus miserantem i comoda nr̄a
Fonte tenet. quocumqꝫ solo pulcherrim⁹ exis

Semper honore meo, semper celebrare domis
Corniger hesperium fluvius regnator aquarum
Adsis o tantum et propius tua numina firmes
Sic memorat, geminasque de classe biremis
Remigioque aptat socios simul instruit armis
Ecce autem subitum atque oculis mirabile monstrum
Candida per silvam cum fetu concolor albo
Procubuit, viridique in litore aspicitur sus
Quam pius Aeneas enim tibi maxima Iuno
Mactat sacra ferens et cum grege sistit ad aram
Tibris ea fluvium quam longa est nocte tumentem
Leniit et tacita refluens ita substitit unda
Mitis ut in morem stagni placideque paludis
Sterneret equor aquis remo ut luctamen abesset
Ergo iter inceptum celerant rumore secundo
Labitur uncta vadis abies, mirantur et unde
Miratur nemus insuetum fulgentia longe
Scuta virum fluvio pictasque innare carinas
Olli remigio noctemque diemque fatigant
Et longos superant flexus variisque teguntur
Arboribus viridesque secant placido equore silvas
Sol medium celi conscenderat igneus orbem
Cum muros arcemque procul ac rara domorum
Tecta vident, que nunc romana potentia celo
Equavit, tunc res inopes Evander habebat
Ocius advertunt proras, urbique propinquant
Forte die solemnem illo rex Archas honorem
Amphitrioniade magno divisque ferebat

Ante urbem in luco pallas huic filius una
Una omnes iuvenum primi, pauperque senatus
Tura dabant et tepidusque cruor fumabat ad aras
Ut celsas videre rates, atque inter opacum
Allabi nemus et tacitis incumbere remis
Terrentur visu subito, cunctique relictis
Consurgunt mensis, audax quos rumpere pallas
Sacra vetat, raptoque volat telo obvius ipse
Et procul e tumulo iuvenes quae causa subegit
Ignotas temptare vias, quo tenditis inquit
Qui genus, unde domo pacemne huc fertis an arma
Tum pater aeneas, puppi sic fatur ab alta
Paciferaeque manu ramum praetendit olivae
Troiugenas, ac tela vides inimica latinis
Quos illi bello profugos egere superbo
Evandrum petimus ferte haec et dicite lectos
Dardaniae venisse duces socia arma rogantes
Obstupuit tanto percussus nomine pallas
Egredere, o, quicumque es ait coramque parentem
Alloquere ac nostris succede penatibus hospes
Excepitque manu dextramque amplexus inhaesit
Progressi subeunt luco fluviumque relinquunt
Tum regem aeneas dictis affatur amicis
Optime graiugenum cui me fortuna precari
Et vitta comptos voluit praetendere ramos
Non equidem extimui danaum quod ductor et archas
Quodque a stirpe fores geminis coniunctus atridis
Sed mea me virtus, et sancta oracula divum

Cognati que patres tua terris dedita fama
Coniunxere tibi, et fatis egere uolentem
Dardanus iliace primus pater urbis et auctor
Electra ut grai perhibent athlantide cretus
Aduehitur theucros; electram maximus athlas
Edidit ethereos humero qui sustinet orbes
Vobis mercurius pater est quem candida maia
Cillene gelido conceptum uertice fudit
At maiam auditis si quicquam credimus athlas
Idem athlas generat, celi qui sydera tollit
Sic genus amborum scindit se sanguine ab uno
His fretus non legatos, neque prima per artem
Temptamenta tui pepigi. me me et ipse meumque
Obiici caput, et supplex ad limina ueni
Gens eadem que te crudeli daunia bello
Insequitur, nec si pellant nichil afore credunt
Quin omnem hesperiam penitus sua sub iuga mittant
Et mare quod supra teneant, quodque alluit infra
Accipe, daque fidem. sunt nobis fortia bello
Pectora. sunt animi, et rebus spectata iuuentus
Dixerat eneas. ille os oculosque loquentis
Iam dudum et totum lustrabat lumine corpus
Tum sic pauca refert, ut te fortissime theucrum
Accipio, agnoscoque libens. ut uerba parentis
Et uocem anchise magni uultumque recordor
Nam memini esionem uisentem regna sororis
Laumedontiadem priamum salamina petentem
Protinus archadie gelidos inuisere fines

Tum mihi prima genas vestibat flore iuventa
Mirabarque duces theucros, mirabar et ipsum
Laomedontiadem, sed cunctis altior ibat
Anchises. mihi mens iuvenili ardebat amore
Compellare virum et dextre iungere dextram
Accessi. cupidus pheneisub menia duxi
Ille mihi insignem pharetram liciasque sagittas
Discedens clamidemque auro dedit intertextam
Frenaque bina meus que nunc habet aurea palas
Ergo et quam petitis iuncta est mihi federe dextra
Et lux cum primum terris se crastina reddet
Auxilio letos dimittam opibusque iuvabo
Interea sacra hec quando huc venistis amici
Annua, que differre nephas, celebrate faventes
Nobiscum, et nunc sociorum assuescite mensis
Hec ubi dicta, dapes iubet, et solata reponi
Pocula, gramineoque viros locat ipse sedili
Precipuumque thoro, et villosi pelle leonis
Accipit enean, solioque invitat acerno
Tum lecti iuvenes certatim araeque sacerdos
Viscera tosta ferunt taurorum, onerantque canistris
Dona laborate cereris bachumque ministrant
Vescitur eneas simul et troiana iuventus
Perpetui tergo bovis, et lustralibus extis
Postquam exempta fames, et amor compressus edendi
Rex evander ait, non hec solemnia nobis
Has ex more dapes, hanc tanti numinis aram
Vana superstitio veterum ve ignara deorum

Imposuit, seuis hospes troiane periclis
Seruati facimus, meritosque nouamus honores
Iam primum saxis suspensam hanc aspice rupem
Disiecte procul, ut moles: desertaque montis
Stat domus. et scopuli ingentem traxere ruinam
Hic spelunca fuit uasto summota recessu
Semihominis caci facies quam dira tegebat al. et hominis
Solis inaccessam radiis, semperque recenti
Cede tepebat humus, foribusque adfixa superbis
Ora uirum tristi pendebant pallida tabo
Huic monstro, uulcanus erat pater illius atros
Ore uomens ignes magna se mole ferebat
Attulit et nobis aliquando optantibus etas
Auxilium aduentumque dei. nam maximus ultor
Tergemini nece gerionis spoliisque superbus
Alcides aderat, thaurosque hac uictor agebat
Ingentes. uallemque boues amnemque tenebant
At furiis caci mens effera ne quid inausum
Aut intemptatum sceleris ue doli ue fuisset
Quattuor a stabulis prestanti corpore thauros
Auertit. totidem forma superante iuuencas
Atque hos ne qua forent pedibus uestigia rectis
Cauda in speluncam tractos uersisque uiarum
Indiciis raptos saxo occultabat opaco
Querentem nulla ad speluncam signa ferebant
Interea cum iam stabulis saturata moueret
Amphitrioniades armenta abitumque pararet
Discessu mugire boues: atque omne querelis

Impleri nemus et colles clamore relinqui
Reddidit una boum vocem, vastoque sub antro
Mugiit, et Caci spem custodita fefellit
Hic vero Alcide furiis exarserat atro
Felle dolor. rapit arma manu nodisque gravatum
Robur, et aerii cursu petit ardua montis
Tum primum nostri Cacum videre timentem
Turbatumque oculis. fugit ilicet ocior euro
Speluncamque petit, pedibus timor addidit alas
Ut sese inclusit, ruptisque immane cathenis
Deiecit saxum ferro quod et arte paterna
Pendebat, fultosque emunit obice postes
Ecce furens animis aderat Tirinthius omnemque
Accessum lustrans. huc ora ferebat et illuc
Dentibus infrendens. ter totum fervidus ira
Lustrat Aventini montem. ter saxa temptat
Limina nequicquam. ter fessus valle resedit
Stabat acuta silex precisis undique saxis
Speluncae dorso insurgens altissima visu
Dirarum nidis domus opportuna volucrum
Hanc ut prona iugo levum incumbebat ad amnem
Dexter in adversum nitens concussit, et imis
Avulsam solvit radicibus. inde repente
Impulit. impulsu quo maximus insonat ether
Dissultant ripe, refluitque exterritus amnis
At specus et Caci detecta apparuit ingens
Regia, et umbrose penitus patuere caverne
Non secus ac si qua penitus vi terra dehiscens

Infernas reserat sedes, et regna recludat
Pallida dis invisa, superque in mane baratrum
Cernatur, trepidentque in misso lumine manes
Ergo insperata reprehensum in luce repente
Inclusumque cavo saxo, atque insueta rudentem
Desuper alcides thelis premit: omniaque arma
Advocat, et ramis vastisque molaribus instat
Ille autem, neque enim fuga iam super ulla pericli est
Faucibus ingentem fumum mirabile dictu
Evomit, involvitque domum caligine ceca
Prospectum eripiens oculis glomeratque sub antro
Fumiferam noctem commixtis igne tenebris
Non tulit alcides animis, seque ipse per ignem
Precipiti iecit saltu, qua plurimus undam
Fumus agit, nebulaque ingens specus estuat atra
Hic cacum in tenebris incendia vana movientem
Corripit in nodum complexus, et angit inherens
Elisos oculos, et siccum sanguine guttur
Panditur extemplo foribus domus atra revulsis
Abstracteque boves, abiurateque rapine
Celo ostenduntur, pedibusque informe cadaver
Protrahitur, nequeunt expleri corda tuendo
Terribiles oculos vultum villosaque setis
Pectora semiferi, atque extinctos faucibus ignes
Ex illo celebratus honos letique minores
Servavere diem, primusque potitius autor
Et domus herculei custos pinaria sacri
Hanc aram luco statuit, que maxima semper

Dicetur nobis, et erit quae maxima semper
Quare agite o iuvenes tantarum in munere laudum
Cingite fronde comas, et pocula porgite dextris
Communemque vocate deum, et date vina volentes
Dixerat, herculea bicolor cum populus umbra
Vellavitque comas, foliisque innexa pependit
Et sacer implevit dextram syphus ocius omnes
In mensam leti libant, divosque precantur
Devexo interea propior fit vesper olimpo
Iamque sacerdotes primusque potitius ibant
Pellibus in morem cincti, flammasque ferebant
Instaurant epulas, et mense grata secunde
Dona ferunt, cumulantque oneratis lancibus aras
Tum salii ad cantus incensa altaria circum
Populeis adsunt evincti tempora ramis
Hic iuvenum chorus, ille senum qui carmine laudes
Herculeas, et facta ferunt, ut prima noverce
Monstra manu, geminosque premens eliserit angues
Ut bello egregias idem disiecerit urbes
Troyam, et oechaliamque, ut duros mille labores
Rege sub euristeo fatis iunonis iniquae
Pertulerit, tu nubigenas invicte bimembres
Hyleumque pholumque manu, tu cresia mactas
Prodigia et vastum nemee sub rupe leonem
Te stigii tremuere lacus, te ianitor orci
Ossa super recubans antro semesa cruento
Nec te ulle facies, et non terruit ipse typhoeus
Arduus arma tenens nec te rationis egentem

Lerneus turba capitum circum stetit anguis
Salve vera Iovis proles decus addite divis
Et nos et tua dexter adi pede sacra secundo
Talia carminibus celebrant super omnia Caci
Speluncam adiciunt spirantemque ignibus ipsum
Consonat omne nemus strepitu collesque resultant
Exim se cuncti divinis rebus ad urbem
Perfectis referunt ibat rex obsitus evo
Et comitem Eneam iuxta natumque tenebat
Ingrediens varioque viam sermone levabat
Miratur facilesque oculos fert omnia circum
Eneas capiturque locis et singula letus
Exquiritque auditque virum monimenta priorum
Tum rex Evandrus romane conditor arcis
Hec nemora indigene Fauni nymphe que tenebant — al' indigene
Gensque virum truncis et duro robore nata
Quis neque mos neque cultus erat nec iungere tauros
Aut componere opes norant aut parcere parto
Sed rami atque asper victu venatus alebat
Primus ab ethereo venit Saturnus olimpo
Arma Iovis fugiens et regnis exul ademptis
Is genus indocile ac dispersum montibus altis
Composuit leges que dedit Latiumque vocari
Maluit his quoniam latuisset tutus in oris
Aurea que ut perhibent illo sub rege fuere
Secula sic placida populos in pace regebat
Deterior donec paulatim ac decolor etas
Et belli rabies et amor successit habendi

Tum manus ausonie, et gentes venere sicane
Sepius et nomen posuit saturnia tellus
Tum reges, asperque immani corpore tibris
A quo post itali fluvium cognomine tibrim
Diximus, amisit verum vetus albula nomen
Me pulsum patria pelagique extrema sequentem
Fortuna omnipotens et ineluctabile fatum
His posuere locis, matrisque egere tremenda
Carmentis nymphe monita, et deus auctor apollo
Vix ea dicta, dehinc progressus monstrat et aram
Et carmentalem romano nomine portam
Quam memorant nymphe priscum carmentis honorem
Vatis fatidice, cecinit que prima futuros
Eneadas magnos: et nomine phalanteum nobile
Hinc lucum ingentem: quem romulus acer asilum
Rettulit, et gelida monstrat sub rupe lupercal
Parrhasio dictum panos de more licei
Nec non et sacri monstrat nemus argileti
Testaturque locum: et letum docet hospitis argi
Hinc ad tarpeiam sedem et capitolia ducit
Aurea nunc, olim silvestribus horrida dumis
Iam tunc religio pavidos terrebat agrestes
Dira loci. Iam tunc silvam saxumque tremebant
Hoc nemus, hunc inquit frondoso vertice collem
Quis deus incertum est, habitat deus. Archades ipsum
Credunt se vidisse Iovem. cum sepe nigrantem
Egida concuteret dextra nimbosque cieret
Hec duo preterea disiectis oppida muris

Reliquias veterumque vides monimenta virorum
Hanc Ianus pater, hanc Saturnus condidit urbem
Ianiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen
Talibus inter se dictis ad tecta subibant
Pauperis Evandri, passimque armenta videbant
Romanoque foro et lautis mugire Carinis
Ut ventum ad sedes, hec inquit limina victor
Alcides subiit, hec illum regia cepit
Aude hospes contemnere opes: et te quoque dignum
Finge deo, rebusque veni non asper egenis
Dixit angustum subter fastigia tecti
Ingentem Eneam duxit, stratisque locavit
Effultum foliis: et pelle Libistidis urse
Nox ruit: et fuscis tellurem amplectitur alis
At Venus haud animo nequiquam exterrita mater
Laurentumque minis et duro mota tumultu
Vulcanum alloquitur: thalamoque hec coniugis aureo
Incipit, et dictis divinum aspirat amorem
Dum bello Argolici vastabant Pergama reges
Debita, casurasque inimicis ignibus arces
Non ullum auxilium miseris non arma rogavi
Artis, opisque tue: nec te carissime coniux
Incassum vetuosque volui exercere labores
Quamvis et Priami deberem plurima natis
Et durum Enee flevissem sepe laborem
Nunc Iovis imperiis Rutulorum constitit oris
Ergo eadem supplex venio et sanctum mihi numen
Arma rogo genitrix nato: te filia Nerei

Te potuit lacrimis titonia flectere coniux
Aspice qui coeant populi; que menia clausis
Ferrum acuant portis in me excidiumque meorum
Dixerat, et niueis hinc atque hinc diua lacertis
Cunctantem amplexu molli fouet, ille repente
Accepit solitam flammam notusque medullas
Intrauit calor. et labefacta per ossa cucurrit
Non secus atque olim tonitru cum rupta corusco
Ignea rima micans percurrit lumine nymbos
Sensit leta dolis: et forme conscia coniux
Tum pater eterno fatur deuinctus amore
Quid causas petis ex alto, fiducia cessit
Quo tibi mea diua: similis si cura fuisset
Tum quoque fas nobis teucros armare fuisset
Nec pater omnipotens. troyam nec fata uetabant
Stare, decemque alios priamum superesse per annos
Et nunc si bellare paras atque hec tibi mens est
Quicquid in arte mea possum promittere cure
Quod fieri ferro, liquidoue potest electro
Quantum ignes animeque ualent absiste precando
Viribus indubitare tuis ea uerba locutus
Optatos dedit amplexus placidumque petiuit
Coniugis infusus gremio per membra soporem
Inde ubi prima quies medio iam noctis abacte
Curriculo expulerat somnum cum femina primum
Cui tolerare colo uitam tenuique minerua
Impositum cinerem et sopitos suscitat ignes
Noctem addens operi famulasque ad lumina longo

Exercet penso castum ut servare cubille
Coniugis, et possit parvos educere natos
Haud secus ignipotens nec tempore segnior illo
Mollibus e stratis opera ad fabrilia surgit
Insula sicanium iuxta latus, eoliamque
Erigitur liparem fumantibus ardua saxis
Quam subter specus et ciclopum exesa caminis
Anthea ethena tonant, validique incudibus ictus
Audita referunt gemitum, striduntque cavernis
Stricture calibum, et fornacibus ignis hanelat
Vulcani domus et vulcania nomine tellus
Hic tunc ignipotens celo descendit ab alto
Ferrum exercebant vasto ciclopes in antro
Brontesque, steropesque, et nudus membra piragmon
His informatum manibus iam parte polita
Fulmen erat, toto genitor quae plurima celo
Deicit in terra, pars imperfecta manebat
Tres imbris torti radios tres nubis aquose
Addiderant, rutuli tres ignis: et alitis austri
Fulgores nunc terrificos sonitumque metumque
Miscebant operi, flamisque sequacibus iras
Parte alia marti currumque rotasque volucres
Instabant: quibus ille viros quibus excitat urbes
Egidaque horrificam turbate palladis arma
Certatim squamis serpentum auroque polibant
Connexosque angues: ipsamque in pectore dive
Gorgona desecto vertentem lumina collo
Tollite cuncta inquit, ceptosque auferte labores

Ethnei cyclopes. et huc aduertite mentem
Arma acri facienda uiro. nunc uiribus usus
Nunc manibus rapidis. omni nunc arte magistra
Precipitate moras: nec plura effatus. at illi
Ocius incubuere omnes, pariterque laborem
Sortiti. fluit es riuis aurique metallum
Vulnificusque calibs: uasta fornace liquescit
Ingentem clipeum informant unum omnia contra
Tela latinorum. septenosque orbibus orbes
Impediunt. alii uentosis follibus auras
Accipiunt. redduntque. alii stridentia tingunt
Era lacu. gemit impositis incudibus antrum
Illi inter se se in brachia mista tollunt
In numerum. uersantque tenaci forcipe massam
Hec pater eoliis properat dum lenius oris
Euandrum ex humili tecto lux suscitat alma
Et matutini uolucrum sub culmine cantus
Consurgit senior. tunicaque inducitur artus
Et tirrena pedum circumdat uincula plantis
Tum lateri atque humeris tegeum subligat ensem
Demissa a leua panthere terga retorquens
Nec non et gemini custodes limine ab alto
Procedunt. gressumque canes comitantur herilem
Hospitis enee. sedem et secreta petebat
Sermonum memor: et promissi muneris heros
Nec minus eneas se se matutinus agebat
Huic filius pallas. illi comes ibat achates
Congressi iungunt dextras: mediisque residunt
Edibus: et licito tandem sermone fruuntur

Rex prior hec ait
Maxime theucrorum ductor. quo sospite numquam
Res quidem troie victas, aut regna fatebor
Nobis ad belli auxilium pro nomine tanto
Exigue vires. hinc tusco claudimur amni
Hinc rutulus premit, et murum circumsonat armis
Sed tibi ego ingentes populos opulentaque regnis
Iungere castra paro, quam sors inopina salutem
Ostentat. fatis huc, te poscentibus affers
Haud procul hinc saxo incolitur fundata vetusto
Urbis agelline sedes, ubi lidia quondam
Gens bello preclara iugis insedit etruscis
Hanc multos florentem annos rex deinde superbo
Imperio: et sevis tenuit mezentius armis
Quid memorem infandas cedes. quid facta tyranni
Effera, dii capiti ipsius generique reservent
Mortua quin etiam iungebant corpora vivis
Componens manibusque manus: atque oribus ora
Tormenti genus: et sanie taboque fluentes
Complexu in misero longa sic morte necabat
At fessi tandem cives infanda furentem
Armati circumsistunt: ipsumque domumque
Obtruncant socios, ignem ad fastigia iactant
Ille inter cedes rutulorum elapsus in agros
Confugere: et turni defendier hospitis armis
Ergo omnis furiis surrexit etruria iustis
Regem ad supplicium presenti marte reposcunt
His ego te enea ductorem milibus addam

Toto namque fremunt condense littore puppes
Signaque ferre iubent; retinet longeuus aruspex
Fata canens / o meonie delecta iuuentus
Flos ueterum uirtus que uirum / quos iustus in hostem
Fert dolor: et merita accendit mezentius ira
Nulli fas italo tantam subiungere gentem
Externos optate duces, tum etrusca resedit
Hoc acies campo monitis exterrita diuum
Ipse oratores ad me regnique coronam
Cum septro misit mandatque insignia tharcon
Succedam castris / tirrena que regna capescam
Sed michi tarda gelu sexculis que effeta senectus   al' seculis
Inuidet imperium. sereque ad fortia gentem uires
Natum exortarer. ni mixtus matre sabella
Hinc partem patrie traheret. tu cuius et annis
Et genus fatum indulgent. que numina poscunt
Ingredere: o theucrum atque italum fortissime ductor
Hunc tibi preterea spes. et sollatia nostri
Pallanta adiungam: sub te tollerare magistro
Militiam / et graue martis opus tua
Assuescat. primis et te miretur ab annis
Archadas huic equites bis centum robora pubis
Lecta dabo. totidemque suo tibi nomine pallas
Vix ea fatus erat / defixi que ora tenebant
Eneas anchisiades et fidus achates
Multaque dura suo tristi cum corde putabant
Ni signum celo cytharea dedisset aperto
Namque improuiso uibratus ab ethere fulgor

Cum sonitu uenit

Eiz sonitum venit, et ruere omnia visa repente (al sonitu)
Tirrenusque tube mugire per ethera clangor
Suscipiunt: iterum atque iterum clangor increpat ingens (al fragor)
Arma inter nubem celi in serena serena
Persudum rutilare vident. et pulsa tonare
Obstupuere animis alii. sed troius heros
Agnovit sonitum. et dive promissa parentis
Tum memorat ne vero hospes, ne quere profecto
Quem casum portenta ferant. ego poscor olimpo
Hoc signum cecinit missuram diva creatrix
Si bellum ingrueret. vulcaniaque arma per auras
Laturam auxilio
Heu quante miseris cedes laurentibus instant
Quas penas mihi turne dabis/ quam multa sub undas
Scuta virum galeasque et fortia corpora volves
Tibri pater. poscant acies, et federa fortia rumpant
Hec ubi dicta dedit solio se tollit ab alto
Et primum herculeis sopitas ignibus aras
Excitat hesternumque larem parvosque penates
Letus adit, mactat lectas de more bidentes
Evander pariter/ pariter troyana iuventus
Post hinc ad naves graditur. sociosque revisit
Quorum de numero qui sese in bella sequantur
Prestantes virtute legit. pars cetera prona
Fertur aqua segnisque secundo defluit amni
Nuntia ventura aschanio rerumque patrisque
Dantur equi teucris tirena petentibus arva
Ducunt exortem enee quem fulva leonis

Pellis obit totuꝫ p̄fulgens vnguibꝫ aureis
Fama volat p̄uam subito vulgata per urbem
Ocius ire equites tireni ad littora regis
Vota metu duplicant matres propiusq̄ p̄iclo
It timor. et maior martis iam apparet imago
Tum pater euander⁹ dextram complex⁹ euntis
Heret inexpletum lacrimans: ac talia fatur.
O mihi preteritos referat si iuppiter annos
Qualis eram cum primam aciem p̄nestre sub ipsa
Straui, scutorumq; incendi uictor aceruos
Et regem in herilum dextra sub tartara misi
Nascenti cui tres animas feronia mater
Horrendum dictu dederat. tria arma mouenda
Ter leto sternend⁹ erat, cui tunc tn̄ oīs
Abstulit hec aīas dextra. et totidem exuit armis
Non ego nunc dulci amplexu diuellerer usq̄
Nate tuo neq; finitimo mezentius vmq̄
Huic capiti insultans tot ferro seua dedisset
Funera. tam multis viduasset ciuibꝫ urbem
At vos o sup̄i. et diuum tu maxime rector
Iuppiter archadum queso miserescite regis
Et patrias audite preces. si numina uestra
Incolumem palanta m̄i. si fata reseruant
Si uisur⁹ eum uiuo et uentur⁹ in unum
Vitam oro, patiar quemuis durare laborem
Sin aliquem infandum casum fortuna minaris
Nunc nunc o liceat crudelem abrumpere uitam
Dum cure ambigue. dum spes incerta futuri

Dum te care puer. mea sera. et sola voluptas
Complexu teneo. gravior ne nuncius aures
Vulneret. hec genitor digressu dicta supremo
Fundebat famuli conlapsum in tecta ferebant
Iamque adeo exierat portis equitatus apertis
Eneas inter primos: et fidus achates
Inde alii troie proceres. ipse agmine pallas
In medio clamide. et pictis conspectus in armis
Qualis ubi occeani perfusus lucifer unda
Quem venus ante alios astrorum diligit ignes
Extulit os sacrum celo tenebrasque resolvit
Stant pavide in muris matres. oculisque secuntur
Pulveream nubem fulgentes ere catervas
Olli super dumos qua proxima meta viarum
Armati tendunt. it clamor et agmine facto
Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum
Est ingens gelidum lucus prope ceritis amnem
Religione patrum late sacer. undique colles
Inclusere cavi. et nigra nemus abiete cingunt
Silvano fama est veteres sacrasse pelasgos
Arvorum pecorisque deo. lucumque diemque
Qui primi fines aliquando habuere latinos
Haud procul hinc tarcon. et tireni tuta tenebant
Castra locis. celsoque omnis de colle videri
Iam poterat legio. et latis tendebat in arvis
Huc pater eneas et bello lecta iuventus
Succedunt. fessique et equos et corpora curant
At venus ethereos inter dea candida nimbos

Dona ferens aderat, natumque in valle reducto
Et procul e gelido secretum flumine vidit
Talibus affata est dictis. seque obtulit ultro
En perfecta mei promissa coniugis arte
Munera ne mox aut laurentes nate superbos
Aut acrem dubites in prelia poscere turnum
Dixit. et amplexus nati cytherea petivit
Arma sub adversa posuit radiantia quercu
Ille dee donis et tanto letus honore
Expleri nequit. atque oculos per singula volvit
Miraturque. interque manus et brachia versat
Terribilem cristis galeam flammasque vomentem
Fatiferumque ensem. loricam ex ere rigentem
Sanguineam ingentem. qualis cum cerula nubes
Solis inardescit radiis. longeque refulget
Tum leves ocreas electro auroque recocto
Hastamque. et clipeum non enarrabile textum
Illic res italas romanorumque triumphos
Haud vatum ignarus. venturique inscius evi
Fecerat ignipotens. illic genus omne future
Stirpis ab ascanio. pugnataque in ordine bella
Fecerat: et viridi fetam mavortis in antro
Procubuisse lupam. geminos huic ubera circum
Ludere pendentes pueros. et lambere matrem
Impavidos. illam tereti cervice reflexam
Mulcere alternos. et corpora fingere lingua
s. ignipotens vulcanus · i· prope · i· [illegible]
Nec procul hinc romam. et raptas sine more sabinas
Consessu cavee magnis circensibus actis

A dditerat. sbito q novū consurgere bellum
R omulitis tacio q seni curribz q severis
P ost idem inter se posito ctamine reges
A rmati iovis añ aram pateras q tenentes
S tabat et cesa iungebant federa porca
H aut p̄cul inde cite metuū in diuersa q̄drige
D istulerant. ac tu dictis albane maneres
R aptabat q viri mendacis uiscera tullus
P er siluam et sp̄si rorabant sanguine vepres
N ec non et tarquiniū eiectū porsenna iubebat
A ccipere ingenti q urbem obsidione p̄mebat
E neade in ferrū pro libertate ruebant
I llū indignanti silem silem q minanti
A spiceres. pontē q auderet q vellere cocles
E t fluvium nuclis innaret cloelia ruptis
I n sūmo custos tarpeie mall' arcis
S tabat pro templo et capitolia celsa tenebat
R omuleo q recens horrebat regia culmo
A tq hic auratis volitans argenteus anser
P orticib gallos in limine adesse canebat
G alli q dumos aderant. arcem q tenebant
D efensi tenebris et dono noctis opace
A urea cesaries ollis. atq aurea uestis
V irgatis lucent saculis: tū lactea colla
A uro innectuntur. duo q̄sq alpina coruscant
G esa manu, scutis p̄tecti corpora longis
H ic exultantes salios, nudos q lupercos
L anigeros q apices. et lapsa ancilia celo

Excierat. caste ducebant sacra per urbem
Pilentis matres in mollibus. hinc procul addit
Tartareas etiam sedes alta hostia ditis
Et scelerum penas. et te catilina minaci
Pendentem scopulo. furiarumque ora trementem
Secretosque pios. his dantem iura cathonem
Hec inter tumidi late maris ibat imago
Aurea sed fluctu spumabant cerula cano
Et circum argento clari delphines in orbem
Equora verrebant caudis. estumque secabant
In medio classes eratas. et actia bella
Cernere erat totumque instructo marte videres
Fervere leucaten. auroque effulgere fluctus
Hinc augustus agens ytalos in prelia cesar
Cum patribus populoque penatibus et magnis dis
Stans celsa in puppi: geminas cui tempora flammas
Leta vomunt patriumque aperitur vertice sidus
Parte alia ventis et dis agrippa secundis
Arduus agmen agens cui belli insigne superbum
Tempora navali fulgent rostrata corona
Hinc ope barbarica variisque antonius armis
Victor ab aurore populis et littore rubro
Egyptum viresque orientis et ultima secum
Bactra vehit. sequiturque nefas egiptia coniunx
Una omnes ruere. ac totum spumare reductis
Convulsum remis rostrisque tridentibus equor
Alta petunt. pelago credas innare revulsas
Cicladas: aut montes concurrere montibus altos

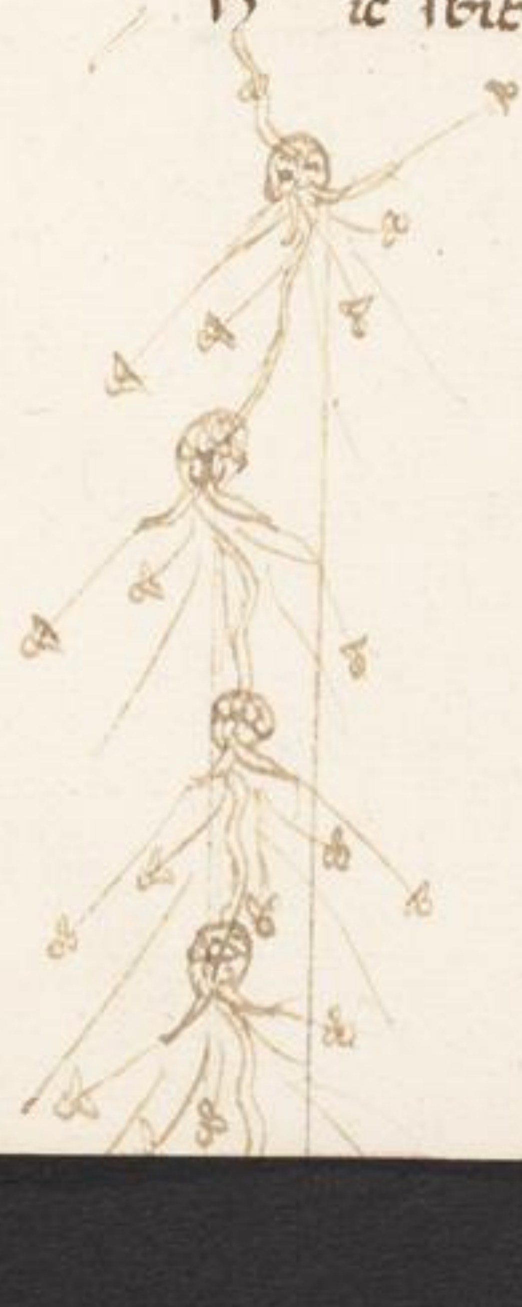
Tanta molle viri turritis puppibus instant
Stuppea flamma manu telisque volatile ferrum
Spargitur, arva nova neptunia cede rubescunt
Regina in mediis patrio vocat agmina sistro
Nec tum etiam geminos a tergo respicit angues
Omnigenumque deum monstra et latrator anubis
Contra neptunum et venerem contraque minervam
Tela tenent, sevit medio in certamine mavors
Celatus ferro, tristesque ex ethere dire
Et scissa gaudens vadit discordia palla
Quam cum sanguineo sequitur bellona flagella
Actius hec cernens arcum tendebat appollo
Desuper omnis eo terrore egiptus et indi
Omnis arabs omnes vertebant terga sabei
Ipsa videbatur ventis regina vocatis
Vela dare et laxos iam iamque immittere funes
Illam inter cedes pallentem morte futura
Fecerat ignipotens undis et iapige ferri
Contra autem magno merentem corpore nilum
Pandentemque sinus et tota veste vocantem
Ceruleum in gremium latebrosaque flumina victos
At cesar triplici invectus romana triumpho
Menia, diis italis votum immortale
Maxima tercentum totam delubra per urbem
Leticia ludisque vie plausuque fremebant
Omnibus in templis matrum chorus, omnibus are
Ante aras terram cesi stravere iuvenci
Ipse sedens niveo gaudentis limine phebi

Dona recognoscit p(o)p(u)lorum: aptatq(ue) sup(er)bis
Postib(us): incedunt victe longo ordine gentes
Q(uam) varie linguis habitu tam vestis et armis
Hic numidu(m) gen(us): et disunctos mulcifer affros
Hic lelegas carasq(ue) sagitti ferosq(ue) gelonos
Finxerat eufrates ibat iam molier undis
Extremiq(ue) ho(m)i(nu)m marini renusq(ue) bicornis
Indomitiq(ue) dache. et pontem indignatus araxes
Talia per clipeu(m) vulcani dona parentis
Miratur; reru(m)q(ue) ignar(us) imagine gaudet
Attollens humero famamq(ue): et fata nepotu(m)

Nonus hic pugnas. na(m) adest dux ipse tumultu
Atq(ue) ea diu(er)sa penitus du(m) parte geruntur
Iunonis monitu turn(us) festinat in hostem
Teucroru(m) naves rutulis iaculantib(us) igneis
Nympharu(m) in speciem divino numine verse
Euriali et nisi ceptis fuit exitus impar
Pugnantur castra eneadu(m) valliq(ue) tuentur
Audace(m) remulu(m) dat leto pulcher
Hic una in turn(us). bicia(m) et pandaru(m) in altu(m)
Deiecerit. et totis victor dat funera castris
Iamq(ue) fatigatus recipit in castra suoru(m)

Atq(ue) ea diversa penit(us) du(m) p(ar)te geru(n)t(ur)
Irim de celo misit saturnia iuno
Audacem ad turnu(m). luco tu(m) forte parentis
Pilumni turn(us) sacrata valle sedebat

At quem sic roseo thaumantias ore locuta est
Turne quod optanti divum promitteret nemo
Auderet volvenda dies · en attulit ultro
Æneas et urbe, et sociis et classe relicta
Sceptra palatini sedemque petiit euandri
Nec satis, extremas corithi penetravit ad urbes
Lidorumque manus collectos armat agrestes
Quid dubitas · nunc tempus equos, nunc poscere currus
Rumpe moras omnes, et turbata arripe castra
Dixit, et in celum paribus se sustulit alis
Ingentemque fuga secuit sub nubibus arcum
Agnovit, iuvenis duplicesque ad sydera palmas
Sustulit. ac tali fugientem est voce secutus
Iri decus celi · quis te mihi nubibus actam
Detulit in terras. unde hec tam clara repente
Tempestas in medium video discedere celum
Palantesque polo stellas · sequar omina tanta
Quisquis in arma vocas: et sic effatus ad undam
Processit, summoque hausit de gurgite lymphas
Multa deos orans: oneravitque ethera votis
Iamque omnis campis exercitus ibat apertis
Dives equum, dives pictai vestis et auri
Messapus primas acies, postrema coercent
Tyrrhidae iuvenes · medio dux agmine turnus
Ceu septem surgens sedatis amnibus altus
Per tacitum ganges · aut pingui flumine nilus
Cum refluit campis: et iam se condidit alveo
Hic subitam nigro glomerari pulvere nubem

Prospiciunt theucri. ac tenebras insurgere campis
Primus ab adversa conclamat mole caicus
Quis globus o cives caligine volvitur atra
Ferte citi ferrum, date thela: et scandite muros
Hostis adest. cum ingenti clamore per omnes
Condunt se theucri portas: et moenia complent
Namque ita discedens preceperat optimus armis
Æneas: si qua interea fortuna fuisset
Neu struere auderent aciem, neu credere campo
Castra modo. et tutos servarent aggere muros
Ergo et si conferre manum pudor iraque monstrat
Obiciunt portas, tamen et precepta facessunt
Armatique cavis expectant turribus hostem
Turnus ut ante volans tardum precesserat agmen
Viginti lectis equitum comitatus. et urbi
Improvisus adest. maculis quem tracius albis
Portat equus, cristaque tegit galea aurea rubra
Et quis erit mecum iuvenes. qui primus in hostem
En ait. et iaculum ac torquens emittit in auras
Principium pugne. et campo se se arduus infert
Clamorem excipiunt socii fremituque sequuntur
Horrisono teucrum mirantur inhertia corda
Non equo se dare campo. non obvia ferre
Arma viros. sed castra fovere huc turbidus atque huc
Lustrat equo muros. aditumque per avia querit
Ac veluti pleno lupus insidiatus ovili
Cum fremit ad caulas ventos perpessus et imbres
Nocte super media tuti sub matribus agni

Balatum exercent . ille asper et improbus ira
Seuit in absentes . collecta fatigat edendi
Ex longo rabies . et sicce sanguine fauces
Haud aliter rutulo muros et castra tuenti
Ignescunt ire . duris dolor ossibus ardet
Qua temptet ratione aditus . et que uia clausos
Excutiat theucros . uallo atque effundat in equor
Classem que lateri castrorum adiuncta latebat
Aggeribus septam circum et fluuialibus undis
Inuadit socios incendia poscit ouantes
Atque manum pinu flagranti feruidus implet
Tum uero incumbunt . urget presentia turni
Atque omnis facibus pubes accingitur atris
Diripuere focos . piceum fert fumida lumen
Teda . et commixtam uulcanus ad astra fauillam
Quis deus o muse tam seua incendia teucris
Auertit . tantos ratibus quis depulit ignes
Dicite . prisca fides facto sed fama perennis
Tempore quo primum phrigia formabat in yda
Eneas classem . et pelagi petere alta parabat
Ipsa deum fertur genitrix berecintia magnum
Vocibus his adfata iouem . da nate petenti
Quod tua cara parens domito te poscit olimpo
Pinea silua mihi multos dilecta per annos
Lucus in arce fuit summa quo sacra ferebant
Nigranti picea trabibusque obscurus acernis
Has ego dardanio iuueni cum classis egeret
Leta dedi . nunc sollicitam timor anxius angit .

S olue metus · atq; hoc precibus sine posse parentem
N e cursu quassate ullo · neu turbine uenti
V incantur · prosit nostris in montibus ortas
F ilius huic contra torquet q sydera mundi
O genitrix quo fata uocas · aut qd petis istis
M ortali ne manu facte inmortale carine
F as habeant · certus q incerta pericula lustret
E neas cui tanta deo permissa potestas
I n imo ubi defuncte finem portusq; tenebunt
A usonios olim quecumq; euaserit undis
D ardaniumq; ducem ad laurentia uexerit arua
M ortalem eripiam formam magniq; iubebo
E quoris esse deas · qualis nerea dyetis
E t galatea secant spumantem pectore pontu
D ixerat idq; ratum stigij per flumina fratris
R espice torrentes atraq; uoragine ripa
A nnuit et totum nutu tremefecit olimpum
E rgo aderat promissa dies · et tempora parce
D ebita compleuerant cum turni iniuria matrem
A dmonuit ratibus sacris depellere tedas
h ic primum noua lux efulsit et ingens
V isus ab aurora celum transcurrere nymbus
I deiq; chori · cum uox horrenda per auras
E xcidit · et troum rutulorumq; agmina complet
N e trepidate meas theucri defendere naues
N e ue armate manus maria ante exurere turno
Q uam sacras dabitur pinus · uos ite solute
I te dee pelagi genitrix iubet · et sua queq;

C ontinuo puppes abrumpunt uincula ripis
D elphinumque modo demersis equora rostris
I ma petunt. hinc uirgineę mirabile monstrum
R eddunt se totidem facies pontoque feruntur
Q uot prius eratę steterant ad littora prorę
O bstupuere animis rutuli conterritus ipse
T urbatis messapus equis, cunctatur et amnis
R auca sonans. reuocatque pedem tiberinus ab alto
A t non audaci turno fiducia cessit
V ltro animos tollit dictis. atque increpat ultro
T roianos, hec monstra petunt. his iupiter ipse
A uxilium solitum eripuit non tela neque ignes
E xpectant rutulos. ergo maria inuia teucris
N ec spes ulla fuge. rerum pars altera adempta est
T erra autem in manibus nostris tot milia gentes
A rma ferunt italę. nichil me fatalia terrent
S i qua frigies prę se iactant responsa deorum
S at fatis ueneri que datum. tetigere quod arua
F ertilis ausonię troes sunt. et mea contra
F ata michi ferro sceleratam exscindere gentem
C oniuge prerepta. nec solos tangit atridas
I ste dolor. solisque licet capere arma micenis
S ed periisse semel satis est peccare fuisset
A nte satis penitus modo non genus omne perosum
F emineum. quibus hec medium fiducia ualli
F ossarumque morę leti discrimina parua
D ant animos. at non uiderunt moenia troię
N eptuni fabricata manu considere in ignes

Sed uos o lecti ferro quis scindere uallum
Apparat. et mecum inuadit trepidantia castra
Non armis mihi uulcani. non mille carinis
Est opus in teucros. addant se protinus omnes
Etrusci socios. tenebras et inertia furta
Palladii cesis late custodibus arcis (l' summe)
Ne timeant. nec equi ceca condemur in aluo
Luce palam certum est igni circumdare muros
Haud sibi cum danais rem faxo. et pube pelasga
Esse ferant decimum quos distulit hector in annum
Nunc adeo melior quoniam pars acta diei est
Quod superest leti bene gestis corpora rebus
Procurate uiri et pugnam sperate parari
Interea uigilum excubiis obsidere portas
Cura datur mesapo. et menia cingere flammis
Bis septem rutuli muros qui milite seruent
Delecti. ast illos centeni quemque sequuntur
Purpurei cristis. iuuenes auroque corusci
Discurrunt. uariantque uices. fusique per herbam
Indulgent uino. et uertunt crateras aenos
Collucent ignes, noctem custodia ducit
Insomnem ludo.
Hec super e uallo prospectant troes et armis
Alta tenent. nec non trepidi formidine portas
Explorant pontesque et propugnacula iungunt
Tela gerunt, instant mnestheus acerque serestus
Quos pater eneas si quando aduersa uocarent
Rectores iuuenum et rerum dedit esse magistros

Omnis per muros legio sortita periclum
Excubat exercetque vices quod cuique tenendum est
Nisus erat porte custos acerrimus armis
Hyrtacides comitem Enee quem miserat Ida
Venatrix iaculo celerem levibusque sagittis
Et iuxta comes Eurialus quo pulchrior alter
Non fuit Eneadum troiana nec induit arma
Ora puer prima signans intonsa iuventa
His amor unus erat pariterque in bella ruebant
Tunc quoque communi portam statione tenebant
Nisus ait: dine hunc ardorem mentibus addunt
Euriale an sua cuique deus fit dira cupido
Aut pugnam aut aliquid iamdudum invadere magnum
Mens agitat michi nec placida contenta quiete est
Cernis que rutulos habeat fiducia rerum
Lumina rara micant somno vinoque sepulti
Procubuere silent late loca percipe porro
Quid dubitem et que nunc animo sententia surgat
Eneam acciri omnes populusque patresque
Exposcunt mittique viros qui certa reportent
Si tibi que posco promittunt nam michi facti
Fama sat est tumulo videor reperire sub illo
Posse viam ad muros et menia pallantea
Obstupuit magno laudum percussus amore
Eurialus: simul his ardentem affatur amicum
Mene igitur socium summis adiungere rebus
Nise fugis solum te in tanta pericula mittam
Non ita me genitor bellis assuetum opheltes

Argolicum terrorem inter troieque labores
Sublatum erudiit. nec tecum talia gessi
Magnanimum eneam. et fata extrema secutus
Est hic est animus lucis contemptor. et istum
Qui vita bene credat emi quo tendis honorem
Nisus ad hec. equidem de te nichil tale verebar
Nec fas. non ita me referat tibi magnus ovantem
Iuppiter. aut quicumque oculis hec aspicit equis
Sed si quis que multa vides discrimine tali
Si quis in adversum rapiat casusve deusve
Te superesse velim tua vita dignior etas
Sit qui me raptum pugna pretiove redemptum
Mandet humo. solita. aut si qua id fortuna vetabit
Absenti ferat inferias. decoretque sepulcro
Neu matri miseri tanti sim causa doloris
Que te sola puer multis e matribus ausa
Persequitur. magni nec menia curat aceste
Ille autem causas nequicquam nectis inanes
Nec mea iam mutata loco sententia cedit
Acceleremus ait. vigiles simul excitat. illi
Succedunt. servantque vices. statione relicta
Ipse comes niso graditur. regemque requirit
Cetera per terras omnes animalia somno
Laxabant curas. et corda oblita laborum
Ductores teucrum primi delecta iuventus
Consilium summis regni de rebus habebant
Quid facerent. quisve enee iam nuntius esset
Stant longis annixi hastis. et scuta tenentes

Castrorum: et campi medio. tum nisus et una
Eurialus confestim alacres admittier orant
Rem magnam. preciumque more fore primus iulus
Accepit trepidos: ac nisum dicere iussit
Tum sic hirtacides. audite o mentibus equis
Æneade. ne ve hec nostris spectentur ab annis
Que ferimus. rutuli somno vinoque sepulti
Conticuere. locum insidiis conspeximus ipsi
Qui patet in bivio porte. que proxima ponto est
Interrupti ignes. aterque ad sydera fumus
Erigitur. si fortuna permittitis uti
Quesitum eneam ad menia palanthea
Mox hic cum spoliis ingenti cede peracta
Affore cernetis. nec nos via fallet euntes
Vidimus obscuram primam sub vallibus urbem
Venatu assiduo. et totum cognovimus amnem
Hic annis gravis: atque animi maturus alethes
Di patrii quorum semper sub numine troya est
Non tamen omnino theucros delere paratis
Cum tales animos iuvenum. et tam certa tulistis
Pectora sic memorans. humerosque dextrasque tenebat
Amborum. et vultum lacrimis atque ora rigabat
Que vobis que digna viri pro laudibus istis
Premia posse rear solvi pulcherrima primum
Di moresque dabunt vestri. tunc cetera reddet
Actutum pius eneas. atque integer evi
Ascanius meriti tanti non immemor unquam
Immo ego vos cui sola salus genitore reducto

Excipit ascanius per magnos nise penates
Assaracique larem et cane penetralia veste
Obtestor quecumque michi fortuna fidesque est
In vestris pono gremiis revocate parentem
Reddite conspectum nichil illo triste recepto
Bina dabo argento perfecta atque aspera signis
Pocula devicta genitor quae cepit arisba
Et tripodas geminos auri duo magna talenta
Cratera antiquum quem dat sidonia dido
Si vero capere italiam sceptrisque potiri
Contigerit victori et prede dicere sortem
Vidisti quo turnus equo quibus ibat in armis
Aureus ipsum illum clipeum cristasque rubentes
Excipiam sorti iam nunc tua premia nise
Preterea bis sex genitor lectissima matrum
Corpora captivosque dabit suaque omnibus arma
Insuper his campi quod rex habet ipse latinus
Te vero mea quem spatiis propioribus etas
Insequitur venerande puer iam pectore toto
Accipio et comitem casus complector in omnes
Nulla meis sine te queretur gloria rebus
Seu pacem seu bella geram tibi maxima rerum
Verborumque fides contra quem talia fatur
Euryalus me nulla dies tam fortibus ausis
Dissimilem arguerit tantum fortuna secunda
Haut adversa cadat sed super omnia dona
Unum oro genitrix priami de gente vetusta
Est michi quam miseram tenuit non ilia tellus

Mecum excedentem · non menia regis acestę
Hanc ego nunc ignaram huius quodcumque pericli est
Inque salutatam linquo · nox et tua testis
Dextera · quod nequeam lacrimas perferre parentis
Hanc tu oro solare inopem · et succurrere relictę
Hanc sine me spem ferre tui · audentior ibo
In casus omnes · percussa mente dederunt
Dardanidę lacrimas ante omnes pulcher Iulus
Atque animum patrię strinxit pietatis ymago
Tum sic effatur
Spondeo digna tuis ingentibus omnia ceptis
Namque erit ista mihi genitrix · nomenque creusę
Solum defuerit · nec partum gratia talem
Parva manet · casus factum quoque sequatur
Per caput hoc iuro · per quod pater ante solebat
Quę tibi polliceor reduci · rebusque secundis
Hęc eadem matrique tuę generique manebunt
Sic ait · illacrimans humero simul exuit ensem
Auratum · mira quem fecerat arte lichaon
Gnosius · atque habilem vagina aptarat eburna
Dat niso mnestheus pellem horrentisque leonis
Exuvias · galeam fidus permutat alethes
Protinus armati incedunt · quos omnes euntes
Primorum manus ad portas iuvenumque senumque
Prosequitur votis · nec non · et pulcher Iulus
Ante annos animumque gerens · curamque virilem
Multa patri mandata dabat portanda · sed aurę
Omnia discerpunt · et nubibus irrita donant

Egressi superant fossas, noctisque per umbram
Castra inimica petunt, multis tamen ante futuri
Exitio. passim somno vinoque per herbam
Corpora fusa vident. arrectos litore currus
Inter lora rotasque viros, simul arma iacere
Vina simul. prior Hyrtacides sic ore locutus:
Euriale audendum dextra. nunc ipsa vocat res.
Hac iter est. tu ne qua manus se attollere nobis
A tergo possit custodi. et consule longe.
Haec ego vasta dabo. et lato te limite ducam.
Sic memorat, vocemque premit; simul ense superbum
Rhamnetem aggreditur. qui forte tapetibus altis
Extructus toto proflabat pectore somnum,
Rex idem. et regi Turno gratissimus augur
Sed non augurio potuit depellere pestem.
Tris iuxta famulos temere inter bella iacentes
Armigerumque Remi premit, aurigamque sub ipsis
Nactus equis ferroque secat pendentia colla.
Tum caput ipsi aufert domino, truncumque relinquit
Sanguine singultantem. atro tepefacta cruore
Terra torique madent. nec non Lamyrumque Lamumque
Et iuvenem Serranum, illa qui plurima nocte
Luserat insignis facie, multoque iacebat
Membra deo victus felix, si protinus illum
Equasset nocti ludum, in lucemque tulisset.
Impastus ceu plena leo per ovilia turbans
Suadet enim vesana fames, manditque trahitque
Molle pecus, mutumque metu, fremit ore cruento.

Nec minor euriali

Nec minor curiali cedes. incensus et ipse
Perfurit. ac multam in medio sine nomine plebem
Fadumque herbesumque subit rhetumque abarimque
Ignarosque rhetum vigilantem et cuncta videntem
Sed magnum metuens. se post crathera tegebat
Pectore in adverso totum cui comminus ensem
Condidit assurgenti. et multa morte recepit
Purpuream vomit ille animam. et cum sanguine mixta
Vina refert vomens. hic furto fervidus instat
Iamque ad mesapi socios tendebat, ubi ignem
Deficere extremum. et religatosque rite videbat
Carpere gramen equos, breviter cum talia nisus
Sensit enim nimia cede. atque cupidine ferri
Absistamus ait. nam lux. inimica propinquat
Penarum exaustum satis est via facta per hostes
Multa virum solido argento perfecta relinquit
Craterasque armaque simul pulchrosque tapetas
Eurialus phaleras ramnetis, et aurea bullis
Cingula tiburti remulo ditissimus olim
Que mittit dona. hospitio cum iungeretur, absens
Cedicus. ille suo moriens dat habere nepoti
Post mortem bello rutuli pugnaque potiti
Hec rapit. atque humeris nequicquam fortibus aptat
Tum galeam mesapi habilem cristisque decoram
Induit, excedunt castris et tuta capessunt
Interea premissi equites ex urbe latina
Cetera dum legio campis instructa moratur vel castris
Ibant: et turno regi responsa ferebant

Trecentum scutati omnes Volscente magistro
Iamque apropinquabant castris muroque subibant
Cum procul hos leuo flectentes limite cernunt
Et galea Euryalum sublustri noctis in umbra
Prodidit inmemorem radiisque aduersa refulsit
Aut temere est uisum conclamat ab agmine Volscens
State uiri, que causa uie, quiue estis in armis
Quoue tenetis iter, nil illi tendere contra
Sed celerare fugam in siluas. et fidere nocti
Obiciunt equites sese ad diuortia nota
Hic atque hinc. omnemque aditum custode coronant
Silua fuit late dumis: atque ilice nigra
Horrida quam densi complerant undique sentes
Rara per occultos. lucebat semita calles
Euryalum tenebre ramorum onerosaque preda
Impediunt / fallitque timor regione uiarum
Nisus abit. iamque inprudens euaserat hostes
Atque locos. qui post Albe de nomine dicti
Albani. tum rex stabula alta Latinus habebat
Vt stetit et frustra absentem respexit amicum
Eurvale infelix qua te regione reliqui
Quaue sequar. rursus perplexum iter omne reuoluens
Fallacis silue, simul et uestigia retro
Obseruata legit. dumisque silentibus errat
Audit equos, audit strepitus: et signa sequentum
Nec longum in medio tempus cum clamor ad aures
Peruenit. ac uidet Euryalum quem iam manus omnis
Fraude loci et noctis subito turbante tumultu

Oppressum rapit. et conantem plurima frustra
Quid faciat. qua ui iuuenem quibus audeat armis
Eripere an sese medios moriturus in hostes
Inferat. et pulchram properet per uulnera mortem
Ocius adducto torquens hastile lacerto
Suspiciens altam lunam. et sic uoce precatur
Tu dea tu presens nostro succurre labori
Astrorum decus. et nemorum latonia custos
Si qua tuis umquam pro me pater hyrtacus aris
Dona tulit, si qua ipse meis uenatibus auxi
Suspendiue tholo aut sacra ad fastigia fixi
Hunc sine me turbare globum. et rege tela per auras
Dixerat, et toto conixus corpore ferrum
Conicit. hasta uolans noctis diuerberat umbras
Et uenit auersi in tergum sulmonis. ibique
Frangitur, ac fisso transit precordia ligno
Voluitur ille uomens calidum de pectore flumen
Frigidus et longis singultibus ilia pulsat
Diuersi circumspiciunt. hoc acrior idem
Ecce aliud summa telum librabat ab aure
Dum trepidant. it hasta tago per tempus utrumque
Stridens. traiectoque hesit tepefacta cerebro
Saeuit atrox uolcens nec teli conspicit usquam
Auctorem. nec quo se ardens inmittere possit
Tu tamen interea calido mihi sanguine penas
Persolues amborum inquit. simul ense recluso
Ibat in euryalum. tum uero exterritus amens
Conclamat nisus nec se celare tenebris

Amplius aut tantum potuit perferre laborem
Me me adsum qui feci in me convertite ferrum
O rutuli. mea fraus omnis, nichil iste nec ausus
Nec potuit celum hoc et conscia sydera testor
Tantum infelicem nimium dilexit amicum
Transadigit costas et candida pectora rupit
Talia dicta dabat. sed viribus ensis adactus
Volvitur eurialus leto, pulchrosque per artus
It cruor. inque humeros cervix conlapsa recumbit
Purpureus veluti cum flos succisus aratro
Languescit moriens. lassove papavera collo
Demisere caput, pluvia cum forte gravantur
At nisus ruit in medios, solumque per omnes
Volcentem petit, in solo volcente moratur
Quem circum glomerati hostes, hinc cominus atque hinc
Proturbant. instat non secius ac rotat ensem
Fulmineum. donec rutuli clamantis in ore
Condidit adverso. et moriens animam abstulit hosti
Tum super exanimum sese proiecit amicum
Confossus. placidaque ibi demum morte quievit
Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt
Nulla dies umquam memori vos eximet evo
Dum domus enee capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque pater romanus habebit
Victores preda, rutuli spoliisque potiti
Volcentem exanimum flentes in castra ferebant
Nec minor in castris luctus, ramnete reperto
Exsanguem et primis una tot cede peremptis

Serranoque numaque. ingens concursus ad ipsa
Corpora seminecesque uiros. tepidaque recentem
Cede locum. et plenos spumanti sanguine riuos
Agnoscunt spolia inter se galeamque nitentem
Messapi: et multo phaleras sudore receptas
Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile
Iam sole infuso. iam rebus luce retectis
Turnus in arma uiros armis circumdatus ipse
Suscitat. eratasque acies in prelia cogit
Quisque suas uariisque acuunt rumoribus iras
Quin ipsa arrectis uisu miserabile in hastis
Prefigunt capita. et multo clamore sequuntur
Euriali et nisi.
Eneade duri murorum in parte sinistra
Opposuere aciem. nam dextra cingitur amni
Ingentesque tenent fossas: et turribus altis
Stant mesti. simul ora uirum prefixa mouebant
Nota nimis miseris atroque fluentia tabo
Interea pauidam uolitans pennata per urbem
Nuntia fama ruit matrisque adlabitur auris
Euriali et subitus misere calor ossa reliquit
Excussi manibus radii. reuolutaque pensa
Euolat infelix: et femineo ululatu
Scissa comam muros amens atque agmina cursu
Prima petit. non illa uirum non illa pericli
Telorumque memor. celum dehinc questibus implet
Hunc ego te euriale aspitio. tu ne illa senecte

Sera mee requies. potuisti linquere solam
Crudelis: nec te sub tanta pericula missum
Affari extremum misere data copia matri
Heu terra ignota canibus data preda latinis
Alitibusque iaces: nec te tua funera mater
Produxi, pressive oculos. aut uulnera lavi
Ueste tegens. tibi quam noctes festina diesque
Urgebam. et thela curas solabar aniles
Quo sequar: aut que nunc artus auulsaque membra
Et funus lacerum thelus habet, hoc mihi de te
Nate refers. hoc sum terraque marique secuta
Figite me: si qua est pietas, in me omnia thela
Conicite o rutuli. me primam absumite ferro
Aut tu magne pater diuum miserere tuoque
Inuisum hoc detrude caput sub tartara thelo
Quando aliter nequeo crudelem abrumpere uitam
Hoc fletu concussi animi: mestusque per omnes
It gemitus torpent infracte ad prelia uires
Illam incendentem luctus ideus et actor
Ilionei monitu et multum lacrimantis Iuli
Corripiunt. interque manus sub tecta reponunt
At tuba terribilem sonitum procul ere canoro
Increpuit. sequitur clamor celumque remugit
Accelerant. acta pariter testudine uolsci
Et fossas implere parant. ac uellere uallum
Querunt pars aditum: et scalis ascendere muros
Qua rara est acies. interlucetque corona
Non tam uiris. telorum effundere contra

O mne genus theucri · ac duris detrudere contis
A ssueti longos muros defendere bello
S axa quoque infesto uoluebant pondere · si qua
P ossent tectam aciem perrumpere: cum tamen omnis
F erre iuuat subter densa testudine casus
N ec iam sufficiunt · nam qua globus imminet ingens
I mmanem theucri molem uoluuntque ruuntque
Q ue strauit rutulos late · armorumque resoluit
T egmina · nec curant ceco contendere martem
A mplius audaces rutuli · se pellere uallo
M issilibus certant ·
P arte alia horrendus uisu quassabat etruscam
P inum: et fumiferos infert mezentius ignes
A t mesapus equum domitor neptunia proles
R escindit uallum · et scalas in menia poscit
V os o caliope precor aspirate canenti
Q uas ibi tum ferro strages que funera turnus
E diderit: quem quisque uirum demiserit orcho
E t mecum ingentis oras euoluite belli
T urris erat uasto suspectu et pontibus altis
O pportuna loco / summis quam uiribus omnes
E xpugnare itali summaque euertere opum ui
C ertabant · troes contra defendere saxis
P erque cauas densi tela intorquere fenestras
P rinceps ardentem coniecit lampada turnus
E t flammam adfixit lateri · que plurima uento
C orripuit tabulas · et postibus hesit adesis
T urbati trepidare intus · frustraque malorum

Velle fugam dum se glomerant retroque residunt
In partem que peste caret, tum pondere turris
Procubuit subito. et celum tonat omne fragore
Semineces ad terram inmani mole secuta
Confixaque suis thelis: et pectora duro
Transfossi ligno veniunt vix unus helenor
Et licus elapsi: quorum primevus helenor
Meonio regi quem serva licimnia furtim
Sustulerat. vetitisque ad troiam miserat armis
Ense levis nudo. parmaque inglorius alba
Isque ubi se media turni inter milia vidit
Hinc acies. atque hinc acies astare latinas
Vt fera que densa venantum septa corona
Contra thela furit. seseque haud nescia morti
Inicit, et saltu supra venabula fertur
Haud aliter iuvenis medios moriturus in hostes
Irruit: et qua thela videt densissima tendit
At pedibus longe melior licus inter et hostes
Inter et arma fuga muros tenet. altaque certat
Prendere tecta manu. sociumque attingere dextras
Quem turnus pariter cursu theloque secutus
Increpat his victor. nostras ne evadere demens
Sperasti te posse manus. simul arripit ipsum
Pendentem. et magna muri cum parte revellit
Qualis ubi aut leporem. aut candenti corpore cignum
Sustulit. alta petens pedibus iovis armiger uncis
Quesitum aut matri multis balatibus agnum
Martius a stabulis rapuit lupus: undique clamor

Tollitur. In vadunt et fossas aggere complent
Ardentes tedas alii ad fastigia iactant
Ilioneus saxo: atque ingenti fragmine montis
Lucetium porte subeuntem ignesque ferentem
Emathiona Liger: corineum sternit asilas
Hic iaculo bonus. hic longe fallente sagitta
Ortigium ceneus victorem cenea turnus
Turnus itim cloniumque dioxipum promolumque
Et sagarim. et summis stantem pro turribus idam
Privernum capis. hunc primo levis hasta themille
Strinxerat. ille manum proiecto tegmine demens
Ad vulnus tulit. ergo alis allapsa sagitta est
Et levo infixa est lateri manus abditaque intus
Spiramenta anime letali vulnere rupit
Stabat in egregiis arcentis filius armis
Pictus acu clamidem et ferrugine clarus ibera
Insignis facie. genitor quem miserat arcens
Eductum martis luco simetia circum
Flumina. pinguis ubi et placabilis ara palici
Stridentem fundam positis mezentius hastis al' armis
Ipse ter adducta circum caput egit habena
Et media adversi liquefacto tempora plumbo
Diffidit: ac multa proiectum extendit harena
Tum primum bello celerem intendisse sagittam al' extendisse
Dicitur ante feras solitus terrere fugaces
Ascanius: fortemque manu fudisse numanum
Cui remulo cognomen erat turnique minorem
Germanam nuper thalamo sociatus habebat

Is primam ante aciem digna atque indigna relatu
Uociferans. tumidusque nouo precordia regno
Ibat. et ingentem sese clamore ferebat
Non pudet. obsidione iterum ualloque teneri
Bis capti frigés: et morti pretendere muros
En qui nostra sibi bello conubia poscant
Quis deus italiam: que uos dementia adegit
Non hic atride, nec fandi fictor ulixes
Durum a stirpe genus. natos ad flumina primum
Deferimus. seuoque gelu duramus et undis
Uenatu inuigilant pueri siluasque fatigant
Flectere ludus equos. et spicula tendere cornu
At patiens operum paruoque assueta iuuentus
Aut rastris terram domat: aut quatit oppida bello
Omne euum ferro teritur. uersaque iuuencum
Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus
Debilitat uires animi: mutatque uigorem
Canitiem galea premimus. semperque recentes
Comportare iuuat predas. et uiuere rapto
Uobis picta croco. et fulgenti murice uestis
Desidie cordi: iuuat indulgere choreis
Et tunice manicas. et habent redimicula mitre
O uere frigie. neque enim friges. ite per alta
Dindima. ubi assuetis biforem dat tibia cantum
Tympana uos buxusque uocant Berecintia matris
Idee. sinite arma uiris. et cedite ferro
Talia iactantem dictis ac dira canentem
Non tulit ascanius: neruoque obuersus equino

Contendit telum: diversaque brachia ducens
Constitit supplex per vota precatus
Iuppiter omnipotens audacibus annue ceptis
Ipse tibi ad tua templa feram sollemnia dona
Et statuam ante aras aurata fronte iuvencum
Candentem. pariterque caput cum matre ferentem
Iam cornu petat: et pedibus qui spargat harenam
Audiit. et celi genitor de parte serena
Intonuit. laevum sonat una letifer arcus
Effugit horrendum stridens elapsa sagitta
Perque caput remuli venit et cava tempora ferro
Traicit. i verbis virtutem illude superbis
Bis capti frigies. hec rutulis responsa remittunt
Hec tantum ascanius. teucri clamore sequuntur Effugit horrendum
Letitiaque fremunt. animosque ad sidera tollunt
Etherea tum forte plaga crinitus apollo
Desuper ausonias acies urbemque videbat
Nube sedens. atque his victorem affatur iulum
Macte nova virtute puer. sic itur ad astra
Dis genite: et geniture deos. iure omnia bella
Gente sub assaraci fato ventura resident
Nec te troia capit. simul hec effatus ab alto
Ethere se mittit. et spirantes dimovet auras
Ascaniumque petit. formam tum vertitur oris
Antiquum in buten. hic dardanio anchise
Armiger ante fuit. fidusque ad limina custos
Tum comitem ascanio. pater addidit. ibat apollo
Omnia longevo similis vocemque coloremque

Et crines flauosque: et seua sonoribus arma
Atque his ardentem dictis affatur Iulum
Sit satis eneide telis impune numanum
Oppetiisse tuis. primam hanc tibi magnus appollo
Concedit laudem. et paribus non inuidet armis
Cetera parce puer bello. sic orsus appollo
Mortales medio aspectus sermone reliquit
Et procul in tenuem ex oculis euanuit auram
Agnouere deum proceres diuinaque tela
Dardanide. pharetramque fuga sensere sonantem
Ergo auidum pugne dictis ac numine phebi
Ascanium prohibent. ipsi in certamina rursus
Succedunt animasque in aperta pericula mittunt
It clamor totis per propugnacula muris
Intendunt acres arcus amentaque torquent
Sternitur omne solum telis. tum scuta caueque
Dant sonitum flictu galee / pugna aspera surgit
Quantus ab occasu ueniens pluuialibus edis
Uerberat imber humum quam multa grandine nimbi
In uada precipitant: cum iuppiter horridus austris
Torquet aquosam hiemem et celo caua nubila rumpit
Pandarus et bitias ydeo alcanore creti
Quos iouis eduxit luco siluestris iera
Abietibus patriis iuuenes et montibus equos
Portam que ducis imperio commissa recludunt
Freti armis. ultroque inuitant menibus hostem
Ipsi intus dextra: ac leua pro turribus astant
Armati ferro: et cristis capita alta coruschi

Quales aerie liquentia flumina circum
Siue padi ripis athesim ſeu pp̄ amenuz
Conſurgunt gemine quercus· intōſaq; celo
Attollunt capita· et ſb̄limi uertice nutant
Irrumpūt aditus, rutuli ut uidere patentes
Continuo quercens· et pulcher aquicul9 armis
Et preceps aī marus: et mauorti9 hemon
Agminibz totis: aut uerſi terga dedere
Aut ipſo porte poſuere in limine uitam
Tum magis increſcunt aīs diſcordibz ire
Et iam collecti troes glomerant̄ eodez
Et conferre manuz et procurrere longi9 audent
Ductori turno, diuſi inpte furenti
Turbanti uiros pfertur nunci9 hoſtem
Feruere cede noua: et portas prebē patentes
Deſerit inceptuz: atq; immani concitus ira
Dardaniaz ruit ad portam: fratresq; ſupbos
Et primuz antiphater is ēiz ſe p̄m9 agebat
Thebana de matre nothuz ſarpedonis alti
Coniecto ſternit iaculo: uolat itala corn9
Aera per teneruz ſtomachoq; infixa ſb̄ altuz
Pectus abiit. reddit ſpecus atri ulneris undam
Spumantez· et fixo ferruz in pulmone tepeſcit
Tum meropem: atq; erimāta manu· tū ſternit aphidnz
Tuz bitiaz ardentez oculis· aīs q; frementez
Non iaculo. neq; eniz iaculo uitaz ille dediſſet
Sz magnuz ſtridens contorta phalarica uenit
Fulminis acta modo: q̄ nec duo taurea tḡa

Nec duplici squama lorica fidelis et auro
Sustinuit. collapsa ruunt in mania membra
Dat tellus gemitum: et clipeum super intonat ingens
Qualis in euboico baiarum littore quondam
Saxea pila cadit: magnis quam molibus ante
Constructam ponto iaciunt. sic illa ruinam
Prona trahit. penitusque vadis illisa recumbit
Miscent se maria: et nigre attolluntur harene
Tum sonitu prochita alta tremit. durumque cubile
Inarime. iovis imperiis imposita tipheo
Hic mars armipotens animum viresque latinis
Addidit: et stimulos acres sub pectore vertit
Inmisitque fugam teucris atrumque timorem
Undique conveniunt quia data copia pugne
Bellatorque animo deus incidit inde repente
Pandarus et fuso germanum corpore cernit
Et quo sit fortuna loco qui casus agat res
Portam vi multa converso cardine torquet
Obnixus latis humeris. multosque suorum
Menibus exclusos. duro in certamine linque
Ast alios secum includit recipitque ruentes
Demens qui rutulum in medio non agmine regem
Viderit irrumpentem: ultroque incluserit urbi
Inmanem veluti pecora inter inertia tigrim
Continuo nova lux oculis effulsit. et arma
Horrendum sonuere tremunt in vertice criste
Sanguinee clipeoque micantia fulgura mittit
Agnoscunt faciem invisam: atque immania membra.

Turbati subito eneade. tum pandarus ingens
Emicat. et mortis frater ne feruidus ira
Effatur. nec hec dotalis regia amate
Nec muris cohibet patriis media ardea turnum
Castra inimica uides. nulla hinc exire potestas l' potis
Olli subridens sedato pectore turnus
Incipe si qua animo uirtus. et consere dextram
Hic etiam inuentum priamo narrabis achillem
Dixerat. ille rudem nodis et cortice crudo
Intorquet summis annixus uiribus hastam
Excepere aure. uulnus saturnia et iuno
Detorsit ueniens. porteque infigitur hasta
At non hec telum mea que ui dextera uersat
Effugies. neque enim est teli nec uulneris auctor
Sic ait. et sublatum alte consurgit in ensem
Et mediam ferro gemina inter tempora frontem
Diuidit. impubesque immani uulnere malas
Fit sonus ingenti concussa est pondere tellus
Collapsos artus. atque arma cruenta cerebro
Sternit humi moriens. atque illi partibus equis
Huc caput. atque illuc humero ex utroque pependit
Diffugiunt uersi trepida formidine troes
Et si continuo uictorem ea cura subisset
Rumpere claustra manu. sociosque inmittere portis
Ultimus ille dies bello gentique fuisset
Sed furor ardentem cedisque insana cupido egit in aduersos
Principio phalarim. et succiso poplite gigen
Excipit. hinc raptas fugientibus ingerit hastas

Intergum: Iuno vires aīm q; ministrat
Addit halim comitem et ofixa phegea
Ignaros. de inde i muris martē q; cientes
Alchandrumq; halimq; / nemonaq; prithanimq;
Lyncea tendentem contra: sociosq; uocantem
Vibranti gladio cōnixus ab aggere dexter
Occupat: huic uno deiectum comminꝰ ictu
Cum galea longe iacuit capᵘᵗ. inde ferarum
Vastatorem. amicum quo non felicior alter
Vngere tela manu. ferrūq; ārmare ueneno
Et clitum eolidem: et amicū crethea musis
Crethea musarum comitem: cui carmīa semꝑ
Et cithare cordi: nūosq; in tendere neruis
Semꝑ equos atq; arma uirum pugnasq; canebat
Tandem ductores audita cede suorum
Conueniunt theucri mnestheus acē q; serestꝰ
Pallantes q; uident socios: hostemq; receptum
Et mnestheus: quo deinde fugam quo tenditis īquit
Quos alios muros. quē iam ultra menia hētis
Vnus homo et uēris o ciues undiq; septus
Aggeribus tantas strages impune per urbem
Ediderit. Iuuenum primos tot miserit orcho
Et magni. enee segnes miseretq; pudetq;
Talibus accensi firmantē et agmine denso
Consistunt turnꝰ paulatim excedere pugna
Et fluuium petere hac ꝑte que cingitē unda āni
Acrius hec theucri clamore incumbere magno
Et glomerare manū. Ceu seuū turba leonem

Cum telis premit infensis · ac territus ille
Asper acerba tuens retro redit · neque terga
Ira dare aut virtus patitur · nec tendere contra
Ille quidem hoc cupiens · potis est per tela virosque
Haud aliter retro dubius vestigia turnus
Improperata refert et mens exestuat ira
Quin etiam bis tum medios invaserat hostes
Bis confusa fuga per muros agmina vertit
Sed manus e castris propere coit omnis in unum
Nec contra vires audet saturnia Iuno
Sufficere · aeriam celo nam Iuppiter irim
Demisit · germane haud mollia iussa ferentem
Ni turnus cedat theucrorum menibus altis
Ergo nec clipeo · iuvenis subsistere tantum
Nec dextra valet · iniectis sic undique telis
Obruitur · strepit assiduo cava tempora circum
Tinnitu galea · et saxis solida era fatiscunt
Discusseque iube capiti nec sufficit umbo
Ictibus · ingeminant hastis · et troes · et ipse
Fulmineus mnestheus · tum toto corpore sudor
Liquitur · et piceum nec respirare potestas
Flumen agit · fessos quatit eger anhelitus artus
Tum demum preceps saltu se se omnibus armis
In fluvium dedit · ille suo cum gurgite flavo
Accepit fugientem · ac mollibus extulit undis
Et letum sociis abluta cede remisit

Consiliū diuū hoīuȝ de rebus haberet
Interea rutuli portis omnibȝ instant
Aduenit eneas multis atȝ milibȝ heros
Mars uocat: et totis impugna cū uiribȝ itur
Mittit pallanta potens in prelia turn⁹
Eduntur qui ducens / cedit et sine noie uulgus
Subtrahitur pugna iunonis noie turnus
Æneas prestat mezenti cede parata
Et lausum inuicta perimit per ulnera dextra
Mox ultor nati mezentius occidit ipse

Panditur interea dom⁹ oīpotētis olimpi
Conciliūq; uocat diuuȝ pater atq; hoīuȝ rex
Sideream in sedem t̄ras unde arduus oēs
Castra q; dardaniduȝ aspectat: ꝑplosq; latinos
Considunt tectis bipatentibȝ: incipit ipse
Celicole magni: quia nam sententia uobis
Versa retro. tātum qȝ aīs certatis iniquis
Abnueraȝ bello italiaȝ concurrere theucris
Que contra uetituȝ discordia: qs metus aut hos
Aut hos arma sequi: ferrumq; lacessere suasit
Adueniet iustum pugne ne arcessite tempus
Cum fera cartago: romanis arcibȝ olim
Exitiuȝ magnuȝ / atq; alpes immittet apertas
Tum certare odiis. tuȝ res rapuisse licebit
Nunc sinite: et placituȝ leti componite fedus
Iuppiter hec paucis: at non ven⁹ aurea contra
Pauca refert

O pater o hominum divumque eterna potestas
Namque aliud quid sit quod iam implorare queamus
Cernis ut insultent rutuli. turnusque feratur
Per medios insignis equis tumidusque secundo
Marte ruat: non clausa tegunt iam menia theucros
Quin intra portas: atque ipsis prelia miscent
Aggeribus murorum. et inundant sanguine fosse
Eneas ignarus abest. numquam ne levari
Obsidione sines. muris iterum imminet hostis
Nascentis troie: nec non exercitus alter
Atque iterum in theucros etolis surget ab altis
Titides. equidem credo mea vulnera restant
Et tua progenies mortalia demoror arma
Si sine pace tua: atque invito numine troes
Italiam petiere: luant peccata. neque illos
Iuveris auxilio: sin tot responsa secuti
Que superi manesque dabant. cur nunc tua quisquam
Vertere iussa potest: aut cur nova condere fata
Quid repetam ericinio in littore classes
Quid tempestatum regem: ventosque furentes
Eolia excitos: aut actam nubibus irim
Nunc etiam manes hec intemptata manebat
Sors rerum movet. et superis immissa repente
Alecto medias italum bachata per urbes
Nil super imperio moveor. speravimus ista
Dum fortuna fuit. vincant quos vincere mavis
Si nulla est regio theucris: quam det tua coniunx
Dura per eversse genitor fumantia troye

E xcidia obteſtor liceat dimittere ab armis
I ncolumem aſchanium. liceat ſupereſſe nepotem
E neas ſane ignotis. Iactetur in undis
E t quacumque uiam dederit fortuna ſequatur
H unc tegere: et dira ualeam ſubducere pugne
E rimathus est celſa mihi paphos. atque cithera
I daliequae: domus poſitis inglorius armis
E xigat hic euum: magna ditione iubeto
C artago premat auſoniam. nichil urbibus inde
O bſtabit tiriis. quid peſtem euadere belli
I uuit. et argolicos medium fugiſſe per ignes
T otque maris uaſte. quod exhauſta pericula terre
D um latium teucri recidiuaque pergama querunt
N on ſatius cineres patrie inſediſſe ſupremos
A tque ſolum quo troia fuit. xanthum et ſimoenta
R edde oro miſeris. iterumque reuoluere caſus
D a pater iliacos teucris. tum regia Iuno
A cta furore graui. quid alta ſilentia cogis
R umpere. et obductum uerbis uulgare dolorem
E neam hominum quiſquam diuumque ſubegit
B ella ſequi. aut hoſtem regi ſe inferre latino
I taliam petiit fatis auctoribus. eſto
C aſſandre impulſus furiis: num linquere caſtra
O rtati ſumus. aut uitam committere uentis
N um puero ſumma belli. num credere muros
T irrhenamque fidem. aut gentes agitare quietas
Q uis deus in fraudem. que dura potentia nostra
E git hic ubi Iuno. demiſſe uel nubibus iris

Indignum eſt italos

Indignū est italos troyam circumdare flāmis
Nascentem: et patria turnuz consistere terra
Cum pilūnus auus. cum diua uenilia mater
Quid face troianos atra uiz ferre latinis
Quid soceros legere: et gremiis abducere pactas
Arua aliena iugo p̄mere. atq; auertere p̄das
Pacem orare manu. p̄figere puppibz arma
Tu potes eneā manibz subducere graium
Proq; uiro nebulaz et uentos obtendere inanes
Et potes in totidez classez conuertere nymphas
Nos aliq̄d rutulos contra iuuisse nephandū est
Eneas ignarus abest. ignarus et absit
Est paphos. idaliūq; tibi sunt alta cithera
Quid grauidam bellis urbem et corda aspera temptas.
Nos ne tibi fluxas frigie res uertere fundo
Conamur. nos an miseros qui troas achiuis
Obiecit. que causa fuit consurgere i arma
Europamq; asiamq;. et federa soluere furto
Me duce dardanius. spartaz expugnauit adulter
Aut ego tela dedi. foui ue cupidine bella
Tunc decuit metuisse tuis: nūc sera querelis
Aut surgis iustis: et irrita iurgia iactas
Talibz orabat. Juno cunctiq; fremebant
Celicole assensu uario. ceu flamina prima
Cum dep̄hensa fremūt siluis. et ceca uolutant
Murmura uenturos. nautis p̄dentia uentos
Tum pater omnipotens rerū cui summa potestas
Infit eo dicente. deuz domus alta silescit

Et tremefacta solo tellus. silet arduus ether
Tum zephiri posuere premit placata equora pontus
Accipite ergo animis. atque hec mea figite dicta
Quandoquidem ausonios coniungi federe teucris
Haud licitum. nec vestra capit discordia finem
Que cuique est fortuna hodie quam quisque secat spem
Tros. rutulus ve fuat: nullo discrimine habebo
Seu fatis italum castra obsidione tenentur
Sive errore malo troye. monitisque sinistris
Nec rutulos solvo. sua cuique exorsa laborem
Fortunamque ferent. rex iuppiter omnibus idem
Fata viam invenient. stigii per flumina fratris
Per pice torrentes atraque voragine ripas
Annuit: et totum nutu tremefecit olimpum
Hic finis fandi. solio tum iuppiter aureo
Surgit. celicole medium quem ad limina ducunt
Interea rutuli portis circum omnibus instant
Sternere cede viros. et menia cingere flammis
At legio eneadum vallis obsessa tenetur
Nec spes ulla fuge: miseri stant turribus altis
Nequiquam: et rara muros cinxere corona
Asius umbrasides hicetaoniusque timoethes
Assaracique duo et senior cum castore tibris
Prima acies: hos germani sarpedonis ambo
Et clarus et themon licia comitantur ab alta
Fert ingens toto conixus corpore saxum
Haud partem exiguam montis lirnesius agmon
Nec clitio genitore minor. nec fratre menestheo

Hi iaculis certant illi defendere saxis
Molirique ignem: nervoque aptare sagittas
Ipse inter medios veneris iustissima cura
Dardanius caput: ecce puer detectus honestum
Qualis gemma micat: fulvum que dividit aurum
Aut collo decus: aut capiti vel quale per artem
Inclusum buxo: aut oricia terebintho
Lucet ebur. fusos cervix cui lactea crines
Accipit. et molli subnectit circulus auro
Te quoque magnanime viderunt ismare gentes
Vulnera derigere: et calamos armare veneno
Meonia generose domo, ubi pinguia culta
Exercentque viri pactolusque irrigat auro
Adfuit et mnestheus: quem pulsi pristina turni
Aggere murorum sublimem gloria tollit
Et capis hinc nomen campane ducitur urbi
Illi inter sese duri certamina belli
Contulerant: media eneas freta nocte secabat
Namque ut ab euandro castris ingressus etruscis
Regem adit. et regi memorat nomenque genusque
Quid ve petat. quid ve ipse ferat. mezentius arma
Que sibi conciliet. violenta pectora turni
Edocet. humanis que sit fiducia rebus
Admonet immiscetque preces. haud fit mora tarchon
Iungit opes, fedusque ferit. tum libera fatis
Classem conscendit iussis gens lidia divum
Externo commissa duci. eneia puppis
Prima tenet rostro. phrigios subiuncta leones

Imminet ida super profugis gratissima theucris
Hic magnus sedet eneas. secumque uolutat
Euentus belli uarios. pallasque sinistro
Affixus lateri. iam querit sidera opace
Noctis iter. iam que passus terraque marique
Pandite nunc helicona dee. cantusque mouete
Que manus interea tuscis comitetur ab oris
Eneam armetque rates. pelagoque uehatur
Massicus erata princeps secat equora tigri
Sub quo mille manus iuuenumque menia clusi
Quique urbem liquere cosas: quis tela sagitte
Corytique leues humeris. letifer arcus
Vna toruus abas. huic totum insignibus armis
Agmen et aurato fulgebat apolline puppis
Sexcentos illi dederant populonia mater
Expertos belli iuuenes. ast ilua trecentos
Insula inexhaustis calibum generosa metallis
Tertius ille hominum diuumque interpres asillas
Cui pecudum fibre: celi cui sidera parent
Et lingue uolucrum. et presagi fulminis ignes
Mille rapit densos acie atque horrentibus hastis
Hos parere iubent alphee ab origine pise
Vrbs etrusca solo sequitur pulcherrimus astur
Astur equo fidens: et uersi coloribus armis
Tercentum adiciunt: mens omnibus una sequendi
Qui cerete domo: qui sunt minionis in armis
al' phirgi Et pirgi ueteres intempestaeque grauisce
Non ego te ligurum ductor fortissime bello

Transierim cigne. et paucis comitate cupavo
Cuius olorine surgunt de vertice penne
Crimen amor vestrum. formeque insigne paterne
Namque ferunt luctu cignum phetontis amati
Populeas inter frondes umbramque sororum
Dum canit. et mestum musa solatur amorem
Canentem molli pluma duxisse senectam
Linquentem terras et sydera voce sequentem.
Filius equales comitatus classe catervas
Ingentem remis centaurum promovet ille
Instat aque saxumque undis inmane minatur
Arduus. et longa sulcat maria alta carina.
Ille etiam patriis agmen ciet ocnus ab oris
Fatidice mantos. et tusci filius amnis
Qui muros matrisque dedit tibi mantua nomen
Mantua dives avis: sed non genus omnibus unum
Gens illi triplex. populi sub gente quaterni
Ipsa caput populis. tusco de sanguine vires
Hinc quoque quingentos in se mesentius armat
Quos patre benaco vellatus harundine glauca
Mincius infesta ducebat in equora pinu
It gravis aulestes. centenaque arbore fluctum
Verberat asurgens. spumant vada marmore verso
Hunc vehit inmanis triton et cerula concha
Exterrens freta. cui laterum tenus ispida nanti
Frons hominem prefert. in pristim desinit alvus
Spumea semifero sub pectore murmurat unda
Tot proceres lecti ter denis navibus ibant

Subsidio troie. et campos salis ere secabant
Iamque dies celo concesserat. almaque curru
Noctivago phebe medium pulsabat olimpum
Eneas. neque enim membris dat cura quietem
Ipse sedens clavumque regit. velisque ministrat
Atque illi medio spatio chorus ecce suarum
Occurrit comitum nymphe. quas alma cibelle
Numen habere maris. nymphasque e navibus esse
Iusserat. innabant pariter fluctusque secabant
Quot prius erate steterant ad littora prore
Agnoscunt longe regem lustrantque choreis
Quarumque fandi. doctissima cimodocea
Pone sequens dextra puppim tenet. ipsaque dorso
Eminet: ac leva tacitis subremigat undis
Tunc sic ignarum alloquitur. vigilasne deum gens
Enea vigila. et velis inmitte rudentes
Nos sumus idee sacro de vertice pinus
Nunc pelagi nymphe. classis tua. perfidus et nos
Precipites ferro rutulus flammaque premebat
Rupimus invite tua vincula: teque per equor
Querimus. hanc genitrix faciem miserata refecit
Et dedit esse deas. evique agitare sub undis
At puer ascanius muro fossisque tenetur
Tela inter media. atque horrentes marte latinos
Iam loca iussa tenet. forti permixtus etrusco
Archas eques. medias illis opponere turmas
Ne castris se iungant: certa est sententia turno
Surge age: et aurora socios veniente vocari

Primus in arma iube et clipeum cape. quem dedit ipse
Inuictum ignipotens. atque oras ambiit auro
Crastina lux mea si non irrita dicta putaris
Ingentes rutule spectabit cedis aceruos
Dixerat. et dextra discedens impulit altam
Haud ignara modi. puppim fugit illa per undas
Ocior et iaculo: et uentos equante sagitta
Inde alie celerant cursus. stupet inscius ipse
Tros anchisiades: animos tamen omine tollit
Tum breuiter supra aspectans conuexa precatur
Alma parens idea deum cui dindima cordi
Turrigereque urbes biiugique ad frena leones
Tu michi nunc pugne princeps. tu rite propinques
Augurium: phrigibusque adsis pede diua secundo
Tantum effatus. et interea reuoluta ruebat
Matura iam luce dies. noctemque fugarat
Principio sociis edicit signa sequantur
Atque animos aptent armis. pugneque parent se
Iamque in conspectu teucros habet. et sua castra
Stans celsa in puppi clipeum cum deinde sinistra
Extulit ardentem: clamorem ad sydera tollunt
Dardanide e muris spes addita suscitat iras
Tela manu iaciunt: quales sub nubibus atris
Strimonie dant signa grues. atque ethera tranant
Cum sonitu. fugiuntque notos clamore secundo
At rutulo regi ducibusque ea mira uideri
Ausoniis donec uersas ad littora puppes
Respiciunt. totumque adlabi classibus equor

Ardet apex capiti cristisque ad uertice flamma
Funditur et uastos umbo uomit aureus ignes
Non secus ac liquida. si quando nocte comete
Sanguinei lugubre rubent. aut sirius ardor
Ille sitim morbosque ferens mortalibus egris
Nascitur et leuo contristat lumine celum
Haud tamen audaci turno fiducia cessit
Littora precipere. et uenientes pellere terra
Ultro animos tollit dictis: atque increpat ultro
Quod uotis optastis adest perstringere dextra
In manibus mars ipse uiris. nunc coniugis esto
Quisque sue tectique memor. nunc magna referto
Facta patrum ultro occurramus ad undam
Dum trepidi egressique labant uestigia prima
Audentes fortuna iuuat. premit alta timentes
Hec ait et secum uersat quos ducere contra
Vel quibus obsessos possit concredere muros
Interea eneas socios de puppibus altis
Pontibus exponit: multi seruare recursus
Languentis pelagi: et breuibus se credere saltu
Per remos alii speculatus littora tarchon
Qua uada non sperat: nec fracta remurmurat unda
Sed mare inoffensum. crescenti adlabitur estu
Aduertit subito proras. sociosque precatur
Nunc o lecta manus ualidis incumbite remis
Tollite ferte rates. inimicam findite rostris
Hanc terram sulcumque sibi premat ipsa carina
Frangere nec tali puppim statione recuso

A rrepta tellure semel. que talia postquam
E ffatus tarchon. socii consurgere tonsis
S pumantesque rates aruis inferre latinis
D onec rostra tenent siccum. et sedere carine
O mnes innocue: sed non puppis tua tarchon
N amque inflicta uadis dorso dum pendet iniquo
A nceps sustentata diu: fluctusque fatigat
S oluitur. atque uiros mediis exponit in undis
F ragmina remorum: quos et fluitantia transtra
I mpediunt: retrahitque pedes simul unda relabens
N ec turnum segnis retinet mora. sed rapit acer
T otam aciem in theucros. et contra in littore sistit
S igna canunt. primus turmas inuasit agrestes
E neas omen pugne. strauitque latinos
O cciso therone uirum qui maximus ultro
E neam petit: huic gladioque per erea scuta
P er tunicam squalentem auro latus haurit apertum
I nde licham ferit exsectum iam matre perempta
E t tibi phebe sacrum: casus euadere sacri ferri
Q uo licuit paruo: nec longe cissea durum
I mmanemque gian sternentes agmina claua
D eicit leto. nichil illos herculis arma
N ec ualide iuuere manus genitorque melampus
A lcide comes. usque graues dum terra labores
P rebuit ecce pharo uoces dum iactat inertes
I ntorquens iaculum clamanti sistit in ore
T u quoque flauentem prima lanugine malas
D um sequeris clitium infelix noua gaudia cidon

Dardania stratus dextra securus amorum
Qui iuuenum tibi semper erant miserande lacetro
Ni fratrum stipata cohors foret obuia forci
Progenies septem numero septenaque tela.
Coniciunt. partim galea clipeoque resultant
Irrita. deflexit partim stringentia corpus
Alma uenus. fidum eneas affatur achatem.
Suggere tela mihi, non ullum dextra frustra
Torserit in rutulos: steteruntque in corpore graium
Iliacis campis. tum magnam corripit hastam
Et iacit. illa uolans. clipei transuerberat aera
Meonis. et toracha. simul cum pectore rumpit
Huic frater subit alchanor. fratremque ruentem
Sustentat dextra. traiecto missa lacerto
Protinus hasta fugit. seruatque cruenta tenorem
Dexteraque ex humero neruis moribunda pependit
Tum numitor iaculo fratris de corpore rapto
Eneam petiit: sed non et figere contra
Est licitum. magnique femur perstrinxit achate
Hic curibus fidens primeuo corpore clausus
Aduenit. et rigida driopem ferit eminus hasta.
Submentum grauiter pressa: pariterque loquentis
Vocem animamque rapit traiecto gutture ille
Fronte ferit terram: et crassum uomit ore cruorem
Tres quoque treicios boree de gente suprema
Per uarios sternit casus. accurrit alesus
Aurunceque manus: subit et neptunia proles
Insignis mesapus equis. certatur limine in ipso

Ausonie magno discordes ethere venti
Prelia ceu tollunt animis et viribus equis
Non ipsi inter se · non nubila · non mare cedit
Anceps pugna diu · stant obnixa omnia contra
Aut aliter troyane acies · aciesque latine
Concurrunt · heret pede pes · densusque viro vir
At parte ex alia qua saxa rotantia late
Inpulerat · torrens arbustaque dirupta ripis
Arcadas insuetos acies inferre pedestres
Ut vidit pallas latio dare terga sequaci
Aspera quis natura loci dimittere quando
Suasit equos · unum quod rebus restat egenis
Nunc prece · nunc dictis virtutem accendit amaris
Quo fugitis socii · per vos et fortia facta
Ducis evandri nomen devictaque bella
Spemque meam patrie · que nunc subit emula laudi
Fidite ne pedibus · ferro rumpenda per hostes
Est via qua globus ille virum densissimus urget
Hac vos et pallanta ducem patria alta reposcit
Numina nulla premunt · mortali urgemur ab hoste
Mortales · totidem nobis animeque manusque
Ecce maris magna claudit nos obice pontus
Hec ait et medius densos prorumpit in hostes
Obvius huic primum fatis adductus iniquis
Fit lagus huic vellit magno dum pondere saxum
Intorto figit telo · discrimina costis
Per medium qua spina dabat · hastamque receptat
Ossibus herentem · quem non super occupat isbon

Ille quidem hec sperans. nam pallas ante ruentem
Dum furit incautum crudeli morte sodalis
Excipit. atque ensem tumido in pulmone recondit
Hinc sthelenum petit: et rheti de gente uetusta
Anchemolum thalamos ausum incestare nouerce
Uos etiam gemini rutulis cecidistis in aruis
Daucia laride thimberque simillima proles
Indiscreta suis gratusque parentibus error
At nunc dura dedit nobis discrimina pallas
Nam timbre caput euandrius abstulit ensis
Te decisa suum laride dextera querit
Semianimesque micant digiti ferrumque retractant
Arcadas accensos monitu et preclara tuentes
Facta uiri mixtus dolor et pudor armat in hostes
Tum pallas biiugis fugientem rethea preter
Traicit. hoc spacium tantumque more fuit illo
Illo namque procul ualidam direxerat hastam
Quem medius rethius incapit optime theutra — al' intercipit
Te fugiens fratremque tirent. curruque uolutus
Cedit. semianimis rutulorum calcibus arua
Ac uelut optato uentis estate coortis
Dispersa inmittit siluis incendia pastor
Correptis subito mediis extenditur una
Horrida per latos acies uulcania campos
Ille sedens uictor flammas despectat ouantes
Non aliter sociorum uirtus coit omnis in unum
Teque iuuat pallas. sed bellis acer alesus
Tendit in aduersos. seque in sua colligit arma

Hic mactat Ladona. Pheretaque Demodocumque
Strimonio dextram fulgenti diripit ense
Elatam in iugulum saxo ferit ora Thoantis
Ossaque dispersit cerebro permixta cruento.
Fata canens silvis genitor celarat Halesum
Ut senior leto canentia lumina solvit
Iniecere manum par(cae) telisque sacrarunt
Euandri quem sic palas petit ante precatus
Da nunc tibri pater ferro quod missile libro
Fortunam atque viam duri per pectus Halesi
Haec arma exuvias que viri tua quercus habebit
Audit illa deus dum texit ima(o)na Halesus
Archadio infelix telo dat pectus inermum
At non cede viri tanta perterrita Lausus
Pars ingens belli sinit agmina primus habantem
Oppositum interimit pugne nodumque moramque
Sternitur archadie proles sternuntur etrusci
Et vos o grais imperdita corpora theucri
Agmina concurrunt ducibusque et viribus equis
Extremi addensant acies nec turba moveri al' adensent
Tela que manus que sinunt. hic palas instat et urget
Hinc contra Lausus nec multum discrepat etas
Egregii forma. sed quos fortuna negarat
In patriam reditus ipsos concurrere passus
Haud tamen inter se magni regnator olimpi
Mox illos sua fata manent maiore sub hoste
Interea soror alma monet succedere Lauso
Turnum qui volucri curru medium secat agmen

Ut vidit socios tempus desistere pugne
Solus in pallanta feror, soli mi pallas
Debetur cuperem ipse parens spectator adesset
Hec ait et socii cesserunt equore iusso
At rutulum abscessu iuvenis tum dicta superba
Miratur. stupet in turno. corpusque per ingens
Lumina volvit. obitque truci procul omnia visu
Talibus et dictis it contra dicta tyranni
Aut spoliis ego iam raptis laudabor opimis
Aut leto insigni sorti pater equus utrique est
Tolle minas. fatus medium procedit in equor
Frigidus archadibus coit in precordia sanguis
Desiluit turnus biiugis. pedes apparat ire
Comminus utque leo specula cum vidit ab alta
Stare procul campis meditantem in prelia taurum
Advolat: haud alia est turni venientis ymago
Hunc ubi contiguum misse fore credidit haste
Ire prior pallas. si qua fors adiuvet ausum
Viribus imparibus magnumque ita ad ethera fatur
Per patris hospitium. et mensas quas advena adisti
Te precor alcide ceptis ingentibus adsis
Cernat semineci sibi me rapere arma cruenta
Victoremque ferant morientia lumina turni
Audiit alcides iuvenem magnumque sub imo
Corde premit gemitum lacrimas effundit inanes
Tum genitor natum dictis affatur amicis
Stat sua cuique dies. breve et inreparabile tempus
Omnibus est vite. sed famam extendere factis

Hec uirtutis opus. troie sb menibz altis
Tot nati cecidere deum qn occidit una
Sarpedon mea pgenies. et iam. sua turnuz
Fata uocant: metasqꝫ dati peruenit ad eui
Sic ait. atqꝫ oculos rutuloꝝ reicit aruis
At pallas magnis emittit uiribꝫ hastam
Vaginaqꝫ caua fulgentez diripit ensem
Jlla uolans humeri surgunt qua tegmina sũma
Jncidit. atqꝫ uiam difer molita per oras
Tandem etiaz magno strinxit de corpore turni
Hic turnus ferro pfixaz robur acuto
Jn pallanta diu librans iacit atqꝫ ita fatur
Aspice nũ mage : si nostruz pene trabile theluz
Dixerat ac clipeuz tot ferri terga tot eris
Cum pellis totiens obeat circũdata tauri
Vibranti cuspis mediuz transuerberat ictu
Loriceqꝫ moras: et pectus pforat ingens
Jlle rapit calidũ frustra de uulnere theluz
Vna eademqꝫ uia. sanguis animusqꝫ sequunt᷑
Corruit in uulnus. sonituz sup arma dedere
Et terraz hostilem moriens petit ore cruento
Quem turnus sup assistens.
Arcades hec inqt memores mea dicta referte
Euandro qualem meruit pallanta remitto
Quisqs honos tumuli: quicqd solamẽ humãdi est
Largior. haud illi stabunt eneia puo
Hospicia. a leuo pssit pede talia fatus
Exanimez rapiens inmania pondera baltei

Impressumque nefas: una sub nocte iugali
Caesa manus iuvenum foede: thalamique cruenti
Quem Clonus Eurytides multo caelaverat auro.
Quo nunc Turnus ovat spolio, gaudetque potitus.
Nescia mens hominum fati, sortisque futurae
Et servare modum rebus sublata secundis
Turno tempus erit magno cum optaverit emptum
Intactum Pallanta: et cum spolia ista diemque
Oderit. at socii multo gemitu lacrimisque
Impositum scuto referunt Pallanta frequentes
O dolor atque decus magnum rediture parenti
Haec te prima dies bello dedit. haec eadem aufert
Cum tamen ingentes Rutulorum linquis acervos
Nec iam fama mali tanti: sed certior auctor
Advolat Aeneae tenui discrimine leti
Esse suos tempus versis succurrere Teucris
Proxima quaeque metit. gladio latumque per agmen
Ardens limitem agit. ferro te Turne superbum
Caede nova quaerens. Pallas Euander in ipsis
Omnia sunt oculis mensae. quas advena primas
Tunc adiit dextraeque datae. Sulmone creatos
Quattuor hic iuvenes. totidem quos educat Ufens
Viventes rapit inferias, quos immolet umbris
Captivoque rogi perfundat sanguine flammas
Inde Mago procul infensam contenderat hastam
Ille astu subit. at tremibunda supervolat hasta
Et genua amplectens effatur talia supplex
Per patrios manes: et spes surgentis Iuli

Te precor. hanc animam.

Te precor. hanc animam serues gnatoque patrique
Est domus alta. iacent penitus defossa talenta
Celati argenti. sunt auri pondera facti
Infectique michi. non hic uictoria theucrum
Vertitur aut anima una dabit discrimina tanta
Dixerat. eneas contra cui talia reddit
Argenti atque auri memoras que multa talenta
Gnatis parce tuis: belli commercia turnus
Sustulit ista prior iam tum pallante perempto
Hoc patris anchise manes. hoc sentit iulus
Sic fatus galeam leua tenet: atque reflexa
Ceruice orantis capulo tenus adigit ensem
Nec procul hemonides phebi triuieque sacerdos
Infula cui sacra redimibat tempora uitta
Totus collucens ueste atque insignibus armis
Quem congressus agit campo. lapsumque superstans
Immolat. ingentique tegit umbra. arma serestus
Lecta refert humeris. tibi rex gradiue tropheum
Instaurant acies uulcani stirpe creatus
Ceculus et ueniens marsorum montibus umbro
Dardanides contra furit anxius. ense sinistram
Et totum clipei ferro deiecerat orbem
Dixerat ille aliquid magnum uimque affore uerbo
Crediderat, celoque animum fortasse ferebat
Caniciemque sibi et longos promiserat annos
Tarquitus exultans contra fulgentibus armis
Siluicole fauno driope quem nympha crearat
Obuius ardenti sese obtulit. ille reducta

Loricã clipeiq; ingens on⁹ inpedit hasta
Tũ caput orantis / neqq̃ƺ et mlta parantis
Dicere deturbat terre: truncũq; tepente
Provoluens sup̃ hec inimico pectore fatur.
Istic nunc metuende iace / non te optima mat̃
Condet humi patrioue onerabit mẽbra sepulc°
Alitibȝ linq̃re feris / aut gurgite mersũ
Vnda feret pisces q; impasti uulnera lambent
Protin⁹ Ant̃ũ et lucan p̃ma agmina turni
Persequitur · fortemq; numan · fuluũq; camertẽ / Flauū
Magnanimo uolscente satũ ditissim⁹ agri
Qui fuit ausonidũ: et tacitis regnauit amiclis
Egeon qualis centũ cui brachia dicunt
Centenasq; man⁹: quinquaginta oribȝ ignẽ
Pectoribȝ q; arsisse iouis cũ fulmĩa cont̃
Tot paribȝ streperet clipeis: tot stringeret enses
Sic toto eneas deseuit in equore uictor
Vt semel intepuit mucro: qn ecce nifei
Quadriiuges in equos · adũsaq; pectora tendit
Atq; illi longe gradientẽ et dira frementẽ
Vt uidere · metu ũsi: retroq; ruentes
Effunduntq; ducẽ: rapiuntq; ad littora curr⁹
Interea biiugis infert se lucag⁹ albis
In medios · fraterq; liger : sȝ frater habenis
Flectit equos · strictũ rotat acer lucag⁹ ensem
Haud tulit eneas · tanto furore feruentes
Irruit · adũsaq; ingens apparuit hasta
Cui liger in flamans

Non diomedis equos: nec currum cernis achilis
Aut phrigie campos. nunc belli finis et evi
hys dabitur terris vesano talia late
Dicta volant ligeri. sed non et troius heros
Dicta parat contra iaculum nam torquet in hostes
Leucagus ut pronus pendens in verbera telo
Ammonuit biiugos proiecto dum pede levo
Aptat se pugne subit oras hasta per imas
Fulgentis clipei. tum levum perforat ignem
Excussus curru moribundus volvitur arvis
Quem pius eneas dictis affatur amaris
Leucage tuos nulla currus fuga segnis equorum
Prodidit. aut vane vertere ex hostibus umbre
Ipse rotis saliens iuga deseris hec ita fatus
Arripuit biiugos frater tendebat inertes
Infelix palmas curru delapsus eodem
Perte. per qui te talem genuere parentes
Vir troiane sine hanc animam miserere precantis
Pluribus ornati eneas aut talia dudum
Dicta dabas morere: et fratrem ne desere frater
Tum latebras anime pectus mucrone recludit
Talia per campos edebat funera ductor
Dardanius torrentis aque turbinis atri
More furens tandem erumpunt et castra relinquit
Ascanius. et ne quicquam obsessa iuventus
Iunonem interea compellat iupiter ultro
O germana mihi atque eadem gratissima coniunx
Ut rebare venus. nec te sententia fallit
Troianas sustentat opes. non vivida bello

Dextra dirus aius ferox patiensque pericli
Cui Juno summissa quid o pulcherrime coniux
Sollicitas egram: et tua tristia dicta timentem
Si mihi que quondam fuerat quamque esse decebat
Vis in amore foret. non hoc mihi namque negares
Omnipotens quin et pugne subducere turnum
Et dauno possem incolumem seruare parentis
Nunc pereat teucrisque pio det sanguine penas
Ille tamen nostra deducit origine nomen
Pilumnusque illi quartus pater. et tua larga
Sepe manu multisque onerauit limina donis
Cui rex etherei breuiter, sic fatur olimpi
Si mora presentis leti tempusque caduco
Oratur iuueni. meque hec ita ponere sentis
Tolle fuga turnum. atque instantibus eripe fatis
Hactenus indulsisse uacat sin altior istis
Sub precibus uenia ulla latet. totumque moueri
Mutari ue putas bellum spes pascis inanes
Cui iuno allacrimans. quod si quod uoce grauaris
Mente dares. atque hec turno rata uita maneret
Nunc manet insontem grauis exitus. haud ego ueri
Vana ferorque o potius formidine falsa
Ludar: et in melius tua qui potes orsa reflectas
Hec ubi dicta dedit celo se protinus alto
Misit agens. hyemem nimbo succincta per auras
Iliacam aciem: et laurentia castra petiuit
Tum dea nube caua tenuem sine uiribus umbram
In faciem enee uisu mirabile monstrum

Dardaniis ornat telis. clipeumque iubasque
Diuini assimulat capitis: dat inania uerba
Dat sine mente sonum: gressusque effingit euntis
Morte obita qualis fama est uolitare figuras
Aut que sopitos deludunt somnia sensus
At primas leta ante acies exultat ymago
Irritatque uirum telis et uoce lacessit
Instat cui turnus. stridentemque eminus hastam
Conicit illa dato uertit uestigia tergo
Tum uero eneam auersum ut cedere turnus
Credidit: atque animo spem turbidus hausit inanem
Quo fugis enea. thalamos ne desere pactos
Hac dabitur dextra tellus quesita per undas
Talia uociferans sequitur. strictumque coruscat
Mucronem. nec ferre uidet sua gaudia uentos
Forte ratis celsi coniuncta crepidine saxi
Expositis stabat scalis. et ponte parato
Qua rex clusinis aduectus osinius oris
Huc sese trepida enee fugientis imago
Conicit in latebras. nec turnus segnior instat
Exuperatque moras. et pontes transilit altos
Vix proram attigerat rumpit saturnia funem
Auulsamque rapit reuoluta per equora nauem
Illum autem eneas absentem in prelia poscit
Obuia multa uirum dimittit corpora morti
Tum leuis aut ultra latebras iam querit imago
Sed sublime uolans nubi se inmiscuit atre
Tum turnum medio. interea fert equore turbo

Respicit ignarus rerum ingratusque salutis
Et duplices cum uoce manus ad sydera tendit
Omnipotens genitor tanto me crimine dignum
Duxisti: et tales uoluisti expendere penas
Quo feror unde abii: que me fuga quemue reducit
Laurentisne iterum muros. aut castra uidebo
Quid manus illa   qui me meaque arma secuti
Quosne nephas omnes infanda in morte reliqui
Et nunc pallantes uideo gemitumque cadentum
Accipio quid agam: aut que iam satis ima dehiscat (asspicio)
Terra mihi. uos o potius miserescite uenti
In rupes in saxa uolens: uos turnus adoro
Ferte ratem, seuisque uadis inmittite sirtes
Quo neque me rutuli: nec conscia fama sequatur
Hec memorans animo nunc huc nunc fluctuat illuc
An sese mucrone ob tantum dedecus amens
Induat. et crudum per costas exigat ensem
Fluctibus an iaciat mediis et litora nando
Curua petat: teucrumque iterum se reddat in arma
Ter conatus utramque uiam. ter maxima Juno
Continuit/iuuenemque animum miserata repressit
Labitur alta secans fluctuque estuque secundo
Et patris antiquam dauni defertur ad urbem
At iouis interea monitis mesentius ardens
Succedit pugne teucros inuadit ouantes
Concurrunt tirrene acies. atque omnibus uni
Uni odiisque uiro telisque frequentibus instat
Ille uelut rupes. uastumque prodidit in equor

Obuia uentoruz furijs expostaq; ponto
Vim cunctam: atq; minas pfert celiq; marisq;
Ipsa inmota manens prolem dolichaonis ebruz
Sternit humi: cum quo latagu palmumq; fugacem
Sed latagum saxo: atq; ingenti fragmine montis
Occupat os faciemq; aduersa poplite palmuz
Succiso uolui segnem sit. armaq; lauso
Donat hre humeris: et uertice figere cristas
Nec non euantez phriguz paridisq;
Equalez comitezq; una quez nocte theana
In lucem genitori amico dedit, et face pregnas
Cisseis regina parim creat urbe paterna
Occubat: ignaruz laurens habet ora mimanta
Ac uelut ille canuz morsu de montibz altis
Actus aper multos uesulus quez pinifer annos
Defendit. multosq; palus laurentia silua
Pascit harundinea, postq; inter recia uentu est
Substitit. infremuitq; ferox: et i horruit armos
Nec cuiq; irasci ppius ue accedere uirtus
Sed iaculis tutisq; procul clamoribz instant
Aut aliter iuste quib; est mesentius ire
Non ulli est animus stricto concurrere ferro
Missilibz longe est uasto clamore lacessunt
Ille autez impauidus ptes cunctat in oes
Dentibz infrendens: et tergo decutit hastas
Venerat antiquis corithi de finibz acron
Graius ho infectos linquens pfugus hymeneos
Hunc ubi miscentez longe media agmina uidit

Purpureꝰ pennis: et pacte coniugis ostro
Impastus: stabula alta leo ceu sepe p agrans
Suadet eim ue sana fames · si forte fugacem
Conspexit capreā · aut surgentem · et ī cornua ceruū
Gaudet / hians im mane · comasqȝ arexit / et heret
Visceribus super accūbens · lauit ipba teter ora cruor
Sic ruit in densos a la cer mesentius hostes
Sternitur in felix acron · et calcibȝ atram
Tundit humū expirans · in fracta qȝ tela cruentat
Atqȝ idem fugientem aut est indignatꝰ oroden
Sternere · nec iacta cecū dare cuspide uulnus
Obuius aduerso qȝ occurrit se qȝ uiro uir
Contulit: aut furto melior · sȝ fortibȝ armis
Tū super abiectū posito pede nixus et hasta
Pars belli aut temnenda uiri iacet alter orodes
Conclamant socij letū peana secuti
Ille autē expirans non me quicūqȝ es ī ulto
Victor nec longū letabere · et quoqȝ fata
Prospectant paria · atqȝ eadē mox arua tenebis
At quē subridens mixta mesentius ira
Nunc morere · ast de me diuū paī atqȝ hoīū rex
Viderit · hec dicens eduxit corpore telum
Olli dira quies oculos et ferreꝰ urget
Somnus · in eternū clauduntur lumina noctē
Cedicus alcathoū · obtruncat sacrator idaspen
Partheniū qȝ rapo · et pduū uirib' orsen.
Messapus clonium qȝ · lichaoniū qȝ erithaten
Illum in frenis equi lapsu tellure iacentem
Hunc peditē pedes · et licius processerat agis

Quem tamen aut expertem. Valerus virtutis avite
Deiecit Acronum. Salius Saliumque Nealces
Insignis iaculo. et longe fallente sagitta
Iam gravis equabat luctus: et mutua mavors
Funera cedebant pariter. pariterque ruebant
Victores victique. neque his fuga nota neque illis
Dii iovis in tectis iram miserantur inanem
Amborum. et tantos mortalibus esse labores
Hinc venus. hinc contra spectat saturnia iuno
Pallida tisifone media inter milia sevit
At vero ingentem quatiens mesentius hastam
Turbidus ingreditur campo. quam magnus orion
Cum pedes incedit medii per maxima nerei
Stagna viam scindens humero supereminet undas
Aut summis referens annosam montibus ornum
Ingrediturque solo. et caput inter nubila condit
Talis se vastis infert mesentius armis
Huic contra eneas speculatus in agmine longo
Obvius ire parat. manet imperterritus ille
Hostem magnanimum opperiens. et mole sua stat
Atque oculis spacium emensus quantum satis haste
Dextra mihi deus. et telum quod missile libro
Nunc adsint. voveo predonis corpore raptis
Indutum spoliis ipsum te lause tropheum
Æneae. dixit stridentemque eminus hastam
Iecit. at illa volans clipeo est excussa proculque
Ægregium autorem latus inter et ilia figit
Herculis auctorem comitem. qui missus ab argis

H esit euandro: atq; itala consederat urbe
S ternit' in felix alieno ulnere. celuq;
A spicit et dulcens moriens reminiscit' argos
T um pius eneas hastā iacit. illa p orbem
E re cauū triplici per linea terga tribꝫ q;
T ransiit et textū tauris opus ima q; sedit
I nguine: sꝫ uires haut ptulit ocius ensem
E neas uiso tirreni sanguine letus
E ripit a femore: et trepidanti feruid' i stat
I ngemuit cari grauiter genitoris amore
V t uidit lausus. lacrimeq; p ora uolute
H ic mortis dure casū. tua q; optima facta
S i qua fidem tanto est opi latura uetustas
N ec equidem te te iuuenis memorande silebo
I lle pedem referens et in utilis i q; ligatus
C edebat. clipeo q; inimicū hastile trahebat
P roripuit iuuenis. se se q; inmiscuit armis
I am q; a surgentis dextre plagam q; ferentis
E nee subiit mucronē. ipsū q; morando
S ustinuit: socii magno clamore sequunt'
D um genitor nati palma protect' abiret
T ela q; coniciunt. pturbant q; emin' hostē
M issilibꝫ. furit eneas tectus q; tenet se
A c uelut effusa si qn grandine nymbi
P recipitant. oīs campis diffugit arator
O mnis et agricola. et tuta latet arce uiator
A ut amnis ripis: aut alti fornice saxi
D um pluit in terris. ut possit sole reducto

Exercere diem sic obrutus undique telis
Eneas nubes belli dum detinet omnes
Sustinet et lausum increpat lausoque minatur
Quo moriture ruis maioraque uiribus audes
Fallit te incautum pietas tua nec minus ille
Exultat demens saeue iamque altius ire
Dardanio surgunt ductori extremaque lauso
Parce fila. ualidum namque exigit ensem
Per medium eneas iuuenem totumque recondit
Transiit et mucro leuia arma minacis
Et tunicam molli mater quam texerat auro
Impleuitque sinum sanguis tum uita per auras
Concessit mesta ad manes corpusque reliquit
At uero ut uultum uidit morientis et ora
Ora modis anchisiades pallentia miris
Ingemuit miserans grauiter dextramque tetendit
Et mentem patrie subiit pietatis ymago
Quid tibi nunc miserande puer pro laudibus istis
Quid pius eneas tanta dabit indole dignum
Arma quibus letatus habe tua teque parentum
Manibus et cineri si qua est ea cura remitto
Hoc tamen infelix miseram solabere mortem
Æneae magni dextra cadis increpat ultro
Cunctantes socios et terra sublevat ipsum
Sanguine turpantem comptos de more capillos
Interea genitor tiberini ad fluminis undam
Vulnera siccabat limphis corpusque lauabat
Arboribus acclinis trunco procul erea ramis

Dependet galea. et prato gravia arma quiescunt
Stant lecti circum iuvenes ipse eger anhelans
Colla fovet fusus propexam in pectore barbam
Multa super Lauso rogitat multosque remittit
Qui revocent. mestique ferant mandata parentis
At Lausum socii exanimem super arma ferebant
Effera vis animi. contra tirrenus ut auras
Suspiciens hausit celum mentemque recepit
Hostis quid amare increpitas mortemque minaris
Nullum in cede nephas: nec sic ad prelia veni
Nec tecum meus pepigit mihi federa Lausus
Unum hoc per si qua est victis venia hostibus oro
Corpus humo patiare tegi. scio acerba meorum
Circumstare odia hunc oro defende furorem
Et me consortem nati concede sepulchro
Hec loquitur iugulo aut insius accipit ensem
Undantique animam diffundit in arma cruore

Undecimo victa est non equo marte camilla
Constituit marti spoliorum ex hoste humandis
Exanimumque patri natum pallanta remittit
Iura sepulture tribuit teucrisque latinis
Euander patrios affectus edit in urbe
Corpora cesa virum passim digesta cremantur
Legati referunt diomedem arma negasse
Drances et turnus leges equantur latino
Concurrunt dictis eneas imminet urbi
Pugnatur. vincit teucros. cadit alta camilla

Deinde ducis castris donec cessere minantur

Oceanum interea surgens aurora reliquit
Eneas quamquam et sociis dare tempus humandis
Precipitant cure. turbataque funere mens est
Vota deum primo victor solvebat Eoo
Ingentem quercum decisis undique ramis
Constituit tumulo. fulgentiaque induit arma
Mesenti ducis. exuvias tibi magne trophaeum
Bellipotens. aptat rorantes sanguine cristas
Telaque trunca viri: et bis sex thoraca petitum
Perfossumque locis clipeumque ex aere sinistre
Subligat: atque ensem collo suspendit eburnum
Turba ducum sic incipiens ortatur ovantes
Maxima res effecta viri timor omnis abesto
Quod super est hec sunt spolia et de rege superbo
Primitie manibusque meis Mesentius hic est
Nunc iter ad regem nobis murosque latinos
Arma parate animis: et spe presumite bellum
Ne qua mora ignaros ubi primum vellere signa
Annuerint superi: pubemque educere castris
Impediat: segnesque metu sententia tardet
Interea socios inhumataque corpora terre
Mandemus qui solus honos Acheronte sub imo est
Ite ait egregias animas que sanguine nobis
Hanc patriam peperere suo decorate supremis
Muneribus. mestamque Evandri primus ad urbem
Mittatur pallas: quem non virtutis egentem

Abstulit atra dies. et funere mersit acerbo
Sic ait illacrimans: recipitque ad limina gressum
Corpus ubi exanimi positum pallantis acetes
Seruabat senior qui parthasio euandro
Armigerante fuit. sed non felicibus eque
Flentes ingentem. atque ingenti uulnere uictum
Agnouit longe gemitum presaga mali mens
Canitiem multo deformat puluere. et ambas
Ad celum tendit palmas et corpore inheret
Tantane me tenuit uiuendi nate uoluptas
Ut pro me hostili paterer succedere dextre
Quem genui. tua ne hec genitor per uulnera seruor
Morte tua uiuens. heu nunc misero mihi demum
Exitium infelix. nunc alte uulnus adactum
Idem ego nate tuum maculaui crimine nomen
Pulsus ob inuidiam. solio sceptrisque paternis
Debueram patrie penas odiisque meorum
Omnes per mortes animam sontem ipse dedissem
Nunc uiuo. neque adhuc homines lucemque relinquo
Sed linquam. simul hec dicens attollit in egrum
Se femur: et quamquam uis alto uulnere tardet
Haud deiectus equum duci iubet. hoc decus illi
Hoc solamen erat bellis hoc uictor abibat
Omnibus alloquitur merentem: et talibus infit
Rhebe diu res si qua diu mortalibus ulla est
Uiximus. haud hodie uictor spolia illa cruenta
Et caput enee referes. lausique dolorum
Ultor eris mecum. aut aperit si nulla uia uis

Occubes pariter neque enim fortissime credo
Iussa aliena pati: et dominos dignarier teucros
Dixit et exceptus tergo consueta locavit
Membra manusque ambas iaculis oneravit acutis
Ære caput fulgens. cristaque hirsutus equina
Sic cursum in medios rapidus dedit. estuat ingens
Uno in corde pudor. mixtoque insania luctu
Et furiis agitatus amor: et conscia virtus
Atque hic eneam magna ter voce vocavit
Eneas agnovit enim letusque precatur
Sic pater ille deum faciat: sic altus apollo
Incipias conferre manum.
Tantum ille effatus: et infesta subit obvius hasta
Ille autem quid me erepto sevissime nato
Terres, hec via sola fuit. qua perdere posses
Nec mortem horremus: nec divum parcimus ulli
Desine: nam venio moriturus. et hec tibi porto
Dona prius dixit. telumque intorsit in hostem
Inde aliud superatque aliud figitque volatque
Ingenti giro. sed sustinet aureus umbo
Ter circum astantem levos equitavit in orbes
Tela manu iaciens. ter secum troius heros
Immanem erato circumfert tegmine silvam
Inde ubi tot traxisse moras tot spicula tedet
Vellere: et urgetur pugna congressus iniqua
Multa movens animo iam tandem erumpit et inter
Bellatoris equi cava tempora conicit hastam
Tollit se arrectum quadrupes: et calcibus auras

Verberat effusumque equitem super ipse secutus
Implicat eiectoque incumbit cernuus armo
Clamore incendunt celum Troesque Latini
Advolat Eneas, vaginaque eripit ensem
Et super hec: ubi nunc Mezentius acer et illa
Tum comes auspicio caro datus ibat alumno
Circum omnis famulumque manus Troianaque turba
Et mestum Iliades crinem de more solute
Ut vero Eneas foribus sese intulit altis
Ingentem gemitum tunsis ad sydera tollunt
Pectoribus, mestoque inmugit regia luctu
Ipse caput nivei fultum Palantis et ora
Ut vidit, levique patens in pectore vulnus
Cuspidis Ausonie lacrimis ita fatur obortis
Te ne inquit miserande puer cum leta veniret
Invidit fortuna mihi: ne regna videres
Nostra: neque ad sedes victor veherere paternas
Non hec Evandro de te promissa parenti
Discedens dederam: cum me complexus euntem
Mitteret in magnum imperium metuensque moneret
Acres esse viros, cum dura prelia gente
Et nunc ille quidem spe multum captus inani
Fors et vota facit, cumulatque altaria donis
Nos iuvenem exanimum: et nil iam celestibus ullis
Debentem, vano mesti comitamur honore
Infelix nati funus crudele videbis
Hi nostri reditus, exoptatique triumphi — al' expectati
Hec mea magna fides, at non Evandre pudendis

V ulneribz pulsum aspicies: nc sospite dirum
O ptabis nato funus pater hey michi qntum
P residiuz ausonia: et qntuz pdis iule
H ec ubi defleuit tolli misabile corp9
I mpat: et toto lectos ex agmine mittit
M ille uiros q supremuz comitentur honorem
I ntersint qz pris lacrimis solatia luct9
E xigua ingentis miso sed debita patri
H aud segnes aliz crates et molle feretrum
A rbuteis texunt uirgis et uimine qrno
E xtructos qz thoros obtentu inbris frondis inumbrāt
H ic iuuenem agresti sblimem stramine ponunt
Q ualem uirgineo demessuz pollice florem
S eu mollis uiole. seu languentis qz iacincti
C ui neqz fulgor ad huc. nc dum sua forma recessit
N on iam mater alit tellus uires qz ministrat
T um gemias uestes auro qz ostroqz rigentes
E xtulit eneas. quas illi leta laboruz
I psa suis quondam manibz sidonia dido
F ecerat. et tenui thelas discreuerat auro
H aruz unam iuuenem supmuz mestus honorem
I nduit. arsuras qz comas obnubit amictu
M ulta qz preterea laurentis pmia pugne
A ggerat: et longo predam iubet ordine duci
A ddit equos. et thela qbus expoliauat hostem
V inxerat et post terga man9: qs mitteret umbris
I nferias/ celo sparsuros sanguie flāmas
I nductos iubet qz truncos hostilibz armis

Ipsos ferre duces. inimicaque nomina figi
Ducitur infelix evo confectus acetes
Pectora nunc fedans pugnis. nunc unguibus ora
Sternitur et toto proiectus corpore terre
Ducunt et rutulo perfusos sanguine currus
Post bellator equus positis insignibus ethon
It lacrimans guttisque humectat grandinibus ora
Hastam alii galeamque ferunt nam cetera turnus
Victor habet. tum mesta falanx teucrique sequuntur
Tirrenique duces: et versis archades armis
Postquam omnis longe comitum processerat ordo
Substitit: eneas gemituque hec addidit alto
Nos alias hinc ad lacrimas eadem horrida belli
Fata vocant salve eternum mihi maxime palla
Eternumque vale. nec plura affatus ad altos
Tendebat muros: gressumque in castra ferebat
Iamque oratores aderant ex urbe latina
Velati ramis olee. veniamque rogantes
Corpora per campos ferro que fusa iacebant
Redderet. ac tumulo sineret succedere terre
Nullum cum victis certamen. et ethere cassis
Parceret hospitibus quondam socerisque vocatis
sc. bonus Quos pius eneas haud aspernanda precantes
Prosequitur venia. et verbis hec insuper addit
Quenam vos tanto fortuna indigna latini
Implicuit bello qui nos fugiatis amicos
Pacem me exanimis: et martis sorte peremptis
Oratis equidem et vivis concedere vellem

Nec ueni · nisi fata locum sedemque dedissent
Nec bellum cum gente gero · rex nostra reliquit
Hospitia: et turni potius se credidit armis
Equius huic turnum fuerat se opponere morti
Si bellum finire manu · si pellere teucros
Apparat · his mecum decuit concurrere telis
Vixet cui uitam deus aut sua dextra dedisset
Nunc ite: et miseris supponite ciuibus ignem
Dixerat eneas · illi obstipuere silentes
Conuersique oculos · inter se atque ora tenebant
Tum senior semper odiis et crimine drances
Infensus iuueni turno · sic ore uicissim
Orsa refert · o fama ingens · ingentior armis
Vir troiane quibus celo te laudibus equem
Iustitie ne prius mirer · belline laborum
Nos uero hec patriam grati referemus ad urbem
Et te si qua uiam dederit fortuna latino
Iungemus regi · querat sibi federa turnus
Quin et fatales murorum attollere moles
Saxaque subuectare humeris troiana iuuabit
Dixerat · hec unoque omnes eadem ore fremebant
Bis senos pepigere dies · et pace sequestra
Per siluas theucri mixtique impune latini
Errauere iugis · ferro sonat alta bipenni fraxinus
Fraxinus · euertunt actas ad sidera pinus
Robora · nec cuneis et olentem scindere cedrum
Nec plaustris cessant uectare gementibus ornos
Et iam fama uolans tanti prenuntia luctus

E vandrum euandriq; domos. et menia replet
Q ue modo uictorem latio pallanta ferebat
A rchades ad portas ruere & more uetusto
F unereas rapuere faces. lucet uia longo
O rdine flammarum: et late discriminat agros
C ontra turba frigum ueniens plangentia iungit
A gmina. q postq; matres succedere tectis
V iderunt. mestam incendunt clamoribus urbem
A t non euandrum potis est uis ulla tenere
S ed uenit in medios feretro pallante reposto
P rocubuit sup. atq; heret lacrimansq; gemensq;
E t uia uix tandem uocis laxata dolore est
N on hec palla dederas pmissa parenti
C autius ut seuo uelles te credere marti
H aud ignarus eram: quantum noua gloria in armis
E t predulce decus primo certamine posset
P rimitie iuuenis misere belliq; ppinqui
D ura rudimenta. et nulli exaudita deorum
V ota precesq; mee. tuq; o sanctissima coniux
F elix morte tua. neq; in hunc seruata dolorem
C ontra ego uiuendo uici mea fata superstes
R estarem ut genitor. troum socia arma secutum
O bruerent rutuli telis. animam ipse dedissem
A tq; hec pompa domum me. non pallanta referret
N ec uos arguerim teucri. nec federa nec quas
I unximus hospitio dextras sors ista senecte
D ebita erat nostre. quod si inmatura manebat
M ors natum cessis uulscorum milibus ante

Ducentem in latium

Ducentem in latium teucros cecidisse iuvabit
Quin ego non alio digner te funere palla
Quam pius eneas · et quam magni phriges et quam
Tirrenique duces · tirrenum exercitus omis
Magna trophea ferunt · quos dat tua dextra leto
Tu quoque nunc stares in manis truncus in armis
Esset par etas et idem si robur ab annis
Turne sed infelix teucros quid demoror armis
Vadite et hec memores regi mandata referte
Quod vitam moror invisam pallante perempto
Dextra causa tua est · turnum natoque patrique
Quam debere vides · meritis vacat hic tibi solus
Fortuneque locus non vite gaudia quero
Nec fas sed nato manes perferre subimos
x Aurora interea miseris mortalibus almam
Extulerat lucem referens opera atque labores
Iam pater (eneas) iam curvo in littore tarchon
Constituere piras · huc corpora quisque suorum
More tulere patrum · subiectisque ignibus atris
Conditur in tenebras altum caligine celum
Ter circum accensos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos · ter mestum funeris ignem
Lustravere in equis ululatusque ore dedere
Spargitur et tellus lacrimis sparguntur et arma
It celo clamorque virum · clangorque tubarum
Hic alii spolia occisis directa latinis
Coniciunt igni galeas ensesque decoros
Frenaque ferventesque rotas pars munera nota

Ipsorum clipeos: et non felicia tela
Multa boum circa mactantur corpora morti
Setigerosque sues. raptasque ex omnibus agris
In flammam iugulant pecudes. tum littore toto
Ardentes spectant socios. semiustaque seruant
Busta. neque auelli possunt nox humida donec
Inuertit celum. stellis fulgentibus aptum
Nec minus et miseri diuersa in parte latini
In numeras struxere piras corpora partim
Multa uirum terre infodiunt. auectaque partim
Finitimos tollunt in agros urbique remittunt
Cetera. confuseque ingentem cedis aceruum
Nec numero. nec honore cremant. tunc undique uasti
Certatim crebris collucent ignibus agri
Tertia lux gelidam celo dimouerat umbram
Merentes altum cinerem et confusa ruebant
Ossa focis. tepidoque onerabant aggere terre
Iam uero in tectis predivitis urbe latini
Precipuus fragor. et longe pars maxima luctus
Hic matres. miseręque nurus. hic cara sororum
Pectora merentum. puerique parentibus orbi
Dirum execrantur. bellum turnique hymeneos
Ipsum armis ipsumque iubent decernere ferro
Qui regnum italię: et primos sibi poscat honores
Ingrauat hec seuus drances. solumque uocari
Testatur solum posci in certamina turnum
Multa simul contra uariis sententia dictis
Pro turno. et magnum regine nomen obumbrat

Multa virum meritis sustentat fama tropheis
Hos inter motus medio in flagrante tumultu
Ecce super mesti magna diomedis ab urbe
Legati responsa ferunt. nichil omnibus actum
Tantorum impensis operum: nichil dona neque aurum
Nec magnas valuisse preces alia arma latinis
Querenda: aut pacem troiano ab rege petendum
Deficit ingenti luctu rex ipse latinus
Fatalem eneam manifesto numine ferri
Admonet ira deum, tumulique ante ora recentes
Ergo consilium magnum primosque suorum
Imperio accitos alta inter limina cogit
Olli convenere. fluuntque ad regia plenis
Tecta viis sedet in mediis et maximus evo
Et primus sceptris haud leta fronte latinus
Atque hic legatos. ethola ex urbe remissos
Que referant fari iubet. et responsa reposcit
Ordine cuncta suo. tum facta silentia linguis
Et venulus dicto parens ita fariet infit
Vidimus o cives diomedem argivaque castra
Atque iter emensi casus superavimus omnes
Contigimusque manum qua concidit ilia tellus
Ille urbem argiripam patrie cognomine gentis
Victor gargani condebat iapigis arvis
Postquam introgressi. et coram data copia fandi
Munera prefetimus. nomen patriamque docemus
Qui bellum intulerint. que causa attraxerit arpos l' intulerit
Auditis. ille hec placido sic reddidit ore

O fortunate gentes ſaturnia regna
Antiqui auſonii: que nos fortuna quietos
Sollicitat. ſuadetq; ignota laceſſere bella
Quicūq; iliacos ferro uiolauim9 agros
Mitto ea que muris bellando exauſta ſb altis
Quos ſimois premit ille uiros i fanda ꝑ orbem
Supplicia: et ſcelerum penas expendim9 oēs
Uel ꝑamo miſeranda man9. ſit triſte minerue
Sidus et euboice cautes: ultorq; caphare9
Militia ex illa diuiſum ad litus abacti
Atrides prothei menelaus ad uſq; colūnas
Exulat. ethneos uidit ciclopas ulixes
Regna neoptolemi referam. ūſoſq; penates
Idominei et libico hbitātes littore cretes ; ł locros
Ipſe miceneus magnorum ductor achiuum
Coniugis infande. ꝑma inter limina dextra
Oppetiit. deuicta aſia ſbſedit adulter
Inuidiſſe deos patriis. ut redit9 aris
Coniugium optatum: et pulcram calidona uiderē.
Nunc etiam horribili uiſu portenta ſequūtur
Et ſocii amiſſi petierunt ethera pennis
Fluminibus q; uagantur aues. cū dira meorum
Supplicia: et ſcopulos lacrimoſis uocib; i plent
Hec adeo ex illo mihi iam ſperanda fuerunt
Tempore cum ferro celeſtia corpora demens
Appetii: et ueneris uiolaui uulnere dextram
Ne uero me me ad tales impellite pugnas
Nec mi cum theucris ullum poſt diruta bellum eſt ; ł eruta

Pergama . ne veterum memini letorve malorum
Munera que patriis ad me portastis ab oris
Vertite ad eneam et simul thela aspra contra
Contulimus cum manus. experto credite quantus
In clipeum assurgat, quo turbine torqueat hastam
Si duos preterea tales ydea tulisset
Terra viros ultro inachias venisset ad urbes
Dardanus contra et versis lugeret grecia fatis
Quicquid apud dure cessatum est menia troie
Hectoris eneeque manu victoria graium
Hesit et in decimum vestigia retulit annum
Ambo animis: ambo insignes prestantibus armis
Hic pietate prior coeant in federa dextre
Qua datur est armis concurrant arma cavete
Et responsa simul que sint rex optime regis
Audisti . et que sit magno sententia bello
Vix ea legati variusque per ora cucurrit
Ausonidum turbata fremor . ceu saxa morantur
Cum rapidos amnes . fit clauso gurgite murmur
Vicineque fremunt ripe crepitantibus undis
Ut primum placati animi . et trepida ora quierunt
Prefatus divos solio rex infit ab alto
Ante equidem summa de re statuisse latini
Et vellem et fuerat melius non tempore tali
Cogere consilium . cum muros assidet hostis ; vel obsidet
Bellum importunum cives cum gente deorum
Invictisque viris gerimus: quos nulla fatigant
Prelia nec victi possunt absistere ferro

Spem si quam ascitis ethol(u)m habuistis in armis
Ponite spes sibi quisque: sed hec quam angusta uidetis
Cetera qua rerum iaceant perculsa ruina
Ante oculos interque manus sunt omnia uestras
Nec quemquam incuso potuit que plurima uirtus
Esse fuit; toto certatum est corpore regni
Nunc adeo dubie que sit sententia menti
Expediam. et paucis animos adhibete docebo
Est antiquus ager tusco mihi proximus amni
Longus in occasum fines super usque sicanos
Aurunci rutuli que serunt: et uomere duros
Exercent colles. atque horum asperrima pascunt
Hec omnis regio celsi plaga pinea montis
Cedat amicitie theucrorum: et federis equas
Dicamus leges. sociosque in regna uocemus
Considant. si tantus amor. et menia condant
Sin alios fines aliamque capessere gentem
Est animus. possunt que solo decedere nostro
Bis denas italo texamus robore naues
Seu plures conferre ualent. iacet omnis ad undam
Materies. ipsi numerumque modumque carinis
Precipiant nos era manus naualia demus
Preterea qui dicta ferant. et federa firment
Centum oratores prima de gente latinos
Ire placet. pacisque manu pretendere ramos
Munera portantes aurique eborisque talenta
Et sellam regni trabeam insignia nostri
Consulite in medium: et rebus succurrite fessis

Tum drances idem infensus: quem gloria turni
Obliqua inuidia stimulisque agitabat amaris
Largus opum: et lingua melior. sed frigida bello
Dextera consiliis habitus non futilis auctor
Seditione potens genus huic materno superbum
Nobilitas dabat. incertum de patre ferebat
Surgit et his onerat dictis atque aggregat iras
Rem nulli obscuram nostre nec uocis egentem
Consulis o bone rex. cuncti se scire fatentur
Quid fortuna populi: sed dicere mussant
Det libertatem fandi. flatusque remittat
Cuius ob auspicium infaustum moresque sinistros
Dicam equidem. licet arma mihi mortemque minentur
Lumina tot cecidisse ducum totamque uidemus
Consedisse urbem luctu dum troia temptat
Castra fuge fidens: et celum territat armis
Vnum etiam donis istis plurima reddit
Dardanidis dicique iubes. unum optime regum
Adicias: nec te ullius uiolentia uincat
Quin natam egregio genero dignisque hymeneis
Des pater. et pacem hanc eterno federe iungas
Quod si tantus habet mentes: et pectora terror
Ipsum obtestemur. ueniamque oremus ab ipso
Cedat ius proprium regi. patrieque remittat
Quid miseros totiens in aperta pericula ciues
Proicis. o latio caput horum: et causa malorum
Nulla salus bello. pacem te poscimus omnes
Turne simul pacis solum inuiolabile pignus

Primus ego invisum quem tu tibi fingis et esse
Nil moror: en supplex venio miserere tuorum
Pone animos: et pulsus abi. sat funera fusi
Vidimus, ingentis et desolavimus agros
Aut si fama movet. si tantum pectore robur
Concipis: et si adeo dotalis regia cordi est
Aude atque adversum fidens fer pectus in hostem
Scilicet ut Turno contingat regia coniunx
Nos animae viles inhumata infletaque turba
Sternamur campis: et iam tu si qua tibi vis
Si patrii quid Martis habes, illum aspice contra. Qui vocat
Talibus exarsit dictis violentia Turni
Dat gemitum rumpitque has imo pectore voces
Larga quidem semper Drance tibi copia fandi
Tum cum bella manus poscunt. patribusque vocatis
Primus ades. sed non replenda est curia verbis
Que tuto tibi magna volant. dum distinet hostem
Agger murorum. nec inundant sanguine fosse
Proinde tona eloquio. solitum tibi meque timoris
Argue tu Drance. quando tot stragis acervos
Teucrorum tua dextra dedit, passimque tropheis
Insignis agros. possit quid vivida virtus
Experiare licet. nec longe scilicet hostes
Querendi nobis circumstant undique muros
Imus in adversos quid cessas an tibi mavors
Ventosa in lingua pedibusque fugacibus istis: Semper erit
Pulsus ego haud quisquam foedissime pulsum
Arguet: Iliaco tumidum qui crescere Tibrim

Sanguine. et euandri totam cum stirpe videbit
Procubuisse domum. atque exutos archadas armis
Haud ita me experti bitias, et pandarus ingens
Et quos mille die victor sub tartara misi
Inclusus muris hostilique aggere septus
Nulla salus bello capiti cane talia demens
Dardanio rebusque tuis. proinde omnia magno
Ne cessa turbare metu: atque extollere vires
Gentis bis victe premere contra arma latini
Nunc et mirmidonum proceres phrigia arma feruscunt vel tremiscent
Nunc et tidides: et lariseus achilles
Amnis et adriacas retro fugit aufidus undas
Vel cum se pavidum contra mea iurgia fingit
Artificis scelus: et formidine crimen acervat
Numquam animam talem dextra absiste moveri
Amittes. habitet tecum. et sic pectore in isto
Nunc ad te. et tua magne pater consulta revertor
Si nullam nostris ultra spem ponis in armis
Si tam deserti sumus: et semel agmine verso
Funditus occidimus: neque habet fortuna regressum
Oremus pacem. et dextras tendamus inermes
Quamquam o si solite quicquam virtutis adesset
Ille michi ante alios fortunatusque laborum
Egregiusque animi. qui ne quid tale videret
Procubuit moriens. et humum semel ore momordit
Sin et opes nobis. et adhuc intacta iuventus
Auxilioque urbes italie populique supersunt
Sin et troianis cum multa gloria venit

Sanguine: sic illis sua funera · parque per omnes
Tempestas · cur indecores in limine primo
Deficimus: cur ante tubam tremor occupat artus
Multa dies variusque labor mutabilis evi
Rettulit in melius multos alterna revisens
Lusit et in solido rursus fortuna locavit
Non erit auxilio nobis etholus et arpi
At mesappus erit felixque · tulumnius et quos
Tot populi misere duces nec parva sequetur
Gloria delectos latio et laurentibus agris
Est et volscorum egregia de gente camilla
Agmen agens equitum et florentes ere catervas
Quod si me solum teucri in certamina poscunt
Idque placet tantumque bonis communibus obsto
Non adeo has exosa manus victoria fugit
Ut tanta quicquam pro spe temptare recusem
Ibo animis contra vel magnum prestet achillem
Factaque vulcani manibus paria induat arma
Ille licet vobis animam hanc soceroque latino
Turnus ego haud ulli veterum virtute secundus
Devovi: solum eneas vocat: et vocet oro
Nec drances potius sive hec est ira deorum
Morte luat · sive est virtus et gloria tollat
Certantes: castra eneas aciemque movebat
Illi hec inter se dubiis de rebus agebant
Nuntius ingenti per regia tecta tumultu
Ecce ruit magnisque urbem terroribus implet
Instructos aciem tiberino a flumine teucros

Tyrrenaz q; manu totis descendere campis
Extemplo turbati animi. concussa q; vulgi
Pectora: et arecte stimulis haud mollibꝫ ire
Arma manu trepidi poscunt. fremit arma iuventus
Flent mesti mussantq; patres: hic undiq; clamor
Dissensu vario magnus se tollit i auras
Haud secus atq; alto in luco cu forte caterve
Consedere avium. piscosove amneq; paduse
Dant sonitum rauci: per stagna loquatia cigni
Immo ait o cives arrepto tempore turnus
Cogite consilium. et pacem laudate sedentes
Illi armis in regna ruunt. nec plura locutus
Corripuit sese: et tectis citus extulit altis
Tu volūse armorum vulscorū edicte maniplis
Duc ait et rutulos equites mesappus in armis
Et cu fratre corus latis deffundite campis
Pars aditus urbis firment turres q; capessant
Cetera qua iusso mecu manus inferat arma.
Ilicet in muros tota discurritur urbe
Consilium ipse pater: et magna incepta latinus
Deserit. ac tristi turbatus tempore differt
Multaq; se incusat. q non acceperit ultro
Dardanium eneam: generum q; asciverit urbi
Prefodiunt alii portas aut saxa sudes q;
Subvectant. bello dat signum rauca cruentum
Bucina. tum muros varia cinxere corona
Matrone puerique. vocat labor ultimus omnes
Nec non ad templum: summasq; ad palladis arces

Subuehitur magna matrum regina caterua
Dona ferens iuxta comes Lauinia uirgo
Causa tanti mali oculosque deiecta decores
Succedunt matres et templum thure vaporant
Et mestas alto fundunt de limine uoces
Armipotens preses belli tritonia uirgo
Frange manu telum phrigii predonis et ipsum
Pronum sterne solo portisque effunde sub altis
Cingitur ipse furens certatim in prelia turnus
Iamque adeo rutulum thoraca indutus aenis
Horrebat squamis surasque incluserat auro
Tempora nudus adhuc laterique accinxerat ensem
Fulgebatque alta decurrens aureus arce
Exultatque animis et spe iam percipit hostem
Qualis ubi abruptis fugit presepia uinclis
Tandem liber equus campoque potitus aperto
Aut ille in pastus armentaque tendit equarum
Aut assuetus aque perfundi flumine noto
Emicat arrectisque fremit ceruicibus alte
Luxurians luduntque iube per colla per armos
Obuia cui uolscorum acie comitante camilla
Occurrit portisque ab equo regina sub ipsis
Desiluit quam tota cohors imitata relictis
Ad terram defluxit equis tum talia fatur
Turne sibi merito si qua est fiducia forti
Audeo et eneadum promitto occurrere turme
Solaque tirrenos equites ire obuia contra
Me sine prima manu temptare pericula belli

Tu pedes ad muros subsiste. et menia serua
Turnus ad hec oculos horrenda in uirgine tur fixus
O decus italie uirgo quas dicere grates
Quas ue referre parem. s; nunc est oīa qn
Iste aīus supest mecum ptire laborem
Eneas ut fama fidem missi q; reportat
Exploratores equitum leuia iprbus arma
Premisit quaterent campos, ipse ardua montis
Per deserta iugo superans aduentat ad urbem
Furta paro belli conuexo in tramite silue
Ut biuias armato obsidam milite fauces
Tu tyrrenum equitem collatis excipe signis
Tecum acer mesapus erit turme q; latine
Tiburti q; manus ducis et tu concipe curam
Sic ait, et paribus mesapum in prelia dictis
Ortatur socios q; duces: et pgit in hostes.
Est curuo anfractu uallis accomoda fraudi
Armorumq; dolis. quam densis frondibus atrum
Urget utrumq; latus. tenuis q̊ semita ducit
Angusteq; ferunt fauces. aditusq; maligni
Hanc super in speculis. summoq; in uertice montis
Planicies ignota iacet, tutiq; receptus
Seu dextra q; leua q; uelis occurrere pugne
Siue instare iugis: et grandia uoluere saxa
Huc iuuenis nota fertur regione uiarum
Arripuit q; locum: et siluis insedit iniquis
Uelocem interea superis in sedibus opim
Unam ex uirginibus sotiis sacra q; caterua

Compellabat: et has tristis latonia uoces
Ore dabat. graditur bellum ad crudele camilla
O uirgo / et nostris nequicquam cingitur armis
Cara mihi ante alias / neque enim nouus iste diane
Venit amor. subitaque animum dulcedine mouit
Pulsus ob inuidiam regno uiresque superbas
Priuerno antiqua metabus cum excederet urbe
Infantem fugiens media inter prelia belli
Sustulit exilio comitem: matrisque uocauit
Nomine casmille. mutata parte camillam
Ipse sinu presse portans. iuga longa petebat
Solorum nemorum. tela undique seua premebant
Et circumfuso uolitabant milite uolsci
Ecce fuge medio summis amasenus abundans
Spumabat ripis: tantus se nubibus imber
Ruperat. ille innare parans infantis amore
Tardatur, caroque oneri timet omnia secum
Versanti subito uix hec sententia sedit
Telum inmane manu ualida quod forte gerebat
Bellator, solidum nodis et robore cocto
Huic natam libro. et siluestri subere clausa
Implicat: atque habilem medie circumligat haste
Quam dextra ingenti librans ita ad ethera fatur
Alma tibi hanc nemorum cultrix latonia uirgo
Ipse pater famulam uoueo: tua prima per auras
Tela tenens supplex: hostem fugit. accipe testor
Diua tuam: que nunc dubiis committitur auris
Dixit et adducto contortum hastile lacerto

Inmittit: sonuere unde · rapidum super amnem
Infelix fugit in iaculo stridente camilla
At metabus magna propius iam urgente caterva
Dat sese fluvio: atque hastam cum virgine victor
Gramineo donum trivie de cespite vellit
Non illum tectis ulle non menibus urbes
Accepere · neque ipse manus feritate dedisset
Pastorum · et solus exegit montibus evum
Hic natam in dumis interque horrentia lustra
Armentalis eque mammis et lacte ferino
Nutribat · teneris inmulgens ubera labris
Utque pedum primis infans vestigia plantis
Institerat iaculo palmas armavit acuto
Spiculaque ex humero parve suspendit · et arcum
Tigridis exuvie per dorsum a vertice pendent
Pro crinali auro pro longe tegmine palle
Tela manu iam tum tenera puerilia torsit
Et fundam tereti circum caput egit habena
Strimoniamque gruem: aut album deiecit olorem
Multe illam frustra tirrena per oppida matres
Optavere nurum: sola contenta diana
Eternum telorum: et virginitatis amorem
Intemerata colit · vellem haud contempta fuisset
Militia tali conata lacessere teucros
Cara mihi comitumque foret · nunc una mearum
Verum age quandoquidem fatis urgetur acerbis
Labere et nympha polo · finesque invise latinos
Tristis ubi infausto committitur omine pugna

Hec cape et ultricem pharetra de prome sagittam
Hac quicumque sacrum uiolauerit uulnere corpus
Tros italus ue mihi pariter det sanguine penas
Post ego nube caua miserande corpus et arma
Inspoliata feram tumulo patrieque reponam
Dixit at illa leuis celi dilapsa per auras
Insonuit nigro circumdata turbine corpus
At manus interea muris troiana propinquat
Etrusci que duces equitumque exercitus omnis
Compositi numero in turmas fremit equore toto
Insultans sonipes et pressis pugnat habenis
Huc obuersus et huc tum late ferreus hastis
Horret ager campique armis sublimibus ardent
Nec non messapus contra celeresque latini
Et cum fratre choras et uirginis ala camille
Aduersi campo apparent hastasque reductis
Protendunt longe dextris et spicula uibrant
Aduentusque uirum fremitusque ardescit equorum
Iamque intra iactum teli progressus uterque
Substiterat subito erumpunt clamore furentes
Exhortantur equos fundunt simul undique tela
Crebra niuis ritu celumque obtexitur umbra
Continuo aduersis tirrenus et acer aconteus
Conixi in currunt hastis primique ruinam
Dant sonitu ingenti perfractaque quadrupedantum
Pectora pectoribus rumpunt excussus aconteus
Fulminis in morem aut tormento ponderis acti
Precipitat longe et uitam dispergit in auras

Exemplo turbati acies uersi q; latini
Reiciunt palmitis. et equos ad menia uertunt
Troes agunt. princeps turmas inducit asilas
Iamq; propinquabant portis. rursusq; latini
Clamorem tollunt. et mollia colla reflectunt
Hi fugiunt. penitusq; datis referuntur habenis
Qualis ubi alterno procurrens gurgite pontus
Nunc ruit ad terram. scopulosq; superiacit undam
Spumeus extremamq; sinu perfundit harenam
Nunc rapidus retro. atq; estu reuoluta resorbens
Saxa fugit. litusq; uado labente relinquit
Bis tusci rutulos egere ad menia uersos
Bis reiecti armis respectant terga tegentes
Tertia sed postquam congressi in prelia totas
Implicuere inter se acies. legitq; uirum uir
Tum uero. et gemitus morientum. et sanguine in alto
Armaq; corporaq;. et permixti cede uirorum
Semianimes uoluuntur equi. pugna aspera surgit
Orsilocus remuli, quando ipsum horrebat adire
Hastam intorsit equo. ferrumq; sub aure reliquit
Quo sonipes ictu furit arduus. altaq; iactat
Vulneris impatiens arrecto pectore crura
Voluitur ille excussus humi. catillus yolam
Ingentemq; animis ingentem corpore et armis
Deicit. herminium. nudo cui uertice fulua
Cesaries. nudiq; humeri. nec uulnera terrent
Tantus in arma patet. latos huic hasta per armos
Acta tremit. duplicatq; uirum transfixa dolorem

Funditur ater ubique cruor. dant funera ferro
Certantes, pulchramque petunt per uulnera mortem
At medios inter cedes exultat amazon
Unum exerta latus pugna pharetrata camilla
Et nunc lenta manu spargens hastilia densat
Nunc ualidam dextra rapit indefessa bipennem
Aureus ex humero sonat arcus: et arma dianae
Illa etiam si quando in tergum pulsa recessit
Spicula conuerso fugientia dirigit arcum
At circum lecte comites. larinaque uirgo
Tullaque et aeratam. quatiens tarpeia securim
Italides. quos ipsa decus sibi diua camilla
Delegit pacisque bone bellique ministras
Quales treicie. cum flumina tremodontis
Pulsant / et pictis bellantur amazones armis
Seu circum ipolitem / seu cum se martia curru
Pentesilea refert magnoque ululante tumultu
Femina exultant lunatis agmina peltis
Quem telo primum, quem postremum aspera uirgo
Deicis. aut quot humi morientia corpora fundis
r. l' euneum Eumenidum clitio / primum patre. cuius apertum
Aduersi longa transuerberat abiete pectus
Sanguinis ille uomens riuos / cadit atque cruentam
Mandit humum moriensque suo se in uulnere uersat
Tum lirim pegasumque super: quorum alter habenis
Suffosso reuolutus equo, dum colligit alter
Dum subit. ac dextram labenti tendit inermem
Precipites pariterque ruunt: his addit amastrum

Hippotaden. sequiturque incumbens eminus hasta
Therea que arpalicumque et demophoonta chromimque
Quotque emissa manu contorsit spicula virgo
Tot phrigii cecidere viri. procul ornitus armis Arcas nos est [illegible]
Ignotis. et equo venator iapige fertur
Cui pellis latos humeros erepta iuvenco
Pugnatori operit. caput ingens oris hyatus
Et male texere lupi cum dentibus albis
Agrestisque manus armat sparus ipse catervis
Vertitur in mediis. et toto vertice super est
Hunc illa exceptum neque enim labor agmine verso
Traicit et super hec inimico pectore fatur
Silvis te tirrene feras agitare putasti
Advenit qui vestra dies muliebribus armis
Verba redargueret. nomen tamen haud leve patrum
Manibus hoc referes, telo cecidisse camille
Protinus orsilochum. et buten duo maxima teucrum
Corpora sed buten adversum cuspide fixit
Loricam galeamque inter. qua colla sedentis
Lucent et levo dependet parma lacerto
Orsilochum fugiens magnumque agitata per orbem
Eludit giro interior. sequiturque sequentem
Tum validam perque arma viro perque ossa securim
Altior insurgens oranti et multa precanti
Congeminat. vulnus calido rigat ora cerebro
Incidit huic subitoque aspectu territus hesit
Appenninicole bellator filius auni
Haud ligurum extremus dum fallere fata sinebant

Isque ubi se nullo iam cursu evadere pugne
Posse neque instantem reginam avertere cernit
Consilio versare dolos ingressus et astu
Incipit hec. quid tam egregium si femina forti
Fidis equo dimitte fugam: et te cominus equo
Mecum crede solo. pugneque accinge pedestri
Iam nosces ventosa ferat cui gloria fraudem
Dixit. at illa furens acrique accensa dolore
Tradit equum comiti. paribusque resistit in armis
Ense pedes nudo puraque interrita
At iuvenis vicisse dolo ratus avolat ipse
Haud mora. conversisque fugax aufertur habenis
Quadrupedemque citum ferrata calce fatigat
Vane ligur frustraque animis elate superbis
Nequicquam patrias temptasti lubricus artes
Nec fraus te incolumem fallaci perferet auno
Hec fatur virgo: et pernicibus ignea plantis
Transit equum cursu frenisque adversa prehensis
Congreditur penasque inimico ex sanguine sumit
Quam facile accipiter. saxo sacer ales ab alto
Consequitur pennis sublimem in nube columbam
Comprehensamque tenet. pedibusque eviscerat uncis
Tum cruor et vulse labuntur ab ethere plume
At non hec nullis hominum sator atque deorum
Observans oculis summo sedet altus olimpo
Tirrenum genitor tarchontem in prelia sevum
Suscitat. et stimulis haud mollibus incitat iras
Ergo inter cedes cedentiaque agmina tarchon

(interlinear glosses: "non negligentibus" above "nullis"; "Iupiter" below "oculis")

Fertur equo

Fertur equo: uariisque instigat uocibus alas
Nomine quemque uocans. reficitque in prelia pulsos
Quis metus o numquam dolituri: o semper inertes
Tyrreni: que tanta animis ignauia uenit
Femina palantes agit: atque hec agmina uertit
Quo ferrum: quid ue hec gerimus tela irrita dextris
At non in uenerem segnes. nocturnaque bella
Aut ubi curua choros indixit tibia bachi
Expectate dapes. et plene pocula mense
Hic amor, hoc studium dum sacra secundus aruspex
Nuntiet ac lucos uocet hostia pinguis in altos
Hec effatus equum in medios moriturus et ipse
Concitat. et uenulo aduersum se turbidus offert
Dereptumque ab equo dextra complectitur hostem
Et gremium ante suum multa ui concitus aufert
Tollitur in celum clamor. cunctique latini
Conuertere oculos. uolat igneus equore tarchon
Arma uirumque ferens. tum summa ipsius ab asta
Defringit ferrum: et partes rimatur apertas
Qua uulnus letale ferat. contra ille repugnans
Sustinet a iugulo dextram: et uim uiribus exit
Utque uolans alte raptum cum fulua draconem
Fert aquila, implicuitque pedes, atque unguibus hesit
Saucius. at serpens sinuosa uolumina uersat
Arrectisque horret squamis. et sibilat ore
Arduus insurgens. illa aut minus urget adunco
Luctantem rostro: simul ethera uerberat alis
Haud aliter predam tiburtum ex agmine tarchon

Portat ovans. ducis exemplum eventumque secuti
Meonide incurrunt. tunc fatis debitus arruns
Velocem iaculo. et multa prior arte camillam
Circuit: et que sit fortuna facillima temptat
Qua se cumque furens medio tulit agmine virgo
Hac arruns subit. et tacitus vestigia lustrat
Qua victrix redit. illa pedem atque ex hoste reportat
Hac iuvenis furtim celeres detorquet habenas
Hos aditus iamque hos aditus: omnemque pererrat
Undique circuitum. et certam quatit improbus hastam
b Forte sacer cibelle chloreus olimque sacerdos
b Spumantemque agitabat equum/ quem pellis aenis
In plumam squamis auro conserta tegebat
Ipse peregrina ferrugine clarus et ostro
Spicula torquebat/ licio cortinia cornu
Aureus ex humeris sonat arcus. aurea vati
Cassida. tunc croceam clamidem, sinusque crepantes
Carbaseos fulvo in nodum collegerat auro
Pictus acu tunicas. et barbara crurum
Hunc virgo sive ut templis prefigeret arma
Troia/ captivo sive. ut se ferret in auro
Venatrix unum ex omni certamine pugne
Ceca sequebatur. totumque incauta per agmen
Femineo prede: et spoliorum ardebat amore
a Insignis longe phrigiis fulgebat in armis
Telum ex insidiis. cum tandem tempore capto
Concitat. et superos arruns sic voce precatur
Summe deum sancti custos soractis apollo

Quem primi colimus, cui pineus ardor acervo
Pascitur et medium freti pietate per ignem
Cultores multa premimus uestigia pruna
Da pater hoc nostris aboleri dedecus armis
Omnipotens, non exuuias pulsae ue tropheum
Virginis aut spolia ulla peto · mihi cetera laudem
Facta ferent · hec dira meo dum uulnere pestis
Pulsa cadat, patrias remeabo inglorius urbes
Audiit et uoti phebus succedere partem
Mente dedit partem uolucres dispersit in auras
Sterneret ut subita turbatam morte camillam
Annuit oranti, reducemque patria alta uideret
Non dedit, inque notos uocem uertere procelle
Ergo ut missa manu sonitum dedit hasta per auras
Conuertere animos acres oculosque tulere
Cuncti ad reginam uolsci: nichil · ipsa nec aure
Nec sonitus memor: aut uenientis ab ethere teli
Hasta sub exertam donec per lata papillam
Hesit · uirgineumque alte bibit acta cruorem
Concurrunt trepide comites / dominamque ruentem
Suscipiunt, fugit ante omnes exterritus aruns
Leticia mixtoque metu: nec iam amplius haste
Credere nec telis occurrere uirginis audet
Ac uelud ille prius quam tela inimica sequantur
Continuo in montes sese auius abdidit altos
Ceso pastore lupus, magnoque iuuenco
Conscius audacis facti · caudamque remulcens
Subiecit pauitantem utero siluasque petiuit

Haud secus ex oculis se turbidus abstulit arrus
Contentusq; fuga: medijs se inmiscuit armis
Illa manu moriens. telum trahit ossa. s; inter
Ferreus ad costas alto stat ul'nere mucro
Labitur exanguis. labunt frigida leto
Lumina: purpureus quondam color ora reliqt
Tum sic expirans accam exequalib; unam [s. erat]
Alloquitur. fida alias an que sola camille
Qua cu; ptiri curas. atq; hec ita fatur
Hactenus acca soror potui nunc uulnus acerbu;
Conficit et tenebris nigrescunt oia circu
Effuge. et h turno mandata nouissima pfer
Succedat pugne: troianosq; arceat urbem
Iamq; uale sil' h dictis linqbat habenas
Ad terram non sponte fluens. et frigida toto
Paulatim exoluit se corpore lentaq; colla
Et captu; leto posuit caput arma relinqns
Vitaq; cu gemitu fugit indignata sb umbras
Tum uero inmensus surgens ferit aurea clamor
Sidera. deiecta crudescit pugna camilla
Incurrunt densi sil' ois copia theucru;
Tirreniq; duces. euandriq; archades ale
At triuie custos iam dudu in montib; opis
Alta sedet summis. spectatq; interrita pugnas
Utq; procul iuuenu; medio in clamore furentu;
Prospexit tristi mulctatam morte camillam
Ingemuit. q; dedit has imo pectore uoces
Heu nimiu; uirgo nimiu; crudele luisti

Supplicium theucros conata lacessere bello
Nec tibi desertae in dumis coluisse dianam
Profuit. aut nostras humero gessisse pharetras
Non tamen indecorem tua te regina relinquet
Extrema iam in morte. neque hoc sine nomine letum
Per gentes erit haud famam pacieris inulte
Nam quicumque tuum uiolauit uulnere corpus
Morte luet merita, fuit ingens monte sub alto
Regis dercenni terreno ex aggere bustum ; l' dircei
Laurentis antiqui. opacaque illice tectum
Hic dea se primum rapido pulcherrima nisu
Sistit et arruntem tumulo speculatur ab alto
Ut uidit fulgentem armis hac uana tumentem
Cur inquit diuersus abis huc dirige gressum
Huc periture ueni. capias ut digna camille
Premia. tu ne etiam thelis moriere diane
Dixit. et auratam uolucrem treissa sagittam
Deprehensit pharetra: cornuque infensa tetendit
Et duxit longe, donec curuata choirent
Inter se capita: et manibus iam tangeret aequis
Leua aciem ferri. dextra neruoque papillam
Extemplo theli: stridorem aurasque sonantes
Audiit una aruns. haesitque in corpore ferrum
Illum expirantem socii atque extrema gementem
Obliti ignoto camporum in puluere linquunt
Opis ad etherium pennis aufertur olimpum
Prima fugit domina amissa leuis ala camille
Turbati fugiunt rutuli: fugit acer achinas

Difictiq; ducis · desolatiq; maipli
Tuta petunt et equis dvsis menia tendunt
Nec quisquam instantis dextras letiq; ferentes
Sustentare valet thebis aut sistere contra
Sed lassos humus referunt languentibus artus
Quatruncorumq; putrem cursu quatit ungula campum
Volvitur ad muros caligine tetrius atra
Pulvis. et e speculis pcusent pectora matres
Emineuz clamorem ad celi sidera tollunt
Qui cursu portas primi irrupere patentes
Hos inimica super mixto premit agmine turba
Nec miseram effugiunt mortem, sed limine in ipso
Menibus in patriis atq; inter tuta domorum
Confixi · expirant animas: po claudere portas
Nec saxis aperire viam · nec menibus audent
Accipe orantes, oriturq; misima cedes
Destituentiaz armis doitas / neq; arma ruenti
Exclusi an oculos · lacrimantumq; ora parentum
Pars in precipites fessas urgentur ruina
Volvitur in missis post terga recentia frenis
Arietat in portas: et duros obicit postes
Ipse de muris summo certamine matres
Monstrat amor verus patrie: ut vidēt cillz
Tela manu crepitante iaciunt ac volvēt duro
Stipitibus ferruz / sudibus imitantur obustis
Precipites fine q; mori pro menibus audent
Interea turriuz in silvis scitissimus iplet
Nuntius: et iuvenem ingentem fert acta tumultuz

Delectas vulscorum acies cecidisse camillam
Ingruere infensos hostes et marte secundo
Omnia corripuisse. metumque iam ad menia ferri
Ille furens: et seua iouis sic numina poscunt
Deserit obsessos colles, nemora aspera linquit
Vix e conspectu exierat, campumque tenebat
Cum pater eneas saltus ingressus apertos
Exuperatque iugum. siluaque euadit opaca
Sic ambo ad muros rapidi totoque feruntur
Agmine: nec longis inter se passibus absunt
Cumque pater eneas fumantes puluere campos
Prospexit longe: laurentiaque agmina uidit
Et seuum enean agnouit turnus in armis
Aduentumque pedum: flatusque audiuit equorum
Continuoque ineant pugnas. et prelia temptent
Ni roseus fessos iam gurgite phebus hibero
Tingat equos. noctemque die labente reducat
Considunt castris ante urbem: et menia uallant

Duodecimo turnus diuinis cedit armis
Turnus iam fractos aduerso marte latinos
Semet in arma parat. pacem cupiente latino
Fedus perficitur. passimque omnia uictus
Hec turni iuturna soror confundit: et ambos
In pugnam populos agit ementita camertem
Enee uolucri cardatur membra sagitta
Anxia pro nato sanauit cura parentis
Vrbs capitur. uitam laqueo sibi finit amata

Eneas turnum campo congressus utroque
Circumfusa acie. vita spoliavit et armis

Turnus ut infractos adverso marte latinos
Defecisse videt. sua nunc promissa reposci
Se signari oculis. ultro implacabilis ardet
Attollitque animos: penorum qualis in arvis
Saucius ille gravi venantum vulnere pectus
Tum demum movet arma leo. gaudetque comantes
Excutiens cervice thoros. fixumque latronis
Impavidus frangit telum. fremit ore cruento
Haud secus accenso gliscit violentia turno
Tum sic affatus regem. atque ita turbidus infit
Nulla mora in turno: nichil est quod dicta retractent
Ignavi eneade. nec que pepigere recusent
Congredior. fert sacra pater: et concipe fedus
Aut hac dardanium dextera sub tartara mittam
Desertorem asie: sedeant spectentque latini
Et solus ferro crimen commune refellam
Aut habeat victos. cedat lavinia coniunx
Olli sedato respondit corde latinus
O prestans animi iuvenis quantum ipse feroci
Virtute exsuperas. tanto me impensius equum est
Consulere atque omnes metuentem expendere casus
Sunt tibi regna patris dauni. sunt oppida capta
Multa manu. nec non aurum animusque latio est
Sunt alie innupte latio et laurentibus agris
Nec genus indecores. sine me haud hec mollia fatu

Sublatis aperte dolis: sil hoc animo hauri
Me natam nulli veterum sociare procorum
Fas erat, idque omnes divique homines que canebant
Victus amore tui, cognato sanguine victus
Coniugis et meste lacrimis vincla omnia rupi
Promissam eripui genero: arma impia sumpsi
Ex illo. qui me casus: que turne sequantur
Bella vides. quantos primus patiare labores
Bis magna victi pugna. vix urbe tuemur
Spes italas. recalent nostro tyberina fluenta
Sanguine. adhuc campique ingentes ossibus albent
Quo referor totiens: que mentem insania mutat
Si turno extincto socios sum adscire paratus
Cur non incolumi potius certamina tollo
Quid consanguinei rutuli: quid cetera dicet
Italia. ad mortem si te fors dicta refutet
Prodiderim natam. et conubia nostra petentem
Respice res bello varias miserere parentis
Longevi: quem nunc mestum patria ardea longe
Dividit. haud quaquam dictis violentia turni
Flectitur exsuperat magis egrescitque medendo
Ut primum fari potuit, sic incipit ore
Quam pro me curam geris hanc precor optime pro me
Deponas, letumque sinas pro laude pacisci
Et nos tela pater ferrumque haud debile dextra
Spargimus: et nostro sequitur de vulnere sanguis
Longe illi dea mater erit. que nube fugacem
Feminea tegat: et vanis sese occulat umbris

At regina noua pugne conterrita sorte
Flebat: et ardentem generum moritura mouebat [l tenebat]
Turne per has ego te lacrimas per si quis amate
Tangit honos animum: spes tu nunc una senecte
Tu requies misere: decus imperiumque latini
Te penes: in te omnis domus inclinata recumbit [cumbit]
Vnum oro desiste manum committere theucris
Qui te cumque manent isto certamine casus
Et me turne manent. simul hec inuisa relinquam
Lumina, nec generum aeneam captiua uidebo
Accepit uocem lacrimis lauinia matris
Flagrantes perfusa genas cui plurimus ignem — Hypalage
Subiecit rubor. et calefacta per ora cucurrit
Indum sanguineo. ueluti uiolauit ostro
Si quis ebur et mixta rubent ubi lilia multa
Alba rosa tales uirgo dabat ore colores
Illum turbat amor, figitque in uirgine uultus
Ardet in arma magis paucisque affatur amatam
Ne queso ne me lacrimis neue hoc me omine tanto
Prosequere in duri martis certamina euntem
O mater neque enim turno mora libera mortis
Nuntius hec ideomen phrigio mea dicta tiranno
Haud placitura refer. cum primum crastina celo
Puniceis inuecta rotis aurora rubebit
Non theucros agat in rutulos, theucrum arma quiescant
Et rutulum nostro dirimamus sanguine bellum
Illo querat coniux lauinia campo
Hec ubi dicta dedit. rapidusque in tecta recessit

Poscit equos: gaudetque tuens ante ora frementes
Pilumno quos ipsa decus dedit orithia
Qui candore nives · anteirent cursibus auras
Circumstant properi aurige: manibusque lacessunt
Pectora plausa cavis: et colla comantia pectunt
Ipse dehinc auro squalentem alboque aurichalco
Circumdat loricham humeris · simul aptat habendo
Ensemque clipeumque et rubre cornua criste
Ensemque dauno ignipotens deus ipse parenti
Fecerat · et stigia candentem tinxerat unda
Exin que mediis ingenti adnixa columne
Edibus astabat validam vi corripit hastam
Actoris aurunci spolium quassatque trementem
Vociferans nunc o numquam frustrata vocatus
Hasta meos · nunc tempus adest · te maximus actor
Te turni nunc dextera gerit · da sternere corpus
Loricamque manu valida lacerare revulsam
Semiviri phrigii · et fedare in pulvere crines
Vibratos calido ferro · mirraque madentes
His agitur furiis totoque ardentis ab ore
Scintille absistunt · oculis micat acribus ignis
Mugitus veluti cum prelia prima taurus
Terrificos ciet · aut irasci in cornua temptat
Arboris obnixus trunco · ventosque lacessit
Ictibus · aut sparsa ad pugnam proludit harena
Nec minus interea maternis sevus in armis
Eneas acuit martem: et se suscitat ira
Oblato gaudens componi federe bellum

Tum socios mestique metum solatur Iuli
Fata docens: regique iubet responsa Latino
Certa referre viros: et pacis dicere leges
Postera vix summos spargebat lumine montes
Orta dies. cum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi. lucemque elatis naribus efflant
Campum ad certamen magne sub menibus urbis
Dimensi rutulique viri teucrique parabant
In medioque focos et dis communibus aras
Gramineas, alii fontemque ignemque ferebant
Velati lino. et verbena tempora vincti
Procedit legio ausonidum. pilataque plenis
Agmina se fundunt portis. hinc troius omnis
Tirrenusque ruit. variis exercitus armis
Haud secus instructi ferro quam si aspera martis
Pugna vocet, nec non mediis in milibus ipsi
Ductores auro volitant ostroque superbi
Et genus assaraci mnestheus et fortis asilas
Ut dato signo spatia in sua quisque recessit
Defigunt tellure hastas. et scuta reclinant
Tum studio effuse matres: et vulgus inermum
Invalidique senes turres et tecta domorum
Obsedere. alii portis sublimibus adstant
Et mesapus equum domitor neptunia proles
At iuno ex summo qui nunc albanus habetur
Tum (neque nomen erat. neque honos aut gloria) monti
Prospiciens tumulo campum aspectabat, et ambas
Laurentum troumque acies urbemque latini

E xtemplo turni . sic est affata sororem
D iua deaz: stagnis qz fluuiibz qz sonoris
P residet: hunc illi rex etherius altus honorez
I uppiter arrepta pro uirginitate sacrauit
d' fluuiorz N ympha decus floz aio gratissima nro
S cis . ut te cunctis unam q̃cūqz latine
M agnanimi iouis ingratū ascendere cubile
P retulerim . celi qz libens i parte locarim
D isce tuū / ne me incuses iuturna dolorem
Q ua uisa est fortuna pati: parce qz sinebant
C edere res latio turnū, et tua menia texi
N unc iuuenem imparibz uideo concurrere fatis
P arcarū qz dies: et uis inimica ppinquat
N on pugnam aspicere hanc oculis nō federa possuz
T u pro germano si qd presentius audes
P ge decet . forsan miseros meliora sequent
V ix ea cum lacrimas oculis iuturna pfudit
b A ccellera: et fratrem si qs modus eripe morti
a T erqz quaterqz manu pectus percussit honestuz
A ut tu bella cie . conceptūqz excute fed? Non lacrimis hoc tps ait Saturnia Juno
A uctor ego audendi . sic exortata reliquit
I ncertaz et tristi turbatam uulnere mentis
I nterea reges . ingenti molle latinus
Q uadriiugo uehitur curru . cui tpora circū
A urati bis sex radiz fulgentia cingunt
S olis aui specimen biiugis it turnus i albis
B ina manu lato crispans hastilia ferro
h inc pater eneas romane stirpis origo

Sidereo flagrans clipeo et celestibus armis
Et iuxta ascanius magne spes altera rome
Procedunt castris, puraque in ueste sacerdos
Setigeri fetum suis: intonsamque bidentem
Attulit admouitque pecus flagrantibus aris
Illi ad surgentem conuersi lumina solem
Dant fruges manibus salsas: et tempora ferro
Summa notant pecudum; paterisque altaria libant
Tum pius eneas stricto sic ense precatur
Esto nunc sol testis: et hec mihi terra precanti
Quam propter tantos potui perferre labores
Et pater omnipotens. et tu saturnia coniux
Iam melior iam diua precor. tuque inclite
Cuncta tuoque bella pater sub numine torques
Fontesque fluuiosque uoco: queque etheris alti
Religio. et que ceruleo sunt numina ponto
Cesserit ausonio si fors uictoria turno
Conuenit euandri uictos discedere ad urbem
Cedet iulus agris. nec post arma ulla rebelles
Eneade referent. ferro uel hec regna lacessent
Si nostrum annuerit nobis uictoria martem
Ut potius reor: et potius dii numine firment
Non ego nec theucris italos parere iubebo
Nec mihi regna peto: paribus se legibus ambe
Inuicte gentes: eterna in federa mittant
Sacra deosque dabo. socer arma latinus habeto
Imperium solemne socer. mihi menia theucri
Constituent: urbique dabit lauinia nomen

Sic prior aeneas sequitur. sic deinde latinus
Suspiciens celum. tenditque ad sydera dextram
Latoneque genus duplex. ianumque bifrontem
Hec eadem aenea. terram mare sydera iuro
Vimque deum infernam et duri sacraria ditis
Audiat hec genitor. qui federa fulmine sancit
Tango aras medios ignes et numina testor
Nulla dies pacem hanc italis. nec federa rumpet
Quo res cumque cadent nec me vis ulla volentem
Avertet, non si tellurem effundat in undas
Diluvio miscens celum. ue in tartara soluat
Vt sceptrum hoc dextra sceptrum nam forte gerebat
Nunquam fronde levi fundet virgulta. nec umbras
Cum semel in silvis imo de stirpe recisum
Matre caret. posuitque comas. et brachia ferro
Olim arbos: nunc artificis manus ere decoro
Inclusit, patribusque dedit. gestare latinis
Talibus inter se firmabant federa dictis
Conspectu in medio procerum, tum rite sacratas
Inflammam iugulant pecudes, et viscera vivis
Eripiunt cumulantque oneratis lancibus aras
At vero rutulis impar ea pugna videri
Iam dudum vario misceri pectora motu
Tum magis: ut propius cernunt non viribus equis
Adiuvat incessu tacito progressus ad aram
Suppliciter venerans demisso lumine turnus
Pubentesque gene: et iuvenili in corpore palor
Quem simul hac iuturna soror: crebescere vidit

Sermonē: et ulgi uariare labentia corda
In medias acies formā adsimulata camerti
Cui gen' a pauis ingens: clarūq; paterne
Nomen erat uirtutis: et ipse acerrim' armis
In medias dat sese acies haud nescia rerū
Rumoresq; s'it uarios: ac talia fatur
Non pudet o rutuli pro cunctis talib; unā
Obiectare aiam: nūo an uirib; equi
Non sūmus/ en oēs: et troes et archades hi sūt
Fatalesq; man': infensa etruria turno
Vix hostem alt'ni si congrediam' habemus
Ille quidem ad sup'os: quor; se deuouet aris
Succedet fama. uiuusq; per ora feretur
Nos patria amissa dominis parere sup'bis
Cogem'. qui nunc lenti cōsedim' aruis
Talib; incensa est iuuenū sententia dictis
Iam magis: atq; magis s'pitq; p agmina murm'
Ipsi laurentes mutati: ipsiq; latini
Qui sibi iam requiem pugne rebusq; salutem
Sperabant. nūc arma uolunt. fedusq; precantur
Infectū. et turni sortē miserantur iniquā
His aliud maius iuturna adiungit: et alto
Dat signū celo. quo non p̄sentius ullū
Turbauit mentes italas. monstroq; fefellit
Namq; uolans rubra fuluus iouis ales i ethra
Litoreas agitabat aues turbāq; sonantem
Agminis aligeri subito cū lapsus ad undas
Cignū excellentem pedib; rapit improbus uncis

Arrexere oculos itali: cunctique volucres
Convertunt clamore fugam / mirabile visu
Ethera que obscurant pennis / hostemque per auras
Facta nube premunt / donec vi victus. et ipso
Pondere defecit, predamque ex unguibus ales
Proiecit fluvio penitusque in nubila fugit
Tum vero augurium rutuli clamore salutant
Expediuntque manus. primusque tolumnius augur
Hoc erat. hoc votis inquid quod sepe petivi
Accipio o rutuli / quos improbus advena bello
Territat, invalidas ut aves: et littora nostra
Vi populat. petet ille fugam penitusque profundo
Vella dabit. vos unanimes densate catervas
Et regem vobis pugna defendite raptum
Dixit, et adversos telum contorsit in hostes
Procurrens, sonitum dat stridula cornus. et auras
Certa secat, simul hoc, simul ingens clamor. et omnes
Turbati cunei. calefactaque corda tumultu
Hasta volans. ut forte novem pulcherrima fratrum
Corpora constiterant contra: quos fida crearat
Una tot archadico coniux tirena gilippo gilippo
Horum unum ad medium: teritur qua sutilis alvo
Baltheus; et laterum iuncturas fibula mordet
Egregium forma iuvenem: et fulgentibus armis
Transadigit costas, fulvaque effundit harena
At fratres animosa phalanx: accensique luctu
Pars gladios stringunt manibus. pars missile ferrum
Corripiunt. ceci que ruunt, quos agmina contra

Procurrunt Laurentes. hinc densi rursus inundant
Troes Agillinique et pictis Archades armis
Sic omnes amor unus habet decernere ferro
Diripuere aras. it toto turbida celo
Tempestas celorum. ac ferreus ingruit imber
Crateras que focosque ferunt, fugit ipse Latinus
Pulsatos referens infectos federe divos
Infrenant alii currus. aut corpora saltu
Subiciunt in equos. et strictis ensibus adsunt
Mesapus regem regisque insigne gerentem
Tirrenum Aulasten avidus confundere fedus
Adverso proterret equo: ruit ille recedens
Et miser oppositis a tergo involvitur aris
In caput inque humeros: et fervidus advolat hasta
Messappus teloque orantem multa traballi
Desuper altus equo graviter ferit: atque ita fatur
Hoc habet, et melior magnis data victima divis
Concurrunt Itali. spoliantque calentia membra
Obvius ambustum torrem Corineus ab ara
Corripit et venienti clauso plagamque ferenti
Occupat hos flammis. illi ingens barba reluxit
Nidoremque combusta dedit: super ipse secutus
Cesariem leva turbati corripit hostis
Impressoque genu nitens terre que applicat ipsum
Sic rigido latus ense ferit. Politarius Alsum
Pastorem primaque acie per tela ruentem
Ense sequens nudo superimminet: ille securi
Adversi frontem mediam mentumque reducta

Deficit. et sparso late rigat arma cruore
Olli dura quies oculos: et ferreus urget
Somnus: in eternam clauduntur lumina mortem
At pius eneas dextram tendebat inermem
Nudato capite: atque suos clamore uocabat
Quo ruitis: quo ue ista repens discordia surgit
Cohibete iras. ictum iam fedus. et omnes
Composite leges mihi ius concurrere soli
Me sinite: atque auferte metus. ego federa faxo
Firma manu. turnum debent hec iam mihi sacra
Has inter uoces, media inter talia uerba
Ecce uiro stridens alis ad lapsa sagitta
Incertum qua pulsa manu. quo turbine adacta
Quis tantam rutulis laudem casus ne deus ne
Attulerit: pressa est insignis gloria facti
Nec se enee iactauit uulnere quisquam
Turnus ut eneam cedentem ex agmine uidit
Turbatosque duces: subita spe feruidus ardet
Poscit equos: atque arma simul saltuque superbus
Emicat in currum. et manibus molitur habenas
Multa uirum uolitans dat fortia corpora leto
Seminecis uoluit multos. aut agmina curru
Proterit et raptas fugientibus ingerit hastas
Qualis apud gelidi cum flumina concitus ebri
Sanguineus mauors clipeo increpat atque furentes
Bella mouens immittit equos. illi equore aperto
Ante notos zephirumque uolant gemit ultima pulsu
Thracha pedum: circumque atre formidinis ora

I req; insidie q; dei comitatus aguntur
T alis equos alacer media inter p̄lia turn⁹
F umantes sudore quatit miſabile cesis
H ostib⁹ insultans. ſpgit rapida ungula rores
S anguineos: mixta q; cruor calcat̄ harena
I amq; neci ſtenelum q; dedit. tomirū q; foluq;
H unc congressus: et hunc illū eminꝰ ambos
I mbrasidas glaucū. atq; ledā: quos imbrasi ipse
N utriarat licia: paribusq; ornauerat armis
V el conferre manū; uel equo p̄uertere uentos
P arte alia media eumedes: i p̄lia fertur
A ntiqui proles bello p̄clara tolonis
N omine auū referens: aīo mānib; q; parentem
Q ui quondā castra et tanaū ſpeculator adieret
A usus pellide p̄ciū sibi posceret curr⁹
I llum titides alio pro talib; ausis
A fecit precio; neq; equis aspirat achillis
H unc procul ut campo turn⁹ conspexit apto
A nte leui iaculo longū p inane secutus
S istit equos biiugos: et curru desilit. atq;
S emianimi lapsoq; supuenit et pede collo
I mp̄sso dextra mucronē extorq̄t i et alto
F ulgentem tīgit iugulo. atq; hec insup addit
E n agros: et quā bello troiane petisti
H esperiam metire iacens. hec p̄mia: q me
F erro ausi temptare ferūt / sic menia cōdūt
H unc comitem hasbusten cōiecta cuspide mittit
C oreaq; falarimq;. daretaq;. thersilo cū q;

Et sternacis equi

Et sternacis. equi lapsum ceruice timoetem
Ac uelut edoni boree cum spiritus alto
Insonat egeo. sequiturque ad littora fluctus
Qua uenti incubuere: fugam dant nubila celo
Nudato capite: atque suos clamore uocabat
Quo ruitis: quo ue ista repens discordia surgit
Sic turnus quacumque uiam secat agmina cedunt
Conuerseque ruunt acies. fert impetus ipsum
Et cristam aduerso curru quatit aura uolantem
Non tulit instantem phegeus animisque frementem
Obicit se se ad currum. et spumantia frenis
Ora citatorum dextra detorsit equorum
Dum trahitur. penditque iugis. hunc lata retectum
Lancea consequitur. rumpitque infixa bilicem
Loricam: et summum degustat uulnere corpus
Ille tamen clipeo obiecto conuersus in hostem
Ibat, et auxilium ducto mucrone petebat
Quom rotam precipitem. et procursu concitus axis
Impulit. effunditque solo turnusque secutus
Imam inter galeam summi thoracis: et oras
Abstulit ense caput. truncumque reliquit harene
Atque ea dum campis uictor dat funera turnus
Interea eneam mnestheus. et fidus achates
Ascaniusque comes castris statuere cruentum
Alternos longa nitentem cuspide gressus
Seuit: et infracta luctatur harundine thelum
Eripere. auxilioque uiam que proxima poscit
Ense secent lato uulnus thelique latebras

Rescandant penitus: sese q; in bella remittant
Iamq; aderat phebo an alios dilect' iapix
Iasides acri quondam cui capt' amore
Ipse suas artes: sua munia letus apollo
Augurium citharam q; dabat. celeres q; sagittas
Ille ut depositi proferret fata parentis
Scire potestates herbarum: usum q; medendi
Maluit, et mutas agitare inglori' artes
Stabat acerba fremens ingentem nixus i hastam
Æneas magno iuuenum et merentis iuli
Concursu lacrimisq; immobilis: ille retorto
Peonium in morem senior succinct' amictu
Multa manu medica phebiq; potentib; herbis
Nequicquam trepidat, nequicquam spicula dextra
Sollicitat, prensatq; tenaci forcipe ferrum
Nulla uiam fortuna regit nihil auctor apollo
Subuenit. et seuus campis magis ac mag horror
Crebrescit. propri' q; malum e iam puluere celum
Stare uident. subeunt equites: et spicula castris
Densa cadunt mediis: et tristis ad ethra clamor
Bellantum iuuenum: et duro sub marte cadentum
Hic uen' indigno nati concussa dolore
Dic genitrix cretea carpit ab ida
Puberib; caulem foliis: et flore comantem
Purpureo. non illa feris incognita capris
Gramina: cu tergo uolucres hesere sagitte
Hoc uen' obscuro faciem circumdata nymbo
Detulit. hoc fusum labris splendentibus amnis

Inficit occulte medicans spargitque salubres
Ambrosie sucos: et odoriferam penaceam
Fouit ea ulnus limpha longeuus Iapix
Ignorans subitoque omnis de corpore fugit
Quippe dolor. omnis stetit imo ulnere sanguis
Iamque secuta manum nullo cogente sagitta
Excidit: atque noue rediere in pristina uires
Arma citi properate uiro: quid statis: Iapix
Conclamat. primusque animos incendit in hostem
Non hec humanis opibus. non arte magistra
Proueniunt neque te aenea mea dextera seruat
Maior agit deus: atque opera ad maiora remittit
Ille auidus pugne suras incluserat auro
Hinc atque hinc. oditque moras hastamque coruscat
Postquam habilis lateri clipeus. loricaque tergo est
Ascanium fusis circum complectitur armis
Summaque per galeam delibans oscula fatur
Disce puer uirtutem ex me uerumque laborem
Fortunam ex aliis: nunc te mea dextera bello
Defensum dabit: et magna inter premia ducet
Tu facito mox: cum matura adoleuerit etas
Sis memor. et te animo repetentem exempla tuorum
Et pater aeneas: et auunculus excitet hector
Hec ubi dicta dedit: portis se se extulit ingens
Telum in mane manu quatiens: simul agmine denso
Antheus mnestheusque ruunt. omnisque relictis
Turba fluit castris. tunc ceco puluere campus
Miscetur. pulsuque pedum tremit excita tellus

Vidit ab aduerso uenientē agmine turn̄
Videre ausonii. gelidusq; p ima cucurrit
Ossa tremor prima añ oēs iuturna latinos
Audit: agnouitq; sonū: et tremefacta refugit
Ille uolat. campoq; atrū rapit agmē apto
Qualis ubi ad terras: abrupto sydere nybus
It mare per medium miseris heu p̄scia longe
horrescunt corda agricolis. dabit ille ruinas
Arboribȝ: stragemq; satis: ruet oīa late
Ante uolant sonitumq; ferunt ad litora uenti
Talis in adūsos ductor retheus hostis
Agmen agit. densi cuneis se qsq; coactis
Aglomerant. ferit ense graue tibreus hosirim
Arcetium mnestheus: epulonem obtruncat achates
Vfentemq; gias: cadit ipse tolumnius augur
Primus in adūsos thelū qui torserat hostes
Tollitur in celum clamor. uersiq; uicissim
Puluerulenta fuga rutuli dant tga p agros
Ipse neq; adūsos dignatur sternere morti
Nec pede congressos equo nc̄ thela ferentes
Insequitur: solum densa in caligine turnū
Vestigat lustrans: solū ī certamine poscit
hoc concussa metu mentē iuturna uirgo
Aurigam turni media inter lora metiscū
Excutit: et longe lapsum temone reliqt
Ipsa subit manibȝ q; undantes flectit habenas
Cuncta gerens uocēq; et corp' et arma metisci
Nigra uelut magnas dn̄i cū diuitis edes

P ervolat: et pennis alta atria lustrat hirundo
P abula parva legens: nidisque loquacibus escas
E t nunc porticibus vacuis, nunc humida circum
S tagna sonat: similis medios Iuturna per hostes
F ertur equis: rapidoque volans obit omnia curru
I amque germanum: iamque hic ostendit ovantem
N ec conferre manum patitur. volat avia longe
H aud minus Aeneas tortos legit obvius orbes
V estigatque virum. et disiecta per agmina magna
V oce vocat. quotiens oculos coniecit in hostem
A lipedumque fugam cursu temptavit equorum
A versos tractus currus Iuturna retorsit
H eu quid agat: vario nequiquam fluctuat aestu
D iversaeque vocant animum in contraria curae
H uic Messapus uti laeva duo forte gerebat
L enta levi cursu praefixa hastilia ferro
H orum unum certo contorquens dirigit ictu
S ubsistit Aeneas. et se collegit in arma
P oplite subsidens. apicem tamen incita summum
H asta tulit. summasque excussit vertice cristas
T um vero adsurgunt irae insidiisque subactus
D iversos ubi sentit equos. currumque referri
M ulta Iovem. et laesi testatur foederis aras
I am tandem invadit medios: et Marte secundo
T erribilis saevam nullo discrimine caedem
S uscitat irarumque omnes effundit habenas
Q uis mihi nunc tot acerba deus quis carmine caedes
D iversas obitumque ducum quos aequore toto

Inque vicem nunc turnus agit: nunc troius heros
Expediat. tantum placuit concurrere motu
Iuppiter eterna gentes in pace futuras
Æneas rutulum sucronem; ea prima ruentes
Pugna loco statuit teucros haud multa morantem
Excipit in latus: et qua fata celerrima crudum
Transadigit costasque: crates pectoris ensem
Turnus equo deiectum amicum. fratremque diorem
Congressus pedes hunc venientem cuspide longa
Hunc mucrone ferit curruque abscisa duorum
Suspendit capita: et rorantia sanguine portat
Ille talon thalaimque neci fortemque chetum
Tres uno congressu. et mestum mittit onitem
Nomen echionium genus matrisque peride
Hic fratres licia missos et appolinis agris
Et iuvenem exosum nequiquam bella menetem
Archada piscose cui circum flumina lerne
Ars fuerat pauperque domus. nec nota potentum
Munera conductaque pater tellure serebat
Ac velut immissi diversis partibus ignes
Arentem in silvam: et virgulta sonantia lauro
Aut ubi de cursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes. et in equora currunt
Quisque suum populatur iter. non segnius ambo
Eneas turnusque ruunt in prelia nunc nunc
Fluctuat ira intus rumpuntur nescia vinci
Pectora, nunc totis in vulnera viribus itur
Muranum hic atavos: et avorum antiqua sonantem

Nomina per regesque actum genus omne Latinos
Precipitem scopulo: atque ingentis turbine saxi
Excutit. effunditque solo. hunc lora. et iuga subter
Provolvere rote crebro super ungula pulsu
Incita: nec domini memorum proculcat equorum
Ille ruenti Hyolo animisque immane frementi
Occurrit. telumque aurata ad tempora torquet
Olli per galeam fixo stetit hasta cerebro
Dextera nec tua te graium fortissime Creteu
Eripuit Turno. nec dii texere Cupencum
Enea venienti. dedit obvia ferro
Pectora, nec misero clipei mora profuit erei
Te quoque Laurentes viderunt Eole campi
Oppetere. et late terram consternere tergo
Occidis Argive quem non potuere phalanges
Sternere: nec Priami regnorum eversor Achilles
Hic tibi mortis erant mete domus alta sub Ida
Lyrnesi domus alta solo Laurente sepulcrum
Omnes Dardanide Mnestheus acerque Serestus
Et Messapus equum domitor. et fortis Asilas
Tuscorumque phalanx. Evandrique Archadis ale
Pro se quisque viri summa nituntur opum vi
Nec mora nec requies vasto certamine tendunt
Hic mentem Enee genitrix pulcherrima misit
Iret ut ad muros. urbique adverteret agmen
Ocius et subita turbaret clade Latinos
Ille ut vestigans diversa per agmina Turnum
Huc atque huc acies circumtulit aspicit urbem

Inanimē tanti belli: atq; inpune qetam
Continuo pugne accessit maioris ymago
Mnestea ꝑgestum q; uocat. fortēq; cloantuz
Victores: tumuluz q̄ capit quo cetā teucris
Concurrit legio nec scuta: nᶜ spicula densi
Iam iam fata soror superant absiste morari
Quo deus: et quo dira uocat fortuna sequemᵘ
Stat conferre manuz. enee stat qcqd acbi est
Morte pati. neq; me indecorez g'mana uidebis
Amplius. hūc oro sine me furere an̄ furorez
Dixit. et e curru saltuz dedit ocius aruis
Perq; hostes. per tela ruit. mestāq; sororem
Deserit. ac rapido cursu media agmina rūpit
Ac ueluti montis saxuz de ūtice ꝑ p̄ceps
Cum ruit auulsuz uento seu turbidus imber
Proluit. aut annis soluit sub lapsa uetustas
Fertur i abruptuz magnus mons i ꝑbus actu
Exultat q; solo siluas armenta uirosq;
Inuoluens secuz. disiecta per agmina turnus
Sic urbis ruit ad muros: ubi plurima fuso
Sanguine t̄ra madet. striduntq; hastilibus aure
Significatq; manu et magno sic incipit ore
Parcite iam rutuli: et uos tela inhibite latini
Que cuiq; est fortuna mea. meuerius unuz
Pro uobis fedus luere et decernere ferro
Discessere omnes mediū. spaciuz q; dedere
At pater eneas audito noīe turni
Deserit: et muros: et sūmas deserit arces

Precipitatque omnes moras · opera omnia rupit
Leticia exultans. horrendumque intonat armis
Quantus athon. aut quantus erix aut ipse coruscis
Cum fremit ilicibus quantus gaudetque nivali
Vertice se attollens pater appenninus ad auras
Iam vero et rutuli certatim et troes et omnes
Convertere oculos itali: quique alta tenebant
Menia; quique imos pulsabant ariete muros
Armaque deposuere humeris. stupet ipse latinus
Ingentes genitos diversis partibus orbis
Inter se coisse viros: et decernere ferro
Atque illi ut vacuo patuerunt equore campi
Procursu rapido coniectis eminus hastis
Invadunt martem clipeis atque ere sonoro
Dat gemitum tellus. tunc crebros ensibus ictus
Congeminant. fors et virtus miscentur in unum
Ac velut ingenti silva summo ve taburno l' sila
Cum duo conversis inimica in prelia tauri
Frontibus incurrunt: pavidi cessere magistri
Stat pecus omne metu mutum mussantque iuvence
Quis pecori imperitet (l' imperet): quem tota armenta sequantur
Illi inter se se multa vi vulnera miscent
Cornuaque obnixi infigunt: et sanguine largo
Colla armosque lavant. gemitu nemus omne remugit
Non aliter tros eneas: et daunius heros
Concurrunt clipeis. ingens fragor ethera complet
Iuppiter ipse duas equato examine lances
Sustinet: et fata imponit diversa duorum

Quē dānet labor: et quo vgat portare letuz
Emicat hic impune putans: et corpore toto
Alte sublatuz consurgit turnus in ensem
Et ferit. exclamant troes trepidiq latini
Arrecte q amborū acies. at pfidus ensis
Hei mi qui tanto turbant menia luctu
Quis ue ruit tantus diuersa clamor ab urbe
Sic ait: adductis q amens subsistit habenis
Atq huic in faciem soror ut conuersa metisci
Aurige: currū q et equos et lora regebat
Talibz occurrit dictis: ac turne sequamur
Troigenas: qua prima uiam uictoria pandit
Sunt alij qui tecta manu defendere possint
Ingruit eneas italis, et prelia miscet
Et nos seua manu mittamus funera teucris
Nec nūo inferior pugne: nec honore recedes
Turnus ad hec.
O soror et dudū agnoui: cū prima per artem
Fedra turbasti. te q hec i bella dedisti
Et nūc nequiq̄ fallis dea: sz quis olimpo
Demissam tantos uoluit te ferre labores
An fratris miseri: letuz ut crudele uideres
Nam quid ago: aut q̄ iam spondet fortuna salutem
Vidi oculos añ ipse meos me uoce uocantem
Murranū. quo non fuerat mi carior alter
Oppetere ingentē; atq ingenti ulnere uictuz
Occidit infelix ne nrm dedecus ufens
Aspiceret. teucri potiunt corpore: et armis

E xcindi ne domos id rebus defuit unum
P erpetiar: dextra nec drancis dicta refellam
T erga dabo. et turnum fugientem haec terra videbit
V sque adeo ne mori miserum est: vos o mihi manes
E ste boni quoniam superis adversa voluntas
S ancta ad vos anima atque istius nescia culpe
D escendam magnorum haud umquam indignus avorum
V ix ea fatus erat. medios volat ecce per hostes
V ectus equo spumante sages, adversa sagitta
S aucius ora ruitque implorans nomine turnum
T urne in te suprema salus miserere tuorum
F ulminat eneas armis. summasque minatur
D eiecturum italum arces. excidioque daturum
I amque faces ad tecta volant in te ora latini
I nte oculos referunt mussat rex ipse latinus
Q uos generos vocat aut que sese ad federa flectat
P reterea regina tibi fidissima dextra
O ccidit ipsa sua. lucemque exterrita fugit
S oli pro portis mesapus et acer atinas
S ustentant acies: circum hos utrimque falanges
S tant dense: strictisque seges mucronibus horret
F errea tu currum deserto ingramine versas
O bstupuit varia confusus imagine rerum
T urnus et obtutu tacito stetit. estuat ingens
V no in corde pudor. mixtoque insania luctu
E t furiis agitatus amor. et conscia virtus
V t primum discusse umbre et lux reddita menti
A rdentes oculorum orbes ad menia torsit

Turbidus aque retis magnam conspexit ad urbem
Ecce autem flammis inter tabulata volutus
Ad celum undabat vertex: turrimque tenebat
Turrim compactis trabibus. quam eduxerat ipse
Subdideratque rotas. pontesque instravat altos
Deponunt, celso medius stans aggere fatur
Ne qua meis esto dictis mora iupiter hac stat
Neu quis ob inceptum subitum mihi segnior ito
Urbem hodie causam belli regna ipse latini
Ni frenum accipe: et victi pere fatentur
Eruam. et equa solo fumantia culmina ponam
Scilicet expectem libeat dum prelia turno
Nostra pati: rursusque velit concurrere victus
Hoc caput o cives / hec belli summa nephandi
Ferte faces propere: federisque reposcite flammis
Dixerat atque animis pariter certantibus omnes
Dant cuneum densaque ad muros molle feruntur
Scale improviso subitusque apparuit ignis
Discurrunt alii ad portas primosque trucidant
Ferrum alii torquent: et obumbrant ethera telis
Ipse inter primos dextram sub moenia tendit
Enea. magnaque incusat voce latinum
Testaturque deos: iterum se ad prelia cogi
Bis iam italos hostes. hec altera federa rumpi
Exoritur trepidos inter discordia cives
Urbem alii reserare iubent: et pandere portas
Dardanidis. ipsumque trahunt in menia regem
Arma ferunt alii: et pergunt defendere muros

Arma ferunt alii. et pergunt defendere muros
Inclusas ut cum latebro in pumice pastor
Vestigavit apes: fumoque implevit amaro
Ille intus trepide rerum per cetera castra
Discurrunt. magnisque acuunt stridoribus iras
Volvitur ater odor tectis. cum murmure ceco
Intus saxa sonant vacuas it fumus ad auras
Accidit hec fessis etiam fortuna latinis
Que totam luctu concussit funditus urbem
Regina ut tectis venientem prospicit hostem
Incessi muros. ignes ad tecta volare
Nusquam acies contra rutulas, nulla agmina turni
Infelix pugne iuvenem in certamina credit
Extinctum. et subito mentem turbata dolore
Se causam clamat. crimenque caputque malorum
Multaque per mestum demens effata furorem
Purpureos moritura manu discindit amictus
Et nodum informis leti trabe nectit ab alta
Quam cladem misere postquam accepere latine
Filia prima manu flavos lavinia crines
Et roseas laniata genas. tum cetera circum
Turba furit. resonant late plangoribus edes
Hic totam infelix vulgatur fama per urbem
Demittunt mentes. it scissa veste latinus
Coniugis attonitus. fatis urbisque ruina
Canitiem immundo perfusam pulvere turbans
Multaque se incusat qui non acceperit ante
Dardanium eneam. generumque adsciverit ultro

Interea extremo bellator in aequore turn'
Pallantes sequitur paucos iam segnior atq;
Iam min' atq; min' successu letus equoz
Attulit huic illi cecis terroribz aura
Commixtuz clamorez. arrectas i pulit aures
Confusi son' urbis et i letabile murmur
Iuturnaq; parat. fratris dimittẽ ab armis
Dicunt' geie pestes cognomie dire
Quas et tartaream nox intẽpesta megerã
Vno eodem q: tulit ptu pibz q; reuinxit
Serpentuz spiris. uentosasq; addidit alas
Hec iouis ad soliuz. seuiq; i limine regis
Apparent, acuuntq; metuz mortalib; egris
Si qn letuz horrificuz morbosq; deũ rex
Molitur, meritas aut bello t'ritat urbes
Haruz unaz celerez demisit ab ethe summo
Iuppiter. inq; omen iuturne occurrẽ iussit
Illa uolat. celeriq; ad terram turbine fert'
Non secus ac neruo p nubẽ i pulsa sagitta
Armatã seui parthus q̃ felle ueneni
Parthus siue cidon telũ inmedicabile torsit
Stridens. et celeres i cognita transilit auras ·/· al' trãsuolat umbras
Talis se sata nocte tulit. t'rasq; petiuit
Postq̃ acies uidet iliacas. atq; agmina turni
Alitis in parue subitam collecta figuraz
Que quondaz in bustis: aut culminib; desertis
Nocte sedens. serũ canit importuna p umbras
Hanc u'sa in faciem turni se pestis ad ora

Fertque refertque sonans clipeumque uerberat alis
Illi membra nouus soluit formidine torpor
Arrectaeque horrore comae: et uox faucibus haesit
At procul ut dirae stridorem agnouit et alas
Infelix crines scindit iuturna solutos
Vnguibus ora soror foedans et pectora pugnis
Quid nunc te tua turne potest germana iuuare
Aut quid iam durae superat mihi: qua tibi lucem
Arte morer: talin possum me opponere monstro
Iam iam linquo acies, ne me terrete timentem
Obscene uolucres alarum uerbera nosco
Letalemque sonum. nec fallunt iussa superba
Magnanimi iouis haec pro uirginitate reponit
Quo uitam dedit aeternam. cur mortis adempta est
Condicio. ut possem tantos finire dolores
Nunc certe et misero fratri comes ire per umbras
Immortalis ego aut quicquam mihi dulce meorum
Te sine frater erit. o quae satis ima dehiscat
Terra mihi. manesque deam demittat ad imos
Tantum effata. caput glauco contexit amictu
Multa gemens: et se fluuio dea condidit alto
Aeneas instat contra. telumque coruscat
(ut uibrabat ipsum telum)
Ingens arboreum. et saeuo sic pectore fatur
(ł iam)
Quae nunc deinde mora est aut quid turne retractas
Non cursu saeuis certandum est: quo minus armis
Verte omnes: tete in facies: et contrahe quicquid
(deceptione)
Siue animis. siue arte uales. opta ardua pennis
Astra sequi. claustrumque caua te condere terra

Ille caput quassans: non me tua fervida terrent
Dicta ferox di me terrent: et iupiter hostis [o crudelis] [Zeuma a superiori]
Nec plura effatus saxum circumspicit ingens
Saxum antiquum ingens, campo quod forte iacebat
Limes agro positus · litem ut discerneret arvis
Vix illud lecti bis sex cervice subirent
Illi sublimes armis animisque refecti
Hic gladio fidens hic acer et arduus hasta
Assistunt contra certamine martis anheli
Iunonem interea rex omnipotentis olimpi
Alloquitur fulva pugnas de nube tuentem
Que iam finis erit coniux, quid denique restat
Indigetem eneam scis ipsa et scire fateris
Deberi celo · fatisque ad sidera tolli
Quid struis · aut qua spe gelidis in nubibus heres
Mortali decuit violari vulnere divum
Aut ensem · quid enim sine te iuturna valeret
Ereptum reddi turno · et vim crescere victis
Desine iam tandem precibusque inflectere nostris
Ne te tantus edat tacitam dolor et mi cure
Sepe tuo dulci tristes ex ore recursent
Ventum ad supremum est · terris agitare vel undis
Troianos potuisti: infandum accendere bellum
Deformare domum: et luctu miscere himeneos
Ulterius temptare veto · sic iupiter orsus
Sic dea summisso contra saturnia vultu
Ista quidem quia nota michi tua magne voluntas
Iupiter et turnum et terras invita reliqui

Nec tu me aerea solum nunc sede videres
Digna indigna pati. sed flammis cincta sub ipsa
Starem acie traheremque inimica in prelia theucros
Iuturnam misso fateor succurrere fratri
Suasi: et pro vita maiora audere probavi
Non ut tela tamen. non ut contenderet arcum
Adiuro stigii caput implacabile fontis
Una superstitio. superis que reddita divis
Et nunc cedo equidem. pugnasque exosa relinquo
Illud te nulla fati quod lege tenetur
Pro latio obtestor pro maiestate tuorum
Cum iam conubiis pacem felicibus esto
Component: cum iam leges et federa iungent
Ne vetus indigenas. nomen mutare latinos
Neu troas fieri iubeas theucrosque vocari
Aut vocem mutare viros aut vertere vestes
Sit latium. sint albani per secula reges
Sit romana potens itala virtute propago
Occidit. occideritque sinas cum nomine troia
Olli subridens hominum rerumque repertor
Es germana iovis saturnique altera proles
Irarum tantos volvis sub pectore fluctus
Verum age. et inceptum frustra submitte furorem
Do quod vis. et me victusque volensque remitto
Sermonem ausonii patrium moresque tenebunt
Utque est nomen erit. commixti corpore tantum
Subsident theucri. morem ritusque sacrorum
Adiciam, faciamque omnes uno ore latinos

Hinc genus ausonio mixtum quod sanguine surget
Supra homines supra ire deos pietate videbis
Nec gens ulla tuos eque celebrabit honores
Annuit his iuno. et mentem leta retorsit
Interea excedit celo. nubemque relinquit
His actis aliud genitor secum ipse volutat
Frangitur in medio que ardentem deserit ictu
Ni fuga subsidio subeat fugit ocior euro
Ut capulum ignotum. dextramque aspexit inermem
Fama est precipitem cum prelia in prima victus
Conscendebat equos: patrio mucrone relicto
Dum trepidat, ferrum aurige rapuisse metisci
Idque diu dum terga dabant pallantia theucri
Suffecit, postquam arma dei ad vulcania ventum est
Mortalis mucro glacies ceu futilis ictu
Dissiluit fulva resplendent fragmina harena
Ergo amens diversa fuga petit equora turnus
Et nunc huc. inde huc incertos implicat orbes
Undique enim densa theucri inclusere corona
Atque hic vasta palus, hic ardua menia cingunt
Nec minus eneas, quamquam tardante sagitta
Interdum genua impediunt cursumque recusant
Insequitur. trepidique pedem pede fervidus urget
Inclusum veluti si quando flumine nactus
Cervum aut punicee septum formidine penne
Venator cursu canis et latratibus instat
Ille autem insidiis: et ripa territus alta
Mille fugit refugitque vias: at vividus umber

Heret hians iamiamq; tenet, silisq; tenenti
Increpuit malis · morsuq; elusus i ani est
Tum uero exoritur clamor, ripeq; lacusq;
Responsant circa: et celuz tonat oe tumultu
Ille sil fugiens: rutulos sil increpat oes
Noie quemq; uocans · notuq; efflagitat ensem
Eneas mortez contra · psensq; minatur
Exitiuz · si qsq adeat · terretq; trementes
Excisuz urbem minitans, et saucius instat
Quinq; orbes explent cursu · totidemq; retexunt
Huc illuc · neq; eim leuia : aut ludicra petunt
Premia · sz turni · et sanguine certant de uita
Forte sacer fauno foliis oleaster amaris
Hic steterat; nautis olim uenerabile lign
Seruati ex undis ubi figere dona solebant
Laurenti diuo · et uotas suspendere uestes
Sed stirpem teucri, nullo discrimine sacru
Hic asta enee stabat · huc impetus illaz
Detulerat fixam · et lenta radice tenebat
Incubuit · uoluitq; manu conuellere ferruz
Dardanides · teloq; sequi · que prendere cursu
Non poterat, tu uo amens formidine turn
Faune precor miserere inqt · tuq; optima ferru
Terra tene · colui uros si semp honores
Quos contra eneade bello fecere prophanos
Dixit: opemq; dei non cassa i uota uocauit
Namq; diu luctans lentoq; in stirpe moratus
Viribus aut ullis ualuit discludere morsus

R olorū. eneas dū uincit acer et istat
R ursus in aurige faciē mutata metisci
P rocurrit, fratriq; ensem dea daunia reddit
Q uod uenus audaci nymphe indignata licere
A ccessit. telumq; alta ab radice reuellit
Q ualia nūc hominū producit corpora tellus
I lle manu raptum trepida torquebat i hostem
A ltior insurgens: et cursu concitus heros
S ed neq; currentem. se nec cognoscit euntem
T ollentemq; manu saxū uel immane mouentem
G enua labant. concreuit gelidus frigore sanguis
T um lapis ipse uiri uacuum p inane uolutus
N ec spatium euasit totum. nec ptulit ictum
A c uelut in somnis oculos ubi languida pressit
N octe quies: nec quicq; auidos extendere cursus
V elle uidemur. et in mediis conatibus egri
S uccidimus. nō lingua ualet, nō corpore note
S ufficiunt uires: nec uox aut uerba sequuntur
S ic turno quacumq; uiam uirtute petiuit
S uccessum dea dira negat. cū pectore turnus
V ertuntur uarii. rutulos aspectat ad urbem
C unctaturq; metu. telumq; instare tremiscit
N ec quo se eripiat: nec qua ui tendit i hostem
N ec currus usq; uidet aurigamq; sororem
C unctanti telum eneas fatale coruscat
S ortitus fortunam oculis et corpore toto
E minus intorquet: murali concita nunq
T ormento sic saxa fremunt, nec fulmine tanti

Dissultant strepitus: volat atri turbinis instar
Exitium dirum hasta ferens orasque recludit
Loricę, et clypei extremos septemplicis orbis
Per medium stridens transit femur incidit ictus
Ingens ad terram duplicato poplite turnus
Consurgunt gemitu rutuli totusque remugit
Mons circum: et vocem late nemora alta remittunt
Ille humilis: supplex oculos dextramque precantem
Protendens. equidem merui: nec deprecor inquit
Utere sorte tua. miseri te si qua parentis
Tangere cura potest oro. fuit et tibi talis
Anchises genitor. Dauni miserere senecte
Et me seu corpus spoliatum lumine mavis
Redde meis. vicisti. et victum tendere palmas
Ausonii videre: tua est lavinia coniux
Ulterius ne tende odiis. stetit acer in armis
Eneas volvens oculos dextramque repressit
Et iam iamque magis cunctantem flectere sermo
Ceperat: infelix humero cum apparuit alto
Balteus. et notis fulserunt cingula bullis
Pallantis pueri victum quem vulnere turnus
Straverat: atque humeris inimicum insigne gerebat
Exuviasque hausit. furiis accensus et ira
Ille oculis postquam seui monimenta doloris
Terribilis. tu ne hinc spoliis indute meorum
Eripiare michi. pallas te hoc vulnere pallas
Inmolat: penam scelerato ex sanguine sumit
Hoc dicens ferrum adverso sub pectore condit

crudo. ast illi soluuntur frigore membra
Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras.

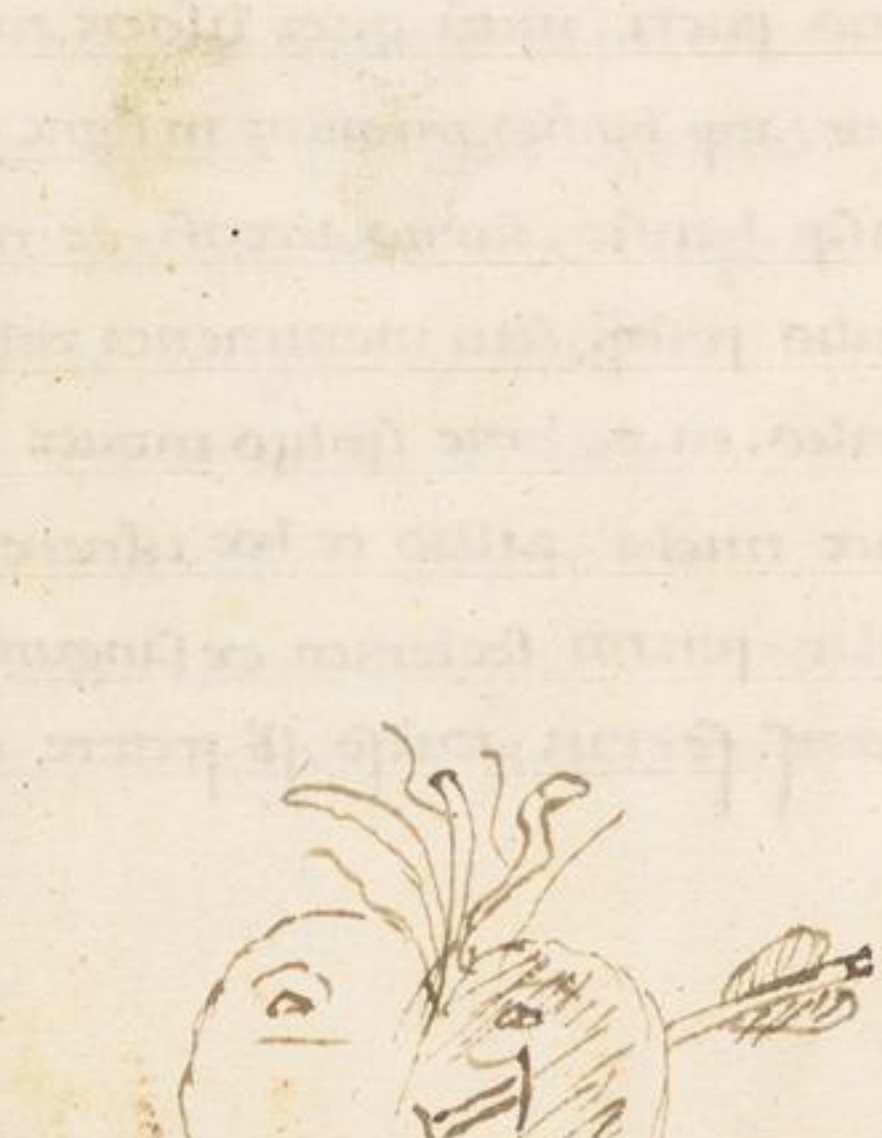
· Deo gracias · 1462 die 22 februarij

crudo ast illi soluuntur frigore membra
Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras

Deo gracias

michiel bona

8. I

#11311

P. Virg: M. Æn.
Manuſ

